

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Disputatio II. De præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

longe Philosophorum parte merito receptæ, vt controuers. de causarum diuisione contra eius impugnatores pauculos monstrabamus. Minor autem est aperta, quia, cum præfinitio prædeterminatiua, præuoluntate ex ea concursus inditus voluntatis supernaturalis, & ex meritis Christi sint, (vt aduersariis nunc in eorum principiis etiam esse permittimus) supernaturalitas, quæ habuit supernaturali erat responsura eis sufficienter respondebit. Dices habitu supernaturali compleri potentiam, quæ absque illo incompleta est ad actum supernaturalem: supponique ita completam ad præfinitionem, seu decretum efficacem concurrenti ad illam titulo causæ primæ, & vniuersalis Deum ipsum, qui eo titulo cum causis secundis omnibus tam naturalibus, quam supernaturalibus concurrere debet, atque vt concursus præuoluntatis, sibi quæ proprium decernat, & conferat completas supponere.

8. Certe, si concursus hic Dei præuius physice non esset, & per qualitatem, & præmotionem physicam ex parte actus primi voluntatis ad actum supernaturalem eliciendum, sed causæ secundæ operationem solummodo comitaretur, vt reliqui à Thomistis, quos impugnamus, asserunt, teneret solutio, & ad Dei decretum concurrenti, & concursus ipsum causam creatam, seu voluntatem completam in genere causæ secundæ ad suos actus, quare, & cum habitu seu comprincipio supernaturali ad actum supernaturalem eliciendum debere supponi, neque superfluere satis ostenderet. At, cum præuia illa, & creata physica qualitas, & præmotio Dei ex parte actus primi ad actum supernaturalem secum voluntate teneat, nequeatque non illam in actu primo ad ordinem supernaturalem eleuare, atque complete potentem ad actum supernaturalem constituere: de præuiis, ac præsuppositis illis habitibus superflue à Deo prouidebitur: qui scit, & eleuationem, & complementum totum actiuitatis in actu primo, & genere creati agentis inexcusabili præfinitione sua extrinsecus (quod satis esset) & præuia physica præmotione, & qualitate intrinsece imprimenda fore necessario præstandum, vt actus ille in sui effectione à Deo causa prima independentens non sit, à quo in sui esse fieri, & conseruari è creaturæ prædicato essentiali, & titulo dependens esse debet. Nec satis est eam præfinitionem, & præuium physicum concursum titulo causæ primæ, & vniuersalis à Deo haberi, atque apponi, etsi enim eo titulo præfinitio à Deo habeatur, atque apponatur concursus physicus præuius ad actum supernaturalem, non tollit, quominus effectum formalem quem sui reali formali assistentia, seu inhaesione voluntati nostræ præstat eam scilicet eleuandi ad ordinem supernaturalis agentis, complendique in genere principij actiui creati, subinde illius actiuitatem ad supernaturales operationes, & actus præter: cum, & comprincipium creatum, & supernaturale (vt nunc permittimus aduersariis) siue assistens præfinitio, siue inherens voluntati physice concursus, & præmotio præuia sit. Quo solum titulo, siue habitu, siue comprincipio quoduis aliud, physica sui assistentia, vel inhaesione voluntatem, & ad ordinem supernaturalis agentis eleuant, & eius actiuitatem ad supernaturales operationes, & actus ex parte actus primi complent.

DISPUTATIO II.

De præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati.

AMETSI effusa disputatione proxima, quæ nullam creatam liberam actionem independentem à creati arbitrij, & libertatis vtrius antecedenter natura, & causalitate ab eiusmodi libertatis creatæ, & exercitio, salua, cum arbitrij creati, tum operationis eius libertate prædeterminatiue

præfinitio à Deo posse (ad nauseam) monstrauimus, satis prona sit de præfinitionibus prædeterminatiuis Dei ad materiale peccati nostri negatiua decisio, quando quidem materiale peccati creatæ, & libera operatio esse necessario debet, cuius vtrique libertati eiusmodi præfinitiones (si cuti & omnium vniuersim creaturarum actionum libertati) aduersantur. Quia tamen aliunde etiam bonitati, iustitiæ, & sanctitati Dei præfinitiones, prædeterminatiue ad materiale peccati nostri speciatim videntur repugnare: de eis scotism secunda hæc valde ad rem Theologicam, fideique dogmata, inconcussa firmitate stabilienda, disputatio statuenda merito fuit. Ne vero amphibologiis, atque æquiuocationibus locus inter disputandum super sit: disputatio, & controuersia inter vtramque scholam Thomisticam Iesuitarum nostrorum (quam vere Thomisticam censemus) & Thomisticam Recentiorum dominicanorum (qui relictis, & ordinis iure gloriosum hoc sibi adrogant nomen) punctum, & scopus exponendus in primis est. Igitur in his vtrique, quoad præfens, scholæ circa vllum contentum dissidium.

1. Primum, vt materiale peccati consilium opus esse præcepta, seu lege siue naturali, siue positiua actionem creatam prohibentem, si commissionis peccatum sit futurum, vel actionem præcipiente si futurum sit omissionis peccatum. Secundò item vtrique scholæ conuenit eiusmodi legis, vel prohibentis, vel præcipientis notitiam, & aduertentiam actualem, formalem (vel interpretatiuam, vt vincibilem ignorantiam comprehendamus, quæ ad rem præsentem nihil differt) debere pro priori naturæ in peccato hic, & nunc supponi, vt hic & nunc eius operatio, vel omisso contra legem alterutram materiale peccati sit, quod subinde inuitabiliter formale peccati sequatur. Ex ea quippe aduertentia actuali ab operatione, vel omissione contra legem prioris naturæ prioris alterutrum malitiam recognoscant, & ab alterutra retrahantur, ne hic, & nunc pro natura posteriori vel operentur, vel omittant: vt proxime alterutro modo, vel omissione, vel operatione malitiam alterutra concipiat moralem, quarum neutra absque ea actuali aduertentia præuis nullatenus contraheret.

3. Tertio vtrique etiam scholæ conuenit. Ad omnem physicam actus, & operationis creatæ commissiui peccaminose in præfatis circumstantiis legis, & actualis aduertentia prohibitionis, tam Deum, quam creaturam hic etiam & nunc concurrere, & immediate quidem contra Durandum. Etsi enim in recentium Dominicanorum sententia Dei præmotio, & prædeterminatio à primis eorum excogeta pro natura prioris creaturæ operationem præcedat, eaque proinde prior sit, sub eaque ratione, quatenus actus, seu operatio à creatura voluntate est, mediate solum à Dei physica præmotione, ac physica qualitate voluntatem prædeterminante proveniat; at ipsam illam immediate, quatenus creatus actus à Deo etiam causa prima est actum ipsum attingere, & in rebus apponere volunt, ne aperte durandizent, tamen, & hoc non ita facile præcipi queat.

4. Denique conuenit vtrique scholæ quarto ex hæc præfinitio attingentia immediata actionis prauæ à Deo nullam eius bonitati, & sanctitati indecentiam aduersam Deo suboriri: neque vquam, quod peccatum nostrum formaliter, aut interpretatiue amet, eiusve causa sit, inde illi obici posse: cuius rationem disputatione hac apertam in nostræ scholæ principiis, quæ præfata hæc communia cum recentibus hæc dominicanis Thomistis solummodo admittunt, Deo donante debemus. Imo ex eo etiam præfinitio, quod creatura immediate ad eiusmodi actum concurrere (ni alia ex parte ipsius decursu disputationis exponenda consideremus, ob quæ & ipsi actio imputatur ad culpam, vel legem, & causare propriè peccatum dicitur) nec velle, nec causare peccatum creatura diceretur.

5. Tota ergo controuersia scholæ vtriusque, quoad præfens attinet, materia, punctumque difficultatis, & disputationis scopus in eo est, quod vtriusque aliquot Dominicanis Recentiores, eorumque affectu adducti, nostræque scholæ Doctores cum Dominicanis anti-

quis, & Primoribus etiam Recentioribus, aliâs creaturam actionum liberarum non prauarum prædeterminationis præfinitionibus, mordicus negant. Nempe circa phyficam Dei præfinitionem prædeterminationem, & præmotionem antecedentem natura ad prauam operationem ex parte creatæ voluntatis præstandam, independentem ab exercitio, & operatione, seu (quod idem est) determinatione libera ipsius, ut diximus, & ad quam in prædictis circumstantiis inevitabiliter malitia moralis subsequitur, ratione cuius Deum mediare ad actus prauos, quatenus etiam à creatæ voluntate, & arbitrio promouent, concurrere dicantur: ea enim ratione, & actus, prout à nobis, & determinationis nostræ ad agendum actum, hic & nunc in hisque circumstantiis prauum, & prohibendum, seu operatio praua, prout à nobis, qua, ut à nobis, totum materiale peccati ponitur, cui, & à nobis, & à Deo, inevitabiliter, formale, seu malitia peccati annexa est à Deo tandem ponitur.

6. In hoc igitur postremo ita proposito, & explicato disputationis præfinitionis totus veritur cardo nostris cum fere reliquis Theologis, ita Deum actiones nostras prauas præfinitione prædeterminationis negantibus, non de facto solum, sed etiam de possibili: quia ultra earum libertatis ad moralem malitiam essentialiter requisitæ causam præfinitione causam, aliaque incommoda, Dei sic præfinitionis voluntas, bonitasque, quam maximam rectitudinis, & honestatis patet iacturam, quod est impossibile: assentientibus vero recentibus Dominicanis pauculis cum aliis affectis, ut videbimus. Res autem hæc, quia tanti in Theologia, si deus catholica ponderis est, & ab auctoritate, & à ratione altè erit, ac rigide examinanda. Ac primum quidem à Theologorum præcipue S. Thom. veræque Thomistice scholæ auctoritate. Secundò ab auctoritate Scripturæ, & Patrum. Tertiò à ratione. Quarto à aduersariorum inconsequentis.

QVÆSTIO I.

Lucentne per Philosophos, & Theologos catholicos Scholasticos (præcipue sanctum Thomam, eiusque veros discipulos) materialis peccati prædeterminationis præfinitiones.

Nons hic citatorum pro affirmatiua Doctorum non satis lectura, & contextu exploratorum aucupium, quorum mens, & sententia rigide exploranda hic erit: cum, ut à plagiis hinc soluti suæ libertati, & ingenuitati restituamus: cum, ut qui nullo rei examine præmissis affirmantes pauculos, ex hæcenus non damnatis, in publicis quandoque disputationibus verbo, scriptoque ignotis lecturæ suæ codiculis, plerumque transcriptis, quam mediocritas, sequuntur, videant tandem quantula se auctoritate in tuto poscos arbitrentur.

CERTAMEN I.

Virisque sententia explorati Doctores ad purum recensentur.

Affirmatiua præfinitionum diuinarum omnem æreæ libertatis usum antecedentium ad materiale totum peccati, siue ad actiones prauas, quatenus à creatæ voluntate, eiusque determinatione influxu, confluxuque ex parte sua promouent, docuerunt olim fa-

tales Ethnici, contra quos Iulius Sirenus totis libris de fato, ac reliqui Christiani Philosophi illustissimi decursu disputationis memorandi. Item & præfinitæ hæretici Prædeterminatores, contra quos Augustinus sæpe, & reliqui Ecclesiæ Patres suis locis referendi scripserunt. Ex nouioribus hæreticis, siue proximi sæculi Nouatoribus Vicleffus, & qui de eius nomine, & secta infame apud catholicos Vicleffitarum cognomen traxerunt. Lutherani item omnes, & Calvinistæ, qui e suis Præceptoribus, Luthero, & Caluino hæreticam à Vicleffo posita oia excludentes præfinitiones ad actiones nostras prauas, seu (quod idem est) materiale peccati expresse docuerunt. Nimirum Zuinglius Theodorus Beza, Melancton, Buzerus, Tullius, & eius farinae reliqui inferius memorandi: ex eis autem subtilior, longeque ingeniosior Caluinus conclusionis huius, toties suæ horrorem dissimulare tandem non potuit lib. 3. Institut. cap. 24. in hæc de eiusmodi suo decreto, & præfinitione scribens. *Horribile fatior: sed necessario deorandum.* Et quis autem sanæ mentis (necum literaturæ medicis Caluini gulam tot immanibus hæreticis deoratis dilatatam, atque hominem (seu potius Cerberum trifaucem) struthionis in morem errorum ferro deglutendo, bibendisque quasi aquam iniquitatis spiritibus asluerum, ad trahendum non hærentem solum, sed & horrentem videat, & tamen à catholicarum delicatioribus gulis facile deglutendam, eorumque stomachis abique nausea recipiendam (etsi nunquam concoquendam) non miretur? maxime ab eis qui, quoad præfinitionum earum conclusiones, sibi cum Caluino conuenire ingenue facentur (vix ex Ioanne à S. Thom. prætulimus d. 1.) etsi non, quoad inde à Caluino, & suis admixtas consequentias.

2. Sed enim adeo frequenter videndi vfu ipso mitefcunt oculis monstra: arque jis, quæ non semel audimus, vel assuecunt aures, vel mens potius ipsa obcallescit, ut præfinitiones hæc ad materiale peccati doctoribus, quibusque Dominicanis (etiam alias creaturam actionum liberarum præfinitionibus) execrabiles, ipsique hæreticis horridas intrepide ab aliis catholicis viris asserti, & scriptis suis legamus, & ex ipsis in disputationibus publicis sustineri, ac sine adstantium stomacho apud scholas catholicas videamus audiri. Eas igitur materialis peccati præfinitiones diuinas in terminis docuit Trigosus in 1. p. summæ Bonauenturæ q. 18. art. 4. dub. 3. ad 2. & 3. Bannez generale suum principium de diuinis creaturam contingentium operationum præfinitionibus 1. part. quæst. 14. art. 13. dub. vlt. 5. *Hæcenus, & 5. Ad hoc respondetur.* & quæst. 19. art. 8. subinit. conclus. 3. & art. 10. dub. 1. circa quintum argumentum ad omnem omnino creaturam operationem (nulla exclusa) quatenus bona entitatis est, conclusionem suam extensam, & intellectam voluit: cum tamen in entitatis bonis materiale peccati, siue operationem nostram, prout nostram contineri non ignorauerit; imo vero, ut eam sub Dei præfinitione comprehenderet, bonitatis actionum nostrarum entitatis à morali distinctionem appoluit. Sed clarius tamen q. 23. art. 3. dub. 2. post 2. conclus. 5. *Ex hac doctrina durissimum, suis etiam, ad materiale peccati præfinitionibus essatum hoc asseruit: Deus est volens, & efficiens edij Dei, & 5. Secundus sensus ex eadem doctrina docet voluntatem nunquam esse indifferentem, ut seipsam determinet ad prauam etiam operationem, sed à Deo ad illam determinari.* Idem tutius ex illustre est Cabrera 3. p. q. 18. art. 4. ad 2. §. 12. ann. 530. Nauarræ part. 1. tom. 1. controuers. 25. concl. 6. & 7. controuers. 26. concl. 2. & 3. Aluarez d. 24. de auxili. conclus. 2. collata cum disputationis progressu, maxime n. 22. & 23. & cum disput. 11. Le-desma de auxiliis art. 18. conclus. 3. & ad 12. argumentum. Ioann. à S. Thom. 1. p. tom. 2. dist. 5. art. 6. n. 65. & hi quidem certo pro affirmante hac sententia steterunt. Ex alias vero nostrarum operationum præfinitionibus plures, numinis reuerentiæ, quam Philosophica consuetudine attentiores materialis peccati præfinitiones diuinas stomachari, contra suos expresse sunt, ut inferius videbimus: vel ob fraternam incitatos sui ordinis Doctores charitatem, & obseruantiam ad has speciatim præfinitiones materialis peccati disputa-

tionem extendere noluerunt: ne vel Dei bonitati iniuri essent, vel præfatis odiosi.

3 Quoniam vero explorati affirmantis suæ sententiæ Doctores septenario numero contentos videri, (per exiguo, scilicet, ut cum frequentissima negantium Doctorum acie manus, nisi desperato conferrent) alius ex male lectorum libris scriptorum lætis hinc inde militibus copias augere suas conati aduersarii sunt. Ex antiquis Scholasticis pro se referunt Scotum, Capreolum, Altiholdensem, Durandum, atque è proximo sæculo Caietanum, Canum, Driedonem, quæ vero fide facile videat, quibus quæstionem §. 2. & 6. disputationis primæ legat. Ibi enim hos omnes actionum nostrarum liberarum vniuersim auersantes, & impugnantes videbit: peccati vero materiale, ut diximus necessarium, & essentialiter libera nostra actio est. Citatur etiam pro eadem sententia Bartholomæus Medina 1. 2. q. 79. art. 2. dub. 1. conclus. 4. paulo ante argumentorum solutionem, dicens Deum velle, & causare peccatum, & ea quidem citatione admittunt, non aliter causari à Deo peccatum posse, ne eius materiale peccati præstipiendo, ut contra eos urgebimus, cum id ipsum eis causare merito locetur, ac præstipere. Et quid minus proprie illum, maleque sonet, ut Deum, & velle ex parte ideo adeo incaute est loquutus, ut Deum, & velle ex parte etiam sua concurrere, & concursumque exhibere ad actiones nostras prauas offendat; minus tamen attendens: quid vterius denominationes illæ volendi, causandi illas proprietate sermonis addant. Ceterum voluntatem illam diuinam concurrere ad ipsas efficaces antecederet ad liberum in eis edendis libertatis creatæ vsum ac subinde illarum præstipitiones esse, Deique concursus præmotio nem, seu prædeterminationem creatæ ad ipsas voluntatis nullo ibi aut alibi Medina asseruit. Id autem opus omnino erat, ut pro aduersariorum affirmatiua sententia bona fide citaretur; siquidem in eo stat ipsorum sententia. Quare, & si lapsus in modo loquendi Medina deprehendatur, nusquam tamen in horum doctrina deprehenditur. Citatur etiam ex eodem tomo ad q. 19. art. 2. ubi pro ea sententia nil habet, ut legenti constabit. Sed quia eo Authorem aucupio numerum solum aduersarii quærent, quem nobis opponant, meliori fide eis Patronorum, & si non fidei satis bonæ, numerum dabimus.

4 Etenim præter fatales Ethnicos prædestinatores, & Nouatores memoratos n. 1. pro nostrarum prauarum actionum, siue materialis peccati præstipitionibus diuinis numerandi etiam sunt Simon Magus apud Clementem Romanum III. Recognitionum pag. 5. sic & S. Petrum, cum quo disputabat affatus: *Si, quod Deus vult esse, est, & quod vult non esse, non est: si vult mala non fieri, non erunt. Quare solum erunt si ea fieri à nobis velint.* Theodorus Mopsuestensis inter errores alios relatos II. synodo Constantinopol. generali §. collat. 4. post med. damnatos collat. 8. post med. docebat Deum voluisse, docuisse, fecisse, & concessisse, ut homo peccaret ob vilitatem eius ex peccato capiendam. Quibus Deum, eiusque voluntate materialis peccati authorem, causamque esse professus est, & si ad peccati formale, seu malitiam, ex poenitentia, & humilitatis peccatoris vilitas capiri potest amandam videatur extendere. Verum, cum malum, ut malum, siue malitiam quæ talem nemo vnquam hominum expresse, & formaliter amari posse senserit, sentireve potuerit. Neque ita peccatum suum ament, illi ipsi, qui peccant, de interpretatiua solum Dei voluntate, quæ in amore materialis peccati est, id Mopsuestensis censuit, & docuit. His etiam accessere Cerdonistæ apud Tertullian. de præscriptionib. Marcionistæ apud Irenæum. 1. aduersus hæreses, cap. 19. Necnon Florinus, qui (teste Irenæo etiam apud Euseb. Cæsariens. §. histor. c. 10.) ob inde peccati causationem in Deum expresse referebat, eum imitati proximo sæculo, non certa fide referuntur Coppinus, & Quintus Sutores Flandriæ, & libertinorum Magistri, quos Caluinus etiam confutauit instruct. contra Libertinos, & epist. ad Rothomagenes contra Franciscanum quandam eius erroris sectarium: quasi ipse ex Dei voluntate, & præstipitione materialis peccati, quam docebat (ut vidimus num. 1.) eius causationem in Deum non cogeretur refundere. mala tamen fide eos pro voluntate Dei formali erga malitiam, peccati, imo ne erga materiale peccati proprie tale, vel inde constet, quod er-

rore opposito nullum esse posse peccatum actionemne malam asseriebant: vim tandem adeo fiant, qui nihil mali facere possent, teste Bellarmino infra citando in §. Florinus, & cap. 2. §. 2. Scholastici Magistro sententiarum coarctati ab ipsoque relati in 1. d. 46. §. 1. deque, asseriebant Deum, & si mala culpa non velit, esse tamen, heurique à nobis efficaciter, & determinate velle, quæ ipsissima est Dominicanorum Recentiorum sententia. Citati denique ab aliquibus pro ea sententia Manichæi possent apud Augustinum de Hæresibus cap. 49. Priscillianistæ apud S. Leon. Pap. epist. 93. ad Turib. Albigenses apud S. Antonin. in summ. Theolog. p. 4. tit. 1. c. 7. §. 5. qui omnes Deum peccati causam dicebant. Sed certe de vero, bonoque Deo nostro id nullatenus asseriant: sed de alio, quem erroneè fingebant Deo malo, malorumque omnium principio primo, & causa, siue cædæmone (ut volebant Manichæi) siue alio: quin in Deum bonum tantum probis & blaspheemia conicere, peruersi etiam, ac perditissimi homines audent quæ omnia, & plura erudite recitat Eminentiſſ. noster Bellarmus lib. 2. de missi. grat. cap. 1. & 2. ubi præter Nouatores & eorum loca citata refert Caluinum lib. 1. institut. c. 17. §. 1. c. 18. §. 1. & 2. c. 4. §. 2. & 3. lib. 3. c. 24. §. 4. 7. 8. & 9. lib. 4. æterna Dei prædest. editione geneuensi an. 1570. pag. 505. 506. 944. 946. & instruct. contra Libertinos, c. 14. quorum plerique locis Catholicam solutionem de solo Dei erga praua nostra opera permissa absque positiua eius voluntate, ut friuolum, & scripturæ aduersari, ridet Zuingleus ferm. de prouid. ad Philippum Catorum Princip. an. 1530. cap. 5. & 6. Beza respons. ad Sebasti. Callicion. de æterna Dei prædest. refutat. caluinniz 2. & infra aphorismis pluribus Caluinnianam suam scdam hoc in re fundans, & ab aphorismo 17. ad 22. & 31. præsertim explicans tametsi (ut errantibus accidit) clarius errorum contradictiones maiori explicatione immolant.

5 Pro negante vero nostra, & reliquorum Theologorum, ut statim videbimus, sententia steterit quæque ex Philosophis Primores Plato dialog. 2. de republica sub finem: [Neque Deus (quandoquidem bonus est) omnium causa est: sed paucorum quidem hominum causa; multorum vero non causa. Multo enim pauciora nobis bona sunt, quam mala, & bonorum quidem nulla alia causa faciendæ est: verum malorum, alias quædam causas querere oportet, & nõ Deum. Nimium male ludos, & homines & demones, nostrasque voluntates fecit prauas actiones, seu materiale peccati, cuius formalis, & expressa voluntate implicite solum, & interpretatiue malitiam, seu formale peccati voluntas, nec aliud quam actionem prauam ob delectationem, aut commodum illa capiendæ nobis, vel homines perdidit, vel demones suadent, ut interpretatiue malitiam, & formale peccati velimus, & admittamus; quam formaliter, & expresse velle sua de re nobis nequitiam possent: imo malorum tristitiam, ut poenæ, quæ prauam actionem, & peccatum supponit, Deum causam non esse inibi docet, etiam cum iis, qui pena opus habent infligit, cum autem subdit: *penas dent vilitatem à Deo percipere.* Multo ergo in causæ sententia minus actionem prauam, quæ malitiam non supponit solum, sed ponit, atque inuitabiliter affert, cuius causa proinde nemo aliter esse potest, quam actionem prauam, siue peccati materiale fustione, investigatione, aut determinatione propria apponendo: quæque nobis nullatenus bona esse potest, sicuti poenæ esse potest, infra. (Malorum causam esse Deum posse, cum hoc sit refellendum est omnino: nec permittendum his quæquam dicere in sua ciuitate, si bonis instrui legibus ciuitas debet. Nec insuper quæquam audire, si ille junior, siue carminibus hæc inferantur, siue soluta oratione narrentur: tanquam, quæ neque dicta sancta sint, neque aliis vtilia, neque inter (se consona.) & hæc adhuc per somnium, & inculpabilis, Deum causam negat his verbis. Est Deus simplex, & verus, & in opere, & in sermone: & neque ipse transmutatur, neque alios decipit: neque per spectra, neque per semper, neque per signorum pompas, neque re vera, quæque per somnium.] Ac de opposito Poetas capias. Quoniam non solum in inculpabilem errorem, sed in prauam

prauam actionem, cui malitia annexa inseparabiliter est inductorum à nobis irresistibiliter, & prædeterminato-rem facientes Deum stomacho exciperet? Et dialogo 10. celebre illud axioma, laudatissimum à Nemefio lib. de nat. homin. & animæ facultat. cap. 3. sub init. Iustin. M. apolog. 2. pro Christianis dicente è hbris Moysi fuisse mu- rum. Nempe culpa eius est, qui elegit: Deus extra cul- pam est. Extollit: At si Deus prædeterminaret ad mate- riale peccati nulla esset nostri, cum eius, tum malitiæ illius inuitabiliter annexæ electio; sed tota electio esset Dei. secundo culpæ nomine actiones solum prauas, Plato intelligit, seu materiale, non formale peccati, seu malitiam: constat enim ex contextu de actionibus in quibus humana vita transigitur ipsum loqui, exempla- que subdit, in eis, quibus brutis assimilamur, odioque & tyrannide aquarum causatione, & voluntate Deum ex- cludit, quia ea à nobis agi non faciat, nec velit; est ad illa nobiscum concurrat: quia, quatenus ex se est, & fieri po- tuit, videtur contextus priorum etiam locorum, quo ea casu satis præcluditur.

6. Consonat (præterquam supra datis locis) Aristor. vivis in hanc materiam incidit lib. 3. Ethicor. cap. 5. actus prauos nostræ omnino potestatis esse ait; nec in principia alia, quæ nostræ potestatis non sint, esse re- cedenda. [Quod si hæc, inquit, vera videntur, neque in alia principia vlla nostris actus, quam in ea, quæ sunt in nobis, reducere possimus: quorum principia sunt in nobis, ea quoque in nobis sunt sita.] Quare, cum in nobis, nostræ potestatis præfinitio prauarum actio- num non sit, sed in Dei potestate, & arbitrio solum, ille quidem nec nostræ potestatis erunt, neque in nos reducibiles, nostræque principia, sed solum potestatis, & arbitrij erunt diuini, atque in liberum, ipsi solum, præfinitionis suæ principium: atque in Deum subinde solum reducibiles, ipsique imputabiles. Addit conse- quenter ea tantum ratione actiones prauas, ignorantiam, vel ebrietatem secutas, ad culpam nobis imputabiles esse, iustitiam à potestatis puniri, quatenus ignorantiam, & ebrietatem (quæ illarum principia sunt) vitare in nobis nostræque potestatis sunt: ut ait longe à capitis initio, & inferius. Cuius textum illustri hoc com- mentario elucet ibi 5. Thom. lect. 11. [Quod si consi- lium, & electio, & voluntas, quæ sunt in nostra pote-estate, videntur principia operationum nostrarum, & non possimus reducere operationes nostras in alia principia, nisi in ea, quæ sunt in potestate nostra consilium, & ele-ctionem, consequens est, quod operationes nostræ bonæ, vel malæ sint in potestate nostra, quia illa, quo- rum principia sunt in potestate nostra, & ipsa sunt in potestate nostra.] Denique 1. magnor. moral. cap. 9. sub finem contra Socratem statuit [esse in nobis prauos, vel improbos esse.] Et inferiusculæ. [In nostro arbitrio esse bona, malæque facere:] quæ repetit cap. 12. & addit. [Actiones, tam bonæ, quam malæ principium est pro-positum, & voluntas, & quidquid ad rationem tendit.] Denique Tyrinus cognomento apud vetustissimos Philo- sophos Maximus serm. 2. §. qui de mali, siue peccati, cau- sa, est, ita scripsit: eius nomen est improbitas: causam-que ab elegantis arbitrio nanciscitur; Deo semper extra omnem causam constituto. Hæc sane loca de actioni- bus ipsis prauis aperta sunt, quæ non peccati formale, sed materiale directe important, & si annexum sibi in-uitabiliter formale peccati, siue malitiam moralem con-ferant: non aliter nostræ potestatis, nisi ratione mate-rialis peccati, siue actionis prauæ apponendæ pro libito nostro, vel non apponendæ subiectam, nec aliter ab illo apponibilem; quare, cuius potestatis est actionem prauam apponere, vel non apponere, eiusdem omnino realis formalis potestatis est malitiam apponere. Cum autem in aduersariarum sententia solius potestatis diui- næ sit prædeterminatio prauas actiones, etiam pro-ponere, vel fecus, minime sit: non in nobis, sed in Deo & bonis Philosophis est, ut de se patet, & apertius adhuc à ratione agentes q. vltima monstrabimus.

7. Ex Theologis, qui negatiue nostræ sententiæ suf-fragantur, cum quæst. 5. & 6. & quæst. 7. in approbatione communis, cum Philosophis, tum Theologis cunctis

definitionis liberi agentis & causæ disput. 1. multo tre- centis plures numerauerimus, qui omnium liberarum creaturarum (etiam honestarum, quæ tamen in Deum principalem causam, & Authorem Catholice, & hone- stissime refunduntur) vniuersim, ac non sine censuris quandoque in aduersam affirmatiuam abiiciunt, præfinitio- nes prauarum actionum, siue materialis peccati præ- determinatiuas eisdem, titulo solo libertatis earum ne- cessariæ, ut in peccata consentiant, reiectare exploratum à Deo est, ut eorum hic repetitio, & supputatio superflua. Maxime cum decentiæ voluntatis, bonitatisque Dei (in quem, ut causam refundenda peccata nostra forent si ab ipso materiale peccati præfinitur) titulus ad eas specia- tim abhorrendas addit titulus vltior, neque laxior, solum ergo referendi hic sunt, qui tantæ in Deum irreuerentiæ speciali horrore ad materiale peccati præfinitiones præ- determinatiuas videntur execrati. Et in primis Magister supra aduersus relatos Theologos eam reiecit. I. em Gre- gorius de Arimino, vetus Scholarum delitium, in 1. d. 34. q. 1. art. 3. affirmatiuam præfinitionem ad materiale pec- cati sententiam falsissimam, & blasphemam esse dixit. Pu- teanus supra improbabilem. Lorca etiam supra Sancto Tho- ma aduersam. Mendoza Augustinian. q. 7. quodlibetica Scholastica, impiam, & stultam. Quibus & similibus alio- rum de ea opinione iudicii subiciendis pro rei grauitate inimanda transcribendis abstinendum non fuit; Et si illis subscribendi animus nobis in præfiniturum non sit. Acce- dunt ex Dominicanis Mag. Ioann. Vincen. ius supra recita- tus apud Ledesimam de auxili. 12. §. In hac difficultate, ubi negatiuam sententiam Tridentini definitionibus cen- set conuinci ab eaque sola Ecclesiæ autoritate dimoueri posse profre ur. Albelda 1. p. q. 19. art. 8. ad 59. lect. 1. n. 1. Tacitus & lect. 2. n. 13. §. Dico tertio, expresse ait negati- uam nostram esse expressam D. Thom. & discipulorum eius. Ex quo verba etiam mutuatus Nazarius fuit 1. p. q. 22. art. 4. concl. 3. §. An autem, Illustrissimus Arauxo ce- lebris iam olim apud Dominicanos Primarius Professor Salmantinus, & Magister affirmatiuam parum probabilem, nec dignam quæ Augustini putetur esse dixit 1. 2. tom. 2. q. 11. dub. 6.

8. Et hi quidem (si Nazarium excipias) actionum creaturarum contingentium prædeterminatiuas, physice saltem præfinitiones vniuersim abiiciunt, ut vidimus d. 1. q. 5. & 6. Ex eis vero ipsis, qui eas ad reliquas admittunt, ad actiones tamen prauas non magis æquo animo præ- finitiones ita prædeterminatiuas ferunt. Zumel. 1. 2. q. 79. art. 2. d. 3. & 1. p. editione 2. appendice ad quæst. 22. art. 4. conclus. 5. relatus ab Albelda ubi proxime, hæc de affir- matiua scribit: Neque esse veram, nec sana doctrina congruam, eamque execrari semper fuisse Augustinum, Damascenum, Fulgentium, & Sancti Thom. Et paucis intercalatis adnectit. Nullus Hæreticorum, qui huius sen- tentiæ fauet; dixit Deum concurrere (prædeterminatiue præfinitendo) ad formale peccati, sed solum ad materia- le; & nihilominus damnantur à Concilio: nempe Tri- dentino. Et tom. 1. opusculor. siue disputationum varia- rum, d. 6. lect. 6. affirmantem eandem sententiam susce- ptam in fide, ne dicat erroneam, vocat. Fuit autem hic, qui sacrarum infularum amore, dum sui ordinis gene- ralis esset, fratres suos negatiuam præfinitionum præde- terminatiuarum vniuersim thesibus pro Generalibus sui Ordinis Comitibus expungere, atque ad actus, non prauos, defendere illas coegit, ut Dominicanis gereret morem: ut ex primario tunc Vallisletano Doctore Co- ronell. d. 1. non semel vidimus. Nec mitius contra hæc præfinitiones ad materiale peccati prædeterminatiuas egit illustrissimus Mag. Machin. tom. 1. in 1. p. q. 22. art. 4. d. 40. lect. 5. conclus. 2. Ex eodem Mercenariorum ordine, eodemque infularum amore Dominicanis actionum aliarum præfinitionibus consentiens. Mag. Dominicus Verdu, ex primis præfinitionum, & prædeterminatio- num suarum, quoad reliqua, scriptoribus celebratissi- ma, à nostris etiam Relect. contra scientiam mediam affirmatiuam sententiam præfinitionum earum ad ma- teriale peccati, impiam censet, & blasphemam, & sane Patribus nostris Romanorum disputationum initio scri- pro publico societatis nomine à nobis recitatio d. 1. q. 8. certam. 2. obicientibus Dominicanos aduersos è suis principijs cogi ad præfinitiones prædeterminatiuas ma- terialis

quia illum actum agit; sed quia taliter agit. Primum habet à Deo; non autem secundum. Rursus ad 2. principale hac Gregorij solutione recitata: Dico Deum se-qui determinationem voluntatis creatæ. Quoniam ideo Deus agit illum actum, quia eum voluntas agit; & non ideo quia Deus agit illum, voluntas agit illum. Et ideo magis proprie dicitur Deus coagere voluntati in causando talem actum, quam voluntas dicatur coagere Deo. Quibus Capreolus. Apparet mihi, quod aliter iustè melius dici, quod quantum ad omne positum, quod est in actu voluntatis creatæ est posterior actione Dei: ut primo loco dixerat, ac sine articuli §. Ad fix- tum dicit Gregorius: contra hunc ait: Deum velle istum actum esse ab homine quantum ad omne, quod est bonum in actu.

3. Ruiz de Montoya d. 39. de voluntat. sect. 3. num. 15. Respondet Capreolus solum docere velle Deum, ut ab homine sit actus prauus, quatenus tendit in bonum in communi. Sed expressè loquitur Capreolus de omni positiua tendentia in actu prauo incli- natio, quæ est ad tale etiam bonum apparens. Verum Capreoli mens de prioritate nature, & causalitatis diui- næ motionis ad nostram in actu prauum, viliusve libetum nostrum actum minime est. Siquidem id ex- pressè negat loco recitato ex d. 28. & ea ipsa d. 37. art. 3. ex quo nobis opponitur, ait Dei motionem non determinare voluntatem creatam ad aliquid de se ma- lum. Et ad 1. aliorum his Gregorij verbis responder. Sicut Deus, non agit: et ut a rectam rationem faciendo hominem, qui possit malum actum facere; cum eum ad illum faciendum non cogat, vel inducat: sic neque agit contra rectam rationem non subtrahendo illud, sine quo homo non potest facere actum malum; neque tan- tum excitando, vel faciendo, ut homo faciat talem actum, illud autem, sine quo non potest homo malum actum facere est coefficientia Dei. Non ergo præmo- tio, & præperatio, physice prædeterminatio: maxi- me cum adhuc inductionem nostram in illum in Deo ne- dum determinationem ab illo, admittat. Id quod in- signis etiam Thomista, eiusque discipulus Deza ead- em d. 17. art. 2. docet sic argumentum 1. propo- nit. Si Deus coagere actum voluntatis: aut hoc est, quia sequitur determinationem voluntatis in illo actu sic, quod voluntas prius natura determinat se ad actum illum, & ex hoc Deus coagere voluntati determina- re, aut è contra, prius Deus determinat se ad agen- dum & voluntas nostra sequitur voluntatem eius. Respondet vero art. 4. Ad secundum principale di- citur: quod Deus coagere voluntati primo modo diui- sionis. Et d. 28. q. vi. artic. 4. ad 12. ex dictis à se artic. 3. notab. 1. & d. 34. quæst. 2. art. 3. notab. 4. circa med. ait [ipsa voluntas secundum se considerata illius defectus est causa, cum sit domina sui actus, ac per hoc ad virtutem libera. Unde ipsa se ipsam determi- nare potest, & huic, vel illi, id est bono, vel malo, adherere, & regulam attendere, vel non attendere.] Cum igitur utrique & Capreolus, & Deza, quatenus ad Dei concursum, & cooperationem cum creatâ vo- luntate ad actus eius, & speciatim prauos, illam, nec prænam physice, nec prædeterminatiam eius ad ipsos motum, sed comitantem, imo, ratione aliqua, nostra cooperatione, & determinatione afferant po- sterioritatem: obiectis locis de prioritate nature diuine operationis, & concursus ad actus prauos minime il- los loqui manifestum est. Loquuntur ergo de priori- tate dignitatis, & maioris vniuersalitatis, quam di- uinas: & motionis, seu determinationis à Deo volun- tatis nostris indita; & congenita ad bonum in communi, ad quod determinat quoad speciem volun- tates nostre nature, atque à Deo conditæ sunt: & ex his in particulari, siue vera, siue solum apparen- tia apparet bonum, & prohibitum è sua determinatio- ne sequitur, iam illud taliter, & deformitas ad- est, quam à Deo esse, eamve à Deo induci Capreolus negat. Quocirca, & si Deum velle, ut quicquid po- situm in actu prauo est, homines faciant, asserat loco recitato, de actu, non secundum determinationem ab eis, ut sit, intelligi potest, in quo est talitas vitiola, & Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

moralis deformitas; sed solum secundum physicam in- fluxum ea determinatione voluntatis creatæ minime ac- tenta, & voluta: quia seclusa ipsa voluntatis liberæ con- ditione, ut facere possit, quæ velle, physicum eius in- fluxum voluit: ceterum, si illum ex voluntatis in his circumstantiis determinatione fieri velle, ad idque illam prædeterminaret: plane illud taliter, & deformati- tatem moralem, quam à Deo amari, causalique, & Ca- preolus, & Deza catholice, & constanter negant, & vel- let, & causeret.

4. Contradus (præter loca ex ipso recitata q. 6. con- tra prædeterminatiam nostrarum actionum liberarum præiunctiones vniuersum, & q. 7. pro communi causa li- beræ definitione) speciatim de actu prauo ait 1. 2. q. 9. art. 6. ad 3. Stante motione Dei, qui mouetur ad volen- dum, quantum ad exercitium actus potest se habere vo- luntatem determinare per rationem, vel intellectum ad hoc, vel illud bonum, quod est quoddam secundum quid bonum, & in veritate malum: & sic incidit ra- tio peccati. Intelligit autem motionem Dei ad volendum bonum in communi; siquidem repulsa alia quavis præ- motione impressa voluntati, ac subinde præiunctione ad bonum particulare addit. Hac motione præsupposita vo- luntatis per innatam libertatem ex indeterminatione ratio- nis potest sub ista motione Dei se determinare ad hoc, vel illud bonum, & ex hac ratione incidit pec- catum, quæst. 79. art. 1. col. 3. §. Nota inquam, sic ha- bet. Non enim, cum aliquis vult, oportet antequam ve- lit, præcedere motionem Dei (loquendo de naturali, vo- litione, vel mala: nam ad bonam Dei motio per gratiam præcedit) Intimiorique Dei, quam voluntatis concursu affecto. Talis, inquit, effectus non habet necessariam ha- bitudinem ad causam primam, sed contingentem: quia fit ab ea secundum conditionem voluntatis, & causa secunda, quæ est contingens. Unde habet motionem co- operationis propria actioni creatura, & secundum modum eius. Unde, si Deus ageret ex necessitate nature, stare- nihilominus contingentia rerum propter defectibilitatem, & libertatem causarum secularium. Explicato- que intimiore, & perfectiore, ac dignitate prioris Dei concursu ad nostros, etiam actus prauos, §. sequente doctrinam Scoti in 2. d. 37. §. Ad solutionem istorum à nobis recitandam, quæst. 2. cert. 1. ad verbum tran- scribit. Nempe Deum non esse causam deficientiæ, quia ex boni potius intentione concursum affert, quo viti- o, & determinatione sua, ad malum abutitur crea- tura. Denique quæst. 80. art. 1. ad 3. ad dicta quæst. 9. se referens de motione Dei in bonum vniuersum sumptum ait. Intellectus, & voluntas virtute huiusmodi principij naturaliter, & primo tendunt in verum, & bonum in communi; sed ad particulare bonum voluntas seipsam per consilium rationis determinat. Ita, quod illud exte- rius principium, est causa vniuersalis omnis interioris motus; non tamen adimit libertatem voluntati deter- minandi se ad hoc, vel illud bonum, quod scilicet est ve- rum, vel apparet. Quo explicat illud S. Thom. sine eius articuli. Deus est vnica causa principij omnis interioris motus humani; sed quod determinatur ad malum con- silium voluntas humana, hoc directè est à voluntate humana.

5. Citatur pro affirmatiua Caietan ex 1. Reg. cap. vii. sub init. dicens, Deum incitasse David ad numerandum populum, & gaudium de eius numeratione positum, quo ad eius desiderij, & gaudij entitatem, cuius Author, & causa Deus erat; & permittit, quæ peccatum erat, & ieraculo 6. q. 2. ad id quod facit, sic citius. Secundo sensu inquit, secundum bonum est bonum nature ipsarum actionum lude. Omnis enim actio quantumcum- que mala moraliter, cum sit res aliqua, bona est boni- tate nature: & ut sic est à Deo: & quantum ad hoc verba Domini sunt præcipua & significant ordinem pro- uidentie ad accelerandum actiones lude, ut tempore statuto à diuina prædestinatione adimpleretur passio Christi: sicut enim malum non est Deum cooperari actionibus peccatorum, quantum ad bonitatem nature: ita malum non est illas præcipere.] Ceterum his Caietan verbis, ut sonant, voluntque aduersarij acceptis contra se, & contra ipsos obiectantes, & contra S. Thomam Patres reliquos, & Concilia Deum posse

Bbb

cent.
6. Citatur & Ferrara 3. cont. gent. cap. 72. probans ex S. Thom. posse Deum primo mouere nos ad actionis prauæ entitatem, quin ad eius moueat deformitatem. Sed tamen, cum tam ipſus, & S. Thom. doctrina contra præſcriptiones, & phyſicas prædeterminationes noſtrarum liberarum operationum à Deo explorata ſit, vt vidimus q. 5. cert. 3. & q. 7. cert. 5. ad alia præmōtione Ferraræ ex S. Thom. loqui ab ea, quam aduerſarij volunt ceriſſimum eſt. Nempe, de præmōtione, ſeu prima mōtione Dei ad boni in communi profectionem, quoad ſpeciem, naturæ voluntatis congenite, æc quæ ad particularia bona proſequenda inducitur, æc defendit: non tamen ex neceſſitate, ſed libere atque ex electione ſua: quæ proinde, ſi ad prauum actum, & obiectum prohibitu- fit, ipſi merito imputatur, non Deo ita primo mō- menti, & præmōenti, imo ipſa voluntatis creatione ad boni vniuerſi pernici profectionem voluntatem, quoad ſpeciem, prædeterminantis, quoad exercitium vero actus prauī, in quo phyſico ſimultaneo conſuſu coagit voluntatis noſtræ Deus, primo etiam, æc ſententia S. Th. Ferrara, & cæterorum diſcipulorum Angelici Præceptoris conſentit Deus. Non quidem primatū, ſeu prioritatem naturæ, & cauſalitatis, quæ noſtram euertere libertatem, & actionis prauæ, deformitatem ſubinde cauſationem in Deum plane reſunderet.) Sed primatū maioris vniuerſalitatis, principalitatis, & intimi- tatis. Ex quo, licet perfectius, intimiusque actiones prauas noſtras, quoad phyſicum earum concurrere conuinſcatur Deus; etiam ad earum deformitatem, & propterea nobis, noſtræque determinatione, ſue materiale peccati ſunt, minime concurrere Deus conuin- citur. Quare bene ex S. Thom. cuiusque ſchola, & mente vtrumque Ferrara docet; quin aliquid doceat, quod hiſce prædeterminatiui præſcriptionibus ad mate- riale peccati, vel leuitet, faueat.

7. Citatur etiam pro aduersariis Sorus, qui tamen ita Lutheranas, & Caluincas ad materiale peccati, siue prauas actiones confutat 1. de nat. & grat. c. 17. vers. fin. [Nam, nisi in nostra positum esset voluntate cum

CERTAMEN III.

*Pro negativa nostra sententia constans,
& expressus ubique S.
Thomas.*

1. **H**Acenus ē p̄scis, verisq̄ omnium iudiciō
Thomæ discipulis ducta pro negatiua nolū sen-
tentia Angelicum Præceptorem flectile demonstrat.
Sed quoniam pauculi ex aduersariis variis eius allegatio-
nibus in suas illam paruas, vel trahere conantur, vel apud
minus doctos, eius mentem in dubium : res tam
Doctōris verbis, & sententiis ipsa agenda est : & p̄ter
ea loca, quæ contra p̄scriptiones prædeterminationis
ac phycicas prædeterminationes actionum voluntatis
nostræ vniuersim ex ipso dedimus q. 5. 6. & 7. Speciatim
actiones nostras paruas quies eiusmodi præcepto
& prædeterminationes negat in ad. 3. q. 1. art. 3. flatus
Dei decreto, & consensu necessario, vt creatura volū-
operetur ad 3, sub fin. inquit, [Illius decretum, quod est
actu voluntatis non oportet, quod sit causa aliquis alius
defectus in voluntate præexistens : quia sic in infinitū
iretur, sed ipse voluntas secundum se consideratū
suis defectus causa est. Ille enim defectus in voluntate
est, secundum quod voluntas ad aliquid conuerit ad bonum
conuertitur. Eius autem, quod est conuerit ad bonum
creatur voluntas dominium habet, quia libera est, non
creatur voluntas de voluntate, & agente naturali. Agens
enim est simile de determinat ad vnum ex iordanis :
enim naturale est determinat ad vnum ex iordanis : cui
p̄nde non potest esse causa actionis iordanis, cui
hoc, quod aliquis defectus in ipso agente est. Et
tas autem non est determinat ad vnum, vel illi adheret.]
determinat, secundum quod huius, vel illi adheret.]
Cum autem decretum Dei de consensu cum voluntate
supponat, quantum ex parte Dei opus est, vt ad obli-
tum creatum prohibetur se suo affectu conuertat, agat

atque ad id indifferens indeterminata, siueque iuris, vt ad illud non conuertatur cum conuertitur. Nulquam decretum Dei de concursu necessario efficac de se, & prædeterminationem antecedentem, sequimur prædeterminationem ad actum prauum conuersionis ad creatum bonum prohibuit deuoluens, ex quo eius omisso effectus absolute impossibilis voluntati, & actus ipse conuersionis necessario inuitabiliter à voluntate, nusquamque à sua potestate apponetur. Sed causa alia præter voluntatem, cuiusque libertatem anterior quari possit, imo deberet. Secundo: si præfinitio prædeterminatiua, ac prædeterminatio ad bonum oppositum adesset, iuxta horum sententiam ad eius prosecutionem necessaria, cuiusque prosecutionem necessario, & irresistibiliter inferens, impediret actum prauum conuersionis ad bonum prohibuit: ergo ex parte causæ, & actus primi est defectus, qui sit causa conuersionis illius prauæ in voluntate aque, atque in agente naturali, nec prauæ illius conuersionis causa est sola voluntas, vt S. Thom. ait.

1. Eadem insitit sententiæ quæst. 1. de malo, art. 3. in. Non vti, ait, regula rationis, & legi diuina præfinitur in voluntate ante inordinatam electionem. Huiusmodi autem, quod est non vti regula prædicta, non oportet aliquam causam querere: quia ad hoc sufficit ipsa libertas voluntatis, quæ potest agere, vel non agere. Et hoc ipsum, quod est non attendere actum ad talem regulam in se consideratum non est malum nec culpa, nec pena: quia anima non tenetur, nec potest attendere ad talem regulam, semper, & in actu: sed ex hoc accipit primum rationem culpæ: quod sine actuali consideratione præcedit ad electionem. Quærit autem potest alia causa non reddi ratio rationis per actum, vel omissionem prauam, & proinde: prauæ ad electionem sine consideratione actuali regulæ rationis, & legis diuinæ, si prauus actus, seu materiale peccati præfinitur, physice prædeterminatur à Deo & ad 6. Cum ergo dicitur, quod bonum, in quantum est deficient, est causa mali, si in quantum, designat aliquid præfinitum. Si non est vniuersaliter verum, si autem designat concomitantiam, sic verum est vniuersaliter: quia omne, quod causat malum est deficient, id est defectum causans. Sic, si diceretur, quod omne calefactio calefacit, in quantum est calefactio. Atque ex necessitate præfinitionis prædeterminatiuæ ad actum prauum. Verum vniuersaliter esset bonum in quantum deficient esse mali causam, nec solum comitanter, seu casuali formalis forma ad effectum formalem, sed actiue ad agere ad effectum præfinitum bonum deficient ad defectum actus prauum in quantum deficient contra S. Th. His consone: p. q. 49. art. 1. ad 3. libera agentia à naturalibus distinguuntur quod in his, nunquam sequitur malum in effectibus præfinitis aliquid aliud malum in agente, vel materia. Quæ distinctio nulla esset, si vt actum prauum voluntas eliceret, & defectus præfinitionis prædeterminatiuæ ad eius oppositum actum, vel eius omissionem, & præfinitio ad ipsum deberet, iuxta præfinitores hosce, ex parte efficientis præcedere. Et 3. contra gen. c. 10. sub fin. probat nullum inuoluntarium defectum præcedere deordinationem voluntatis in actu, seu in consideratione praua exercitiam. [Hic ordinis defectus voluntatis, inquit, est: quia in potestate voluntatis est velle, & non velle: utemque in potestate ipsius est, quod ratio actu consideret, vel à consideratione deficit, & quod hoc, vel illud consideret. Non ergo ex præfinitione prædeterminatiua, vel consideratione deinde ante electionem, vel à recti huius ordine prauo deficit, sed à se, siueque potestate deficit creata voluntas iuxta S. Thom. vt recte Ferrara ibi.]

3. Sepe item, & ratione, & exemplis probat defectum, & deordinationem actus prauum non posse in Deum causam primam referri, est ad totum physicum actum conuenit: quia eius concursus nec in illam tendebat, nec intendebat, sed eo ex causæ particularis secundæ liberæ ab illa, ad quem totum totalitate effectus, & si non causæ, pertingit, & motus celi vniuersalis. Sublationem causæ, huiusmodi ad recipiendam motionem primi mouentis, confessionem actum primi mouentis: sed, si non sit in debita dispositione, & aptitudine ad recipiendum motum primi

mouentis; sequitur, actio imperfecta. Et tunc quidem, quod est ibi actionis reductur in primum mouens tantum in causam; sed monstratur defectus, & deformitas, quæ tota in indispotionem particularis agentis, & materiæ reductur. Eoque modo infert deformitatem, & deordinationem actionis prauæ Dei motione ad bonum oblata, & quantum ex parte Dei est, tendente, & intendente, in voluntatis creatæ abusu cooperationem solum, tantum in causam reducti, & explicari adhuc ad 1. [Deformitas voluntatis aliquo modo cadit sub voluntate peccantis. Cum scilicet magis eligat deformitatem peccati incurrere, quam ab actu cessare.] Dixit autem aliquo modo: quia deformitas, & malitia secundum se sub nullo voluntatem, quæ in malum, quæ t. se ferri nequit, nec in peccantis quidem voluntatem cadere potest, sed solum, quatenus materiale peccati eligi. Quod præfari pro suo arbitrio à peccante ait posita non solum diaboli suggestionem, & instigationem ad illud, sed Dei etiam ex parte sua concursu necessario oblato, vt alterutrum eligat & contrariis, vel contradictoriis extremis. Est enim, vt argumento s. assumebatur, voluntatem vt in actum prauum determinate predestat à demone instigante: qui ad id aptissimum determinans videbatur: determinati proponitur: cui difficultati promptissima solutio erat Dei primæ causæ præfinitione prædeterminatiua, & prædeterminante concursu determinati, si eam S. Thom. admittit; respondit autem, [voluntas cum sit ad vtrumlibet per aliquid determinatur ad vnum: scilicet per consilium rationis. Neque oportet hoc (id est determinationem per consilium rationis) esse per aliquid agens extrinsecum, quo, & Deum, & eius præfinitiones prædeterminatiuas excludit: sed per suæ libertatis à seipsa determinationem (vt sepe ex ipso retulimus, & pluries referemus) habere docuit.]

4. Eodem spectat discrimine causæ primæ mali naturalis, & causæ primæ mali moralis. Assignato i. p. q. 49. art. 1. corp. & ad 3. quod causa prima mali naturalis, semper sit bonum quæ tale; & si proxima plerumque sit deficient. Moralibus vero mali, tam prima, quam proxima sit bonum, nempe voluntas, quæ deficient, actusque carens actuali vltimæ regulæ rationis: non tamen directe, & per se malitiam intendens: si autem actus prauus Deus, & præfinitor, & prædeterminator subinde foret: causa eius prima, & voluntate anterior (quare non hæc) Deus esset: cum eo etiam modo, indirecte nimirum, vellet malum formale, seu malitiam, quo eam velle voluntas dicitur. Id autem explicatius tradit, & probat q. 1. de malo art. 3. corp. dicto monstratur naturalis exemplo. [Huius mali, quod est monstratur partus, causa est virtus deficient in semine. Sed si quærat causa huius defectus, quod est malum seminis, erit deuenire ad aliquid bonum, quod est causa mali per accidens, & non in quantum est deficient. Huius enim defectus, qui est in semine, causa est aliquid principium alterans, quod inducit qualitatem contrariam qualitati, quæ requiritur ad bonam dispositionem seminis. Cuius alterationis virtus, quanto fuerit perfectior, tanto hanc qualitatem contrariam magis inducit, ac per consequens defectum seminis consequentem. Unde malum seminis non causatur ex bono in quantum est deficient; sed causatur ex bono in quantum est perfectum, sed per accidens, extra eius intentionem.] De causa vero prima mali moralis subdit. [Si ergo, ita esset, quod voluntas ex necessitate reciperet impressionem delectabilis allicientis, sicut ex necessitate corpus naturale recipit impressionem agentis, omnino idem esset in voluntariis, & in naturalibus. Non est autem sic. Quia quantumcumque exterius sensibile alliciat, in potestate rationis voluntatis est recipere, vel non recipere. Unde mali, quod accidit, ex hoc quod recipit non est causa ipsum delectabile mouens, sed magis ipsa voluntas: quæ quidem est causa mali (etiam formalis) secundum vtrumque prædictorum modorum, scilicet, & per accidens, & in quantum est bonum deficient. Reciperet autem impressionem boni delectabilis, siue in illud affectum, si ex præfinitione prædeterminatiua reciperet, sicut, & semen dispositionem prauam: quare nec ipsa causa prima esset illius (etiam proxima esset) sed Deus, qui etiam causa per accidens eius mali moralis dicendus esset, sicut naturale agens seminis alterationem, quæ ibi S. Thomas negat. Deul-

CERTAMEN IV.

Locis, quibus aduersarij eis præfinitionibus S. Thomam fouere volunt, eum habent aduersum.

ab eius regula possunt exire, & actiones suas prauas exercere, & apponere. Rursus 1.2. qu. 77. art. 3. init. arguit: *Peccatum est actus voluntarius: voluntaria autem sunt eorum, quæ sunt in nobis. & ita non habent exteriorem causam.* Respondet autem, *Ex hoc ipso, quod exteriora mouentia ad peccandum non sufficiunt, & ex necessitate inducunt, sequitur, quod remaneat in nobis peccare, & non peccare:* ergo, nec Deus, qui exterior motor ad actum prauum, vt summum, potest ab his asseri, sufficienter, & ex necessitate nos ad illum moueri iuxta S. Thom. Secundo, ergo ex S. Thom. si ex necessitate moueret præfinitione prædeterminatiua peccatum in nobis non esset: quare, nec voluntarium, seu liberum, nec peccatum. Ne verò respondeas loqui de motione ad formale peccati, non ad materiale. Contra primo: quia nullo alio modo potest esse motor ad formale, nisi mouendo ad materiale, quod admittit. Secundo: quia generali exclusionem mouentium extrinsecorum ad peccandum obiecta sensibilia claudit, quæ nihil (vt sic loquar) formalis peccati curant, intendunt, ad illud formaliter sollicitant, sed ad sui perfectionem solum, quæ materiale solum peccati est: sufficienter, vt ad peccandum, etiam non ex necessitate, absolute, atque ad formale peccati mouere dicantur: & in corpore negat eo adhuc modo, quo sensibilia peccati causam esse, mouere Deum ad peccandum: ne dum ex necessitate item loquitur de actu voluntario, & peccato, quia actus voluntarius est: quod actui ipso proprie, & materiali peccati competit; nec nisi ratione huius potest formali peccati conuenire.

9. Accedunt demum dux S. Thom. (imo Philosophorum, & Theologorum omnium tam scholasticorum, quam moralium) doctrine his præfinitionibus aduersæ, & repugnantes. Prima statuitur ab Arist. Ethicor. cap. 5. post medium, illustraturque à S. Thom. lect. 1.1.12. & 13. & vt indubitate asseritur ab ipso 1. part. quæst. 83. art. 1. ad 5. & 1.2. qu. 77. corporib. art. 7. & 8. Nimirum actionem prauam ex adeo vehementi passione, dispositione uel alia, quæ nobis agendi, vel non agendi potestatem non relinquit, cuiusque positio, & amoris potestatis, & libertatis nostre non sit peccatum, nobis uel ad culpam imputabilem nullquam esse. Eligant ergo hi præfinitores: an præfinitionem ad materiale peccati dependenter à nostræ libertatis vii apponi velint: an ea posita, & cum ipsa actionem prauam, seu materiale, ac subinde formale, peccati omitti, cuiusque omissionem coniungi posse admittant: alterutrum enim ab eis admittendum est, ne sine S. Th. & totius hac in re Philosophie & Theologie Scholasticæ, ac moralis explorati defectores. Alterutro vero admisso plane à suorum præfinitionum prædeterminatiuarum doctrina deficiunt, quod si nihil de sua hac præfinitionum doctrina remittere, nec communem hanc velint deferere fidem deferere videntur legitima illatione cogendi: nempe nullam prauam actionem nobis ad culpam imputabilem esse posse. Secunda doctrina communis, expressa à S. Th. 1.2. qu. 77. citata art. 6. & 7. est: quæcumque praua cum maiore libertate, siue ob maiorem aduertentiam, siue ob viuifiora auxilia retrahentia ab eis, siue ob minorem passionem, ac temptationem inducentes ad illa, maiora esse peccata, quam, si minori libertate ob aduertentiam, & viuifiditatem auxiliorum defectum, vel passionis, ac temptationis excessum, à nobis fierent. Determinatiuis autem præfinitionibus hisce admittis maiore libertate, vel minore nequeunt à nobis, quouis modo præfata accidant, reici, vel admitti: is enim actus prauus si præfinitus prædeterminatiue sit, necessario, incontinentanter, ac irresistibiliter à nobis apponitur: sin autem præfinitus non sit impossibilitate, & impotentia antecedente pro natura prioris absolute nequit apponi: cum eius præfinitio necessaria ex parte causæ voluntatis sit, vt potentiam eius adæquata, & absolute talem constituat, vt in actum prauum possit absolute prodire: quare ea etiam S. Thom. & communis doctrina præfinitionibus prædeterminatiuis ad materiale peccati siue actum nostrum prauum, omnino repugnat.

1. Noster Ruiz de Montoya d. 28. sect. 1. & 3. vt erat ingenio acti, & eruditione profunda, eis ipsis locis S. Thomæ aduersarij est, quibus & suam doctrinam stabiliri putabant, ac retundendis argumentis nostris arma ministrari. Primus ex eis locis est 1.2. qu. 79. art. 2. corp. *ubi defectus* (inquit de morali actionis prauæ) *ille est ex causa creata, scilicet libero arbitrio, in quantum deficit ab ordine primi agentis, scilicet Dei unde defectus iste non reducitur in Deum: sicut in causam, sed in liberum arbitrium: sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curuam, sicut in causam: non autem in virtutem motiuam, à qua tamen causatur quidquid est morionis in claudicatione.* Et secundum hoc Deus est causa actus peccati: non tamen est causa peccati: quia non est causa huius, quod actus sit cum defectu, siue vt recte, ac dilucida paraphrasi Cæcilius ibi: non est causa concomitantia, seu concomitantis defectus cum actu. Eum verò defectum stare ad 2. ait: *quod homo non subditur ei, cui debet subdi.* Et postmodum, *Deus vero sic est causa actus, quod nullo modo sit causa defectus concomitantis actum.* Repetit doctrinam, & exemplum 1. part. qu. 49. art. 2. corp. & ad 2. item in 2. d. 37. qu. 2. art. 2. & doctrinam eandem qu. 3. de malo art. 2. exemplo alio de motu, & influxu cæli (quod sublunarium effectum causa vniuersalis est) in monstruosos parus, & effectus illustrauit vt dicebamus cer. 3. tibia hæc dulce præfinitoribus hisce iam diu, ac perpetuo sonat, quasi eo exemplo Angelicus Præceptor præfinitionem diuinam prædeterminatiuam ad totum actum prauum, ac subinde ad materiale peccati, quin eius formale refundi in Deum, vt causam valeat, dilucide ostendat. Verum tibia hæc curua, qua solum doctrinam suam currere præfinitores putant, non nisi claudicando, ambulare adhuc posse exemplo ipsomet, & verbis ex S. Thom. oppositis monstrandum nunc est. Mirum siquidem esset S. Thom. eisdem ipsis locis, ex quibus tot contra præfinitiones ad materiale peccati testimonia produximus, & genuine expendimus, vt patet cer. 3. eas fere immediate statuisse, & illustribus adeo exemplis declarasse.

2. Et in primis S. Thom. defectum non esse in Deum refundendum ait, quia non est villo modo Deus causa defectus illius, qui solum est à libero arbitrio creato, sicut à tibia curua claudicatio: atqui nequit non esse causa defectus, vt à libero arbitrio prouenit, si est causa materialis peccati: ergo ex S. Thomæ nequit Deus præfinitore materiale peccati. Minor probatur. Materiale peccati non est sola physica entitas tota actus prauus, sed eiusmodi entitas, vt ponitur in his circumstantiis, hic, & nunc à libera, siue ex libertate voluntatis, & libero arbitrio: atqui ita à libero arbitrio, & libertate voluntatis apponi est defectus ipse illius actus, & deficere voluntatem in illo à Deo, cui debet subdi vt S. Thom. defectus explicatur: ergo, si Deus hunc actum fieri hic, & nunc à voluntate libere præfinit, iuxta S. Thom. fieri cum defectu, siue defectuosum: quidquid autem sit ex præfinitione Dei eo modo, quo ab ipso præfinitur est suæ præfinitionis, seu ita præfinitis effectus, atque in Deum, sic præfinitentem tanquam in causam reducitur: ergo, & defectus actus nostri prauus, ac subinde actus prauus, vt defectuosus, in Deum, vt in causam reducitur, si actum prauum, vt materiale peccati est, siue, vt à libero nostro hic, & nunc arbitrio faciendum præfinit. Secundo eius solum defectus iuxta S. Thomam Deus causa non est in actu prauo, qui comitanter solum, non consequenter se habet in actu illo respectu Dei: atqui defectus actus prauus, siue eius positio hic, & nunc ex libertate voluntatis, non se habet comitanter, sed consequenter ad respectum Dei, si illum

inclinat ad actionem deformem, quod à Deo, eiusque operatione, & cooperatione omnem prorsus excludit prauam à Deo voluntatis motionem, vt ex parte sua actum prauum apponat (in quo & materiale peccati, & deformitas actus illius est) à Deo relegat omnino; quod autem dicat Deum influere voluntati operari: non dicit prauum Dei concursum, & motionem vt operetur, quia ex priori natura ad eius operationem, hæc voluntati, vt ad ea est, à Deo influatur, & determinetur: sed solum, quia voluntati creatæ, conditione ipsius, influit ante eius operationem esse, & actiuitatem seu posse absolutum operandi, & quidquid in ipsa agente perfectionis esse ex parte actus primi debet, vt in actum secundum, & operationem producat (vt verba expressa sunt) & quorum influxu in actus ab ea elicit defectum, & deformitatem influere, eamve adhuc modeste non causare defendit: quia indifferens, eis etiam à Deo datis, & inditis, reliquitur, ex suæque solum libertate, ac subinde à seipsa, non à Deo inditis, quatenus ex parte sua est, se determinat, & operatur: in quo defectus actionis, & materiale peccati iuxta S. Thom. omnino consistit. Si autem ex parte actus primi præfinitione prædeterminata praua voluntate ad actum, & operationem prauam, siue, vt ex libertate ipsius determinaret, dubio procul defectus, & deformitatis in acta reuera causa esset: quare hoc etiam testimonio eiusmodi præfinitiones propli-

6. Mouet aduersarij plura alia S. Thom. loca, quæ me iudice, melius ipsis quiescerent. Nimirum ex 1.2. qu. 10. art. 2. & qu. 3. de malo artic. 2. ratione 2. item 3. contra gent. 70. ac 1. p. qu. 103. art. 4. maxime ad 3. verum cum eis ipsis locis offendimus certam. 3. S. Thom. expresse præfinitiones actus prauis, prout ex nostra libertate ponendi, & quod idem est) materialis peccati, consutisse: ea in sensu ab Angelica mentis alieno opponi facis euincit. Sed aduersarij præmotionis, & voluntatis nostre à Deo, vt vniuersali causa apud S. Thom. legentes litteram (quæ sine eius spiritu, & mente occidit) & loca proferunt, quibus occiduntur: & vocis eius occasione apponere illum è pluribus aliis locis tentant. Præcipue art. 3. quæstionis illius 9. argum. Sed contra, & corp. & ad 7. & art. 4. & 6. fin. qu. etiam 1. art. 2. corp. qu. 10. art. 4. corp. qu. 15. art. 2. corp. qu. 16. art. 1. & 2. quæst. 17. art. 5. ad 3. qu. 107. art. 2. ad 1. art. 6. corp. Eius enim, & pluribus aliis locis illud repetit quod ex q. illa 9. retulimus cert. 3. *Deus mouet voluntatem hominis vt vniuersalis moueat voluntatem, ad vniuersale obiectum voluntatis, quod est bonum: & sine hac vniuersali motione homo non potest aliquod vellet, sed bene prærationem se determinat ad volendum hoc, vel illud* (ad quod vique vniuersali illa motionem determinatus non est) quod est vere bonum, vel apparens bonum: ergo S. Thomas quoties creatas voluntates mouet, præmouet à Deo, vt vniuersali causa, ait, non de alia motione, aut præmotione loquitur quam ad bonum in communi: ea solum ratione, qua naturam voluntati creationis iure de se determinatam quoad speciem ad bonum in communi, præ malo prosequendum condidit, cooperatur ille quidem voluntati, non autem illam mouet, præmouet, aut prædeterminat, quia eius libertati, & arbitrio determinationem relinquit: quare nec materiale peccati, quod est in prosecutione boni particularis apparentis, prædeterminatiue prædefinit iuxta Angelicum præceptorem.

7. Obiectant rursus illum 1.2. quæst. 79. art. 4. ad omnia fere argumenta dicentem obsecrationem, & obdurationem cordis, etsi mala sit, à Deo tamen volitam esse, vt in salutem hominis ordinatur: ergo actio praua, vt ad Deum ordinabilis amari etiam in particulari à Deo potest, ac subinde præfinitur, in primis obiectio hæc totam deestit præfinitionum doctrinam nihilque (dato toto) eius doctrinæ probat. Etenim non probat actiones prauas, & materiale peccati à Deo prima causa agente: & vniuersale mouere, sed vt causa finali posse præfinitur. Secundo: probat solum posse, non autem necessitate propter se, ad hoc vt finem præfinitur à Deo debere: vt necessitati præfinitionum ab hac assertæ opus erat. Tercio, neque creatum aliquod bonum (ne dum malum morale) ordinabile ad Deum tanquam finem, vel qui, vel cui, est, vt controu-

4. ostendimus: quare non tener argumenti consequentia: ex eo, quod exsecratio, & obduration cordis, quæ vitilis, ac subinde ordinabilis ad salutem hominis, vt finem qui, & ad ipsum hominem vt finem cui sit, illam ad Deum ordinabilem esse, atque ea ratione amari, ac præfinitur à Deo posse. Quattro, si illa dictione (*etsi mala sit*) de malo morali etiam exsecrationis intelligatur, amari à Deo posse, adhuc ob salutem exsecrati, siue, vt ordinabilem ad illam, non inquam S. Thomæ doctrinam, sed nec Catholicam est: scilicet, peccatum, quia tale ob aliquem finem, etiam totius mundi salutem amari à Deo posse, quod est hæreticorum. Quinto, absurdum adhuc (si potest) inferretur: peccatum quod toto odio aueratur Deus in ipsum tanquam in finem ordinabilem esse: scilicet, quod se toto, & essentia sua à Deo sine ultimo deordinatione ipsa est, ad ipsum tamen ordinabilem esse, quæ secum pugnantem manente; nec, nisi actu penitentia, quæ peccati destructio est: non peccatum quidem, sed eius potius non esse, & destructio, in Deum potest ordinari.

8. Ad S. Thomæ eo loci doctrinam, & mentem Catholicissimam redeundo, exsecrationis, & obdurationis nomine non culpam, & peccatum intelligit, sed eius permissionem, quæ per omnes sanos Theologos, & S. Thomam in voluntate Dei conferendi auxilia solum sufficientia, non autem efficacia omnino consistit: & hanc quidem voluntatem peccati permissionem, vt vitem ad salutem hominum siue ex humilitate, siue ex penitentia de peccato etiam ipso capiendam adeo amabilem, & ordinabilem esse plures cum S. Thomæ, & aliis Doctoribus asserunt, etsi eorum plerique non ita facile, ac dilucide defendant, vt videbimus controuers. 7. de prædest. eiusque effectibus. At vero exsecrationem, & obdurationem cordis pro peccato obsecrati, & obdurati acceptam nulloquam præmobillem, & præordinabilem, amabilem, causabilemque à Deo esse expressa, & constans est Sancti Thomæ doctrina id negantis de exsecratione, & obduratione in 1. d. 40. qu. 4. art. 2. corp. init. *In quantum est actus voluntatis obstinatus in malum, cui pertinaciter adheret, & citata qu. 79. art. 3. corp. init. ubi ait: Deum non esse causam exsecrationis, & obdurationis, in quantum importat motum animi humani in malum, & auersi à diuino lumine. Solum ergo exsecrationem, & obdurationem primo sensu sumptas è Dei voluntate esse posse S. Tho. Catholicæ docuit non autem exsecrationem, prout peccatum dicit exsecrati, & obdurati, adhuc materiale: cuiusmodi solum est actus voluntatis, & motus animi oblinati in malum, siue adherentis malo, & aucti à diuino lumine, quibus obstinationis, & obdurationis peccatum, quod amari, cauaturque à Deo negant, S. Thom. explicuit.*

9. Denum opponunt ex eadem qu. 79. art. 1. ad 3. hanc S. Thom. sententiam *efficitur causa media procedens ab ea, secundum quod subditur ordini causa prima reducitur etiam in causam primam. Sed si procedat à causa media secundum quod exit ordinem causa prima non reducitur in causam primam*. Singulis locis contra nos ex S. Thom. obiectis vidimus præfinitiones prædeterminatiuas obiectiuentium proficisci: sed hoc postremo videmus apertius. Etenim ea solum ratione effectus, siue actus prauus noster potest exire ab ordine causæ primæ, ipsique contrarietati, quatenus hic, & nunc, & in his circumstantiis legis prohibentis, & aduertentiæ ex nostra libertate, & arbitrio hic actus apponitur: atqui, vt sic à nobis apponatur Dei præfinitio prædeterminatiua causa à nobis inimpedibilis est: ergo quatenus exit ab ordine causæ primæ, ipsique contrarietati à causa prima est, ac proinde in ipsam tandem reducendus erit, & formaliter in illam, vt causam primam, cum per aduersarios, quia prima causa est actum nostrum, vt ex nostro arbitrio apponatur prædeterminat, ac præfinit. Secundo cum id, quod iuxta efficacem voluntatem Dei causæ primæ ab arbitrio, & voluntate nostra apponitur omnino, nequeat eius ordini contrarietati, ab eoque exire, atque actus, qui à nostra voluntate ex Dei præfinitione vt ita ab illa apponatur, apponitur omnino iuxta Dei causæ primæ efficacem voluntatem: apponitur: ergo eius ordini non contrarietati, neque actus prauus, seu materiale peccati esse potest, abique quo peccatum formale esse repugnat. Quare præfinitiones prædeterminatiuæ conclusionem S. Thom. in eo testimonio, & distinctionem de actu quatenus subditur, & quare-

REGA
L. par
V. Ia.

nus exit ab ordine causæ primæ repugnantem reddunt: ac demum peccata esse nobis impossibilia demonstrant.

CERTAMEN V.

Theologi reliqui hisce præfinitionibus aduersantur.

1. EA quidem, qua vidimus cert. 2. 3. & 4. fide à Re-
centioribus Dominicanis, quos impugnamus, Do-
ctores sui referuntur: externi verò, haud quaquam pro
illis inducuntur fide meliore. Altiſſodorenſis in primis,
qui 2. ſum. tract. 15. qu. ult. med. eſt materialem actio-
nem peccati à Deo eſſe, ſecus eius maliciam, vt omnes
ſatemur, concedat: tamen rationem ſubdit, qua eius præ-
ſinitionem, & prædeterminationem à Deo nobiſcum reie-
ctet. Obiectioni enim ex S. Dionyſio propoſita: *optimi eſt
optima adducere; ſed mala actio non eſt optima: igitur
Dei non eſt ipſam adducere.* Reſponder intelligendam
eſſe maiorem: [In his, quæ agit Deus per ſe, & ex ſua vo-
luntate. In his, quæ agit Deus per ſe dico: quia actio, in
qua Deus cooperatur homini, bene poteſt eſſe mixta: ex
ſua voluntate dico: quia, cum Deus agit, quaſi inuitus,
id, quod tunc agit poteſt eſſe malum.] Ergo non præſi-
nitur, & prædeterminatur: quia quod ex prædetermina-
tione non cooperatur ſolum, & quod præſinitur, nõ quaſi
inuitus, ſed ex ſua agit voluntate. Ideo 1. etiam ſum. art. 2.
à medio hoc fuſe docet. *Deus quantum ex ſe eſt, vult,
vt mala non ſint.* Guillelm. item Pariſienſ. 1. p. tract. de
vitiis, & peccat. c. inchoante. *De peccatis autem, id eſt,
operibus humanis, circa med. docet quavis neceſſitate à
quouis extrinſeco admotore nobis inducta, quæ nobis ad
operandum, vel ſecus dominium, & authoritatem ope-
randi non relinquit, nos à culpa liberari, atque in moto-
rem illum reſcindere.* Magiſt. in 1. d. 48. q. ult. c. 2. ait: *vo-
luit tota Trinitas, vt Chriſtus pateretur, neque tamen vo-
luit vt Iudei occiderent: quia voluit poenam Chriſti; ſed
non voluit culpam Iudeorum: quibus à voluntate occi-
ſionis Iudeorum ad voluntatem culpæ, & malitiæ eius te-
nere conſequentiam facitur.* c. 3. *Non volebat Deus, vt
Iudei occiderent eum. Non enim volebat actionem Iu-
deorum, quæ mala erat, ſed volebat paſſionem bonam: &
hæc voluntas per malas Iudeorum voluntates impleta eſt.*
Alex. 2. p. q. 100. m. 3. art. 5. ex Auguſt. ait, *motum auerſio-
nis à Deo non alunde, quam à voluntate noſtra exiſtere,*
& art. 6. §. 1. ad 2. e duobus æque diſpoſitis ait: *Non eſt di-
cere rationem mali in voluntate, niſi ipſam voluntatem,
quæ ſeiſa veritabilis eſt: & quod ſeiſa veritatur in ipſo,
& non in alio, non eſt assignari aliquam cauſam à ſeiſo:
quia quod ipſo veritatur ad malum non eſt, niſi, quia pla-
cet: placiti autem non eſt alia ratio querenda: ſicut in
bonis, cum perueniunt eſt ad voluntatem Dei, nulla eſt
alio ratio: ita in malis cum perueniunt eſt ad voluntatem
veritabilem ſibi reſiſtam. Et §. 2. ait: *Deum eſſe ſolem
ſpiritualium, qui de ſe nunquam abſte, ſed ubique ſe
diſſundat: ſed alia deſunt ab ipſo quando recedunt per
peccatum. Ideo non eſt dicere, quod ſua abſentia ſit cauſa
tenebrarum, ſive mali: imo liberum arbitrium deſiciens
eſt cauſa, quare ei abſte ſpiritualis ſol. Quibus omnibus
conſonat eius §. ſine, motus autem verſionis in hoc præ-
tillo, auerſionis à bono, & Deo, actio voluntatis noſtræ, &
materiale peccati eſt.**

2. Sanct. Bonauent. in 2. d. 34. art. 1. qu. 1. ſin. corp. [Si
autem quæras quid faciat ipſam voluntatem exire in pec-
catum, & quæ ſit diſpoſitio immediata ipſius reſpectu
culpæ: dicen ium, quod nulla ſup. radditur diſpoſitio: ſed
ipſa voluntas, quæ eſt domina ſui actus, & libera poteſt
ſeiſam conuertere ad illud, quod vult; eſt indebite ſe
conuertrat, tunc peccat: nulla ſuperinducta diſpoſitione
à parte voluntatis, quæ ſit præambula ad ipſam culpam.]
Quibus nullam præuiam diſpoſitionem ad conuerſionem
in hoc, vel illud, vt vult indebite, & contra legem, præter
voluntatis in ſuos actus dominum, & liberam poteſta-
tem admittit: ea vero voluntatis conuerſio per affectum
ſuam indebite eius phyſica operatio, & materiale peccati

eſt. Confirmat ſtatim exemplo. *Sicut ille, qui ſtat rectus,
poſſet ſtatim, ſi vellet, ſine noua diſpoſitione adueniente
dimittere ſe, & cadere: ſic voluntas recta conſiſtens, & in
ordine ad vltimum finem, poteſt illum ordinem exire. Et
d. 37. art. 1. quæſt. 1. ad vltim. ne excitationem quidem ad
actiones prauas, ne diuinam præmotionem, Deo permittit his
verbis: [Ad illud quod obicitur, quod Deus eſt princi-
pale mouens in tali actione] dicendum, quod verum eſt
attamen non ſequitur ex hoc, quod exciter liberum arbi-
trium ad faciendum illam operationem. Excitatio enim
dicit aliquem effectum gratiæ præuenientem ipſam vo-
luntatem: hæc autem requiritur in bonis mentis; in
aliis verò operibus indifferentibus, vel etiam malis, non
eſt, niſi ſola cooperatio diuinæ virtutis.] Vbi, quod
conſentum ſolam admittit in Deo cooperationem cum
voluntate; non autem huius ad operandum determinati-
uam præoperationem, aut decretum; imo intentiona-
lem præmotionem, & excitationem, adhuc non præ-
determinatiuam, ad actionem prauam à Deo reſegat.
Denique in 1. d. 47. art. 1. qu. 2. vbi propoſito argumento
penultimo quod homo contra permiſſionem Dei facere
poſſit: quia poteſt non peccare, etiam cum à Deo pec-
care permittitur: Reſpondet: *Deus non dicitur permit-
tere peccare, niſi eum, qui ad malum peccat, cum peccat: &
tunc impoſſibile eſt eum non peccare.* Nullam ergo impo-
ſibilitatem non peccandi, ac peccandi neceſſitatem à diui-
na permiſſione ortam admittit: ſed eam ſolum, qua neceſ-
ſe eſt rem eſſe, & impoſſibile eſt non eſſe, quando eſt, &
aphicus Doctor agnoſcit, ac prouide ſolam conſequen-
tem, non autem antecedentem admittit.*

3. Scotus eſt ex 1. d. 39. & 41. pro aduerſariis citatur,
nullo tamen fundamento citatur, vt vidimus q. 6. cert. 1.
n. 4. maxime: cum expreſſe doceat in 2. d. 37. quæſt.
§. *Ad ſolutionem iſtorum obiectionum.* Deum non prius
cauſare materialem actionem peccati, ſed potius volun-
tatem poſſe, ſi velit cauſare actum bonum. Eius doctri-
na ibi, Nicolaus de Orbellis ead. diſt. circa med. ita cauſam
ſecundam in cooperatione ad opus prauum diſtinguitur:
[Quia illa cauſa poteſt rectitudinem dare actui, & ten-
tatur illam dare; tamen non dat. Alia autem, licet non ten-
tatur eam dare, quantum eſt ex ſe, daret ſi voluntas crea-
ta cooperaretur: dando autem voluntatem liberam deus
antecedenter opera recta, quæ ſunt in poteſtate daretur.
Et ideo quantum eſt ex parte ſui, daret rectitudinem
omni actui voluntatis: & voluntati ex conſequenti daretur
ipſa voluntas quemcumque actui elicitum recte ageret: &
parte ſui: eſt igitur defectus in effectu duarum cauſarum,
non propter defectum cauſæ ſuperioris, ſed inferioris,
quæ quantum ad ſe pertinet non cauſat, quibus ſimilis,
imo eadem repetit ibidem Scotus, ex quo fecit ad verum
Conradus 1. 2. q. 79. art. 1. poſtrema p. corporis his reſtat:
*Voluntas increata, & Deus ipſe non poteſt eſſe prima cau-
ſa, & ratio deſcendiendi culpabiliter: quia ſi Deus primo ſui-
traheret rectitudinem actionis, tunc non eſſet in poteſtate
voluntatis recte agere. Inferiusculæ. Imo quantum eſt ex
parte Dei, illa rectitudo inſeſt actui: quod autem non re-
ſiſt, eſt ex voluntate creatæ. Et rotius diuina voluntas ſi
non tenetur dare rectitudinem effectui, tamen, quantum
eſt ex ſe, daret, ſi voluntas creatæ cooperaretur: quidquid
enim Deus dat antecedenter, daret etiam conſequenti,
quantum eſt ex parte ſui, niſi ad ſi impoſtumentum. In-
tius, Deus quantum eſt de ſe cauſaret rectitudinem, ſi
voluntas ſua cauſaliter cauſaret. Quæ omnia à
Deo cõtra præſinitionem, & prædeterminationem quan-
vis voluntatis creatæ ad actionem prauam, ſeu auerſile
peccati adeo aperta ſunt, vt ponderatione noſtra non
egeant. Accedit, Scotum eundem in 1. d. 44. & in 2. d. 37.
qu. vn. docere vniuerſim voluntatem ſeiſam, & non ab
alio, determinare ad actus liberos, atque cauſæ libere de-
ſinitionem communem admittit, vt ostendimus quæſt. 8.
cert. 1. à n. 1 ad 3. incluſiue & qu. 7. cert. 3.*

4. Citatur etiam Durandus pro oppoſita ſententiæ ex
1. d. 46. qu. 1. cuius tamen toto art. 2. omnem antecedentem
neceſſitatem voluntatis noſtræ ad prauam actionem
tem neceſſitatem: ſicuti filius d. 47. q. 1. & 2. in 2. d. 2. q. 1. quæ
excludit: ſicuti filius d. 47. q. 1. & 2. in 2. d. 2. q. 1. quæ
d. 1. q. 1. ex vniuerſalioribus principiis ſtatuit: Deum cum
ſecus, neque aliter, quam eas producendo, & cõſeruando:
idque eo in primis animo, vt poſtea in 2. d. 37. q. 1. facilius
Deum

Deum à concursu ad actiones pravas illarum, siue ad peccati materiale liberaretur: atque omnem subinde ab eo causandi peccatum, vel vmbra, depelleret. Ac denique communem causæ liberæ definitionem statuit. q. 7. c. 3. Arguunt in 2. d. 25. q. vn. art. 1. post concl. 2. & art. 2. impugnatur. Goffredi autem voluntatem a quæ etiam rationibus in vtrunque impulsam seipsam in fornicationis consensum determinare ait. Et d. 34. art. 2. ver. fin. ad 2. ait: Ideo peccatum ad culpam imputatur. Quia homo non resistit peccato quantum potest: ut acrius 2. lum. apud Catholum. 1. d. 4. q. 3. sub med. ait: In obdurate sunt duo. Aliud est actus voluntatis pertinaciter inhaerentis malitiae: & huius Deus non est causa per se, neque per accidens, neque occasio, sed voluntas deficiens. Aliud est subtrahitio gratiæ, quæ subtrahitio potest considerari, ut poena peccati: ita Deus est causa eius per se: potest etiam considerari, ut causa, siue occasio culpæ sequentis, & ita non est à Deo, sed à voluntate perueria: Quæ scilicet subtrahitio gratiæ ad inductionem causam dedit. Tantum abest à præfinitione, seu prædeterminatione deficientiæ voluntatis in operando! Catholum ipse in 1. d. 40. q. 3. sub init. ex S. Thom. ait: [Obduratio interdum dicitur actus voluntatis obstitit in vicio, cui pertinaciter inhaeret. Sicque Deus non est causa obdurations: sicut neque actus peccati, quantum ad eius deformitatem, sed homo.] Et in 2. d. 34. q. vn. post med. & d. 37. q. 1. approbat quæ ex S. Th. ea d. q. 1. a. 3. fin. & alibi supra reuoluitur, & de actione prava, seu materiale peccati esse ostendimus Ricardus in 2. d. 34. a. 2. q. 4. corp. Ideo actus deficiens à voluntate procedens habet rationem culpæ, quia voluntas per liberitatem potest se tenere, ne per suam deficiat ad actum de se factum. Inferiuscule vtriusque explicatur, cur defectus non reducatur in Deum exemplo: Si enim aliquis faber fabricat cultellum, & alteri intendat ad viciu vsum: & ille postea ex diuersitate voluntatis abusus cultello faciat aliquod opus illicitum: iste abusus non reducitur ad fabrum. Reduceretur autem, si ad prauum alterius vsum, ex cuius efficaci voluntate (præcipue inuilem ad alium vsum rectum) cultellum fabricasset, & dedisset: ut in præfinitione prædeterminationis materialis peccati contingeret.

5. Valdensis 1. Doctrinal. fid. c. 2. fin. c. 2. inie. c. 23. c. 24. sub probat Deum non determinare, aut necessitatem actus voluntatis ad operationes pravas imponere, c. 23. longe à med. [Christus percussus non necessitauit percussorem ad faciendum ictum alape.] c. 24. inie. [Tradit eum antiquitas Ecclesiæ Iesu Christi originem actus humani mali, & deformis esse voluntatem humanam, in sua radice vberissimam, & sine fræno alicuius necessitatis distinctam.] Sub fin. [Ne dicat quisquam insipiens, Domine tu mihi eras causa peccati mei, quam ego, qui peccavi. Tu enim actasti voluntatem meam. Tu prouidisti modis delinquendi, unde necessarium fuit peccare, & vel peccare.] Loqui autem illud de necessitate à Deo concursu, voluntate, & præfinitione constat à c. 1. ad 30. A primis exemplo rem, & mentem suam explicuit cap. 26. sub med. [Deus præfinitia sua videt ex qua parte pondus in libra descendit. Neque tamen, ut necessitatem inducat alterutri lances brachio manum premit: imò sic pondus in libra sine omni aspiciente descendit: ita per impossibilitate, si Deus non præfinit, sic tamen, sicut iam futura est futura foret.] c. 28. med. Voluntas diuina consensum actus mali vel humani delicti non præfinit. Quod a quæ latum, & etiam fidem esse ait, ac Deum bonas voluntates nostras præfinit. Denique contra actionum nostrarum vniuersum præfinitiones, ac prædeterminationes diuinas plura ex Valdensi de huius cap. 6. c. 3. n. 8. & 9. quæ omnia præfinitiones prauarum actionum (quæ nostrarum, malum) tam magna est necessario conuallunt.

6. Neque alia est Nominalis sententia Dionysii Cisterciensis in 1. d. 46. quæst. vn. art. 1. p. 1. proposit. 4. Quandoque Deus permittit creaturam sic operari, & voluntate simpliciter complacere non in malis in illis se velle operari. Voluntas est causa: ut rei se ipsis. Exemplo præfinit sine beneplacito Dei. Proposit. 5. [Deus nullum licet facere contra præceptum. Non facit aliquem peccare non facit forte o. sine.] Et p. 2. proposit. 1. [Respectu nullius voluntatis culpabiliter malæ diuinum velle est co- efficientia specialis; sed solum generalis.] Explicat sub- Christoph. de Orreaga, de Deo vno, Tomus I.

inficius. [Ad malum culpæ mortalis Deo non iuvante] sufficit voluntas creata itante concursu generali. Quæ vtrique ad malitiam, seu formale peccati non est, sed solum ad materiale, siue actionem prohibitam eandem sententiam tradit proposit. 4. & art. 3. sub fin. [Nullus peccat volendo, aut faciendo illud, quod Deus efficaciter, vel executive vult eum velle, vel facere.] Patet: Quia tale velle necessitat rem voliram esse. In 2. d. 24. q. 1. art. 1. proposit. 3. [Odire Deum, & reliquas deformes actiones Deus solum coëfficit, & creaturam agere sinir: neque eam ad taliter agere actuat, neque sic male agere facit.] d. 25. q. 2. art. 1. concluf. 5. Arbitrium iniustum ad male volendum non eget præmone diuina, art. 2. concl. 1. Deus non necessitat voluntatem creatam ad actum primum, quo se auertit à vita, & à Deo: neque ad actum fruendi creatura, & tendi Deo. Repetit concluf. 4. & d. 37. q. vn. (3. de peccato actuali) circa concluf. 3. Impium est dicere, quod Deus est sic præmoneus, & actum ad agere contra legem diuinam. Fulsque subinde probat. Ioan. Bacho in 1. d. 40. art. 2. post med. Giltonis verba hæc refert, & approbat. [Deus aliqua futura non vult velle efficiaci, sed solum permittit; & respectu sic productorum voluntas diuina est causa per generalem, (concursum seu voluntatem,) Tribuens agenti particulari facultatem agendi sic, vel sic; non tamen determinat agens ad aliquod: neque efficienter vult hanc, vel illam, & isto modo voluntas diuina est causa actuum nostrorum quantumcumque deformium.] Inferiuscule. [Taliu actuum est causa determinans voluntas humana præsupposita influentia generali Dei. Vnde ideo pecco, quia volo peccare: ita, quod actus voluntatis meæ est iam determinans me ad peccandum.] Proptiusque verbis eandem sententiam tradit art. 4. circa med. & d. 41. sub fine. [Deus non est causa illorum actuum demeritoriorum determinans: sed solum per generalem influentiam permittit.]

7. Gabriel in 2. d. 7. docet: actus necessariò consequentes primos demonibus à Deo impressos liberos illis non esse d. 37. q. vn. art. 1. ad argumenta 1. vie ait: diuinam voluntatem esse paratam ad concurrendum, non determinando, sed relinquendo voluntati facultatem, ut se determinet ad actum, & art. 3. dub. 1. ita è Scoti solut. scribit: [Ita est Deus causa effectiua rectitudinis, quod quantum est de se daret illam actui, si voluntas cooperaretur, vniuersaliter enim quicquid Deus dedit antecederet, daret etià consequenter, quantum est ex se, si non esset impedimentum, ut dictum est. Voluntas autem, quantum est ex se, non daret rectitudinem actui.] Inferius subdit propositiones, quæ alio clariori ordine dispositæ sic habent: [Defectus rectitudinis non induceret peccatū respectu voluntatis diuinæ, neque respectu voluntatis creatæ, si voluntas diuina primo, & simpliciter nollet dare rectitudinem: quia tunc voluntas creata non posset dare rectitudinem.] Et dub. 2. probat Deum non esse Authorē, ut homo sit deterior: [Quia consilio, præcepto & c. Deus non mouet voluntatē hominis ad faciendum malum, licet se cum, tãquam causa partialis, producat malum, neque quātum est ex se, concurrat Deus, ut dictum est, sed, quia voluntas libere hunc producit, Deus comproducit.] Greg. Ariamin in 2. d. 28. q. vn. art. 3. post med. ad 12. [Non solum iuuat Deus ad bonum velle partialiter coëfficiendo, qui est modus communis, quo cōcurrit ad cuiuslibet creati agentis quilibet effectum. Sed etià quodam alio speciali modo, videlicet faciendo ipsam voluntatem partialiter concualare ita, quod ipsa voluntas partialiter concualat applicata, & quasi mota, à Deo ad sic patriabiliter cauendum. In qua motione ipsa non necessitatur; sed instrumentum liberum existens, in cuius potestate est sequi motionem primi agentis, iuuatur ita, ut agit, quæ non sic adiuta, nequaquam agere potuisset. Ad productionem vero actus mali solum primo modo Deus concurrat: quia non facit voluntatem agere actum malum, sicut facit eam agere actum bonum.] Quibus motionem, adhuc temperatam, & cum potestate non operandi (quam respectu actus nostri prohi concedit) respectu prauī Deo negat: Nedom necessitatem motionem, & præfinitionem eius d. 37. quæst. vn. art. 3. ad 1. sine. [Sicut Deus non agit contra rectam rationem faciendo hominem qui possit malum actum facere, sum ad eum faciendum non cogit, vel inducat: sic non agit

C c c c

contra

contra rectam rationem ei non subtrahendo id, sine quo non potest facere malum actum; neque tamen excitando, vel faciendo, ut homo faciat talem actum.] Et ad 3. [Deus cuilibet beneficienti est causa, ut faciat illud, quod beneficit. Nam non solum cauſat, sed etiam mouet voluntatem eius, & facit eam facere eundem actum. Nulli autem malefacienti est causa, ut malefaciat: licet actum illum etiam cauſauerit.] Et ad 6. [Nego, quod Deus velit istum hominem facere istum actum sicut secundum Mag. d. ult. 1. libri: Tota Trinitas voluit Passionem Christi, & occisionem; neque tamen voluit, quod Iudas occideret Christum.] Et col. penult. ad 8. [Ad hunc sensum dico: Deum sequi determinationem voluntatis: quoniam ideo Deus agit illum actum, quia cum voluntas agit; & non ideo, quia Deus agit, ideo voluntas agit. Et ideo magis proprie dicitur Deus coagere voluntati in talem actum cauſandum, quam voluntas dicitur coagere Deo.] Infra, §. Ad propositum explicatius ait: [Deus in sic agendo non est principalis causa, ita ut moueat voluntatem nostram ad agendum, & faciat eam facere talem volitionem, aut modo aliquo suadeat, vel excitet. Hoc enim opinari deſtitanda, & abominanda opinio est.]

8. Ioan. Maior in 1. d. 48. q. 1. conclusionem 4. sic explicat: [Deus non vult culpas esse, quantum est ex parte eius. Nihilominus dedit nobis liberum arbitrium relinquens nos in manu consilii nostri: sine eius ope nullum actum elicere valeamus. Indecens est illi nos necessitare ad bonum. Hæc est disconueniens conditio, quam nobis indidit, si volumus: igitur nobis quasi inuitus cooperatur, quare dixerit quasi inuitus pondera. Nempe, cum ad malum conditio voluntatis nostræ disconueniens purificatur.] In 2. d. 37. quæst. 1. ad 4. *Sicut homo sapiens non infligit, & allicit alium male agere, ita neque Deus. Inferiuscule: [Quia sine Deo nihil agere possumus, paratus est nobis cooperari ad substantiam mali actus, quem scimus per Dei prohibitionem esse malum; & istud voluntate beneplaciti generalis influentia ex suppositione, seu voluntate non subtractionis cauſa influentia, necessitate ad productionem actus: dicitur ex suppositione: hoc est supposito, quod nolumus seruare sua præcepta manul influentiam generalem non subtrahere, quam eam impedire, vel nos ad bonum necessitare.] Post med. quæst. §. Hæc speculatio, ait: Hunc actum demonstrando substantiam peccati, Deus vult ex supposito, quod homo velit hunc actum, Deus non subtrahit suam influentiam generalem: quæ ad actum concurrunt. Et sine hoc illustrat simili. *Eticiens merces in mare, gratia exoneranda nauis, magis habet de velle, quam de nolle ex Arist. 3. Ethicor. cap. 1.* Ostendens Deum quasi coactum concurrere ad actionem prauam, ne concursum generalem ad ipsam negans iulli laudem impediatur, qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit, quæst. 2. ad 4. inquit: Deus non habet velle pure spontaneum, & simpliciter respectu substantia illius actus, sed solum velle generalis influentia, & habet nolle prohibitivum respectu illius substantia actus. Et q. 3. conclus. 4. Potest dici ad aliquem bonum sensum, quod voluntas prius agit ad actum malum, ad quem, ait, Patres prauentiri nos adeo non dicunt, cum speciatim ad actum bonum nos dicant prauentiri ab ipso. Vtique, quia nostra determinatione generalis Dei influentia indifferenter, seu non determinata ad actum prauum ad hunc determinatur, & explicatius subdit. [Prius Deus est paratus coagere voluntati ad substantiam actus mali, quam voluntas non potest elicere Deo non concurrente intellectus diuinus intelligit voluntatem creatam velle, A actum malum producere, si concursus primæ cauſæ necessarius ad productionem illius actus haberet: & quod non illud velle possit habere sine concursu Dei: Deus illi coagit adhuc, & illud prohibetur: & quodammodo inuitus hoc Deus facit: hoc est, non pure spontaneè ad sensum superius crebro declaratum.] Et ad 3. docet in potestate forcratis esse, quod Deus concurrat, vel non ad eius actum malum: quæ omnia non ex voluntate absoluta, & simplici Dei, & determinatione sua ipsam (necum nos) ad actum prauum concurrere, sed ex determinatione nostræ voluntatis. Hæc quidem à Deo fuisse ex Maiore recitauimus, quia eadem q. 3. concl. 1. aduersariis satis ad speciem fauentia hæc dixerat. *Deus determinat aliam causam ad hunc effectum, & non ad simi-**

lem, quem equaliter habet in sua potestate. Et prius q. 1. conclus. 2. probat 6. [Voluntas creata est libera ad hunc actum malum producendum, & ad illum: neque est maior ratio quare vnum producat, quam alium, nisi, quia determinatur à Deo: ergo ad hunc actum, qui est malus determinatur à Deo.] Verum his solum docet actum voluntatis nostræ, indiuiduationem sicut, & effectum omnium aliorum cauſarum, non ab eis, sed à Deo determinari: quod verissimum est, nec aduersariis fauet, id enim præstat offerendo concursum ad actum hunc, & non ad alium; indifferenter tamen, si voluntas operari velit hunc actum ad quem concursum offert, & parat, vel eius contrarium alium vel neutrum. Ideo dixit hunc, & non similem.

9. Marfilus in 1. d. 40. art. 2. sub 3. concl. & concl. responsali: Probat cum præscientia futurorum eorum contingentiam, & potestatem ad vtrumvis in nobis stare, quia alias peccati Author Deus esset: ubi inter alia ille, inquit, *est principalis Author peccati: qui producit scientiam, & libere peccantem, sic, quod non potest non peccare.* Subnotari. Ille qui sic produxit creaturam, & nouit eam peccaturam necessario, & tamen libere facit eam, est principalis causa antecedens, scilicet, existentia huius creaturæ: ergo est principalis causa consequens, quod necessitate sequitur: scilicet, peccati.] Et fine quæstionis. [Deus præsciens. A. Futurum non necessitat voluntatem ad A. quia tunc A. non esset peccatum: cum nullus peccet in eo, quod vitare non potest.] Inferiuscule: [Cauſa, quæ producit A. (ut voluntas) non sunt determinata ad A. sic, quod non possunt ipsum non producere,] quibus constat illum non de innata voluntate necessitate peccandi manichæa, sed etiam de aduentitia ex præscientia, aut voluntate Dei loqui. Et q. 45. post concl. 5. de Euz electione praua, [Actum voluit, quoad substantiam voluntate beneplaciti: dum tamen mulier eum veller. Vnde in potentis liberis imaginandum est, quod quemcumque actum elegerint, Deus, ut causa vniuersalis agit cum eis, libere tamen, dedit enim ad hoc libertatem arbitrii, ut possit in actus bonos & malos, saltem in natura integra, & quocumque duxerit eligēdos Dominus coagere, ut causa vniuersalis. Subdit, in his actibus qui disconueniunt voluntati, quasi voluntas prauentit eum: quia, ex quo Deus præcepit contrarios, & bonos voluntati, malos voluntatem non produceret, nisi præuenerit aliquo modo per voluntatem libere se determinantem ad partem sibi nocuam.] Veritas fin. [Ad rationem principij: Deus concurrat ad actus mali substantiam, ut eius bonitatis principalis Author; quem tamen producit, quasi prauentus libertate voluntatis eum producentis, cum qua statuit concurrere in his, quæ voluntati libere elicere in se.] Quod statim in voluntate Iudæorum occidendi Christum repetit Martin. Magistri tractat. fortitud. q. 3. de perſeuer. agens in solutionibus obiecti. ait. *Deum Adamo dedisse principia, quæ cum libero arbitrio poterant esse cauſa perſeuerandi sufficientia, sed prius iustitiam peccasse. Almaia. 1. moral. c. 1. post med. ait. Alii dicunt, quod, qui agit actum malum Deus non vult illum agere, etiam quantum ad substantiam actus, quamvis agit. Quod absolute non probat. Eo vero sensu, quem ex alia reuolimus probat, Deum ex propria sententia respondet, Deum velle non est prauum, sed concomitant, & simul habens scilicet absolutum, quia prauum conditionatum solummodo est, si voluntas velit; quod ipsa voluntatis volitione, qua purificatur conditio, in absolutum simul transigit, quare superius dixerat cum Dionysio Cisterciensi Dei concursus, & voluntatem absolutam nostram priorem natura, aut tempore non esse. Et c. 16. tacite Ariminentis doctrinam probat: nempe ad actum concursus Dei generalis esse, ad bonum vero specialem, quo Deus faciat, ut faciamus requiri: unde præhensionem, seu prædeterminationem omnem, ut prauas actiones faciamus, aperte excludit.*

10. Maironis in 2. d. 43. q. 4. Esti concedat Deum causare actionem prauam, etiam cum respectu ad victimam eius, excusat tamen illū à culpa, quia causa totalis non elicitur nisi vult pactum t. n. scilicet, quod omni creatura agens in cauſando, & ad bonum, & ad malum ex parte nēpe suæ indifferenter ad vtrumvis eius potestate complens, quare ad ea porius ad mala actionē determinatur, quā determinatur. Rupert. Holcohr. & in 2. q. 1. art. 4. *Illam Deum vult fore peccare, & similis Nominalium (ad quos ex suis Dominicanis iuit) propositiones admittit, cum eis tamen*

ad indifferentiam diuinæ voluntatis conditionata, & concursus generalis determinati ad nostra voluntate recurrit ubi hæc speciatim nota: *Secundo modo concurret Deus voluntarie ad cogendum cum natura rationali libera, qui tales leges statuit: quod quidquid ipsa voluit placet sibi agere ad illam voluntatem; licet non simpliciter placeret sibi agere, sicut per illam voluntatem denotatur: itaque si forte vult peccare, placet Deo cogere secum in hac voluntate, & non impedire eum, vel si impediret eum, hoc facit per legem communem. Inferiuncule: Potest dici, quod Deus non est causa peccati quia ista causalitas est vera Deus vult fortem peccare, quia fortes vult peccare, & non e contra. Ideo fortes est magis causa peccati, quam Deus non tamen est maior causa vel melior seu principaliter, vel potest concedi, quod Deus est summa causa peccati & summe causas; tamen, hoc non obstat, imputatur creatura, quod in potestate ipsius fuit Deum esse causam ipsius peccati: unde eo ipso homo est liber, quia Deus statuit cogendo cuique creatura secundum modum nature suae sequitur, quod homo habet in sua potestate facere Deum cogere, & non cogere, sicut sibi placet: quia Deus seruiet hominis voluntati. Repetit in determinationibus, q. 11. art. 4. ad 1. & 2. Quibus, & si male admittat absolute peccati causam esse: tamen, ut eum ad culpa excludat ad determinationem eius ad voluntate nostra ad cogendum illi actui determinatio, & subiectionem ad humanam voluntatem, in cuius libidine voluntate sit Deum ipsi cogere, aperte Holchor recurrit: ex qua doctrina omnes actionis prauæ præfinitiones, & prædeterminationes diuinas excludit, & ab omnia illas suas propositiones excludere potuisset. Nicolaus Orbellus in 2. d. 37. circa med. Scoti verbis materialis peccati præfinitiones, & prædeterminationes reiecit, ut vidimus supra. Andreas de Calstrouo in 1. d. 22. quæst. 1. ad 2. ait: Deum velle hunc actum, non velle absolute simpliciter, & efficaci, nec velle præordinare, sed solo velle generalis insistentia: quod est tantum velle secundum quid, & conditionaliter: quia quantum est ex se, potius velle Deum illum actum non fieri; tamen, si voluntas creata vult illum, non vult subire suum concursum. Porro hanc doctrinam è hæc Scholæ Principe, & Authore Okamo recitati. Nominatim obicit: ipse enim in 1. d. 38. q. vii post med. ait: Supposita preparatione diuinæ voluntatis ad cogendum, ad hoc voluntatem creatam posse non agere: & d. 46. quæst. vii. post med. Deum esse paratum, ut cooperetur ad bonum; nihilominus hominem nolle operari bonum, sed malum: & in 1. d. 19. ante med. Non esse liberum eos actus, qui necessarii sequuntur ex primis, quod Deus imprimit demonibus; sed solum alios, qui non ita sequuntur, eisque repugnant, suntque indifferentes, & in dy inter necessitates, & repugnantias cum illis: ut tentare, vel fecus. Ceteri vero Nominales, etiam de actione praua nihil in specie docuerunt: tamen ex his, quæ de indeterminatione voluntatis nostræ à Deo & determinatione à se ipsa ad actionem nostrarum libertatem requisita docuerunt, q. 6. cert. 2. satis aperte contra actionis nostræ prauæ diuinas præfinitiones, & prædeterminationes militant. Maxime, cum ita pro communi cause libertate definitione pugnant quæst. 7. certam. 3. ut eius inuenciones, & Patroni (etiam falso) vnicuique, ut eo certam ostendimus, ab aduersariis refutatur.*

11. Ex non adeo verutis Doctoribus Rossensis contra Lutherum art. 36. §. Edifferere, & sequente, & §. Ad neutrum, circa articuli med. Kuard. Tapper contra Luther. art. 4. post init. & art. 7. ab init. & subinit. & proposit. 10. dunt: postio generali Dei influxu, & requisitis omnibus voluntatem ad particulares actus prædeterminatam à Deo non esse, sed potest eligere, & agere, vel fecus, hoc libero arbitrio docet, ut supra recitimus, & Tapper his de hoc de potestate voluntatis ad faciendum, vel non faciendum vias suas voluit: sicuti Horantius toto ferè lib. 1. de locor. Catholicor. præfertim à cap. 45. ad 47. & 49. ad 51. Capitonius explication. Catholicor. part. 1. expli- cit. 10. & 65. atque explicat. 28. & 30. Docet Deum non impellere ad peccandum, nec possitue duritiem causare, sed liberum arbitrium: citatur pro aduersariis de capiti. & redemption. gener. hum. tract. 5. cap. 4. ad 1. cum tamen toto cap. contra præfinitionem & prædeter-

minationem ad actionem prauam acerrime pugnet: sub cuius init. speciatim hæc nota. *Tradere in desideria non est incitare, aut immittere desideria praua; sed est permittere eos agere secundum sua ipsorum desideria: ita tamen quod desideria illa non explantur in opere, nisi secundum ordinem diuinæ providentiæ.* Subinferius ait: Deum non ingerere, neque inspirare iniquam voluntatem: & ad 4. ait: primaria, & antecedenti voluntate, & quantum ex se est, præoptare, ut omnes bene operentur & viuunt, ipsos vero sibi mortis Authores esse. Item cap. 3. conclus. 3. & tract. 4. cap. 2. concl. 1. 2. & 3. & corollar. 5. & part. 5. capitis post med. & tract. 6. cap. 1. part. 1. rationibus 3. & 4. generis, & lib. de concordia grat. cum libero arbitrio cap. 2. p. 2. & c. 3. longe ab init. & lib. 1. de gratia cum libero arbitrio, toto tract. 4. & toto lib. 2. maxime tract. 1. ad finem docet: præscientiam, prædestinationem, reprobationem, & operationem Dei nobis relinquere: utriusque partis potestatem indifferentem: ita, ve ipsam circumstantiam alter peccare, siue actionem prauam eligat, alter secus possit. Vega 2. Trident. cap. 12. ad fin. docet arbitrij libertatem necessitate solutam esse debere. Ad rem vero præsentem speciatim c. 15. habet: *Qua parte liberi sumus ita Deo in nostris operibus cooperamur, ut liberi, & desicere pro nostra libertate possimus. Atque ideo omnia operum nostrorum vitia, & omnes defectus iure nobis debent, & non Deo imputari.* Nos quippe sumus, qui ad mala opera illius generali concursu abutimur: cum ille perinde, imò multo magis, paratus sit nobis ad bona cooperari. Inferiuncule: Ita prorsus nostra peccata non debent imputari Deo, qui auxilio, dumtaxat generali, ad ea concurrat: sed nobis qui desecimus, & claudicamus ab ipsius lege, atque influxum illius in malum detorquimus, quamobrem, licet nobiscum efficiat actus, qui intrinsecam, & inseparabilem habent malitiam; nequaquam tamen, (ut antiquiores Theologi probe monuerunt,) causa peccati, aut Author peccati censeri, aut appellari debet. Quibus consonat lib. 6. cap. 7. post med. cap. 8. post med. & circa fin. lib. 12. cap. 21. & de iustificat. q. 1. ad 3. Archiepisc. Colonienf. Enchiridio Christianæ relig. tract. de Sacram. penit. c. paucis tantum, circa titulum de confess. fol. 100. Licet Deus præcuerit hominem, causam illud donum, quod creando impertit, ademit. Deus enim ita prouidet, ac determinat contingentia, ut non rollat: modum agendi natura inditum, sed determinat actiones, sicuti sunt. Determinare autem pro permittere vsurpat. Subdens continuo: Præuidit Deus Iude malum voluntatem: permittit, ut proderet Christi, non coactus, sed voluntarie: & decreuit quomodo Iudam, sic voluntarie peccantem perderet. Non ergo Iudas peccauit necessitate.

12. Hadrianus quodlib. 3. q. 1. ante med. [Alio modo potest quis credere se à peccatis abstinere non posse; absolute credendo non posse se abstinere à peccato, aut non posse ad vitandum peccata à Deo sufficiens auxilium impetrare, etiam si fecerit, quod in se est. Et hic error est species infidelitatis opposita fidei, ad quam obligatur, credendo Deum iustis, & misericorditer mundum gubernare: Illi enim manifeste repugnat apud vniuersumque sanæ mentis, Deum hominis imputare ad culpam; ad quod vitandum, nec dedit, nec dare paratus est sufficientem facultatem: homini, inquam, facienti totum, quod in se est, qui error etiam aperte contrarius est Sacre Scripturæ,] Genes. 4. *Nonne si bene egeris, recipies.* Et 1. Corinth. 15. *Fidelis Deus, decretali euidam, & Heteronymo.* Repetit quodlib. 7. q. 1. circa fin. solut. argumentor. & in 4. sentent. tract. de Sacram. Penit. q. *An hominis semper maneat facultas vere poenitendi?* Et quodlib. 7. q. 1. circa finem ad id Gen. 4. *Sub te erit appetitus tuus, &c.* Ita discit. [Erat hinc Cain in statu damnationis, & mortalis culpe: ergo in quocunque statu fuerimus, siue gratiæ siue damnationis sub nobis est, sub potestate nostra, & dominio appetitus peccati, & nos dominamur illius. Idem videtur manifeste voluisse Apostolus Corinth. 12. Non patietur vos tentari supra id, quod potestis.] Michael Palacios in 1. d. 37. d. sp. vnic. ad 1. (consona sibi d. 24. disp. 1. init.) ait: [Deum ratione influxus sui in actionem prauam nostram peccati causam non esse: quia Deus res, quas condidit, sic administrat, ut eas proprias functiones pro sua

Cccc 2 sapiencia

sapientia agere sinat. Adde etiam hanc diuinam assistentiam, seu concursum, tamen non habeat homo in sua potestate; & tamen illi paratissimus, ut operetur, quando voluit: ideo plenam habet potestatem liberam arbitrium.] Delphinus lib. 4. de liber. arbit. pag. 171. [Ista causa a priore causa & superiore adiecta posset actui suo rectitudinem exhibere, quam teneat dare, ac minime preberet. Prima vero causa, nimirum Deus, quamvis dare actui suam rectitudinem non teneatur; daret eam tamen, quantum in se est: si humana voluntas Deo vocanti, & ostium pulsanti consentiret. Vniuersaliter enim: quidquid Opt. Maxim. Deus alicui preberet antecederet (hoc est quantum in se est) daret etiam consequenter (hoc est reuera, & efficaciter,) nisi humanum liberum arbitrium dissentiendo poneret, atque obiceret impedimentum.] Pluribusque ostendit repugnare Deum aliter ad actum peccati concurrere. Hecera in 2. sentent. Scoti tom. 2. disp. 38. quest. 3. notab. 6. versus fin. ita ex Scoto Deum a causando peccato liberat. [Quod vero Deus, etiam si non teneatur ad ponendam rectitudinem in actibus liberis voluntatis creatae; eam tamen apponeret, quantum in se est, nisi ex parte liberae voluntatis creatae inueniat impedimentum. Probatur: quia omnia, quae Deus dat antecederet alicui, daret etiam illi consequenter, nisi ex parte illius inueniret aliquod impedimentum: sed Deus dando libertatem voluntati creatae, & auxilia, sufficientia, & leges, & praecepta quibus ducta rationi posset se conformare, causauit antecederet rectitudinem in omnibus actibus liberis creatae voluntatis: ergo quantum est ex se causeret de facto rectitudinem in eisdem, nisi in voluntate, (quae est propria causa deficiens eorum) inueniret indispositionem, & impedimentum.] Consonat. q. 6. notab. 6. 9. & 11.

13. Marc. Anton. Natta lib. 12. de Deo ab initio Deum eadem ratione a causando nostro peccato liberat: quia de se sufficienter homini de mediis, quibus illud vitare posset, prouidit: quare per hunc, non per Deum stat praua eius operatio. Speciatim legendas pag. 6. & 7. Belarmin. tom. 3. toto lib. 2. de amissione grat. & itatu peccati contra praefinitiones, & praemotions Dei nos ad actiones prauas praedeterminantes acriter pugnat: & cap. 4. post med. confutat solutiones ex optimi finis intentione, & immunitate a lege, & obligatione, quo minus Deus prauas actiones praeficiens, atque determinans causa peccati, & sit, & habeatur, cap. 5. notat ad culpae imputationem non requiri malitiam ipsam eligi a peccante. Vnde Deum peccati autorem & peccatorem, si actionem prauam praeficiat, seu praedeterminet, fore concludit: & §. iam igitur: sub init. ait: *Causa peccati non erit Deus, quia eueniret influxu quodam vniuersali, & indifferenti ad hanc actionem, & ad contrariam: ac per hoc non erit talis actio in specie, quia a Deo, sed quia ab homine prodit: & tota culpa erit hominis, qui concursu Dei abusi voluit ad istam actionem, cum ad aliam bene viti posset. Et §. sequenti, Quod si Deus non solum ut causa vniuersalis ad eas actiones, mala quae sunt, concurrat, sed etiam ut causa particularis, eas, ut tales sunt in specie intendant, easque imperet, vel ad eas hominem impellat, vel per homines, ut per instrumenta actiones illas in specie efficiat, nullo modo intelligi poterit, quemadmodum Deus ipse non peccet. Repetit eo cap. & c. 18. duab. columnis postremis. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 4. c. 22. q. 1. §. vii. & cap. vii. praemotions determinantes, quare & praefinitionem ad actionem prauam reiecit, & Clarius cap. 2. quest. 2. & 5. cap. 20. q. 16. & alibi. Henric. tom. 2. lib. vii. de fin. hom. cap. 5. §. 3. & in Glossa, & cap. 15. sine ait, Deum nec praefinire, nec excitare, nec inclinare, nec praedeterminare voluntatem ad actionem peccaminosam. Fufius Molina in concordia, d. 29. & 1. p. quest. 14. a d. 5. Soar. lib. 2. de auxil. Valq. 1. part. d. 99. cap. 4. a num. 10. sibi consonans 1. 2. d. 38. 39. 189. cap. 15. ac minime dissonans 1. 2. d. 129. cap. 7. & 8. vbi solum ait: Deum non esse causam moralem peccati, etsi ad eius actionem physicè concurrat, quia nec praecipit, nec incitat, aut instigat ad illam, sicuti ceteri Scholastici respondent: in qua solutione praefinitionis, & praedeterminationis diuinæ ad materiale peccati exclusio potissime continetur. Adde Ioannem de Salas 1. 2. tom. 2. tract. 1. d. 10. sect. 1. num. 36. Lessium cap. 5. Apolog. Dotalleium opus. de concursu Dei c. 7. post oppug. 4. pag. 91. Didacum Ruiz de Montoia de volunt. a. d. 26.*

ad §. 1. inclusuè, Paul. Leonard. sparsim in suis responsionibus. Borrul d. 12. de scient. media per totam, & vno verbo reliqui citati quæst. 5. 4. & 6. contra actionum liberarum praefinitiones vniuersales, & q. 7. cert. 3. pro communis causae liberae definitione statuenda.

QVÆSTIO II.

Liceantne per Sacram Scripturam ad materiale peccati praefinitiones praedeterminatiue?

QUAM fuerint praefinitiones ad materiale peccati praedeterminatiue Theologis ferè vniuersis odiosae, ostensum hucusque à nobis est: communis huius in eas odij causae & fundamenta sunt deinceps cum ab autoritate, tum à ratione erant intelligenda, & primum à Scripturae testimoniis, quæ præcipua Theologiae Catholicae loca & fundamenta sunt.

CERTAMEN I.

Praefinitiones praedeterminatiue ad materiale peccati Sacrae Paginae videntur aduersae.

ITA praefinitiones haece totam caput Eccles. 12. maxime à num. 11. aperte refellit, ut vix commentariis, aut cursu ad inde confutandas opus habeamus. Sic eo numero impius à sapientia, seu Sanctitate, & iustitia deficiente Ecclesiasticus alloquitur: *Non dixit, per Deum abest: iuste operari: quia enim odit Deus ne furis.* Atqui si Deus praefinitionem iustae operationis, at omissionis legi, & iustitiae conformis, (quam necessitiam per hos ad iustam legem conformem operationem aut omissionem à nostra libertate independentem omissionem non apponat; imò verò apponat praefinitionem independentem à nostra libertate ad materiale peccati, seu, ut legi difformiter iustitiaeque ex nostra libertate, vel omittimus actum praecceptum, vel operemur prohibuit per Deum, certò & aperte abest, non autem per nos, qui aliter, vel operari non possumus ad arbitrio nostro, vel omittit: ergo huic textui praefinitiones praedeterminatiue ad materiale peccati, siue ad actum, vel omissionem, prout à nobis, aperte repugnant. Secundae item textus huius parti haud obsecutus repugnant: *quia enim, inquit, odit Deus ne feceris:* ergo actiones prauas, legem aduersas, (& idem de omissionibus est) odit Deus: ergo eas efficaciter non praefinit, quæ enim efficaciter fieri à nobis vult, ex parte etiam sua, nequit absque repugnanti fieri à nobis, factae, ut ipse voluit, verè odisse: cum autem his verbis adhortatio Dei ad nos continetur, ne faciamus, seu operemur contra iustitiam ac legem: ad id esse proinde debet, quod in nobis, nostraeque potestatis est, vel agere vel omittit: atqui solum est in nostra potestate, ponere materiale peccati siue physicum actum prohibuit, qui prout à nostro arbitrio, materiale peccati est, non autem eo posito malitiam formalem (in quocumque ea consistat) poni in illo, vel non poni (cum necessario atque inevitabiliter (etiam à Deo) actus positionem consequatur: ergo ad actum prauum, prout à nobis, seu ad materiale peccati non apponendum nos Ecclesiasticus adhortatur. Tum sic adhortatur autem, quia illud odit Deus: ergo materiale peccati, siue actum prout à nobis, odit Deus, ac proinde illud nec efficaciter velle, & praefinire Deus potest. Pergit textus num. 12. *Non dicat ille me in planum: id est deiecit ad terreo affectus, quibus à iustitia caderem ecqua verò implinatio ad eiusmodi affectus, & operationes prauas, atque lapsus à iustitia maior, quam praefinitio.*

praefinitione, vt ij à nobis, hic, & nunc apponantur, & hanc neque enim aliter homo fe implanat, implanareve, & à iustitia labat, ac decidere villo pacto potest ex arbitrio suo, quam actum prauum, hic, & nunc, atque in his circumstantiis, physice appendendo. Addit: *Non enim necessarii sunt ei homines impij*: vt actiones prauas, quibus suis impij, & ex fine villo vt satisfaciendi muneri caueat primæ, vel quouis alio velit, nedum efficaci sua praefinitione faciat alius prauos apponi, quos odit, vt dixerat, & repetit statim vers. 13. *Omne execrationum erroris odit Dominus*. Taciteque obiectiõ, quod n̄ Deus aliquid esse velit; esse illud nequeat, (vt S. Petron Sirmo Magnus obiectabat verbis dat. q. cert. i. n. 1.) adhuc b̄ solutionem, vers. 14. quia scilicet hominem, quem rectum creauit, posuit in manu consilij sui: id est sui arbitrij, & ad vtriusvis potestatis, et aum illum bonum, & malum, vitam, & mortem: quare malum, siue prauum actionem ex eius potestatis ab ipso eius voluntate apponi, non diuina, quod solum ex se ipso fieri permittit, vt ipsi liberatis iura seruaret quæ apertè materialis peccati praefinitiones prædeterminatias excludunt.

2. Sed quæ adnectit vers. 15. plura Scripturæ loca contra has instituit præfinitiones: *Adiicit mandata ex præceptis sua*: ex quo loco arguo semel difficultat, qui singularis eis locus otiose repeteretur: etenim leges, & præcepta omnia de actionibus sunt, quæ illis prohibentur fieri, vel fieri præcipiuntur: quorumque hæc, & nunc posita lege, vel præcepto physica à nobis, vel omissione, vel positione, materiale peccati est, siue omissionis, siue commissionis, v. g. *Non occides: Furtis debitas citabimus. Droque uacatis* pro indicio ab Ecclesia moderamine & limibilibus, quæ materiale peccati physicæque positum nostram actionem vel omissionem in his circumstantiis hic, & nunc prætergeruntur: ergo implicat cum lege, vel præcepto actionis illius, vel omissionis physicæ à nobis præfinitio Dei de actione, vel omissione physicæ à nobis appendenda, siue, ut à nobis hæc actio fiat, vel illa omittatur, seu quod idem est præfinitio materialis peccati nostri à Deo cum lege & præcepto repugnat: quare, vel nulla sunt præcepta, & leges contra sacram paginam, vel nulla sunt materialis peccati præfinitiones. Probatur consequentia primo: quia nequit esse veritas, & præceptum, abique vera, & seria voluntate Superioris ex parte illius, ut fiat à subditis, quæ præcipit, ac non fiat ab eis, quæ prohibet: Si enim cum voluntatem feriam ex parte Superioris abesse certo subditis constet, ex legibus, & præceptis non teneri, nec præcepta, & leges illas perfunctorias solum esse, non veras, dubium est: atqui cum voluntate efficaci diuinæ, & præfinitione Dei, ut hic, & nunc hæc actio à nobis fiat & illa hic & nunc omittatur implicat feriam, ac vera Dei voluntas, ut hic, & nunc illa actio à nobis fiat, & illa omittatur: ergo cum præfinitione illa diuinæ materialis peccati, siue, ut illa actio à nobis hic & nunc fiat, & illa omittatur implicat ea vera ac seria præcepta, quæ à Scriptura afferuntur. Probatur secundo, voluntas seria, permissiua adhuc, nec solum positionis, Superioris ex parte sua, (cuiusmodi est materialis peccati præfinitio), ut actio subditi præcepta ab eo non fiat, vel ab eo fiat prohibita, est dispensatio, & abrogatio legis, & præceptis vii, quod ad illas subditi actiones, vel omissiones præceptas, & cum qua præcepta, & leges illæ, quod eas actiones, vel omissiones perficere repugnat, perindeque sunt, ac si non essent, ac fuissent: atqui præfinitiones ad materiale peccati funt voluntates efficaciæ Dei legitimi Superioris, & potestatis summæ, ex parte sua, ut actiones illæ omnes, quæ nobis sonant præcepta, vel prohibita, aliæ à nobis fiat aliæ à nobis non fiant, vel omittantur: ergo leges, & præcepta omnia præfinitionibus ad materiale peccati euacuatur prorsus, & euaneſcunt, inquit, ac si non essent, nec fuissent: quare & præfinitiones illæ ad materiale peccati veris præceptis & legibus à Scriptura hoc vniuersum loco, alio vero plurius lingualiter assertis aperte repugnant. Confirmatur, quia non solum expressa voluntas Superioris seria hic deprehensa, ut hic, & nunc actio, vel ommissio alias nobis præcepta, vel fiat vel omittatur, sed prudens solum coniectura Epistolæ, acinopposito debilitat prorsus, & euacuat: Denique imprudentius, ac plane demeritissimus Princeps, & Legislator ille

esse, qui aliquid vel præcipere subditis, vel pro eis or-
ciens illis in omnibus, & singulis occasionibus vel dispo-
siturum necessario esse, vel prohibita agere; vel præcepta
omittere, nedum sciens le efficaciter voluntatem, & aequè
ab ipsis infestitibilibiter præfinitur, ut ita agere, & vel
omitte: atqui admittit necessitate diuinum præfinitum
ad materiale peccati, scit Deus se non dispensaturum
modo, sed voluntate sua efficaci à nobis infestibilibiter
præfinitur per singulas, & omnes occasiones à nobis
fiant cuncta, quæ prohibet, & omittit cuncta quæ præci-
pit: Ergo demittensim, & præfinitur suum necessi-
tatem admittit, legis ac præceptis suis præcipere ali-
quid, aut prohibere: ergo præfinitiones ad materiale pec-
cati legis, ac præceptis à Scriptura assertis aperte con-
tradictur, & repugnant: **vel** hoc argumento propostum
demonstrandum.

3. Arguo tertio ex illo Hsaix 30. *Va filij defektoris dicis Dominus, vt faceretis consilium, et non ex me, et ordinemini relam, et non vt prorsum meum, et addidit in peccatum super peccatum, et Olcaz 8. Ipsi regnauerunt, et non ex me. Primo enim filij defektoris, actionibus suis falso dicereunt, si a Deo, cuiusque necessaria praefinitio, et recte agerent vel omitterent, imò, vt male agerent praefinitio, et efficaci Dei voluntate independenter profus a tua libertatis vtu prauo; siue abusu delicti prius fuit vt supra expendimus num. i. imio: imò, quod ipse Parris defektoris Filij a Deo appellati possunt, qui ita agunt, vt ipse fieri ab ipsis efficiat vult, et ab ipsis irreutibilibiter fieri praefinit, et ac proinde esse voluntati in eis actionibus & omissionibus obsequuntur item de suis consiliis, et ordiendo relam actionum suarum, et regnandi, quod dubio procul materiale peccati sunt; ex se ille Deus negat; vt voluitates efficaces suas, siue praefinitiones materiales peccati, siue, vt ab eis fiunt, expresse negat: et id quidem aduersarij farentibus, qui, si formale peccati et Deo esse negent, alii materiale peccati siue actiones prohibitas, et a nobis factas ex Deo, et, tanquam causa, esse affirmant, neque vitantes possunt negare: quod hi dicant: Deum non negare actiones illas, etiam, vt a nobis fiunt, et materiale peccati sunt, ex ipso volente efficiat, et praefinit, vt ita a nobis fiant; negare tamen ex ipso, vt praecipiente vel adhortante, et consulente solum. Vti Hierem. 9. dixit: *Auiferamini ex terra Baalim, quae non praecipit neque locum suum Reponantur sane, quod nouatores haereticè de praefinitionibus diuinis ad materiale peccati dogmatizantes eis, et similibus Scripturae locis respondendo, neque tamen a Catholicis audiuntur, neque a Conciliis, et eorum dogma de cuiusmodi praefinitionibus non damnetur; quod ipsi ferus refutatur, verbis inimediatè sequentibus hifce: Neque auferendini in cor meum, id est voluntatem, saltem et iudicium, et consilium aliquod approbas, iuxta Scripturam phrasim vulgatissimam, Marci 2. et Lucae 24. Quid turbatis estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? Et illud, vt quid cogitatis mala in coribus? et alius in veris, ac nouo Testamento sexcentis eademque phrasi id ipsum Hipanc, quod voluntati nostrae minime placeat, fer potius valde aduersatur ita explicare solemus. Non me pasci, d. a pascido per te pensamentum haec quae se hoga tal cosa; ac proinde loci Hieremie sensus est: *Vt auferatis excelsa Baalim, neque praecipitis neque consilii, sed neque cogitanti, nam dum voluit:* Cum autem excelsorum illorum dedicatio a Iudeis, vt ab eis, materiale solum, non autem formale peccati, siue superaddita malicia, (vndequeque) sit, eo loco omnis Dei voluntas ex parte ipsius, seu quatenus ex ipso est, nec solum efficaci, ad materiale peccati, vt a praefinitoribus affertur, omnino a Deo ablegatur.**

4. Quarto: Deus nullo modo inducere, suadere, tentare nos ad prauas actiones potest: ergo neque castigare, vt ad nobis fiat: ac subinde ad illas nos prae-terminare. Patet consequentia: siquidem irresistibili ad nobis, & inexcitabili praefinitione Dei, & physica praedeterminatione, vt operemur, fortius longe, ac vehementius ac insuperabilis inducimur, impellimur, adigimur, que, vt alios apponamus prauos, vt ad nobis apponi praefinitum ad Deo est, quam alio quouis modo tentationis inductionis, & malefactorum consilio, & instigatione, & tentatione, siue ad daemone, siue ad conspectu nullo falso amico, Antecedens constat ex Illo Ecclesiastici 1.

phyfica Deus est) illa fructus est. Et
s. Dices (secundo) ea intelligenda esse non de indu-
ctione, & tentatione ad materiale peccati, sed praus
le, fide militum moralem earum. Contra primo, quia
reliquo capitis, & ferè epistola totius enumerans ea,
ad quæ à demone, arque concupiscentia tentantur, at-
que à Deo tentari & induci nos negat, folas adiones
praus recenset, iras, contentionēs, lites, multiloquia,
murmuraciones, & familia: & quidem nil aliud à nobis
concupiscentia Diabolus suis tentationibus, & male-
fidiis cogitationibus obinet, suadere, quam, vt actio
prohibita à nobis fiat, vt præcepta omittatur. Dices
tertiò, ad propriam tentationem, & inductionem ad pec-
catum requiri, vt materiale peccati suadeatur, ad idque

6. Tertio illi, tam laici, quam alij omnes, qui homines ad actiones malas sollicitant, inducunt, & tentant ad peccatum absolute tentant, inducereque absolute dicuntur, quia ea à nobis fieri voluit, & laudent, quibus connexa inseparabiliter, & inexcitabiliter malicia moralis est: ac proinde eorum voluntas, & suasio exprella, malitiae illorum virtualis est, & interpretativa voluntas, & suasio: ergo, & Deus præficiens, ac non vtruque, sed efficaciter, volens materialis peccati, fuit vt actionem prauam effice, & vt actiones prohibita à nobis fiant, quibus inexcitabiliter malicia moralis annexa esset, ad malum & peccatum nos porcuissimè, & irresistibiliter absolute contra Iacobum, & telimoniam tentaret, illudque absolute vellet, atque, vt benè Caietanus, volutare illa interpretatiua virtualis, satis esset, vt peccatum absolute intendere diceretur: cum nec nos ipsi cum peccatum proprium velle, intendereque dicimur, aliter, quam virtualiter, & interpretatiue malitiam, volitione expressa, & formali actionis prauæ, seu materialis peccati cui annexa inexcitabiliter malicia est, intendamus acceplimus: egregie iugiter Beda his Iacobi locum commentatur. *Nemo, cum rapinam falsum sefimonium, homicidium, vel cetera huiusmodi (quæ purè materialia peccati sunt) commiserit, dicat, quoniam Deus egeus necesse habuerit hac patrare: idcirco nullatenus horum effectum declinare poterit. Ac si dicat: non aliter Deum tentarem non esse posse acque à Iacobo diffusi ab eo inductionem omnem maxime necessitatem non ad materiale peccati ab ipso remouendo. At inquit: si tentare nos Deus nequit, cur à Christo Domino ore te Patrem docerem, ne nos inducat in tentationem, stolidè enim ne faciat petimus, quod fieri ab ipso nequit. Hæretico solum digna oppositio, qui Deum tentatore peccatorum contra statutum dogma tentat allere. Respondit tamen August. 6. de bono perfectè, hac eius loci peritaphia. *Ne nos inferri sciam, vnde ipsi orant nonnullis & legitur in Codicebus pluribus, & hoc sic posuit B. Cyprianus, ne patiaris nos induci in tentationem. Confirmatur argumentum ex I. Corint. 13. Fideles autem Deus est qui non patitur nos tentari ab alio alio supra id, quod posuisti, sed faciet interius cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere, qui ergo Deus, qui vt fidelis Deus, id est fides hominis adiutrix sit, ne ab hoste vincatur tentationem ab alio vltra esse inferri vires non patitur ac proinde vires ad resistendum augeat pro magnitudine tentationis non ad maiorem peccati, ad quod solum in tentatoribus aliis directe inducimus, præfinitione prædeterminata inducere, atque à nobis irresistibiliter impellet, qui fidei adiutorios nosque muneri deficiat, ac non tentator præcipuus nosset, & hostis habeatur.**

7 Quinto arguo ex i. Ioan. 2. num. 15. Nolite diligere mundum, neque ea que in mundo sunt : quoniam omnia quod est in mundo concupiscit carnis es, & concupiscit oculorum, & superbia vite. Hæc autem omnia prauam voluntatis affectionem solum continent, & patet. Quia (subdit) non est ex Patre, sed ex mundo est, eum autem ex Patre Deo fi eas nostras actiones prauis, & affectionibus ipsius Deus præfinitur, & vobis fierent, arque, vt ita hæreant non irresistibiliter ex prædicatione efficacie sue voluntate prædeterminaret. Confitemur ex Ioan. 8. vbi Christus Dominus. nos facito operari ex Ioan. 8. vbi Christus Dominus. nos facito operari ex Ioan. 8. vbi Christus Dominus.

Pater, cuius
Pater, cuius
Pater, cuius

sunt explicat, Vos ex Patre diabolo estis, & desideria Patris vultis facere: nam & ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, qui mendax est, & Pater eius. Nempe mendacij: atqui homicidium & locutio mendax, quæ ex Patre Deo esse, & causari negat; atque ex Patre diabolo esse, & causari affirmat, actiones prauæ & materiale peccati sunt: ergo & hoc negat à Deo causari, ac præfinitur, & num. 47. qui ex Deo est verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis, & citata epist. 1. cap. 3. num. 7. qui facit iustitiam iustus est: sicut & ille (Deus) iustus est: qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diaboli peccat: ac deinceps, præsertim à num. 21. peccati, quod ex diabolo est, exempla subdit, in odio fratricidio Cain, atque omissione succurrendi fratri indigenti, neipsum de formali, ac non de materiali peccati locum interpretari posses. Iacobus rursus cap. 3. num. 13. [si quis sapiens, & discipulus inter vos ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientie; quod si zelum amarum habuerit, & contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista sapientia de sursum descendens; sed terrena, animalis, & diabolica:] ubi materialis peccati, seu prauarum inter homines affectionum, & actionum, bonæ, quæ ex Deo est, oppositam inter homines conuersationem faciunt, solum meminit, eaque ex Deo sue de sursum descendere negauit, deorsumque solum, atque ex demone provenire: quare & negat expellere à Deo præfinitur. Denique præfinitio, & prædeterminatio ad materiale peccati, & ipsa semen est: unde materiale peccati, & subinde formale necessario, & inuitabiliter succrescit: ergo Deus præfinitus prædeterminatus, ac prædeterminans materiale peccati præfinitionem, & prædeterminationem sola voluntas nostræ ad illud ponit semina formalis, seu malitiæ peccati citiusque & proximiùs ponens in voluntate, & causans materiale peccati ad quod (si verè ab eo differt) immediate, & proxime inuitabiliter necessario malitia consequitur. Ponere verò Deum quouis gradum semini peccati expresse est contra veritatem Catholicam à Christo Domino expressam, & explicatam parabola illa Zizaniorum Marci 13. ubi serui, annuente Patrefamilias Deo, bonum tantum in agro suo voluntatis nostræ & boni fructus semen seminasse ipsum dicunt verbum illis: Nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizaniam? quia nimirum nihil zizaniorum, cum semine bono à Patre seminatorem erat; sed bonum ac purum semine videtur seminare: nec inimicum hominem zizaniam illis dormientibus, ut accidit, seminantem poruerant videre. Respondit autem Paterfamilias: inimicus homo hoc fecit, id est, diabolus, ut ibi Patres, & interpretes intelligunt: ergo dogmatica parabola contextu explicato præfinitiones prædeterminatiue ad materiale peccati aduersantur.

8. Sexto argumentor ex illa sententia Osee 13. n. 6. Perditio tua ex te Israël, tantummodo in me auxilium tuum. Scio in textu Hebræo, ut venerabilis noster Gaspar Sanchez obseruat, non legi in secunda parte particulam tantummodo, sicut nec in Codicibus aliquot illud ex te Israel, sed eis tamen reiectis lectoque absque eis textu, Perditio tua Israel, in me auxilium tuum, eadem sententia perficit: nempe tibi perditionem debes mihi autem auxilium, quæ tamen eis positæ à vulgata viuidiùs antithesi, quam faciunt, proponitur, & explicatur. Scio item perditionem Israël de qua, seu potius, cuius occasione ea sententia prolata à Deo per Oseam fuit esse perditionem cladis Israël in Idololatriam panam inflicte: neque in litteræ cortice de perditione per peccatum ipsum formaliter allata esse sermonem. Verum, si idololatria, quæ ea puniebatur clade, non ex Israël e solum, sed ex Deo esse præfinita, & prædeterminante ipsum ad illam esse, necuta sententia pars vera foret. Siquidem & suppellicia in delictorum suorum, & inductores merito à delinquentibus querelæ refunduntur, per vos me vos igitur afflicti eratis. Neque auxilium tantummodo & eam cladem vitaret Israël ex Deo fuisset & sanè, etsi eius panæ, & cladis temporalis particularis occasione, generalis sen-

tentia (ut sæpe in scriptura solet) quæ eadem spirituales peccati amplectatur, prolata ibi à Deo est, ut egregie Cornelius noster à lapide ad eum verum interpretatur; quare, & ea generalitate communiter ea sententia à Patribus, & Theologis accipitur: quemadmodum, & illa Pauli ad eos, qui ipsa, vel Apolline, ad contentiones, Magistro gloriabantur, quis es qui te discernit? quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accipias? quæ, etsi ea occasione, & particulari materia, de Magisterij viuis præ altero discretionem, dicta ab Apostolo fuerint, tamen generaliter de discretionem omnium beneficiorum Dei voluerim, ac subinde de discretionem prædestinatiua prædestinati à reprobo dicta à Patribus & Theologis censetur, & accipitur. His ut Theologos deceat, pro litteræ, & sensus rigore politis sic arguo. Admissa Dei præfinitione, & prædeterminatione ad materiale peccati, siue ad prauam actionem prout hic & nunc in his circumstantiis apponenda nobis est, perditio nostra, non ita ex nobis omnino erit, ut non sit primo, & principaliter ex Deo prima causa ad illam præfinita, prædeterminatiue, & nosque irresistibiliter impellente, ac necessitante, ut perditionem spirituales, velimus, nolimus, peccati apponimus: ergo prima illa sententia perditio tua ex te, præfinitione prædeterminatiua Dei ad materiale peccati falsificatur. Clarius autem (si clarus potest) euacuatur veritas sententiæ eius loci secundæ. Tantummodo in me auxilium tuum.

9. Comparo enim impulsu auxilij nobis à Deo præfinito, ut materiale peccati, ac subinde eius malitiæ, una, eademque indiuisibili actione ac determinatione (damus enim præfinitione posita prædeterminationis ius nobis, & potestatem relinquere, quod implicat) non apponamus, cum impulsu, & motione præfinitionis prædeterminatiue, ut materiale peccati, siue actionem hic, & nunc, atque in his circumstantiis prauam apponamus, auxiliij liquidem ab ea nos retrahentis motio, & impulsus intentionalis solum, & suauis, & sollicitatiue est, nunquam adigens, ut actione abstinemus, sed qui non solum de facto ab ea nos retrahitur non sitis, qui præfinitione prædeterminatiua: adstante ab eiusmodi actione præfinita nos retrahere absolute nequeat. Contra verò præfinitionis prædeterminatiue ut eam apponamus actionem morio, & impulsus actiuis physice est ad illam nos, utcumque, impellens, & agens, sed adigens, determinans, atque necessitans irresistibiliter. Cum autem longe adeo potentior, & fortior impulsus, & motio hæc ad actionem prauam præfinitionis prædeterminatiue motione auxiliij retrahentis ab illa sit, atque eiusmodi præfinitio ex Deo, & in Deo nobis adstet perditio nostra, potiusque ex Deo, quam auxilium erit: quare tantummodo in me auxilium tuum admissa præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati falsò prout à Deo dicitur. Nec præstat eo loci de perditione per formale peccati solummodo agi, quæ actioni, ut à nobis, non ut à Deo est conuenit. Tum quia ex num. 21. eius capitis constat de materiale peccati idololatriæ, nec de formali per se sermonem: ubi. Feceruntque sibi conflatile de argento suo, quasi similitudinem idolorum, factura arisificum totum est. His isti dicunt, &c. Secundo, quidquid nostræ consideratione eis actionibus prohibitis addatur, agnoscatque malitiæ, non aliter à nobis, nisi appositione earum à nobis hic, & nunc à nobis apponi, esse ex nobis potest: quod si, ut à nobis, & ex nobis apponatur à Deo primo & principaliter præfinita, prædeterminante, ac præmouente irresistibiliter est, ex Deo tandem, atque à Deo malitia ipsa subinde erit, ut sæpe diximus, fusuque deinceps à ratione agentes ostendimus. Quare distinctio illa, prout à nobis, non prout à Deo actio praua, seu materiale peccati provenit, malitiam induci, si solum comitanter deus concurrat, & influat, verissima, & apertissima est, secus autem, si præuè præfinit, ac nos, ut ipsam ex parte nostra apponamus determinet, atque irresistibiliter præmoueat: tunc enim actio illa, etiam prout à nobis, in Deum tandem, ac subinde eius agrata malitia refundi necessario debet, ut contendimus, & ostendimus.

10. Septimo contra præfinitionem ad materiale peccati siue ad actionem prauam ut à nobis facientiam militent innumera scripturæ loca, quibus impij quique desidentes ac desertores Dei ab eoque recedentes, & recessores

REGA
L. par
Vla

recessores dicuntur. Duo dedimus loca num. 1. & 3. Eccl. 1. 5. & Isai. 30. reliqua omittimus breuitatis ergo, quia plurima, & quia non aliam vim contra eiusmodi praefinitionem continent, sed prorsus eandem quam ipsam continent etiam innumera Scripturae testimonia, quibus, ut ad eam conuertamur accedamusque nos Deus hortatur, enim recessus, & localis non est: quomodo nemo à Deo abscedere, quare neque ex libertate sua accedere potest: ergo solum potest esse affectus, quatenus impius affectu suo prauo, ex se, & libertate voluntatis, & arbitrij sui à Deo, eiusque voluntate absoluta, & absolute tali recedit: aut praefinitione praedeterminatiua ad materiale peccati, siue, ut affectiones, & actiones prauas à nobis habeantur hic & nunc ac fiant, admissa, nequit impius ullus ita affectu Deum deserere ab eo recedere, nec si ab eo abscederet magis accedere, & ad eum conuertere, quam proxime ei affectu fuerat, cum affectione & actione praua recesserat: ergo ea praefinitione admissa eorum omnium locorum veritas euacuatur. Minor probatur: quia praefinitione materialis peccati, siue ut à nobis actio praua, & prohibita fiat, ponitur Dei voluntas & effectus efficax, ut ita à nobis fiat: ergo cum ita ab impio affectu, & effectui sit eius actio, & affectio, Deo, eiusque voluntati absolute tali affectu omnino cohaeret; neque vltatenus à Deo affectu recedit. Nec valet haeretica illa casus de recessu impij affectu & effectui à Deo, nisi non volente, aut praecipiente. Ostendimus enim n. 2. & 3. hac praefinitione, & voluntate efficax Dei, ut ita actio, aliis prohibita, à nobis fiat, vel praepceptum non fiat, praepceptum, & legem, tam praepceptum, quam prohibitum dispensari pro tunc, & abrogari: quare nec posse esse effectuum à Deo praecipiente, vel prohibente recessum impij, siue actionem prohibitam apponendo, siue praepceptum omitendo. Dices secundò: legis vniuersim latè dispensationem, & abrogationem hic & nunc debere hic etiam & nunc operanti, vel omittenti innotescere, ut operatione, vel omissione legi, & praepcepto neque aduersentur, nec delinquant. Hec etiam haeretica solutio est liberorum apud Bellarminum tom. 3. contr. 2. gener. lib. 2. de amiss. gratiae c. 1. verbi *Florinum Irenaeo*: scilicet neminem, nisi ex errore de legis vigore, atque ignorantia dispensationis, & abrogationis, hic & nunc, illius peccare: secundò, cum praefinitionibus, siue explorato haereticis, siue secus, eiusmodi praefinitiones, & voluntates efficaces Dei, ut hic & nunc agant, vel omittant contra alias praepcepta, & prohibita plus satis, si minusque, quam par esset innotescant, nec per ignorantiam, aut errorem de legis, ac praepcepti vigore peccare vltatenus poterunt, magno scilicet sententiae suae commodo, nisi falsa, & expresse haeretica illatio foret. Tertium illud omnium contra praefinitores omnes ictuum generale malagma de praefinitione, ex voluntate Dei erga materiale, prohibitionem verò erga materiale peccati nobis, vel praecipere, vel prohiberi: idque ex totis Decalogi praepceptis, legibusque cunctis patet. Secundò, quia, cum id solum praecipere nobis, prohiberi possit, quod nostrae potestatis est, vel non agere: solumque materiale peccati apponere, vel non apponere nostrae potestatis sit, nec vltius, ut eo posito formale, & malitia peccati ab eo materiali prorsus inuitabiliter insuperabilis accedat, potestati & arbitrio nostro subiaceat, praepceptum directe est de operatione ipsa; nec aliter malitia actionis, vel omissionis nostrae sub legem cadit aut praepceptum, nisi indirectè, quatenus physica actio vel omisso nobis prohibetur, quia neque aliter à nobis malitia apponitur, potestque amari, vel apponi.

11. Inde verò praefinitiones istae aliis dogmatibus Scripturae deprehenduntur aduersa. Notant plura testimonia Bellarmin. citat. lib. de amiss. grat. & lib. 3. de causa peccati. Ruiz de Montoya d. 26. de volunt. quibus Deus, nec causare, nec velle peccatum dicitur: aut posita praefinitione materialis peccati eo modo, proprietate sermonis, quatenus nos, vult, & causat peccatum. Ergo ea praefinitio eis scripturae locis aduersatur, scripturae loca aliquot dogmaticum antecedens probantia sunt. Sap. 14. *odio est impius cum impietate sua*. Psalm. 5. *Non Deus volens iniquitatem tuas*. Ezech. 18. *Nunquid voluntatis mea est mors impij?* 2. Petr. 3. *Deus neminem vult perire*. Cum autem

Deus non solum nihil eorum qua fecit voluit. Ut dicitur Sap. 11. sed quocunque fecerit amauerit, & non nisi voluit, & voluntate sua fecerit: eo ipso quo voluit peccati à Deo eis locis secluditur, & eius efficientia, & causalitas ab illo ablegatur. Minor subsumpta antecedens probatur: Non aliter nos causare, vel eque absolute peccatum proprie dicimus, imò ut tunc dicebamus, nec aliter causare illud, vel eque possumus, nisi apponendo voluntate actionem prauam, siue materiale peccati cui amari inuitabiliter est malitia, & formale peccati, & cuius subinde appositione, interpretatiue solum, volumus malitiam, seu actionem ut malam, & peccatum formale, quod expresse & formaliter quā tale velle non possumus: nec aliter causare possumus, nisi appositione actionis prauae, seu materialis peccati, quae solum in se nostrae potestatis, & libertatis in sui omissione vel positione est. Atqui Deus praefiniens actionem illam, ut à nobis ponendam, seu materiale peccati, etsi praefinitione illa non velit malitiam peccati formaliter, & expresse, neque in se praefinitione & praedeterminatione actioneque sua pertingat; aut, & illam efficaciter interpretatiue, & vult, & efficit in actione praua, ut à nobis, seu materiali peccati, quod principaliter, quam nos, vult, & efficit per vos: ergo proprie, & absolute, eque ac nos, & vult, & causat peccatum contra scripturam. Dices cum Caluino Beza, & Petro Martyre (utique Diaboli) ea loca, quibus nolle odiosius absolute ac subinde non facere peccati) Deus dicitur de voluntate signi, non autem beneplaciti intelligi impia sanè, & haeretica solutio, quae primo voluntatem praefinitiuam materialis peccati inducit, nullquam in scripturis contentam: quod parui faciunt: quia maioris nobis cum illis res est. Secundò, si sententias enunciatiuas voluntatis diuinae in scriptura expressas, ita liceat interpretari, nihil ex illa illarum futurum habebitur: quare & scripturae auctoritas funditus evertitur tota. Tertio, voluntas signi à Theologis, & Patribus admissa, nunquam voluntatis, & absolute à scriptura ponitur. Quarto, eis locis, & praepceptis cunctis mendacij apertissimi Deus iuxta horum doctrinam, & solutionem conuincitur, ut rectè Bellarmino citato lib. 2. cap. 8. significabit enim Deus se nolle, ut actiones prauas & materiales peccati apponamus; cum tamen, ut id apponamus non solum absolute, sed efficaciter velit, cupiatque vehementer: quid deficit ad liquidum mendacium.

12. Nonò, qui cooperatur alteri ad actionem, quam vehementer, atque efficaciter vult ab illo fieri, non sentit inuitus illi alteri, nec de eius cooperatione, tristatur, ac dolet, aut de omissione laturatur. Atqui deus inuitus prae hic, & nunc operantibus cooperatur, ac de eorum cooperatione tristatur, & dolet, de omissione verò seu quod ab ipsis non apponatur materiale peccati siue actione, siue omissione, ac si possumus semel, fuerit retractetur, gaudet & laturatur, ergo actionis, vel omissionis prauae, seu materialis peccati, ut à nobis ponatur non est in deo efficax voluntas eiusve, ut à nobis ponatur praefinitio, discursus est legitimus. Minor in scriptura quoad utramque sui partem expressa, quoad tristitiam de eo, quod prauè operentur prohibita, vel omittamus praepcepta, siue ex parte nostra cooperemur generali concursui Dei, vel potius cooperatione ex parte nostra adhibita abutimur, & quoad vehementer dei gaudium de eo, quod non operemur ex parte nostra prohibita, vel omittamus praepcepta, & quod secus facta retractantur probatur, à nobis abunde scripturae testimoniis apertis controu. 4. d. 4. q. 3. de Seria Dei voluntate, & desideria ex parte sua salutis omnium etiam reproborum cert. 4. & 5. de inuita dei seruitute, molestoque labore in cooperando ex titulo causae primae, ad prauas nostras actiones, constat ex illo Malachiae 2. n. 17. *Laborauit fecistis dominum in sermonibus vestris, & discipuli, in quo cum fecimus laborare: in eo quod dicitur: omnia qui faciunt malum bonus est in conspectu Domini, & tales ei placebunt, aut certe ubi est Deus iudicij: Toto vero capite agit de acceptione alienigenae in uxorem, & reprobos proprie contra legem, quae actiones prauae, & materiales peccati sunt: & quia deo placere, ac non potius fieri ad peccati funem: & quia deo placere, ac non potius fieri ad peccati funem, molestissimo stomacho & odio, qui asserbant, quod reprobos, inquit, Malachias deo iudiciam potestatem quoque argumento absurdo Patres plures praefinitores materiales peccati, siue prauarum actionum, prout à nobis, infestant, & vexant, ut q. 3. videbimus. Probari secundo idem potest,*

ex his omnibus Scripturæ locis, quibus citata controu. 4. d. 4. quæst. 3. probabimus Deum ad mala peccata, siue debita peccatis supplicia nostra trahi à nobis præ suo in nos amore inuitum: inde enim legitime inferitur à Deo operandum prauis nostris actionibus, quæ maius nostrum malum sunt, multo magis pertrahi inuitum. Secundo: Quia ad penam nostram inuitus venire haudquaquam posset, qui ex voluntate sua efficaci materialis peccati siue actiones prauæ, vt à nobis exercitæ præfinitione sua in nobis ponit, quod puniat, vt arguit Nemefius quæst. 3. recitandus, & recitatus d. 1. quæst. 2. etenim qui ardenti, & efficaci desiderio, & voluntate puniendi in nobis ponit, quomodo inuitus venire ad supplicia? Quin prudenti ætimatione diro nimium, & crudeli affectu, & amore puniendi, quod in nobis punire merito videbitur negotiatus. Denique pars eadem expressa videbitur Ilia: 43. num. 24. verbi illis: *Verum tamen seruire me fecisti in peccatis tuis: præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Ceterum vt doctæ Cornelius noster à Lapide ibi versu, *Moraliter aduertunt*: nihil ex loco contra præfinitiones ad materiale peccati Theologico rigido discursu deduci potest, sed solum laxiore, rigori Scholastico inuerti, concionatorio ad Moralem sensum extensa sententia.

13. Ne verò quis verborum sono deceptus ac literalis sensus ignarus mala ex illo probatione præfinitionis hæcæ firmet potius, quam euerat: hunc strictius alio, cū corum (præfinitionem nostrorum Ga'paris Sanchez & Corneli) à Lapide) observationibus adiutus, & contextu capitis erutum subiciam, igitur inuitum Dei eo capite est suam in populum Israël misericordiam, & beneficentiam, antiquam, & præteritam tum præsentem nullis eorum meritis, imò pluribus eorum demeritis impensam populo illi demonstrare: vt inde summum ipsi beneficium Incarnationis & aduentus Christi Domini (de quo etiam eo cap. rationum extat) magis commendat; cuius rei, & Iudeos ipsos testes ante actorem adducit & venturum etiam Christum Dominum præfinitum verbis illis num. 10. *Et seruimus tui, quoniam ego: & antiqua quidem beneficia sua memorat à num. 14. ad 17. inclinat: futura verò Christi aduentu à num. 19. ad 21. ubi bestiarum, & ferarum nominibus gentium Congregationem in Ecclesiam, & veram Abrahamidum, & Israëlitarum progeniem Evangelica prædicatione, & fide conuersione peragendam prædicat. Quoniam verò ad pristina beneficia, imò & futura Christi aduentu, merita Patrum suorum possent prætereundæ, atque ad peccatorum expiationem, legalia etiam sacrificia; id, quoad sacrificia peccatorum. 22. Non me inuocasti Iacob, nec laborasti in me Israël. Non obtulisti mihi arietem holocausti. Et visitasti me non glorificasti me. Non te seruire feci in illatione: Nec laborem tibi præbui in thure. Non emisisti mihi argento calami (odotiferum) & adipe viderunt tuorum non inebriasti me. Nil enim eorum, & si è legis feceris præscripto, non mihi, meive gratia, sed tui amore, & tibi tuique intendens, & inferuens commodis fecisti, cum, vt Sacerdotis honorem ostentares: tum, vt purificationis legalis tam actiua quam passiva honorem inanem assequeris: quo effectum est, vt sacrificiis ipsis, quibus recreandus, alias honorandusque eram, & ob quæ peccata vestra putabaris erpienda è prauo fine tuo vitiatas oneraret denovo, non honoraret: quare subdit num. 24. *Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbui mihi laborem, in iniquitatibus tuis*: & quatenus non essent sacrificia vitiatæ ex prauo fine, tamen, vt legalem purificationem tuam, ac proinde tibi, non mihi consequeris fieret: quare illis incenderes, vi illorum, & iure à me reciperes: idcirco non ob illa peccata tua delentur: idcirco subdit num. 25. *Ego sum, ego sum ipse* (id est solus) *qui deleo iniquitates tuas propter me, non ob sacrificia tua, sed neque ob Parentum tuorum Moysis, Aaron & Abraham: Hi liquidem omnes poena etiam digni fuerunt, cum ob Originalia, tum ob actualia Abrahamus, quia primus Idololatra Genes. 11. num. 31. & cap. 12. Christi pp. de Origene de Deo Uno, Tom. I.**

num. 1. duo reliqui increduli ad Petram contradictionis, atque idcirco me condonatore, & incarnato Redemptore egerunt, quin eorum merita ius aliquod vobis contra me fecerint, vt vestra peccata remitterem. Hoc autem, vel inde patet, quod, vestris Sacrificiis, & vestrorum Patrum adiutoribus meritis, tot vos cladibus quod à numero vigesimo sexto, ad capitulum finem recenseo, ob peccata vestra afflicte fas mihi, & integrum, nihilominus fuerit: quod ergo, tot in vos beneficia contulerim peccataque vestra remittam, ac per memetipsum incarnatus redemerim, mihi vni, ac misericordie, non vestris sacrificiis, aut Patrum vestrorum meritis debetis: qui solus propter me, ac per me ipsum, & peccata vestra passione mea acerbissima, & redimo, & remitto: vt id etiam circo dicere iure possim. *Seruire me fecisti &c. Præbui mihi laborem, in iniquitatibus*: Cum quidquid deliquisti, mihi reliqueris acerbissime soluendum, vt hæc paraphræitico commentario explicant Hieronym. Cyrill. Theodoretus Euseb. 10. demonst. Euang. in peccatis tuis defendi te: & quasi hyperaspistes sentum me pro te ira Dei opposui. Nil ergo hoc loco de seruitute Dei, eiusque labore in cooperatione nobiscum ad materiale peccati rigore litteræ, & scholastico continetur.

CERTAMEN II.

Oppositionibus aduersariorum ex Sacra pagina obuiatur.

1. **Q**ui plura ex Scriptura contra præfinitiones hæcæ velit legat nostrum Didacum Ruiz de Montoya variis locis tom. de Scientia & de Providentia ac prædestinat. ac præfinit. tom. de voluntate per totas viginti quinque disputationes videlicet à 27. ad 51. inclusiue. Nobis enim præcipua solum loca, & capita impugnationum ex Scriptura attingere vltim satis fuit: tum breuitatis causa tum in exemplum aliorum plurimum, quæ his affinitatis, & similitudinis iure ad præfata capita videntur facile reducenda: eadem de causa non omnia quæ pro eis præfinitionibus assumi, vt cunque, ex Scriptura, obiciunt possent, certamine hoc proponam, & diluam: sed quæ maiorem difficultatis speciem præ se ferant, & quorum solutio aliis diluendis doctrinam, vel exemplum minuit. Opponentur primo plura Scripturæ loca, quæ sonant Deum velle, vt praua opera fiant, v. g. venditionem Iosephi à Fratribus, & illa figuratam Christi Domini à Iuda traditionem Iudeis, atque ab his occisionem, Genes. 45. n. 8. *Non vestro Consilio, sed Dei voluntate huic missus sum c. 50. Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati.* Respondetur tamen cum Patribus subtilius de his disputantibus, & qu. 3. recitandis: passionem quidem eis locis bonam pluraque inde bona suborta voluta plane à Deo, actionem verò prauam venditionum, tradentium, & occidentium, sine qua passio, & reliqua bona esse non poterant, fuisse à Deo tantummodo permissa. Hinc verbis c. 50. relatis præmissis timidis ob scelus suum fratribus: *vos cogitasti d. me malum: sed Deus verit illud in bonum, vt exaltaret me, & saluos faceret multos populos.* Non vestro consilio, dispositione, quæ tota in meam erat perniciem; sed diuina, in qua tanti vestri sceleris permissio, non voluntas claudatur, vt me exaltaret & plura alia bona non attente obuentura aliis multis prouideret: illud autem. *Num Dei possumus resistere voluntati*, non ad voluntatem venditionis lux à fratribus, sed venit illis à Iosepho præstante intelligitur, ac expressit Hebræa lectio his verbis: *At-hi-rau chi hat-hub eloian*: cui Græca & Chaldaea concordant Latine ad verbum vertenda. *Nam sub Deo sum ego: cuius voluntas d. mea erga vos venia est, cui resistere nequeo, ni eius timorem, reuerentiam, obedientiam, & debitam tot ipsius in me beneficiis gratitudinem vestri sceleris occasione deponam, vt paraphræitice commentatur Chrysostomus hom. vltim. in*

D d d d Genes.

absoluta, si integræ, innoxieque, nec dumque absolute corruptæ, esset inuictus Deus, ut aigit Augustinus, cui male occurrit Beza pag. 155. & 164. decretum, inquit, [Dei de faciendis ex eadem massa valis, aliis in honorem; aliis in contumeliam, antequam omnem præuisionem culpæ, & omnem omnino causam, sed quia non poterat Deus executioni huius decreti viam aperire, nisi homo peccaret, ideo ordinauit lapsum Adam, ut haberet, quorum miseretur, & quos iuste puniret.] Fateretur contra se etiam hoc loco Beza ad misericordiam Dei voluntatem, quia massæ partem in vasa honoris, siue in honorem eligit, massam corruptam præsupponi debere; citius autem inde inferatur corruptam præsupponi debere non ad executionem solum (vt hac solutione vult) sed ad prædeterminationem absolutam ad supplicium, & ignominiam partis alterius massæ damnatæ. Secundo non minus iniquus est affectus, quam effectus puniendi absolute, nondum noxiæ absolute præuisionem: quare, si ideo Deus noxæ absolute præuisionem expectare debet, vt effectu puniat, absolute eam etiam expectare debet, vt absolute ad penam destinatur, & effectum absolutum habere puniendi. Tertio iniquus est facere in alio malum, quod puniat, quam penam innoxio indigere; quod autem aiebat, dicendum non esse, Deum facere vasa iræ & in contumeliam, sed solum facta relinquere, si massa corrupta supponatur, leuissimè est. Tum quia destinationem absolute ad penam (quo sensu eum locum nunc interpretatur Augustinus) vltra statum corruptionis, & reatus per penæ destinationem absolutam iræ valis è Dei iusticia facit: cum tamen pars massæ eiusdem corruptæ, altera in vasa misericordie Dei benignitatis, creati eius eodem non obstat, eligatur. Secundo, etiam in capite Adamo, ac nature generalis massa, quasi in femine, imminenter, & actu primo particulares partes massæ in vasa iræ pro portione destinandæ corruptæ sint; non tamen absolute & in actu secundo, quouque per propagationem absolutam ex Adamo à Deo condantur in vasa iræ, odij, Dei, & absolute reatus ad penam: quare verum adhuc est ex massa generis humani partem in vasa misericordie à Deo fieri demò absolute, nec solum feruari: cum autem massa æque in femine viciata respectu omnium esset: cur Deus partem in vasa iræ, partem in vasa misericordie eligat, nulla à nobis ratio potest inueniri, atque ad occultam Dei iudicia, & voluntatem recurrendum esse merito Paulus docuit, figuli, & vasorum, sola eius voluntate ad tam diuersos vius destinatorum, exemplo aptissime explicuit, quod autem figuli exemplo ad Adam ex luto formationem Paulus repperit falsum est. Nam ad illud Isaia 45. *Nam quid dicit luto figulo suo quid facis? Solum respicit Caluino etiam & Petro Martyre Beza Magistris, nec solum Partibus Ecclesiæ consentientibus. Nec de formati à Deo ex luto, proprie taliter, tenet similitudo, cum solus Adamus formatus ex luto fuerit: vt, à Deo quidem, vas in honorem formatione sua; locus Exod. 9. de Pharaone. *Pesiste siue, vt legitur ad Rom. 9. excitauit te, vt ostendat. Et. Hebraea heghe maddich, stare feci, seu conseruauit. Et tuam proceritatem, quam odi scierim, si conseruaueris, vt bene August. quæst. 32. in Exod. & Rupert. Tenentis de excitatione in regnum & solium, non obstante abusus potestatis præscientia simili; non autem ex abulsi intentione, nedum efficacia eius præuisione absolute, aut abusus & supplicij: quare adhuc posui, & excitauit te, pro eius à Deo conditione, nihil contra nos locus probaret.**

5. Tertio opponet ea, quibus homines ad prauas actiones impellere, eisque, vt instrumentis ad illas vti Deus dicitur 2. Reg. cap. 12. *Tollam uxores tuas, & da- bo proximo tuo & dormiet cum uxoris tuis in oculis so- lis huius. Tu enim fecisti abscondite: ego autem fac- iam verbum istud in conspectu omnis Israel.* Et in con- spectu solis, cap. 14. & c. commouit, (ex ira in Israelitas Deus) *David dicentem vade numeras Israel* cap. 16. *Præcepit semel (Dominus) vt male diceret David, ac dæ- moni cap. 22. decipies Achab, & preualebis vade, & fac- cias, & 3. Regum, cap. 11. & 12. & lib. 4. cap. 9. & 10. rebel- liones Hieroboam contra Roboam & Hiehu contra Achab legitimis Reges adeo fuisse dicitur Psalm. 104. de- clinasti Semitar nostras à via tua vers. 25. conuerit cor- reuor vt aditit populum eius, Psalm. 118. Inclina cor meum in testimonia tua & non in auaritiâ, Psalm. 140.*

140 Joseph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

*Non declines cor meum in verba malitiæ, oratur autem, ne quid faciat, qui illud facere absolute potest, non vero qui absolute nequit. At quoad Indam Dominus, quod facis fac citius. Aliis vero vt instrumentis ad prauas actiones vt Deum coit ex Job. 1. Dominus absulit, quod solum per prauum diaboli odium effectus illi. 10. Senacherib Serra, & Virga Dei, appellatur c. 13. Medos & Persas Sanctificatos suos vocat; quod vt instrumenta iræ sue inferunt, & à se ad atrocitates exercendas excitatos ait, ibi: & Hierem. 51. Sicuti & Regem Babylonis c. 50. vocat Mal- leum vniuersæ terræ, & Ezechiel. 12. Dei veste expansum, ad Israel capiendum, Ceterum Deum, nec physice, nec moraliter præcepto exhortatione impios mouere posse ad prauas eorum actiones adeo est Catholicis firmum, vt Augustinus recitatus n. 3. sub finem, & tract. 53. in Ioann. illas præuidere, posse quidem Deum asserat, non autem facere: quare sola permissione, siue qua ab impiis fieri illas nequeunt, facere, & præcipere per ipsos illas dicitur ad easque inducere: quemadmodum, qui venaticum canem lepori de se inhiantem soluit, eum in leporem dicitur immittere. Neque exhortationem, aut præceptum impie agendi plus ex parte Dei significant, quam permis- sionem hanc & exercitiâ factam impiis iudicij imperet: vt opus esse concedit perfidus Caluinus 1. Cont. cap. 18. §. 1. de excitatione à Deo Scribens: *Si Dei iudicium est excusatio, & amantia Achab, nuda permissionis signum- tum euanesceat: quia ridiculum esset, Iudicem tantum permittere non etiam decernere, quid fieri velit, & mandare executionem ministris: quasi parum penæ iudicij etiam, sit decerni eorum subtrahationem, quibus damnus vitandus erat, atque hoc etiam ab alterius volu- nte esset infallibiliter futurum, Adeo sceleribus ob- calluit obtruitque Caluinus, vt tot, tanteque eius generis passus à Deo supplicia, non persciscat: Hanc Sathanæ in Job permissionem solam suam Deus satis ex- pressit illis verbis: ecce vniuersa, qua habet, in manu tua sunt, iuxta August. 2. ad Simplician, quæst. 2. quod si permissioni Dei actus vnus prauus adiungatur alterius à Deo impeditio, qui altas fieret, vt contingit Semei, cuius iræ alta in David effusæ non permittit diuina pro- uidentia in actus etiam prauos, qua inde ordinatos etiam ordinem ponit, & modum taxat, vt recte ab Hugone Victor. recogoscitur 1. de Sacramentis part. 5. cap. 29. ratione cuius, tropice etiam determinata illa actio fieri à Deo solum illam permittente dici potest. Tertio, in- clinare positue ad prauas actiones per accidens, & oc- casionaliter dici Deus potest: quatenus positum aliquid præstat, quoad prauam actionem occasionem aliquis arripit iuxta S. Thom. in caput 9. ad Rom. vt beneficia Israelitis, ob quæ Egyptij odio eos & inuidia profe- quebantur, vt ad obiecta ex Psalm. 104. num. 25. August. & Theodor. illud de Hehu, & Ieroboam non per rebel- lionem, & tyrannidem, regnum contra Roboam, & Achab inuasit vt Caluinus concedit 1. instituit, vt nec sola Dei permissione (quod satis nunc esset,) sed positua voluntate, qua his ob immania flagitia regno exactis voluit illos succedere, docet expresse Augustinus 17. de Ciuitate cap. 21. & 22. & constat de Hieroboam ex 3. Reg. cap. 11. vbi Abdias Dei nomine Regnum ipsi ac po- steriori, si se recte in eo gereret promittit. Roboam vero Regni armis recuperare tentanti sic per Semeiam à Deo prohibuit est. *Non ascenditis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel à me enim factum est verbum.* De Hiehu. constat ex 4. Regum cum nihil de Regno cogitantem Dei iussu per Filium Prophetarum vinctum in Regem: præceptumque accepisse, vt totam Achab fami- liam extinguere, ac de executione à Deo ita laudatum c. 10. [quia studiosè egisti, quod rectè erat in oculis meis, & omnia, quæ erant in corde meo contra domum Achab filij tui vsque ad quartam generationem sedebant super thronum Israel: Opponunt Caluinus, & Petrus Martyr de his dictum Osee 8. *Ipsi regnauerunt, & non ex me; sed sibi obiectione contradicunt, cum Regni inuasionem, quam ty- rannam fuisse voluit, ex Deo non fuisse hoc textu contra ipsos***

D d d 2 conuin

catur, verum, etsi Hieronymus Hieroboam eo textu fuggillari dicat, fuggillari etiam Saul ait quem i. Reg. pluries, praefertim cap. 10. Dei voluntate regnum aduiffe constat: est igitur sermo de exercitio regnandi, regnique administratione praua, vt bene S. Th. in c. 13. ad Rom. & quamvis de institut. eorum in Reges, etsi ex Dei voluntate, sermo esset, sic Deus loqui potuit ratione occasionis eos in Reges instituendi, quae aliorum peccata fuere, vt morte ob peccatum a se inducta in mundum à Sap. 1. absolutè dicitur *Deus mortem non fecit*.

6. Quarto opponuntur ea, quibus Deus hominum corda excacare & indurare, ne rectè agant, asseritur Exod. 7. 8. & 9. de Pharaone, Deuter. 2. de Schon. Iosue 11. de gentibus promissæ terræ: item i. Regum 2. & lib. 3. 12. vbi ex Deo non audisse opportuna homines dicuntur. Iob 12. [Qui commutat labium, veracium, doctrinam senum auferit, qui commutat corda Principum, & decipit eos, vt frustra incedant per initium. Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos facit, quasi ebrios.] Psal. 68. [Obscurentur oculi eorum, ne videant.] Isai. 19. [Dominus misit in medio eius Spiritum vertiginis.] c. 63. [Quare errare nos fecisti de viis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te.] Hierem. 20. [Seduxisti me Domine, & seductus sum,] & passim apud Prophetas, [Excacata Domine cor populi huius, & aures eius aggraua:] Ioan. 12. [Propterea non poterant credere: quia iterum dixit Isaias excacauit oculos eorum, & indurauit cor eorum,] & Luc. 8. [Vobis datum est nosse mysterium Regni Dei, cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant,] atque, vt innumera eius sententia præteream, ad Rom. 1. *Cuius vult miseretur, & quem vult indurat*: Verum hæc loca solum Dei desertiuiam, & permissiuam voluntatem Patribus cunctis significare, non autem positiuam actionum prauarum, siue excacationis, & indurationis in actu secundo voluntatem vel Heretici ea obicientes fatentur. Chrysost. hom. 3. in epistol. ad Rom. exemplo Ducis Milites in acie deferentis, nec in stragem hostium iuuantis, & impellentis, nihil aliud ea esse, & significare quam permisisse ostendit hom. 8. in 2. ad Cor. ad ea verba: *excacauit sensus incredulorum*: Irenæus aduers. hæres. c. 48. fine: [Tradidit eos infidelitati eorum, & auertit faciem ab huiusmodi relinquens eos in tenebris quia ipsi sibi elegerunt.] Cyrill. Hierosolym. catech. 6. post med. Archelai Episcop. contra Manem ad ea, *vt videntes non videant*: Sententiam hanc: [non quod odisset eos volebat, ne viderent, sed propter indignitatem quod oculos suos ipsi obstruxissent] valde commendat Cyrill. Alex. 8. in Ioan. c. 21. post med. [excacat Deus, & obdurat, non efficiendo illa in cordibus hominum, sed deferendo, & non adiuuando: quia enim priores eum deserimus, ipse, culpis nostris id exigentibus, etiam nos deserit,] iuxta Oleez 4. [Perinde, atque, si quis sponte se auertat à sole, & densas incurrat tenebras, hæc deficientia luminis in oculis, non Solis absentia, sed solum eius culpæ est adscribenda, quæ verò Deo permittente fiunt saepe numero in scriptura proferuntur perinde atque ea efficeret.] Orig. 2. iudic. homil. 2. fine, quod Deus aliquem tradit, intelligendum ait: [non quod ipse tradat: sed eo, quod derelinquit,] & infra, [tradita dicitur anima ex eo, quod Deo vacua inuenitur, & inuaditur.] Damasc. Dial. cont. Manich. longe à medio. [In errorem à Deo agitur Propheta Deo ipsi cupiditatis suæ meritò aberrare sinente:] Consonat sibi 4. de fide c. 20. Basil. hom. 9. *Quod Deus non sit author malorum*, sub init. Olympiod. homil. 6. in Eccles. id Roman. 1. *Tradidit illos Deus*, ait: [Non, quod Deus ipse quenquam hominum cogat auitiam, &c. sed quod ea permittat, quæ homines electione liberæ voluntatis aggrediuntur. Consensit Theodoret. 2. ad Thessalon. & 5. epitom. diuin. decretor. c. 12. Theophylact. & Euthym. in caput Ioan. 12. iuxta Græcam diuisionem cap. 15. Hieronym. ad id Iob 34. *Idcirco inducet noxem*, & ad Isai. 6. sub finem ad illud Eccles. 1. *Hanc occupationem perficiam dedit Deus*, & ad illud 2. *Peccatori autem dedit afflictionem, & eam superfluum*. In eandem porro sententiam frequentissimus est Augustinus contra Iulian. cap. 3. sub med. [Cum ergo dicitur homo tradi desideris suis, inde fit reus, quia desertus cedit eis, atque consentit:] & in Psalm. 8. illa, [& non audiuit populus meus vocem meam: & Israel non intendit mihi, & dimisi eos in desi-

deria cordis eorum,] breui ac æquè viuida periphrasi in eandem sententiam explicuit. *Denant eos sibi*, & 1. ad Simplician. q. 2. sub med. sic nostram à Deo obdurationem definit. [Nolle Deum misereri, vt non irrogetur ab illo aliquid, quo sit homo deterior: sed tantum quo sit melior non erogetur,] scilicet sequent. [quia non eorum miseretur, non quia impellit, vt peccent,] tract. 13. in Ioan. med. [sic excacat, sic indurat Deus, deferendo, & non adiuuando:] 13. de Trinit. c. 12. post med. hominis diabolo à Deo traditio inquit: [non ita debet intelligi, tanquàm hoc Deus fecerit, aut fieri iusserit, sed quod tantum permiserit.] Plura ex ipso, & aliis pluribus Patribus dabo statim num. seq. Chrysost. ferm. 67. vers. fin. ad id: [Etne nos inducas in temptationem,] inquit: [Rogemus, vt nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu Paterna pietate constringat.] Sicque nos temptationi tradat in eamve inducat.

7. Ne verò, quamvis Dei desertionem in prauum actum excacationem, & obdurationem cordis specialem, & traditionem hominis à Deo, & qua non posse homines videre, audire, ac credere, eis locis dicuntur, astimes significari: duo vltimus ex parte obdurati obsecrati, & traditi à Deo significantur. Primum peccatum anterius, ob quod eiusmodi desertione, & permissione, vt in alia sponte ruant à Deo puniuntur. Quod primi peccati obduratio, & à Deo excacatio, ac traditio esse non potest. Secundum addit vehementem peccatoris ad praua opera sibi iuuanda, Deique præceptis, & veritatibus opposita inclinationem, vel vniuersam, vel in materia particulari, siue ea ex actum prauorum repetitione, siue ex vehementia, & adhesionem nimia ad prohibitum primi actus prauum peccatoris voluntatem fuerit inducta: ex ea enim vehementi inclinatione, & per Dei permissionem, & desertionem subtractione auxilij efficacis, & hic, & tunc potenter illam ab actu prauo retrahentis (quo solum inclinatio illa vehemens erat de facto superda) moralis, quædā omnino absoluta, in peccatore impotentia vitandi illum actum prauum ponitur: etsi physica ad eum vitandum imo, & moralis absoluta maneat in ipso potestas, cuius non vsu, & abusu, & prauè operetur, & peccet inexcusabiliter. Primum expressit Augustin. de gratia & lib. arbit. cap. 23. iuxta id Ioannis 5. [Exculationem non habent de peccato suo: Cum auditis ego Dominus testis sum Prophetam illum, vel quem vult indurat, eius merita cogitate, quem sic obdurari, vel seduci permittit:] id quod c. 20 & 22. confirmat, & concludit. [Nolite dubitare, præcessisse mala merita eorum, vt iussu ista pareretur.] & epistol. 105. ad Sixtum col. 4. [Nec obsecrati Deus impertiendo malitiam; sed non impertiendo misericordiam, quibus enim non impertitur, nec digni sunt, nec merentur:] epistol. 106. cit. ea med. ait: quia infusus est, neminem à Deo obdurari nisi meritò:] lib. 20. de ciuit. cap. 19. fine. [Pro eo, quod dilectionem veritatis non receperunt, vt salui fierent, nec dubitauit Apostolus addere, & dicere: mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio: quia Deus diabolum facere ista permittit iusto iudicio:] Consonat q. 68. ex octog. tribus, & 4. de prædestinatione. & gratia, & ferm. 88. de tempore. Prosper ad cap. Gal. lor. sent. 11. [Qui autem tam profundæ impietatis sunt, vt extra remedium correctionis habeantur, non à Deo incrementa iniquitatis accipiunt, sed per semetipsos deterioriores fiunt: quia relinquunt à Deo ac sibi ac deceptoribus suis tradi per præcedentia peccata meruerunt:] Idque solum docuisse Augustinum locis in ipsum obiectis ostendit Paulin. epistol. 27. seu 1. ad Aprum. [A Christo (qui veritas est) alieni in hac necesse est errorum interlicare permaneat: qui, si vellent, intelligere, vt bene agerent, oculos suos, quos statuerunt declinare in terram, ad substantiam iustitiæ leuarent.]

8. Magn. Gregor. 1. Moral. cap. 5. post med. ad id Iob 12. [Sin incluseris hominem, ait: includere Dei est clausus non aperire, &c. obdurare per iustitiam dicitur Deus, quando cor reprobi per gratiam non emolletur. Recludit itaque hominem, quem in suorum operum tenebris relinquit.] Repetit cap. 7. ad sequentia Iobi. *Adducit Consiliarium stultum*, cap. 9. ad id, *Optimatus supplantat*, & lib. 16. cap. 24. ad Iob. 24. *Ipsi fuerunt reboles luminis*, lib. 25. cap. 9. alias 13. fine, ad id Iob 24. *Nox enim operta eorum*, idcirco inducet

noctem; scribit: *inducere noctem Dominus dicitur, non quod tenebras ipse inferat; sed quod obscura corda peccantium misericorditer non illuminet; ut hoc ipsum in nocte cæca esse sit, à cæcitate tenebris liberare noluisset*: lib. 29. cap. 7. alias ad 30. ad id, *et vespere super filios terra surgere facit*; habet: *quia infidelibus Iudeorum corda dominari. Antichristum eorum merito exigere permittit*: qui idcirco à Domino huic vespere iussu subduntur, quia ipsi sponte sua, filij terra esse voluerunt: in-far: Nequaquam ergo super eos vespere consurgeret, si filij cæli esse voluissent: consonat 10. & 15. alias 24. lib. 31. cap. 9. alias 11. & ad id *præuabit eam Deus scientia*: homil. 1. in Ezech. Chrylog. serm. 68. [pendendum, ait, ne succumbamus, & ne deinde offensus Deus tentationibus, quos relinquit] serm. 70. vers. finem. Neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euntes ad tentationem laqueos derelinquit. Ildor. 1. Sent. sub finem, [obdurat dicitur Deus hominem, non eius faciendo duriciam, sed non auferendo eam, quam ipse sibi enatuuit. Non aliter obducere dicitur Deus, non, ut eandem in eis ipse cæcitate faciat; sed, quod pro eorum inutilibus meritis cæcitate eorum ab eis ipse non auferat. Consonat cap. 6. 15. & 19. ex eius & Chrylogi proximè, Gregori, aliquot Augustini in Psalm. 80. recitatis testimoniis antecedens derelictioni, & permissioni Dei vehementi inclinatio peccatoris ad actus prauos, quæ ferè impos moraliter eos vitandi, si Dei potens adiutorum ea permissione absque aperte probatur: quod erat secundum, quod probandum hoc numero propoluimus, quo sentit Augustinus citato tract. 51. in Ioann. intelligit. *Propterea non poterant credere*, & Bernard. 1. de Considerat. ad Eugen. vehementem hanc hominis adhesionem ad prauum affectum per peccatum sic describit: *que nec seipsum exhortet, nec seipsum sentit: non mouetur precibus: minus non cedit: flagellis magis duratur*. & Isai. 6. num. 9. *ut recitatur* Matth. 13. n. 14. Incuratatum est enim eorum populi huius, & auribus grauitur audierunt, & oculos suos claustrunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligent & conuertantur, & sanem eos. J. quare Pl. 111. 80. traditi in desideria cordis, & ad Rom. 1. in reprobationem sensum, & in passionem ignominia: ac 2. ad Thessalon. 2. recte dicitur: quia vehementi eorum impulsione sua voluntas Dei permissione à Deo deserta plus satis habet, ut ruat, quod autem permissio hæc sit, quæ peccato, & ex eo orta vehementi hac propensione ad prauum actionem suppositis, ex cæcitate, obduratio, &c. à Deo ponitur, infirmatum satis & à Patribus & à nobis fuit, magisque ex instituto explicabitur tract. 7. d. de effectibus prædestinationis.

9. Sed nec hæc vera, & generali solutione de permissione sola Dei, quæ ad actiones aliquot prauas, quas fecisse factumque esse Deus in Scriptura dicit vii illis Dei ad David 2. Reg. 12. *Tu enim fecisti in occulto: ego autem faciam verbum ipsum in conspectu omnis Israël*, & in conspectu soli huius. Caluinus quiescit: imo 2. instir. c. 8. §. 1. ait: *Deus hoc opus suum esse pronuntiat, verba enim sunt. Tu fecisti occulte, ego autem faciam in conspectu*, &c. idemque de aliis dicere posset: ut cum Iobum afflixisset dicitur in Scriptura Deus. Audiat verò generalis aliam ad has, & similes Scripturæ locutiones intelligendas, regulam Damasc. 4. de fide cap. 20. sub finem. *Alii est scriptura quadam, quæ secundum euentum debent intelligi, casualiter dicere*. Cui consonant Chrysostom. homil. 67. fin. Cyrill. 8. in Ioann. cap. 20. fine. Theophyl. Euthym. Theodoret. Mopuestenus Leontius, & alij: quæ autem casualiter dicta pro euentu solum à Deo permissione causaliter dicta similes Caluinianæ huic continent blasphemiam: & quidem ex 1. Reg. 12. eam regulam differe Caluinus potuisset: sola derelictione Viri à Dauide Iobao duci imperata, quin eius occisionem præceperit vel ad eam peragendam impulserit, imo hortatus adhuc fuerit: sed ut ardentissimo pralio expositus delleretur tantum: quod ipsum Deus permissione sua peccato præstat mortis Viri patratorem dictum habitumque occisionis Viri id imperat Iobao, ac contra id, quod præceperat facis præsidij Viri, nec prestittit, nec præ-

uidit, moraliter, & culpabiliter in eius interitu se gessit. Secus autem Deus in derelictione peccatoris per permissionem suam: neque enim cum derelict, ut cadat, nec eum teneatur non derelict, et si satis permissione sua habeat, ut actio de eo casualiter, et si non sensu proprio, enuncietur: instat ex eo Simeonis Luc. 2. de Iesu nostro. *Positus est hic in ruinam: & in resurrectionem multorum in Israël*, quibus consonat ad Rom. 9. *Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & Petram scandali*. & omnis qui credit in eum non confundetur. Alluditur autem vtrouque ad Isai. c. 8. & 28. c. 8. legimus [Dominus exercituum ipsum Sanctificat: ipse pavor vester, & ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationem; in lapidem autem offensionis & in Petram scandali duabus domibus Israël: in laqueum, & in ruinam habitantibus in Hierusalem, & offendente ex eis plurimi, & cadente conterentur, & irerentur & capientur.] cap. 28. [Ecce mittam in Sion lapidem angularem, probatum, & electum in fundamento fundatum: quæ etiam memorantur Matth. 21. num. 42. & epist. Petri cap. 2. a. numer. 4. Actor. 4. num. 11. Impletaque videmus Christi passionem, & Urbis Hierusalem ob illam excidio. Si autem, inquit, Christus Dominus à Deo positus & missus est in plurimum Sanctificationem & Dei voluntate, & intentione salutis eorum, vtrique, & ex intentione ruinæ aliorum æque à Deo positus missusque erit. Verum hæc (et si impia & blasphemia heretici) permittit, unde efficacis intentio, & præinitio actionis prauæ suadetur: præsertim non regulata per scientiam mediam, qualis in omnium præfinitorum sententia alicuius: cum, nec regulata per scientiam mediam, probabiliori longe sententia à nobis polita controuersi, de incarnatione, fululque ostendenda controuersi. 4. de voluntate actus præfinito libertatem patitur: sed certe antichrisi vtrique partis, & sententiarum, non quoad Dei intentiones æque ad hominum salutem, & aliorum in prauas actiones, culpamque, & debitas penas, sed quoad effectus, & euentus solum est: quorum alij ex bono inarnationis, & redemptionis vii iuxta Dei voluntatem eueniunt; alij verò ob aliquorum abulum, & contra Dei voluntatem, non autem citra eius permissionem, contingunt: ut fulcriter Fulgentius 1. ad Trasimundum ea loca interpretatur, imò & peripicue Christus Dominus citato loco Matth. vbi angularis lapidis eis locis, & Psalm. 117. præiungit, qui ipse est, meminit & Marti. 12. num. 10. à concludi. 20. num. 17. parabole vineæ præmissa, quæ ex boni fructus capiendi intentione à Patrefamilias Agricolis locata fuit: ac non reddentibus præ malicia sua, famulos, id est Prophetas legauit, ut eos ad reddendum fructum hortarentur, ac demum filium suum: quos tamen contra Patrefamilias voluntatem patientiæ, & misericordie abusu occiderunt: malitiamque sua, Deo permitteente solum tandem perierunt: quod demum ita etiam explicuit Petrus citato cap. suæ epist. vbi lapidis huius angularis Christi, in ædificationem quidem positi, et si sponte ad illud offendentes in lapsum fuerit & ruinam ut in cuiusvis ædificij lapide in lapsum fuerit & ruinam solummodo positi contingit, in lapsum nostrum præter ædificantis tamen intentionem, esse, si temere in illum impingimus.

10. Sed, quoniam opposita hæcenus impio (qui ab opponentibus intendebar) sensu etiam admissa, generalem conclusionem non de omnis actionis prauæ, sed aliquarum solum præfinitione probarent; nec de illis titulo primæ causæ, & vniuersalis dominij, & prouidentie increata omnia, ut præfinitores omnes censent; opponunt forte omnes ex Theodoro Beza respon. ad Castellion. de æterna Dei prædestinatione refutatione caluinianæ 2. generale illud ad Ephes. 1. *qui operatur omnia secundum Consilium voluntatis suæ*; sed audiant Hieronymum eorum calumniosam oppositionem hac loci interpretatione sua præoccupantem. Non, quo omnia, quæ in mundo sunt, Dei voluntate, & consilio prouidentur: alioquin, & mala Deo poterunt imputari: d quo vniuersa, quæ faciunt, consilio faciat, & voluntate, quod scilicet, & ratione plena sunt, & potestate facientis: qui loci eius sensus apud Patres, & Doctores reliquos Catholicos est communis. Sed reit præfinitoribus probandum contra scripturam hæcenus à nobis ex Patribus ponderatæ actiones prauas prout

adigens, & prædeterminans prauas, prioribus anathematismi huius verbis contenta, damnatur, & excluditur: de finitumque in potestate nostra esse vias nostras malas facere, quæ quidem absoluta potestas nostra cum irresistibili à nobis præfinitione prædeterminata ad ipsas stare non potest, vt ostendimus d. 1. quæst. 8. omnibus aduersariis solutionibus, ac per puram vocum elusionem tentatis euasionebus præclusis, quas hic proinde repetere æque prolixæ, atque inutilis laboris esset.

3. Secundo pendet illud non permissum solum quo Deum proprietate sermonis ex voluntate, & intentione agere mala opera nostra Concilium damnat, & excludit. Rursus exemplum proditoris Iudæ, & vocationis Pauli, quoad proximitatem agendi actum prauum, & actum bonum non est: nam vocatio Pauli actus bonus Pauli non est; sicut prauus actus est proditoris Iudæ; sed solum causa, & auxilium, adiutoriumque Paulo ad actum bonum conuersionis à Deo misericorditer præstitum. Est autem exempli comparatio, quoad proprietatem attributionis effectus, utriusque Deo ratione independentia omnimode à nostra potestate, & arbitrij libertate in utroque à Deo effectione, & operatione in nobis sine nobis, & libertate; si enim operatio praua in nostra potestate, & libertate non esset, sed ex mero Dei illam præficientis arbitrio, necessario, & à nobis irresistibiliter poneretur, vt prima erroris anathematismo subiiciendo recitatur, & damnata parte proponitur, æque propriè à Deo in nobis sine nobis libere operantibus, & Pauli vocatione, & Iudæ proditio fieri diceretur: etenim, cum utraque actio vitalis nostra sit, neutra in nobis sine nobis vitaliter physice operantibus esse potest: quare, quia in Paulo sine Paulo libere operante ex Dei solius electione misericordie vocatio tributa est, Deo, & ipsa, & ipsam securâ conuersione, tanquam principali causa, & auctori, proprietate sermonis, tribuitur: ac subinde si sine Iudæ libere operante ab eoque irresistibiliter, solo Dei præficientis arbitrio & electione proditio Iudæ procederet æque propriè Dei proprium opus esset proditio Iudæ, atque vocatio Pauli: malaque opera, ita, vt bona, in nobis non solum permissum operaretur Deus: quod expresse Concilij definitio contradicit. Quo casu de remotiori causatione Dei respectu actionis prauæ, quam auxilij, & vocationis ad honestas nostras actiones, vt non ita has, atque illas Deus operari Concilio dicitur, m. nec præclusa, & sanè cum Concilium vocationem Pauli, in exemplum operis boni, proditorem Iudæ, in exemplum mali operis adhibuit, opposuit; non tam vocationem ipsam in se, & actus, quam posuit, & in effectu conuersionis Pauli consideratam proposuit. Quibus positis duplex ex loco isto Tridentini argumentum efformo: nam primum illud libertatis arbitrij, & potestatis nostre in actu primo necessitate ad actionem prauam, vt talem, & materiale peccatum propriè sit, attactum iam est, ac loco citato satis à nobis persecutum. Alterum vero à minori impulsione cuiusvis à Deo non prædeterminantis, & nos irresistibiliter ad actionem prauam adigentis, ad hic nos præfinitione prædeterminatiua adigentis, quod satis nunc sit, argimus num. 2.

4. Arguo igitur primò: illa anathematismi huius particula, non permissum solum actiones prauas nostras Deum plusquam permissum operari damnatur à Tridentino Concilio recitatur: atqui, si eas Deus præfinitione prædeterminatiua operetur, non permissum solum eas operabitur Deus: ergo operari illas Deum præfinitione prædeterminatiua damnatur ibi à Tridentino. Maior est eo anathematismo expressa, & consequentia legitima. Minor de se ita perspicua, vt propterea Caluinus quæst. 2. recitatus, tam anxie contenderit eas voces permissionis, seu permissi voluntatis Dei tantum erga actiones nostras prauas factas non esse, vt excari, obduratque nos à Deo, & si nulla, vero aliquo sensu, à scriptura dicantur, ni positiua Dei voluntas, erga actiones prauas, ad quas agendas iudicio iusto à Deo excusantur, & obdurantur in anathematismo criminum penam, positiua intercedat. Probaturque: quia actionis cuiusvis facta alicui permissio positiua præmittitur erga actionem illam voluntatem non claudens; sed solum voluntatem non impediendi eius potestatem ad eam actionem pro arbitrio, & libertate sua exercendam, cum qua sita permissio, quantum ex parte sua

est, de actione illa displicentia, & nolito efficax etiam, et si non absolute, & omnimode efficax, id patet in moralibus, & politicis permissionibus, legisque, & præceptis dispensationibus: quas sæpe superiores subditis ex conuentione, quandoque rationali, & licita, vt maius vitent malum, quod prudenter timent; quandoque illicite subditis præstant ad eas actiones; quas tamen ex parte sua ab his fieri valde dolent, ac non fieri vehementer exporant, vellentque aliunde, si possent, impedire: ergo illis permissum solum. Omnis Dei, quatenus ex parte sui est, voluntas positiua erga opera praua excluditur: quare, qui aliquam Dei, quatenus ex ipso est, positiua voluntatem, nedum præfinitionem prædeterminatiua, & efficacem, erga praua nostra opera, vt à nobis fiant, siue erga materiale peccati admittit, Deum non solum permissum se habere, contra Tridentinum ait. Simile argumentum, vel potius idem continetur in sequenti anathematismo aduersariatiua; sed propriè. Ex per se, Deum praua opera operari. Nulla enim agentis rationalis per voluntatem, & arbitrium magis propria operatio, quam, quæ ex eius libera ac deliberata eius operationis voluntate, efficaci præsertim (cuiusmodi prædeterminatiua præfinitio est) procedit.

5. Secundo argumentor: ex eis anathematismi verbis cum sequentibus Deum operari mala nostra opera ita vt bona propriè, ex per se: à Deo, vt sit proprium eius opus, non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli (siue, vt diximus conuersione Pauli) damnatur anathematismo Tridentini: atqui iuxta præfinitores omnes, ita, vt bona, mala opera Deus operatur propriè, & per se: adeo, vt sit proprium eius opus non minus proditio Iudæ quam conuersione Pauli: ergo eorum præfinitiones ad materiale peccati damnantur anathematismo hoc Tridentini. Minor probatur etenim conuersione Pauli est, effectus solummodo potest iuxta aduersarios, proprium opus Dei, quatenus præfinitio prædeterminatiua Dei libere à Deo concepta, & prædeterminatione physica in de necessario orta (in qua per eos efficaciam auxilij consistit) voluntatis Pauli ad conuersionem posita independentem ab vlti libertatis Pauli in conuersionis elicientia & positione, Deo conuersione Pauli, tanquam principali agenti, & auctori tribuitur; at, per hosce præfinitores ad materiale peccati, proditio Iudæ non minus ponitur ad arbitrio Dei positiue illam pro solo nutu suo, ac proprius independentem ab vlti libertatis Iudæ in proditoris elicientia, & positione præficientis, ac Iudæ voluntatem subinde ad traditionem prædeterminantis, quam Pauli conuersione; ergo æque, ac non minus, quam conuersione Pauli est proprium opus Dei Iudæ traditio. Adde: ea solum causatio negatur Deo in opere malo, quæ in homine admittitur: hæc solum est erga materiale ergo ea negatur Deo. Minor est certa vt constabit quæst. 4. cert. 1. ex ratione & S. Thom. ex qua hæc nunc, cum igitur peccatum ex parte inordinationis habeat causam agentem per accidens, ex parte autem actus habeat causam agentem per se: sequitur, quod inordinatio actus peccati consequatur ex ipsa causa actus. Hec ille 1. 2. q. 2. 5. art. 1. Nec præfinitores ad hæc argumenta communibus effugiis locus patet. Non primo tentato à Caluino instructi. aduersi. libertin. cap. 14. de finis, & intentionis diuersitate. Ex quocumque enim fine, non minus positiue, & efficaciter absolute vult actionem prauam traditionis Iudæ, quam conuersionem Pauli: vnde solum (vndeque, & ex quouis fine habetur) æque ac eadem proprietate est vnus æque alterius operator. Secundo nec in fine, titulo, aut motiuo vlla est in præfinitorum horum sententia diuersitas: siquidem titulus est, titulus causæ primæ, primique liberi, & potestatis domini, & gubernationis Dei, cui ex parte voluntatis creatæ responderi necessario in sua physica operatione subordinatio, & voluntati libertate Dei, etiam quoad libertatis vltim, subiectio: ex parte verò finis, & motiu Dei alterutrum opus præficientis est per hocce, vt eisdem titulis, & muneribus satisfaciatur, gloriæque, & potestatem suam ostendatur: quæ in alterutro, siue bonæ, siue prauæ actionis præfinitione, & attendit, & intendit: ergo nulla est in præfinitorum sententia ex parte tituli finis, aut motiu in alterutro præfinitione diuersitas.

6. Sed nec secundo communi eorum effugio amplius patet

ex causatione, & volitione absoluta materialis peccati, & causari, & amari absolute peccatum & malitiam inferunt: imo non aliter amari causarique absolute à creatura posse peccatum, cuiusque malitiam posse, unde nec Deum peccati auctorem, & amatorem esse non posse si materiale peccati præfinitur, quare ex hac assertionem contra illud dogma de impotentia peccandi, & indefectibilitate Dei à iustitia, & sanctitate præfinitores omnes materialis peccati impingere: & sanè, vt referebamus q. 1. cert. 1. n. 4. fine, vel obsecratissimis Lutherianorum mentibus consequentia huius claritas ita innouit, vt eos errorem suum de præfinitione Dei ad materiale peccati retractare, atque irruocabiliter eurare compulsi. Sed ad institutum præfens non de illationis huius legitimitate ostendendal nobis nunc est, sed hæreticos anathematismo recitato damnatos præfinitiones Dei ad materiale peccati, atque absolutam in actiones prauas, prout à nobis etiam oriundas, tanquam modo admittit, quin absolutam peccati in Deo præfinitionem, & causationem admittit: imò verò expresse negat, ac pro vili à Deo relegandam contendit: & tamen damnati à Tridentino sunt, vt Zemel aiebat, ergo, & Thomistæ, qui id solum asserunt: & id ipsum solum, quod hæretici ibi damnati negant, etiam inficiantur (qua velint ratione inficiantur) Tridentino anathemate & fulmine tanguntur, vt nunc cōcedimus. Porro, quæ ex definitionib. Innocētijs, & successione eius Alexandri septimi Pontificum cōtra præfinitiones ad materiale peccati induci hic possent ex parte solum necessitate potestatis ac libertatis omni necessitate solute, atque absolute ad non peccandum petenda essent, quæ tamen perfecti late fuimus d. 1. quare aliunde solum hic præfinitiones ad materiale peccati impugnandas à nobis suscipi præfatione disputationis huius proposuimus ne ageremus actum, & eadem repererimus.

9. Vltius præfinitiones istæ ad materiale peccati reiectæ Tridentinum scilicet, c. 11. ratione, qua iustus possibilis obsecrata præcepta probat. *Deum namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis pias deseratur, & c. 13. Deum ni ipsi illius gratia de fuerint, sicut capie opus bonum, ita perficiet.* Atqui, si ante vnum liberatis iusti, ab eoque prorsus independentes, deus ex se ipso è puraque libertate, & arbitrio suæ voluntatis præfinitur prædeterminatæ materiale peccati, siue, vt actio praua à iusto fiat, & prius quam ipse deseratur deserat illum: nec opus, quod in illo capere perficitur: sed destruitur potius, quin ille ipsius gratia deficiat, prius nimirum: ergo præfinitiones ad materiale peccati, & definitionibus, & rationibus Tridentini aduersantur. Minor probatur, & quoad primam eius partem primo: quia præfinitio illa prædeterminatiua prior causalitate omnino est libera actione praua etiam, prout ab homine quæ, vt tali, ac nullo alio realiter, siue re ipsa, & amicitia dei cuiusque gratia dissoluitur: etique dubio procul hominis à deo, non vtneque, & solum permissiua suæ arbitrio nostro partes relinquente, sed positiua, & maxima, insensibilisque desertio, quin eius potestati, vt non deseratur in actu secundo, atque irresistibiliter cadat, loci relinquat vllum, quoad secundam partem probatur: minor enim præfinitio prædeterminatiua ad actionem prauam, qua sola ipsa loquendo gratia, cuiusque à deo capiti opus, prius, & independentèr prorsus à nostre libertatis viâ (quo solum gratia deficiamus) à deo destruitur, quin eius gratia iustus deficiat, aut deserat: qui opus capiti destruit, manifestum est illum non perficere: ergo Deus præfinitiens gratia ipsius non perficit iusti caput opus, ni hic gratia ipsius de fuerit ac deficiat: quare vtriusque capitis definitionis præfinitiones dei ad materiale peccati aduersantur.

10. Porro, quæ his argumentis responderi poterant de auxiliatiōe dei sufficienti, & præclusa sunt d. 1. q. vlt. & locum non adeo faciem hic habent. Nam contendunt argumenta hæc non solum præfinitione hac prædeterminatiua sufficienti dei auxilio, ne à gratia, & amicitia dei peccatū cuiusque odium, & inimicitia decidamus nos carere: verum, cui sufficienti auxilio adesse cum præfinitione hac absolute posset à Deo amicitia, & iustitie desertione incutitabile nobis inchoari, prius quidem, quam à nobis: ac turba opus iusti caput destrui potius à deo quam perfici, quia eius gratia iustus deficiat: cum pro priori ad eius deficientium (eilo libere futuram ac subinde ex potestate non eliciendi actionem prauam auxilio sufficienti facta) aduersum deus præfinitiens irresistibiliter prædeterminatiua desertionem hanc ex se, & à se solum ipso, capiti, atque ab

Christoph. de Orrego, de Deo Vno, Tom. I.

amicitia desciuit. Denique neq; hic, neq; hætenus solutiones Recentium Thomistarum ad efformata, cum ex scriptura, tum ex testimonijs Conciliorum argumenta, & illationes ex causalitate absoluta dei erga materiale peccati ad absolutam etiam eius erga formale peccatum causalitatem ex instituto confutauit, nec nisi leuiter, & cursim recensui: nec fulius proponam, ac refellam certam. 2. cum ex Patrum testimonijs eos refellam; quia, & eorum solutiones communes cum solutionibus Caluinistarum à Tridentino eadem in re damnatorum, atque item prædeterminatorum fatalium & Priscillianitarum, contra quos Patres pugnarunt esse videantur: ac subinde atque cum eis & Thomistis à Tridentino, & Patribus damnari, quoad rem præsentem, ac refelli: Tamen, quia & hætenus, vt quæstione tota præfente testimonijs fere ad purum agere decreuimus, & quidquid rationis, & argumentorum in eis inueniatur referre potius, & insinuare quam virgere, euasiones hæc explicatius proponere, earumque conuenientiam, cum tentatis hæreticorum ostendere, ac fulius demum, fortiusque confutare quæstioni quartæ, quæ tota à ratione erit, referuauimus: in ea quippe rationes omnes Theologicæ, & naturales recitatis, ac recitandis Patrum testimonijs contentæ rigore Scholastico instruentur, & protrahentur, atque earum effugia obscurato præcludentur: quo fiet, vt eorundem repetitio fastidiosa vixetur, atque vno labore argumenta omnia ab auctoritate prioribus his quæstionibus efformata simul confutentur.

CERTAMEN II

Patres præfinitiones ad materiale peccati consone exhorrent.

1. Prætereo consulo testimonia, quæ Deum causam peccati absolute negant, etiam inde, nec materialis peccati causam absolute esse euident, me iudice, illatio sit: solumque attinga, quæ de præfinitione materialis peccati sunt expresse, & rationes alias à libertatis necessitate ad peccatum euertere dist. 1. vniuersim monstrata contineant. Clement. Roman. 3. recognit. pag. 6. Petri Apostoli Simonem Magum de opposito errore damnatæ refert, vt vidimus cert. 1. n. 1. & probat Clem. Alex. 1. Strom. pag. 65. *quoniam libera electio, & appetitio peccata primum inchoat, iure insignuntur supplicia, & circa lib. med. qui non prohibet liberam animæ electionem iuste indicat* (electio autem libera materiale ipsum peccati est) *vt vel maxime quidem Deus nobis non sit causa vitij.* Quibus duæ rationes continentur, quod alias Deus materiale peccati præfinitiens, & nobis peccati causa absolute esset, & iniuste nos puniret, & post alia Deum permissiue solui, ac non positiua earum actionum voluntate se gerere ait: *Diabolus autem cum liberum haberet arbitrium, & duci posset penitentia, & furari ipse quoque esset non Dominus, qui non prohibuit id est impedire, & lib. 4. med. Non est ergo existimandum eum operando exercere affectiones. (Nec enim hoc cogitare liceret) sed non prohibere eos, qui eas exercent persuasum habere conuenit, & Sanct. Dionys. Areopagit. 4. de diuin. nominib. Deum mali auctorem negat & epist. vlt. ad Ioann. Euang. init. *iniqui discipulos ex verbis expellunt qui sibi ea quæ meriti sunt, retribuunt.* Expulsionis actione, & infra: *Neque enim in seculis quæ ventura sunt, causauerit Deus iustarum meritum à se secretionum, sed y qui se penitus à Deo secreuerint.* Et rursus Clemens Alexand. 1. Pedag. c. 8. *culpa est eius, qui eligit, in Deum autem culpa conferri nequit* Orig. 4. cont. Cell. post med. cum Gelfo conuenit in eo, quod mala ex Deo non sint, quod autem eorum causa sit materia, quæ versatur circa mortalia falsè ab ipso asseri ait. *Nam sua cuique (inquit) ratio est existens in ipso malitia: quæ quidem malum est, mala quoque actiones, quæ ex ea proueniunt.* Euseb. Cæsar. 6. præparat. Euang. c. 5. *impius profecto iudicabitur: imò vero pessimus omnium, qui à Creatore vniuersi alios ad adulterias, alios ad rapinas, alios ad alia vitia: (vbi notavimus, & peccata absolute dicta pro eodem atque turpes ipsas actiones, & materiale peccati indiscriminam à Patribus dici, & usurpari) impelli arbitrentur: unde sequitur, aut hæc peccata non esse, aut peccandi causam in Creatorem referri: quo dogmate, nihil scelestius cogitari possit.**

posse infra concludit, & sub medium fontem, & sanguinem nostrorum malorum, neque ex iustis naturae, neque in extrinsecis esse; [solummodo naturam, sed à regia exiens via sponte (Dominus enim sibi animus est) praternaturā fertur, c. 9. subinit. Prophetia de Iuda diligentius verba examinata non fuisse Deum causam proditoris ostendunt, sed solū significasse, quod prauiderat ex malignitate eius futurum:] quibus familia de aliis actionibus prauis à Deo prauis subinfertur voluntates, & affectiones à Deo effice de cet bonas nostras voluntates, & affectiones à Deo effice de malis autem inquit c. 15. inquit, an diuino aliquo instituto (quod prauum fore supponit) proueniant, & tam ibi, quam c. 24. & 25. ex nostro libero arbitrio & eligendi potestate solummodo prouenire. Terull. exhort. ad castit. sub init. Si queris unde veniat ista voluntas, qua quid volumus contra Dei voluntatem, ut dicam: ex nobis ipsis: de Tinit. post med. qua à bono institutore instituta sunt aliud quā bona esse non possunt: ex quo omne malum faciat à Deo. Neque enim potest fieri, ut sit initiator, aut arifex: vilius mali operis, qui nomen sibi perfecti vindicat, & parentis, & iudicis, maxime cum omnis mali operis, & vindex sit, & iudex: ubi tres tangit rationes q. 4. persequendas Cyprian. ad Demetrian. sub init. & lib. de vit. Eccl. seu simplic. Prae-lator, vers. med. act. prauas, ac perfidias ab vnitae discordem, non Dei voluntate, sed permissu, & patientia, solum à nobis fieri docet.

2. Epiphanius haretici 24. post med. id, & vidit cuncta qua fecerat; & erant valde bona: dictum autem ostenditur, quod malum non haberet fundamentum, neque ab initio existerit prius, quā ab homine initium sumeret: Recepti haretici 42. sub tit. ex epist. ad Galat. confut. 6. & haretici 66. Ecclesiae Dei characterem esse ait: Fateri Deum penitus alienum, & impermixtum à malo culpa, & qui impermixtus, & alienus, si se efficaci praefinitione, unde mali eius initium, actionibus turpibus immisceret: infra iuxta praefinitionem liberi arbitrii omnibus propria voluntate vti concedit, ut quisque, quod voluerit faciat, quod ipse quidem malorum causa non sit. Futurus sanè, si voluntatem prauam, non permitteret solum, sed fieri à nobis (praefertim efficaciter, & irresistibiliter) veller. Damasc. 2. fid. c. 25. post med. actionum, quae à nobis sunt principium disquirens, si earum homo principium non sit. Non enim inquit est fas Deo adscribere quandoque turpes, & iniustas actiones fore, quare, & ibi, & iterum c. 26. earum arbitrium nostrum principium esse concludit. Gregor. Nyssen. seu potius Nemes. 7. Philosoph. c. 1. seu de animae facultatibus c. 39. ante med. Nec fas est Deo adscribere turpes interdum actiones, & iniquas, neque necessitati: sed copiosissimus contra eiusmodi praefinitiones extat toto illo fragmento epistolae suae ad Constantium quendam recitato à nobis d. 1. q. 2. cert. 2. n. 6. Ex quo illa praefertim qua est ista libertas, ubi hoc solum datur velle, quod puniat, & illa inter homines à recti cordis dat affectu qui à subiecto exigat, quod in potestate non tribuit: & iterum: Ad periculum, & gehennam non imperio aliquo, sed sponte deuoluimur: Rursus non erit iusta retributio: qua per supplicia referuntur, necessitate peccantibus. Praeterea: Torres noli in superna admonitione, quo respicit, si aliud velle non licuit: Dixerat autem fragmenti recitati initio sententiam hanc de necessitate electionis prauae (et si electioni locum relinquat) schismaticum esse, & qua iuxta Apocalypsim scriptis habet in fronte blasphemias: vti quae quas notatis proximè verbis recenset, & de libertatis, & virtutis, meritisque subinde euestione, & retributionis iustae à Deo exilio quas ibi deducit. Porro de actionibus suis motibusque animi quos, vel multus Apostolus patiebatur, aiebat: Non ego operor, sed quod in habitat in me peccatum, ad Rom. 7. ubi Chrysostom. homil. 13. Omnia ad voluntatis propositum referuntur, non ad naturam, eique inlicita à Deo, eiusque opera: quod vero ex nobis est illarum est morio, qua eo ducit quo nos vitijs voluerimus. Homil. 14. in 8 ad Hebr. ante med. intueri à nobis primum incipere mala, ipsi inquit, primi non manserunt. Homil. de iocund. arboris post homil. in Gencl. Manifestum est Deum noluisse Adam peccare, qui voluit, eum ante delictum praestruere. Potuit Adam Deo parere, quod noluit, qui consentire diabolo voluit: ecce voluntatis comedendi, ad quod à diabolo inuitabatur consensus, qui putum materiale peccati est, politorum, ut sic loquar, ac non volitorum, necdum praefinitorem Deum. Homil.

42. ad populum colum. penult ad Psal. 120. Ne dei in commotionem pedem tuum: sic ponderat. Non dixit ne commouearis, sed ne dei: igitur in nobis est dare, non in villo altero. Nam si stare velimus, stabiles, & immoti non commouemur, homil. 23. in acta. Nullus dicit Deus nobis auctor malorum est. Subditque: satis fuerit sexcentis defici, quam Deum audire talia per nos. Theophylact. ad id, & unus ex vobis (à me electis) diabolus est, inquit, quamuis esset ex illo Choro, Iudas, autamen sua voluntate (quae materiale purum peccati est) indigne inuenit est. Non Dei potius ad illum eligentis: quare subinfert: igitur voluntate [cuiusque nostri] mala, & nascuntur, & crescent. Anasta. Nicen. prouer. 9. fultiria supplantat: gressus eius, & contra Deum fernet animo suo. q. 49. in script. ex Chrysost. merito inculcat impiū ait. Homo enim [quae ut ipse legit] perdit vias suas: & in Deum, tanquam in autorem confert: & habet liberum arbitrium suū saluti, aut exiti.

3. Cyill. Alex. 11. in Ioan. c. 2. hinc. [Si ad diaboli loqueum sponte, ac negligencia nostra venimus, quem ipsum potius, quā nos ipsos, criminabimur: nonne hoc est quod Salomon ait: (proxime) quod si proditor: aequaliter affici discipulis saluatoris auxilium non habuisset (ne proditor frustra haec à nobis diceretur. Sin autem non minus quam ceteri diuina gratia, regebatur, sed suo ipsius iudicio in profundum perditionis delapsus sit: quomodo etiam non seruauit eum Christus?) & Ephren. Syr. de vita spirituali ad Monach. Nouit. c. 9. 3. 1. Bibliot. Originem peccati, non à Deo sed à nostra libertate esse docet: Olympiodor. in Eccl. c. 2. colum. 2. quod qui fuit circa ea, qua vana sunt, & se se voluptatibus tradunt, excusari non possunt caritati ratione fortuna motum, neque facit necessitatem. Humana siquidem actiones praefinitur ab electione, & ab ipsa nobis libera potestate. Nazian. orat. 1. in Iulian. ante med. A quibus (prouidentiae Dei consiliis, necdum praefinitio) [non ille quidem ad malum excitatus est: Deus enim nullo modo est causa mali: quippe natura bonus, virtutemque eius est qui elegit, haud tamen ab impetu suo animique propositio repressus est à Deo, à quo nequiquam impulsus.] Similiter scribit orat. 40. in cuius Comment. penult. vers. medium haec Nicetas. [Alia in nobis posita sunt, ut iracundiam, libidinemque comprimere, vel illidem succumbere. Quarum igitur verum arbitrium penes te est, harum causas exterius ne cōquiras: verum hoc pro certo habes, id, quod proprie malum est à libera, & voluntaria: à bona auerfione originem ducere. Basil. consil. monastic. 3. post med. cont. Manich. Ut enim luculentia quaedam res, ac per se bona equas est, & quo is natura ferocior, & praestitum haberi solet: sessor tamen perito eget moderatore, ita, inquit, cor cuiusque passionem vehementer ratione, & arbitrio, cuius solum ignauia, & vitio in actus prauos praesiliunt. Etenim, si eiusmodi essent affectiones ille corporis, quae ab animo domati non possent, merito culpa in corpus posset transferri. Si vero inuenti sunt mali, quantum studiis victa illa cessare, nequaquam ab his corporis culpatur (ac subinde nec eius auctor) Deus: qui ipsam, tanquam vitionem auctorem traducere non dubitant: sed negligencia culpa in eo est, cui delatum corporis imperium est.] Et quidem corporis passionem, est nos ad actiones prauas sollicit, ac impellant, non eas nobis praefinitae praedeterminatae, & irresistibiliter: iure igitur in ista illa praefinitentem Deum, vt in auctorem, & ipse, & eorum praefinitum refundetur, & homil. 2. de opere fer. dierum. A Deo malum perfluxisse pium non est dicere. Athanas. orat. cont. idola sub init. Sic probat, Deum non esse nolitorum, sed lerum auctorem. Non enim ex bono malum, neque in eo, & neque per eum: alioquin pro bono haberi non posset: cum iam mi cellaneam contrariam quae naturam habet: quod Deo summe perfecto, purissimoque bono repugnat: aut causa auctorque malorum existeret. Hos Patres, & reliquos ceteram, hoc recitandos iterum, ac pluries in eandem sententiam recitabimus: certaminibus frequentibus, ubi alia et Patribus instrumens contra praefinitiones hasce praefinitae.

4. Sed nunc audiamus Mag. Leonem de Iudez reuocant & atrocitate ludorum in Christum Dominum rem hanc luculentissime docentem ferm. c. 2. Iudas sibi fuit materia ruinae, & causa perditionis, sequens diabolum auctorem, & voluit Christum habere Redtorem: vti quae in Mogilist praefinitioe Sermon. 16. c. 3. inquit. Non inde processit voluntas interficendi, quod Dominus Iesus Christus fuerit: sed mentis patri voluntas in nullo eorum criminum auctor: & ipse

ut uellent, sed cessit ut possent, non humana solum, sed & diuina sua uoluntate, ita enim inibi scribit: *auquid iniquitas persequentium Christum ex Dei est uia consilii? & illud facinus, quod omni maius est crimine, manus diuinae preparationis armatis? non hoc plane de summa iustitia sentendum est: ac rursus ibidem. Non enim impius facientis manus immisit in se Dominus, sed admisit. Neque praesciendo, quod faciendum erat, coegit, ut fieret: cum tamen ad hoc carnem suscepisset, ut fieret. Serm. 18. de ieiun. Septim. mens. lib. init. ad Eccle. 18. (Post concupiscentias tuas ne eas, & a uoluntate tua auertere, expendens ait: cum autem sint in animis hominum multae bonae concupiscentiae, & laudabiles uoluntates, quid est, quod iubetur, ut nostris non consentiamus affectibus? nisi, quod ab illa concupiscentia prohibemur, & ab illa uoluntate reuocamur, cuius ortus ex nobis est, & ideo mala proueniunt, quia nostra esse conuincitur. Ad distinctionem igitur concupiscentiarum, quae sunt ex Deo bene homini dictum est, ut quas cognouerit proprias, sciat esse vitandas. Merito ergo Dominus noluist in oratione, quam tradidit nos ad Deum dicere: hac uoluntas nostra; sed fiat uoluntas tua, hoc est non illa, quam caro incitat; sed quam spiritus inspirat, & tandem actionem prauam nostram, & uoluntatem prauam nullatenus ex Deo esse, fed omnino ex nobis prouenire definiuit. Leo ipse, Concilium Arausicanum secundum, ubi ea propositio probata Patribus fuit, & eius contradictori dammata, Apostolica sua approbans auctoritate, merito ergo eius nomine Cathedra, & fides successoris Leo Papa 9. Epist. ad Petrum Episcopum, Credo, inquit, Deum praedestinasse solummodo bona Gelas. Pap. 1. epist. ad Episc. Perpic. post med. id ad Philip. 2. Deus est qui operatur in nobis, & uelle & perficere pro bona uoluntate dictum ait. Ne etiam in mala uoluntate, & uelle, & perficere Deus putaretur operari. Anselm. de casu diaboli cap. 18. (Negat cum ullam aliam habuisset causam, quam impelleretur uolens aut attraheretur; sed sibi, inquit, causa efficiens fuit (si dici potest) effectus. Ac de praua eius uoluntate infra. Non solum hoc habet aliquis à Deo, quod Deus sponte dat; sed etiam, quod inuoluntate Deo permittente, & sicut dicitur Deus facere quod permittit fieri: ita dicitur dare, quod permittit rapi, quoniam igitur permittente Deo malus uis est peccatare à Deo sponte data, à Deo habuit vii, quod non est aliud, quam ipsam uelle. Non est enim aliud uelle, quam vii peccatare uolendi; sicut idem est loqui, & vii peccatare loquendi, prout uerba permittendi, inuoluntate rapiendi, ac non sponte dante Deo uelle & vium prauum peccatis à Deo datae sponte, quae à Deo, non solum ex parte sua, non uolente absolute, ne dum efficaciter praesentire, sed nolente absolute, potius, & ut sic loquar, inuoluntate & coacto prauas uoluntates (quae materiale peccati ipsissimum sunt) ab hominibus concipi, & prodire & de deo concordat, sicut Deus dicitur inducere, cum non emollit, inducere in tentationem, cum non liberat, ita & malos praedestinare, cum non corrigit. Eucher. Lugdun. de quaestionibus difficilibus ueteris testamenti nihil aliud executionis, & obdurationis à Deo uerbis, quam solum eius permissionem perspicuit in prauis affectibus, & actionibus. hominum significat: quia nec compellit, nec adiungit, sed deserit tantum.*

Gregorius item Summus aliter Pontifex cognomen magnum frequens in eadem sententia fuit lib. 2. Moral. c. 6. (Satanae uoluntas semper inuoluntate eius sed nunquam potestas inuoluntate: quia à semetipso uoluntatem habet; sed à Domino potestatem, quod enim ipse inique appetit, hoc Deus fieri, non nisi iuste permittit. Vnde bene in lib. Reg. dicitur. Spiritus Domini malus irruerat in Saul. Ecce uisus, idem Spiritus, & Domini appellatur, & malus: Domini, uidelicet, per licentiam potestatis iuste, malus autem per desiderium uoluntatis inique quod desiderium, & uoluntatem semetipso habet non à Domino, sicut ab eo habet potestatem, & lib. 13. c. 6. alias 9. id à lob c. 17. de Satana dictum: conuoluerat lumbos meos: sic expendit. Aitque hostis, quia nos ad culpam, sine nostra uoluntate non rapit, nequaquam lumbos nostros uoluntate, sed conuoluerat dicitur: quia hoc, quod ille male suggerit nos peccatare ex uoluntate nostra implemus, & quasi cum ipso peccato simul arbitrio ducimur. Tria hic pende perpetracionem mali ex arbitrio nostro sola actione, & affectione

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

praua uoluntatis fieri. Secundò ad eam, solum demonis suggestionem totam esse, non ad malitiam, seu formale peccatum, cuius propositione nos, ab scelere potius auerteret, ut boni Angeli faciunt, quia illud nobis suggereret faciendum. Tertium, ideo demonis culpa, seu actione praua, ut dixi, nos minime uoluntate, sed conuoluerat, quia nos ad illam sine nostra uoluntate non rapit. Cum autem nos Deus praedestinatione sua praedeterminatiua, ac prorsus nostrae uoluntatis libero usu (quod ibi nostrae uoluntatis nomine Gregorius significat, & postmodum illis (ex libero simul arbitrio explicuit) ad actionem prauam (arque, si opus etiam esset ad Gregorij sententiam) antea, ac subinde ad formale ipsum, & malitiam, ac peccatum absolute tale irresistibiliter prorsus rapiat, non conuoluerat solum, ut demon, sed uoluntate noluit ex sententia Gregorij dicens iure, & absolute erit: sed quia hac disputatione permittimus eiusmodi praedestinatione, suas adhuc partes arbitrio, & libertati nostrae relinquimus Deum in actionibus prauis & Gregorij sententia non minus, sed potius, quia sciamus nos conuoluerat, à Praefinitoribus huc admitti debere. nom. inaper 9. in Ezech. sub init. Sciendum est (inquit) quod mala nostra sunt bona autem, & omnipotentis Dei sunt, & nostra: quia ipse nos prauent, ut uelimus, bona scilicet: ergo nos, ut uelimus mala non prauent, nedum praedeterminatiue praesent; alioqui, & mala non nostra solum, sed & Dei contra Gregorium, imò & contra Patres, Concilia, & dogma Catholicum essent. Hieronymum in eandem sententiam recitauimus supra q. 1. Vbi Deum minime ad actiones turpes nos uolentes tentare aut impellere, sed, ut summum permittit: nec nos aliter inducere, aut exorare ex eius relictionis ostendebamus: pluraque ex ipso deinceps dabimus. Hec modo ex 3. in Matth. ad id c. 18. uia autem homini illi, &c. ubi ait: Nec esse est enim uenire scandala: uia tamen est illi homini, qui, quod necesse est, ut fiat in mundo, uitio suo facit, ut per se fiat. Fit autem actionibus ipsis scandalum in mundo homicidiis, &c. nam de formalis metaphysico vii uisus, aut alter metaphysicus cogitat: & quidquid actioni in his circumstantiis ut à nobis est superaddit, rationis figmentum est. Ambros. de Cain & Abel, 2. cap. 7. [plus fratricidij] ad te conuersio est: non enim frater ei adicitur; sed error adscribitur, cuius ipse sibi author est, in te inquit reuerterur crimen, quod à te coepit. Non habes in quo necessitatem magis, quam mentem tuam arguas, pende: fratricidium, & cepit, & necessitatem magis id est ulterius. Hexamer. c. 8. inter plura eradicari hinc (culpam) uult Deus de animis singulorum: quomodo ipse eam generaret, cum clamet David Propheta (desinere à malis uestris, & iterum, quomodo ergo ei initium à Domino damus? perpende eradicari, & ponit per te radicem prauae actioni, ex qua inuoluntate malitia succrescit, & initium eius in Deo, subinde est, & post med. intus author erroris intus clausus in nobis meritis infra: Tu ipse causa es improbitatis, tu ipse dux flagitiorum tuorum, atque inuoluerat criminum: utnam te ipse non impelleres: utinam non precipitares. utinam non inuolueres studiis immoderatis, aut indignatione, aut cupiditatibus. Bernard. de gratia, & lib. arb. col. 5. sine ipsam (arbitrium) ut esset creans gratia fecit: ut proficiat saluans gratia facit, ut deficiat ipsum se deicit, itaque liberum arbitrium nos facit uolentes: gratia beneuolens, ex ipso nobis est uelle, ex ipsa bonum uelle, quod dixerat proficere, atque uelle mali oppositum, quod uoluerat deficere ex ipso est arbitrio, ut dixit.

6. Omnium autem in hac sententia copiosissimus ubiq. August. 3. de Ciuit. c. 8. ante med. A Deo sunt omnes potestates, quamuis ab illo non sunt omnes uoluntates cap. 9. post med. Sicut enim omnium naturarum creator est, ita omnium potestatum dator est non uoluntatum. Male quippe uoluntates ab illo non sunt: quoniam contra naturam sunt, quae ab illo est. lib. 11. c. 17. Sicut Deus naturarum bonarum optimus creator est, ita malarum uoluntatum iustissimus ordinator, ut cum male ille uoluit naturis bonis, ipse bene utatur, etiam uoluntatibus malis lib. 1. c. 6. sub init. male uoluntatis, quae mali seu peccati omnis initium est, efficiens esse nihil contendit, quia defectus potius, quam effectus est, ut inferius ex aliis Patribus dicemus: & concludit, quia ita desipiat, ut dicat, quod bona uoluntates Dei faciant uoluntatem malam: solumque à libero nostro arbitrio uenire ait: quae confirmat c. 7. & 8. & c. 9. init. concludit. Mala uoluntati efficiens naturalis, (uel, si dici potest

Ecce 2. essen

CERTAMEN III.

Alia ex statis Patrum sententiis, & testimoniis argumenta.

1. PRIMUM desumitur ex Patribus consensu, & constanti asserentibus Deum peccati causam non esse; quia peccatum non est, nec bonum, seu effectus, sed defectus potius, bonique, & entis negatio. Unde ex simpliciter, & per essentiam bono, ente, & efficiente principio (cuiusmodi Deus est) nequeat provenire tandem; sed omnino in aliquid defectibile, nec seipso, & per essentiam ens, & existens ex nihilo, ac subinde ab his omnibus absolute defectibile; tanquam in primis principii debeat educi. Hoc principium etiam Philosophis fuit notum: Plotinus apud Theodoretum. Sic statuendum est, malum nihil esse aliud, quam boni defectus. Arist. 7. Physic. Virtus quidam perfectio est: unumquodque enim, tunc maxime perfectum est, cum attingit propria virtuti. Malitia autem corruptio horum, & remotio est. Cui consonat Avicenna, tract. 9. Metaph. cap. 6. post med. inde Patres ad rem argumentum nostram efformant. Dionys. de divinis nominibus. c. 4. sub fine. *Pieri malum non est ex virtute, sed ex infirmitate: & demonibus, quod quidem sunt ex bono (Deo) est & bonum; malum autem ex ipsi, ex casu à propriis bonis.* Diadoch. de perfect. Spirit. c. 3. *Malum, nec est in natura, nec est quicquam natura malum: Deus enim non fecit malum, quando autem in desiderio cordis aliquis format id, quod non existit re ipsa, tunc incipit esse malum.* Basil. c. 3. constituit, monasticar. post med. recitatis cert. 2. aduocit. Cum neque ipse animus naturaliter malum in se habeat, sed propterea in vitio sit (si quando sit) quod virtutem deserit. Si quidem virtutem nihil aliud est, quam virtutis desertio: & fufius homil. 9. quid Deus non sit auctor malorum. Greg. Nyssen. orat. Cath. c. 5. 6. & 7. fine: *Nullum malum per se situm est extra liberam arbitrii electionem; sed ita denominatur ex eo, quod non sit bonum: quod autem non est, non consistit: eius autem quod non consistit opifex non est, qui est opifex eorum, quæ consistunt.* Malorum ergo causa non est Deus, qui est creator, & effector eorum, quæ sunt, non eorum quæ non sunt: qui visum fabricatus est non cecitatem: qui virtutem indicauit, non eius priuationem, bona electionis pramio, adiecto bonorum sine is, qui ex virtute vitam elegunt, non violenta alicui necessitati, ut sibi videretur, humanam subiungens naturam, tanquam, ut aliquid in animam, in vitam ad bonum attrahens: si autem lucis tempore sereno pure lucentis voluntarie quipiam citis apprehendit visum, sol minime est causa eius, qui non aspicit: consonat disp. de anima, & resurrect. post med. pag. 4. & homil. 2. in cant. circa med. Luculentius autem adhuc exemplo eodem Athanas. explicat rem orat. contra idola post init. aien. *Nullum malum: nec à Deo, nec in Deo, nec ab initio existisse, neque vllam esse eius substantiam: sed homines per priuationem imaginandi, cogitandi que boni, sibi illud, quod malum est, comminisci caperunt, effinxeruntque, pro libidine: quæ non erant. Ut enim, si quis solo presente, & vniuersa terrarum suo iubar illustrante conuineat clausis oculis, ac inde tenebras, quæ nulla sunt animo fingat, ac postmodum, quasi in tenebris ambulans, oberret. & nunc lapsante gradu procedat, nunc ad precipitia sese incitet, arbitratu interim, non lucem, sed tenebras efflo, & que intueri vult nihil videntia: ita quoque mens humana clausis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effectis suis imaginatione malis, in eis se agitata, & mouet, inscia interim se nihil agere, dum se maxime negotiosam prabet, & quæ natura non subsistunt animo comminiscitur. Non enim qualis à principio condita fuit, talis permanet: sed qualem seipsa contaminando reddidit.*

2. Huic argumento insitit sæpe Augustinus 2. de lib. arb. cap. vltim. [Omne bonum ex Deo: nulla ergo natura est, quæ non sit ex Deo. Motus ergo ille defectus auctoris, (quod fatetur esse peccatum) quoniam, cum talis sit, nihil est: omnis autem defectus ex nihilo est: vide, quo pertineat, & ad Deum non pertinere ne dubites.] Quia vtique nec nihilum, neque ex nihilo est, ubi in auct-

Ecce 3

sionis

tulo. *Ad articulos sibi falsis impositos est autem Prosperius sub titulo. Ad obiectiones vincenianæ in eam 4. infanæ, & irrationalitatis duo hæc notat. Deus vult ut diabolo seruiatur, item: Deus creant plurimos, homines, ut non Dei, sed diaboli faciant voluntatem: vtrumque autem prædicatione prædeterminatua materialis peccati, siue, ut homines operationes prauas facerent præstaret, erat obiecto 5. Quod peccatorum nostrorum auctor sit Deus, eo, quod malum faciat voluntatem hominum, plasmæque substantiam, quæ naturali motu non possit, nisi peccare. Pende motum naturalem & malam voluntatem, quæ materiale peccati iuxta præstatores sunt. Respondet autem: [Deum iustum, bonum, sic humanæ substantiæ, exteriorumque sensuum nouum creatorem, ut prius ab illo sit, quidquid pertinet ad naturam, & prius non ab illo sit, quicquid contra naturam est, de quo mors, & omnia, quæ mortis sunt, oriuntur:] Vtrumque autem actio praua, seu materiale peccati habet. Ad 9. Obiectionem, quæ erat: [Quod omnes illi fideles, & sancti, qui ad æternam vitam prædestinati sunt, quando ad vomitum relaxantur, vitio quidem suo hoc facere videntur: sed ipsius vitii causa est diuina prædeterminatio: quæ illi latenter subtrahit bonas voluntates. Respondit. 14. ait: idem blasphemiarum Spiritus persequatur, atque e sua & Augustini sententia subdit: [Si verò à iustitia, & pietate quis deficit, suo in præceptis feruit arbitrio: sua concupiscentia trahitur: sua persuasione decipitur: Nihil ibi Pater, nisi Filius, nihil agit Spiritus sanctus, nec tali negotio quidpiam diuina voluntatis interuenit: cuius opera multos scimus, ne laberentur, reuocatos; nullo autem, ut laberentur impulsi.] Ad 10. Obiectionem, [Descendenda, & abominanda opinio est, quæ Deum cuiusque malæ voluntatis, aut male actionis credit auctorem.] Ad Obiectionem 13. Neus est Deo adscribere causas talium ruinatum, qui ex æterna Scientia præcongnitum habet, quid vniuscuiusque meritis retributus sit; nemini tamen per hoc, quod falli non potest necessitate, aut voluntatem intulerit delinquendi: neque in tali negotio quidpiam diuina voluntatis interuenit: cuius ope scimus multos, ne laberentur, reuocatos; nullo autem, ut laberentur impulsos.] Ad Obiectionem 15. [Non est ergo consequens (sicut putant, qui talia obiciunt), ut Deus, quibus penitentiam non dederit, respicientem abstergeret, & quos non leuauerit alligeret; cum aliud sit in fontem in cimen egisse (quod alienum à Deo) aliud peccatori veniam non dedisse, quod de peccatoris est merito.] Ad Obiectionem 16. [I] quia pietate deficient, non ex Dei opera (sed ex sua voluntate deficient. Neque impelluntur, ut cadant, neque eiiciuntur, ut deserantur: aliter autem, & recessuri, ut cadant, neque eiiciuntur, ut deserantur.] Respondit. 10. ad eas obiectiones. *Prædeterminatio non quam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam: ex parte scilicet obiecti, & rei ad quam ab iplo prædeterminatur in eandem sententiam scribit ad 7. 8. 9. 11. 12. obiectiones. Nec dissimuliter ad capitula Gallorū c. 12. [Voluntas Dei nunquā vult nisi bona: præscientia autē, & bona facit, & mala. Sed bona, quæ, aut ipse faciat, aut etiam, ut nos faciamus, imperat: mala autem, quæ omnino ipse non facit, nec fieri suauit, aut impulsit.] Et ibid. sent. 14. [Quod dicit, quod, qui Euangelicæ prædicationi non credunt, Dei prædeterminatione non credunt, & quod Deus ita præstiterit, ut, quicumque non credunt, ex ipsius constitutione non credant, non est Catholicus. Sicut enim fides, quæ per dictum Dei non est.] Respondit. 12. [Si Deus hominem sibi obiectum ita à pietate deturbat, & bene currentem cadere facit: ergo pro bonis mala retribuit, & iniuste punit, num dicit, ut fiat impellit: quid tam peruerbum, quid tam infans, quæ quatuor reo locis ex iplo responso, 10. ad obiectiones Vincenianæ recitauimus cap. 14. Infidelitas non creatur: Euangelio, nequaquam ex Dei prædeterminatione generatur: bonorum enim Deus auctor est non malorum: rocatione gentium, præterea quæ in sequentibus dabimus Hugo Victor., de Sacrament. p. 5. c. 27. *Malus Deus tribuit permissum solum, non voluntatem: quia, licet ex ipsius permissione sit, quod malum possint ex inspiratione tamen non est, quod malum volunt. Malorum enim voluntatem Deus ordinat, non creat.***

tionis motu materiale solum peccati, memoratur ab Augu-
stino, qui subdit, *qui deficiunt, quoniam est voluntarius, in
iustitia positi posse latere*: cui rationi consonat lib. 1. c. 1.
post modum. [Quid opus est, querere, unde motus exiit, quod
voluntas aueritur ab incommutabili bono ad commutabi-
le bonum: cum eum, non nisi animi, & voluntarium, &
ab hoc, culpabiliter esse fatemur: lib. 6. 23. Enchirid. [Ne-
quaquam dubitare debemus iterum, quod ad nos pertinet
bonorum, causam non esse, nisi voluntatem Dei: malarum
vero ab immutabili bono deficientem boni mutabilis vo-
luntatem: prius Angeli, hominis postea, q. 21. Ex octo-
naria tribus: [Qui quia omnium, quae sunt Author est, &
ad cuius bonitatem pertinet, vt sit omne, quod est, non esse
ad eum pertinere nullo pacto posito: omne autem, quod
deficit ab eo, quod est esse, deficit, & tendit in non esse:
esse autem, & in nullo deficere bonum est, & malum est
deficere. Ad ille, ad quem non esse non pertinet, non est
causa deficiendi, id est tendendi ad non esse (vt praua ten-
ditur actio)] quia vt iam dicam essendi causa est. Boni
igitur tantummodo causa est (Deus) & propriae ipse
suum bonum esse: quocirca mali Author non est, qui
omnium, quae sunt, Author est: quia, in quantum sunt, in
tantum bona sunt, lib. 1. c. 11. c. 11. [Hoc solum a te
non est, quod non est, motusque voluntatis est te quies, ad
id, quod minus est: quia talis motus delictum atque pec-
catum est.] Denique de perfectione iustitiae ratione 4.
Caelstij haeretici, alium praeter Deum, & eius in agendo
confortium aliarum substantiarum primum princi-
pium, & auctorem contententis, argumentum, vocem *res*
pro substantia Caelstij vi usurpatione, accipiens, sic propo-
nit: [Si peccatum est res, necesse est, vt habeat auctorem,
et si Auctorem habere dicitur, iam alter praeter Deum rei
alicuius Author est. At si hoc impium est, confiteri est ne-
cesse peccatum omne actum esse non rem.] Cui argu-
mento postremum hoc concedit Augustinus, vt argumen-
tum, & intentum Caelstij praecedat: supponens, quod in
eo Catholice supponitur: nempe Deum peccati Autho-
rem nullatenus esse.

rem nullam, necque, quia peccatum actum esse admittit, & omnis actus, & in tota sua latitudine acceptus, neque ad substantiam restringit, vel in Cælestibus restringebatur, simili argumento aliquis contenderet, relictis aliis accidentalibus, siue actus, siue cuiusvis eius entitatem intrinsecam, vel Deum non esse primam causam, & autoreem : peccatum præter causam peccati esse, explicat deinceps : peccatum præter causam, qui in ipso est, & esse admittit, addere abulsum libertatis, & potestatis nostræ in efficientia eius (agit enim solum de peccatis positivis) quam non tam efficientiam, quam deficientiam censet, atque in actu ita abusive à nobis elictio, vel hic, & nunc à nobis est, defectus quam effectus rationem recognoscit, atque exemplo illustrat subingens : *sed iam in corpore claudendo eadem ratione actus est* (defectuus est tibi defectu nimirum) *non res*, quod exemplo Augustini arrepto à Deo in actus praeus, & peccata casualitatem reiecit Scholasticus, vel observat Albert. 1. p. q. 26. memb. 2. art. 3. ad 3. eadem infirmitati tract. 1. in Ioan. & enarrat. in Psalm. 68. colum. 3. ad id, & non est substantia 11. de Civit. fin. 3. Confess. cap. 7. & lib. 7. cap. 12. Enchirid. cap. 11. 12. & 13. 2. de lib. arb. c. 10. Bernardus eadem viis fuit ratione term. 1. de annunt. sub init. [Certe] inquit est ad (suum originem vivuerat, quantum in eis est, tendere, & in eam esse partem procliviora : sic, & nos, qui de nihilo creati sumus constat, quia si nobis ipsi relinquimus in peccatum semper, quod nihil est, declinamus.] Que paulo fusius habet Anselmus lib. 2. *Cir Deum homo* cap. 10. fine, & de casu diaboli sæpe à cap. 8. ad 11. & cap. 1. concord. sub finem, de conceptu Virginali cap. 4. & 6. quod etiam argumentum dedere Iustin. Martyr. quest. 46. & 73. ex propolis ad genes. Epiphanius heresi 24. & 66. Maxime post Marcelli epistolam. Nazian. orat. 9. ad Iulianum vbi Nicetas, & in eius oratione 40. Damasc. 2. de fide c. 4. Dialogo contra Manich. cap. 10. & Hilarie Barlaam post. Chrysoft. hom. 2. in acta sub finem homil. 42. in 1. Corinth. 15. ad id *neque corruptio incorruptibilibus*. Leo primus epist. ad Turibium c. 6. Iidor. 1. Sentent. cap. 9. init. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 21. & 23. Prosper lib. sent. ex August. sent. 22. & c. 9. Epigramm. Magnus Gregor. lib. 26. Moral. cap. 24. à med. alias 32. Hugo Victor. 1. de Sacram. cap. 26. pag. 5.

Laurent. Iustin. fasciculus amor. cap. 8. vers. fin. Petr. Damian. epist. 4. de Omiop. cap. 4. & 10. Ex quibus plura dicit recitabimus contin. d. 3. quæst. 1. cert. 2. per problem. diuine voluntatis, & potestatem, & libertatem, ac eo, quod ad amandū peccatum non fit, certata libertate non minorem & imperfectiorem, sed longe esse maiorem: quia ad peccatum, actionemque prauam, siue eliciendum, & persequendum potestas infinitas ponitur, & impotentia, quæ imbecillitas potentia, & voluntatis nostræ defectibilis de se, atque ex nihilo subinde producta est, quam potestas agendi, quæ ad agendum purè effici si putèr actiua potestas & effectiua est, ac non etiam defectiua: quare & in esse solum, ac bonum omnino, siue proxime, & immediate, siue remote, & mediatè tendens, neque in bonum solum & conueniens finem Chimæricum, & si e confectum, ac proinde in seipso, & à seipso habere & bono vero remotum: quare, & in eius affectu & operatione abusus potestatis nostræ & libertatis est, quæ quia pura potestas, & efficiens, hic, & hunc actum seu affectum prauum, non eliceret, & si phisicè, eum ex phisica potestate elicit, nisi ea potestas creata, & defectibilis, atque ex nihilo esse: quia in eo affectu, & à nobis, defectus imbibitus à bono est, ac proinde non à principio enis, & boni effectiua, quæ talis est, & à defectiua principio proeuenit: siquidem, vi aliquod formaliter non fit, ac deficiat, principium efficiens adesse non supponit, sed ex efficiens defectu satis superque prouenit, vi patet.

[illegible]

nequeant cum ipsa componi magis; quam calor cum frigore multo minus; ut patet: ea vero est mali natura, & simpliciter talis, ac subinde à Deo incausabilis data à Patribus definitio. Tertiò reuera ac mentis figmento relegato, nihil aliud formale peccati est, & virtuti contrarium, quam actio in his circumstantiis elicità à nobis, ut à nobis, quatto nec nos, nec Deus aliter in nobis causare peccatum absolute possumus, quam actionem prauam, ut à nobis, apponendo: sicque malum natura, & simpliciter tale; & quamuis peccatum, actioque praua quandoque peccati alterius pena dicatur, atque adeo esse inficta; non quidem positiua illud in nobis agendi voluntate, sed permissiua à Catholico vilo admittitur: sicut, neque ob alios fines, ob quæ permittitur à Deo amatur.

5. Inde tertium argumentum desumitur ex interpretatione concordia Patrum ad ea scripturæ loca, quibus Deus aliquid in nobis, quod actio praua videtur, agere sonat, siue in peccatum impellere, assertum se ea per nos, vel à nobis, vel alias in nobis actum mittant, siue aliis vocibus excaecationis, obdurationis cordium nostrorum, & similibus aliis, quæ omnia de voluntate solum permissiua Dei, non autem de positiua voluntate actionum eiusmodi, quæ eas velle, & causare dici absolute, verèque possit Patres omnes interpretantur. Dedimus plures q. 2. cert. 2. dum scripturæ locis, quæ pro præfinitionibus ad materiale peccati ab hereticis primum, deinde ab aliis eorum ea conclusione affectis, opponuntur; nec in re adeo apud Patres omnes frequentes, & constante plurimè recitatione opus hic erit, quod autem permissio non Dei positiua, & causatiua operis voluntatem imporet; sed solum expeditionem facultatis arbitrii, non illud impediendo, ut in alterutrum earum, æquè est de se notum, ut propter Caluini supra memoratos, notos præfinitioni ad materiale peccati ex præfictis hereticis excitator, tanquam Catholici solius permissiua earum solutionem decreuerat, æquè, ac causalitatem peccati à Deo querendam, apud Patres etiam statutam. Theodoret in id, Psal. 80. & dimisi eos secundum desideria, Prosperum 2. de vocatione gentiū c. 4. sub initium S. Patrum apud Clementem Romanum 4. recognit. pag. 2. Origen homil. 1. in Ezech. post init. Tertull. 2. contra Marcionem c. 7. & exhortat. ad castit. sub init. ubi hæc eleganti emphasi scribit: (Si quædam videntur voluntatem Dei sapere, dum à Deo permittuntur; non statim omne, quod permittitur ex mera, & tota voluntate procedit eius, qui permittit, ex indulgentia est, quodcumque permittitur; quæ, & si sine voluntate non est, quia tamen aliquam habet causam in loco, cui indulgetur, quasi de inuita venit voluntate, passa causam sui, quæ cogit voluntatem: vide qualis sit voluntas cuius altera sit causa:) Quia ratione postrema à nostra voluntate, & affectu prauo voluntarium perfectum, seu liberum, eius præfinitione aboleri probatur, consonat quoad permissiua solum voluntatem de fuga in persequit. sub init. Damasc. de fide 2. c. 12. ante med. c. 29. fine lib. 11. c. 20. Nemesius de natura hominis & animæ facultatib. cap. 40. inter med. & fin. c. 44. sub fin. c. 25. med. Clem. Alexan. 1. Stromat. sub med. & 4. Stromat. med. Cyprian. epist. 3. ad Cornelium August. Enchirid. c. 96. 97. & 100. & lib. 3. de gen. ad lit. c. 24. lib. 11. maxime cap. 6. 9. 10. 11. & 12. addit de corrept. & grat. c. 1. 2. & 13. Deo displicere, quæcumque permittit, actiones contra Religionem, & alias, Prosper ad excerpta Genuei dub. 7. post med. & in Psal. 110. & vtrobique de actionibus ipsius prauis, & contra Dei voluntatē, & si non citra permissiua eius, faciendū loquitur, & li- tro sententia. sent. 58. Augustinum ex epist. 105. & 3. de ciuit. præter supra data 1. ad Monim. c. 26. Nazian. orat. 1. in epistol. diuinor. c. 24. de Antichrist. med. ad id 2. ad Thel. Moral. c. 12. sub finem lib. 19. c. 15. (alias 21. ad id lib. 38. c. 12. lib. 33. c. 13. alias 18. & 19. idem do- Fulgentius 3. sentent. cap. 5. sub init. eidemque insitit sententia. c. 27. & 28. in eadem scripturæ sententiam c. 20. & c. 2. concordiz vbi de actione, seu affectu, & voluntate praua diaboli & hominum expressè est locutus.

6. Hæc vniuersali, & communi doctrina alia omnia lo-

ca scripturæ, quæ præceptum Dei de facinore aliquo, siue à Dæmone, siue ab homine præstando sonant, Patres interpretantur, ut diuinam erga illa, ut ab eis perpetranda, & voluntatem, & causalitatem excludant, ut memoratis vidimus locis q. 2. cert. ultimo, 2. Reg. 16. Præcepit Dominus Semei, Threnor. 3. Quis est iste, qui dixit, ut fieret. (hominis in iudicio peructio.) Domino non iubente, Isai. 10. contra populum furoris me mandabo illi, &c. cap. 13. Dominus præcepit militiæ caeli Dæmoni, ut terram disperderet: etiam, & praua quædam verbis imperatiui videntur iussisse. Hierem. 50. Super terram dominantium ascende, & super habitatores eius visita, & interfecte, &c. Et hæc iuxta omnia, quæ præcepti tibi. 3. Reg. 22. Seducas, & praualebis: exi & fac sic. Iudic. 10. 11, & innocate Deos vestros, & 4. Reg. 3. Vade ad Prophetas Patria tui, &c. c. 8. Vade, dic ei, Sannaberu. Porro ostendit mihi Dominus, quod morte morietur. Iob. 3. Subverte te nitimini amicis vestris, verumtamen, quod capitis explete. Matth. 23. Soluite templum hæc (corporis videlicet sui), Ioan. 13. ad Iudam, quod facis fac citius. Verum præter doctrinam hanc communem Patrum de sola Dei permissione, non autem diuinam voluntate eis omnibus locis contentam, & significatam, ut supra ostendimus, & ex qua ipsorum doctrina, nunc contra præfinitores materiales peccati arguimus, pro locis postremis de modo imperatiui aperienda specialis eorum emphasi hic est; ut appareat, ne quidem à mediocriter adhuc literaturæ, hominibus pro earum præfinitionum, confirmatione adduci potuisse, quandoque enim, ac sæpius vulgatissimè sensu non iustum, & inductionem ad ea opera, sed oburgationem, atque exprobrationem continent, ut ij, quibus imperare sonant, ab sceleribus parandis decerentur. An Sanctissimus noster pater Ignatius media hyeme, & nocte concretis rigidissimo gelu fluminis Parisiensis aquis immerfus ad perditæ libidinis adolectem clamabat: ito infelix, ac miser, obsecrans voluptatibus fruere: dum his ego cruciatibus diuinam in te iram teneo, & pietatem exoro: Libidinem ipsi suadebat, ac imperabatimò vero illum ab eloquentissima, ardentissimaque oburgatione deterrebat. Sic apud Terent. de perditio, & incorrigibili filio aiebat. Tibi si istud placet, profundat, precat: nihil ad me attinet. Et Virgil. 4. Aneid. Neque te teneamus, dista resello. I. siquere Italiam ventis. Et vulgo: cum multa dissualione aliquem à noxia deliberatione reducere non possumus, dicere tandem solemus: Alto puer id y hazedo, hoc continet Emphasi, quod facis, fac citius: & implete mensuram Patrum vestrorum, & similia Iob 3. Ioan. 3. Iudic. 10. Reg. 2. c. 3. & 8. quamuis tribus hisce postremis, & 4. Reg. 3. & 8. Matth. 23. & loco alio Iob. 6. itrisio præterea ea intentantis opera continetur, incallumque ab ipso rentari imperatiui illis vocibus, ita ipsum alloquens significat, ut eū à ceptis abstinere suadeat.

7. Quarta probatio sumitur etiam ex Patrum statâ doctrina: Deum, scilicet, neminem deserere, ni prius ab ipso deseratur. Desereret autem prius, si ante vsum omnem liberatatis, & arbitrii humani actionem hominis prauam, ut ab eo fieret, seu materiale peccati prædeterminatiue ab eoque irresistibiliter absolute, & efficaciter præfinitur, ut q. 2. expendebamus. Antecedens constat ex August. lib. 12. de Ciuit. c. 15. aiente: Anima non deserta est, vt desereret, sed, vt desereret, deseruit. Ad malum quippe eius prior est voluntas eius ad bonum vero eius prior est voluntas creatoris eius, siue, ut eam faceret, quæ nulla erat, siue, ut eam resciceret, quæ lapsa perierat. Tract. 2. in Ioan. col. 4. ad id: In mundo erat, inquit, Opus est, ut tu non recedas ab eo, qui nunquam recedit: opus est, ut tu non deseras, & non deseris. Noli cadere, & non tibi occideri: si tu feceris casum, ille tibi facit occasum; si autem tu stas, præsens est tibi, sed non stetit: recordare unde cecideris, unde te deiecit, qui priore cecidit, deiecit enim te non impulsu, sed voluntate tua; si enim malo non consentiret, statim & illuminatus maneres, interius, & Dominus, quia ipsi contra se clausurant, negando se scire, quod nouerant: nec ipse illis aperuit, quia non pulsauerunt, de corrept. & grat. c. 11. quod adiutorium (gratiae) si homo ille, Adam, per liberum non deseruisset arbitrium, semper esset bonus, sed deseruit, & deseruit est. De natura & grat. c. 26. post med. cum ad perfectam sanitatem, hoc est ad perfectam vitam, iussit, inquit, perduxerit, non deseruit, si non deseratur, & pio semper iussu-

que vinatur: de bono perfeuerant, c. 6. med. [Imperauit
Deus, vt ei sancti eius dicant, ne inferas nos in tentatio-
nem, quilibet igitur exauditor hoc poscens, non infertur
in contumacia tentationem, qua possit, vel dignus sit per-
feuerantiam Sanctitatis amittere. At enim voluntate quis-
que sua deserit Deū, vt merito delictum a Deo, quis hoc
negauerit: Sed idem peccatum, ne inferamur in tentationem,
vt hoc non fiat; & illi exaudimur, vtique non fit, quia Deus
non permittit, vt fiat.] Prosper, ad c. 7. Gallor. [Quamuis
enim Omnipotentia Dei poterit vires tantis præbere la-
psum, gratia tamen eius eos non prius deseruit, quam ab
eis deleuerit.] Quia inde gratia defertens de facto fuit,
nec prædestinationis, & electionis effectus; & d. 7. Obie-
ctionem ex Vincentianis; Dei ergo voluntas est, vt in bo-
na voluntate maneat, qui, & prius, quam deferatur, nemi-
na voluntate deserit, & multos desertores (sæpe conuenit.) Et ad
Obiectionem 12. [Recessimur non deserit, antequam de-
seratur & facit plerumque, ne deferatur, aut, etiam si disce-
lerit, vt redeat.] Ad obiect. 16. [Non impelluntur, vt ca-
dant, neque eiciuntur, vt deserant, casui tamen, & recessu-
rim: si de finimur ipsi 2. de vocat. gen. c. 12. init. [Certissi-
mè nouerimus nullum fidelium a Deo non discedentem
relinqui: neque cuiusquam ruinam ex diuina esse constitu-
tionem disposuit.] Cyprian. lib. de orat. Domin. circa med.
Cum Dei sint omnia, habentem Deum nihil deserit: Deo ipse
non desit: Bernard. in meditationib. seu lib. de anima c. 7.
Fidelis socius est, & nō deserit sperantes in se, nisi prior ipse
deseratur. Hieron. in Eccl. c. 7. id Psalm. 17. Cum Sancto
Sanctus eris, & cum seruus peruerteris explicat dicendum
est. Sanctum Dominum esse cum eo, qui Sanctus est, & per-
uerum apud Deum, qui a sua voluntate fuerit ante per-
uersus, in quam sententiam illud Ilaix 50. init. Ecce in in-
iquitatibus vestris vendidistis illud, & in sceleribus vestris
dimisistis matrem vestram: his ipse commentatur: [Vnde ad-
viteram matrem vestram, vltra tenere non potui; sed vo-
lentem abire permisisti, peccatis vris vnaquasque venunda-
uit, pro proprio arbitrio derelicti nostra voluntate, &c.]
quod ipsum expresse illi 2. Paralyp. 1. si quis fuerit cum
inuenietis, si autem dereliqueritis eum derelinquit vos.

8. Quinta probatio ex æque concordī Patrum sententia
procedit. Nempe neminem ad malum Deum prædestinari.
Acti, actione prauam, prout a nobis, seu materiale peccati
prædeterminatione præstat ad malum prædestinat: nos; ergo
materiale peccati non præstat. Maior est Patrum Con-
cilij Arausiacani 2. sententia seu Canon 25. [Aliquis ad malū
diuina potestate prædestinatus esse, non solum non credimus
sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, cum
omni derelictione illis anathema dicimus:] & est Leonis
Pap. I, qui eas sententias, seu Canones omnes, non approba-
uit modo, sed fecit. Valentin. 3. Concil. an. 883. Lothario
Imperatore habitum c. 3. confone ait. [Aliquis ad malum
prædestinatus esse diuina potestate (videlicet, vt quasi aliud
non possent) non solum non credimus, sed etiam si qui sunt,
qui tantum malum credere velint, cum omni derelictione
(sicut Arausicana Synodus) illis anathema dicimus.] Pa-
rentes his Canonis Arausiacani sensum explicuit: Trid. sess. 6.
can. 17. vbi damnat, asserentes reprobos esse prædestinatos ad
malum. Valentinum vero dixerat supra. Fidenter sciemur,
prædestinatione Deum in tantum statuiste, qua ipse, vel
gratuita misericordia, vel iusto iudicio facturus erat. Leo
Papa IX. Credo Deum prædestinare solummodo bona, &
Valentinum Concilium eo c. 3. se in eo Canone ex Augu-
stini sententia censuisse scietur quo explorato est Deum
prædestinare solum, qua ipse est facturus, vt bona nostra
opera, & si mala etiam nostra opera præstat, & obinde
prædestinet, quo præstat illuppicia: quare Dei præscientia
non plura, qua prædestinatione extendi, vt patet ex c. 10.
de præstat. Sanctior & c. 8. de bono perfeuerant, & aliis
locis pluribus datis a nobis contra, & hac d. 3. ex quo cā
Auctor Hypognostici lib. 6. colum. 2. Non omne quod præ-
stat prædestinat. Mala enim tantum præstat, Fulgentius item
locis omnibus ex ipso recitatis cert. 2. n. 7. malum volun-
tatem, & cupiditatem nostram, & Dei prædestinatione verno-
nare constanter negat: item ad Monim, cap. 7. Non ergo
prædestinati sunt mali ad hoc quod mali operantur a con-
cupiscentia sua abstracti, & illi: sed ad hoc quod iuste
patiantur iniuriæ: c. 17. quæstionem proponit. Vtrum mali
Deus iustus ad hoc prædestinauerit faciendum, quod in eis

punituribus est factum? Cui toto deinceps libro negatim respondet: sed hoc ex c. 21. [Cum negare non possimus a Deo bono factum hominem bonum, si dixerimus cum a Deo prædeterminatum ad opus aliquod malum, non Deo misericordis, et iusto tale opus (quod abibi) adscribimus: vi-
tæ miseris possit inueniri, non iustus.] Denique lib. 2, c. 1. (qui libri 1. Epilogus est) inquit: [Omnem iniquitatem voluntariam, quæ peccatæ prædictæ, non tamen esse a Deo prædeterminatam, cum ipsam voluntatem malæ non aliter esset habiturus, nisi in eo quo fuissent a Domino re-
cessuri: neque Deum prædestinasse discessionem hominis a se: cum causa ipsius discessionis sola voluntaria esset auctoris peccatoris.] Propter etiam recitatus ibi in 8. inob-
iect. 9. & respons. 10. & sent. 14. ac sent. 6. & respons. 14. qui-
bus locis de actionibus prauis, ut a nobis, expressis effici-
tus & his locis, obiect. 10. et eo Vincens. [Non ergo ca-
sus ruentium, necque malignitatem iniquorum, necque dis-
sidia peccantium prædeterminatio Dei, aut excitant, aut lo-
sunt, aut impulsit.] Ad 11. obiect. [Qua ergo insipientia,
quæve dementia definitur ad Dei referendum esse consilium;
quod nec diabo in totum adscribi potest?] in
peccatum flagitius illecebrarum adutor, non voluntarium
credendus est esse generator. Nihil ergo talium negotio-
rum Deus prædestinavit, si fieret: nec illam animam ne-
quiter turpiterque victuram ad hoc, ut taliter viveret, præ-
paravit.] Et sine. [Ad prædeterminationem eius nihil aliud
referred potest, nisi quod aut ad debitam iustitiam tribuenda-
ment, aut ad indebitam pertinet gratiæ largientem.] et
neutrum autem actio praua, ut a nobis, seu materiale pec-
catum spectat: Repetit sentent. ad cap. 14. & 15. Galorum,
ad 12. obiect. *Nullo modo prædeterminatio Dei modis, ut ali-
qui ex filii Dei, filij sine diaboli, (aliquo autem modo fieri crederet,
si actiones prauas præficeret, aut ex membris Chris-
ti fiant membra meretricis, sed materiali actione, qua carnaliter
committuntur: ad caput Gallor, sent. 1. Nullo modo
prædeterminatio Dei iniquas facit: neque cuiusquam emen-
dationis causa peccati, esset autem aliquo modo causa, et cre-
deret iniquos, si materiale præficeret peccati: in eandem
sententiam scribunt Beda 8. lib. qq. q. 1. post medietatem,
Hugo Victorinus, 1. de Sacram. p. c. 18. a med. Gratian.
c. vasis. infra 23. q. 4. Cyrill. Alexand. 1. in Ioann. c. 1. et
nob. in Plat. 117. Epiphani. lib. 1. hæresi 38. Nestell. de tri-
puta hom. & animi facultat. c. 40. alias Nyssen, 7. philopon.
cap. 2. & 37. & olim Iustinus Mart. Dialog. cum Tryphon.
ubi finem ait: Non esse Deum in causa, ut prædetermina-
tione in iusti, sine Angeli, sine homines, sed sua quæque
culpa talem esse. Tandem Anselm. c. concord. ante med.
ait, solum impropiè, prædeterminatione pro permixtione
viurpata, abque inconuenientia dici posse Deum modis
prædeterminat.*

9. Argumentum hoc adeo efficax est, ut antecessit
veritatem variè obfcurare aduersarij tentent. Primum em-
inunt: prædestinationem fructificam Prædicationem
significationem pro præordinatione nostri ad gloriam à Pe-
tribus usurpat; quia certissimum est hominem peccat-
um et illorum materialia, siue actiones prauas, à Deo in-
nimè præfinitri. Cæterum ex ipsiâ Prædicationem à Pe-
tris conflant non eo sensu fructificam prædestinationem à Petri-
bus, & Conciliis accipi. Tum quia Concilium Valentinianu-
sum, & Araucanicam sententiam parenti est illa explicita,
de quavis Deî præordinatione ad malum, ex qua non pos-
sit non altere cedere, vt malum non fiat. Tum, quia ad
æternos cruciatus, & mortem æternam prædestinati in-
cipios pro factorum meritis eorum testimonio plura as-
serunt, quia tamen prædestinati ad gloriam eam non po-
tunt. imò Beda ad mortem æternam pro malis meritis præ-
destinati à Deo homines admittit: non autem ad opem,
vt merita mala loco citato verbis his: « Domini ad
per æterni sanctis eius vitæ æternam prædestinavit, & im-
piter, causam vitæ æternæ, sed non mortis æternæ con-
cisit autem mortem æternam; sed non mortis æternæ con-
cisit, quia nulli Deus peccata sua prædestinat. Non est
enim in Deî dispositione, quomodo peccator peccet; sed
tamen, cum fiat cum peccatum, mortem ei prædes-
tinat, vt verus Deus, J. Dicens (secundo innotis peccati, mo-
dicia, & Patres de prædestinatione formalis peccati, mo-
dialiter, siue prauæ actionis, vt à nobis. Contra tra-
ditio

tem primò: quia plerique expressa de prauis actionibus sunt. Secundo, vt sapè dixi, nihil reale, ac verum, & non per rationem factum, continet formale peccati vltra materiale, ad quod vera, & realis actiuitas prædestinationis diuinæ, imò, & voluntatis nostræ possit terminari. Tercio quicquid formale sit non aliter à Deo causari, amarique, imò nec à nobis, potest, nisi efficacia & amore materialis, quod inseparabiliter, adhuc diuinitus, necessario Consequitur: quarto inde: nam Concilium Arausicanum, & Valentini negant mali, seu peccati prædestinationem, ex qua non esse peccatum sit impossibile: vti posita prædestinatione ad materiale peccati non esse peccatum impossibile foret. Quintò: quia bona tantum prædestinati à Deo Concilia, & Patres recitari docent, cum de malis, & bonis operibus agunt: aut nullatenus materiale peccati ad bona opera spectat: ergo à Dei prædestinatione excluditur. Sextò: quia prædestinatio bonorum operum asserta extenditur, non solum ad formale, sed ad materiale virtutis, sicque ipsas physicas nostras actiones Dei prædestinatio attingit, attingique eius efficacia, & dispositione, ipseque proinde, vt causæ, & auctori principali esse tribuenda Patres, & Theologi colligunt, & faciunt: aut prædestinatio, quæ de bonis operibus asseritur, negatur de malis. Ergo de materialibus etiam negatur. Denique Patres ita mali prædestinationem negant, & damnant, vt quancumque plus aliquid permissione pura peccati continentem, damnet: plus autem continet prædestinatio materialis peccati, quam permissionem peccati: imò solum circa materiale potest esse permissio, & ratio: illius solum potest esse malitiae, & peccati absolute permissio: siquidem materiali peccati posito potestati Dei non subiacet, quod sit, vel non sit formale peccati: quare neque eius permissio. Dicunt porro: Patres, & Concilia intelligi, de prædestinatione materialis peccati, vt est initium, & fundamentum malitiae, seu formalis peccati: secundum quam rationem præfinit à Deo materiale peccati, seu actionem prauam nulloquam à se admitti aunt. Verum, si ratio illa initij & fundamenti reale quidpiam sit, à Deo prædeterminatæ præfinitio titulo causæ primæ, & vniuersalis negare nequeunt: quin à tota sua sententia, & fundamento deficient. Secundò actus ipsos concupiscentiæ volitionis, &c. qui reales, & ante illud rationis, in quo initium, seu fundamentum malitiae esse voluerint, adhuc asserunt à Deo præfinit contra Patres & Concilia. Tercio, non initium solum, & fundamentum, sed vitium fundamentum malitiae, (imò tota, me iudice, vera, & realis malitia, & contrarietas cum lege virtutis, & ratione) stat in actu ipso physico, hic, & nunc, in his circumstantiis, vt à nobis elicito, quin inter hoc ad malitiam relapsam, vltius aliquid intercedat: idcirco disputationis præfatione monui de hoc solum, modo nobis cum hæreticis, & Dominicis aliquot esse controuersiam: an Deus prædeterminatiue præfinit actionem prauam, vt à nobis apponendam, siue, vt eam, hic, & nunc apponamus: quod ipsum materiale peccati est. Si ita à nobis apponi præfinit prædeterminatiue illas asseratur, contra Patres, & Concilia recitata asseritur; si negetur nobiscum sentitur.

In sexta probatio ex alia Patrum & scripturæ doctrina instruitur, quorum testimonia, etsi ad quintum, vel sextam probationem etiam pertinerent, huc tamen vique ferè omnia recitare consulo distulimus, quia specialis huius argumenti principium continent. Ea vero doctrina sumpta est ex Psalm. 24. *Veneris via Domini, misericordia & veritas.* Psalm. 101. *Quoniam misericordiam, & veritatem diligit Dominus.* Psalm. 100. *Misericordiam, & veritatem ostendit tibi Domine.* Et Ioann. 1. *Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti à Patre plenum gratia, & veritate.* Quibus, & sexcentis aliis scriptura docet: nihil Deum circa creaturas, præfer-

tim rationales, operari, quod ad eius misericordiam, & gratiam, vel ad iustitiam non pertineat ipsius: id quod ex præfatis locis sic tradit Augustin. 2. de peccator. meritis, & remissione cap. 18. post medium. *Quibus hoc Dominus donare voluerit, misericordia est, non meriti illorum, quibus autem noluerit veritas est: iuxta namque peccatoribus pena debetur: quoniam misericordiam, & veritatem diligit Dominus Deus: & misericordia & veritas occurrerunt sibi, & vniuersa via Domini misericordia & veritas. & quis explicet quam crebro hæc duo coniuncta diuina scriptura commemoret? Aliquando etiam mutatis nominibus, vt gratia pro misericordia ponatur. Vnde est: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre plenum gratia & veritate. Aliquando pro veritate iudicium: sicut est: misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine. Inde Valentini Concilium secundo loco recitatum ex sententia Leonis Papæ 1. Leo item Pap. 9. cap. 7. Prosper ad 11. objecti ex Vincent. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 7. quos omnes num. 8. recitauimus. Possimusque recitare Fulgentium eundem ex cap. 13. alienum hoc itaque præcognouit Deus quod erat ipse facturum, aut quod fuerat largiturus; illud vero nullatenus præstinauit, quod, siue per gratiam, siue per iustitiam facturum ipse non fuit. Proinde diligentissime requirendum videtur, quod in his Deus operetur, quos gratis iustificat; quid etiam in illis, quos iuste condemnat. Ex hoc igitur Scripturæ, Conciliorum, & Patrum principio arguitur. Quancumque Deus ordinat, vult, & operatur erga creaturas rationales ex iustitia, vel misericordia esse debet; atqui præfinitio prædeterminatiua ad actiones prauas, seu materiale peccati omnem vsum libertatis nostræ antecedit cumque nullatenus supponens; neque ex iustitia esse potest in penam mali vltus, qui supponit ad iustitiam punitum debet, atque ab hac præfinitione supponi non potest neque ex misericordia, vt de se patet: ergo nec in Deo eiusmodi est præfinitio. Argumentum præfinitio Fulgentius recitatus numero octauo, & 1. ad Monim. cap. 21. sub init. illis postremis verbis: [Vbi, nec misericors inueniri possit, nec iustus, & his quæ subinfinitus: adiungit, Prædestinatio Dei præfinitio est operum eius: & sicut competit Deo, vt causa sit totius operis boni: sic incongruum est, vt imparetur causa cuiuslibet operis mali. Sed suam acunt Recentiores aliquot Dominici metaphysicam, negando prædestinationem, seu præfinitionem actus prauum non pertinere ad Dei misericordiam vera aliqua ratione. Nam, in quantum actus ille est, ad misericordiam Dei spectat præfinitio prædeterminatiue, ad illumque præmouere voluntate, quæ alias maneret in pura potentia, cum defectu, & carentia sui actus: quod malum cuius potentia est: cum autem hoc iure naturæ, potentia cuius debeatur, alij ex iustitia in Deo fieri malum, & citant pro huius solutionis doctrina Sanct. Thom. 1. part. questione vigesima prima, articulo quarto, quem ibi habent aduersum; siquidem titulus hic, effectus, actus potentia, quæ potentia, vt sic, considerata est, non, quæ potentia rationalis circa quam solam, quæ talem Dei vel misericordiam, vel iudicium versari posse inibi S. Thom. docet. Secundo: nollem Theologiam Scholasticam Catholicam acutioris doctrinæ, quam Patrum, & Conciliorum, imò horum doctrinæ, esse aduersam, vti hæc est: siquidem Patres, & Concilia recitata absolute negant ad misericordiam, aut ad iustitiam prædestinationem prauæ nostræ voluntatis, & concupiscentiæ, operisque cuiusvis mali posse vllatenus spectare: quod hæc subtilitas fieri posse, & de facto semper fieri, affirmat. Tercio: quod ad iustitiam, & debitum naturale attinet, in naturali, & determinata potentia locum fors habeat; in indifferenti vero natura sua potentiam rationali locum habere non potest: cum pro actu primo considerata nullum actum (necum prauum ac sibi omnino dissentaneum) possit determinate exigere: quoad misericordiam, æquis misericordiar, & gratiæ Dei tribuendum censetur, quod defectu illo carenti actu physico*

FFFf odij

REGA
pari
Via

Quod si naturam, quidquam esse aliud determinatum, connexumque cum peccato à Deo in homine coadunatum, eive inditum, vel quomodolibet datum, eius bonitati Patrum sententia repugnat: præfinitæ prædeterminationis actionem pravam, ut à nobis, seu materiale peccati, quod, & in se malum est, & ad formalem malitiam determinatum ipseque inseparabiliter, & necessitabiliter connexum eidem bonitati Dei eorum sententia repugnat; nec verum vniuersum esse omnia quæ homini data inditque à Deo bona sunt, bona absolute esse. Nec illi doctrinæ obest illud Ecclesiast. 1. *Cognoui quod malum distractionem dedit Deus filiis hominum*; occurrit enim Nyssen, ubi proxime eolum, 2. ubi ait liberum arbitrium, cuius motu distractio sit mala, bonum quidem à Deo datum esse, non distractionem malam hominibus: *Qui dum eo abusi sunt homines, peccati sunt in hominibus instrumentum*; & subinferius, *non quod ipse malum vita hominum indiderit; sed quod bonum, quæ à Deo data sunt, homo propter inopiam consilij reseruit, tanquam malorum administratorem*. Adde in hanc sententiam Iulian. quæst. 1. ad gent. vers. 5. & quæst. 46. Nyssen. homil. 8. in Ecclesiast. med. & sub fin. atque alibi sæpe Chrysostom. ad Roman. 3. serm. 6. fin. litteræ, & 1. Corinth. 9. homil. 22. initio moral. Epiphani. hæret. 66. post epist. Marcelli pag. 3. Damascen. Dialog. contr. Manich. maxime pag. 6. Theodoret. 5. epitom. diuinor. decretor. cap. 10. ante med. Augustin. 12. de ciuit. cap. 6. à med. cap. 8. de duabus anim. cap. 14. 1. contr. Iulian. cap. 3. & lib. 4. aduers. Iulian. cap. 3. sub finem 1. de grat. Christi. cap. 18. & 19. 1. contr. aduers. leg. & Prophetar. cap. 22. lib. 2. de serm. Domini in monte, cap. 36. & 37. Hieronym. ad Mich. 7. *Non potest arbor mala bonos fructus facere*. Prudent. in Hamartigen. qui non in natura solum, & voluntate sed ex passionibus animi, aliisque etiam extrinsecis determinationem ad prauæ agendum antecedenter determinatam abesse debere, ut bona absolute sint, Deumque proinde bonum, causam, & autorem habere possint, omnino statuunt. Et tandem ex hac Patrum sententia rogo præfinitores: vtrum vius prauis arbitrij nostri est, quem tantopere nobis Patres exprobrant vicioque vertunt, si naturam indit nobis sine nobis adeo prædeterminationis & præfinitionis sua prouenientis in prauis actionibus, sequamur inuiti: imo sponte, datæque à nobis, & arbitrio nostro libero opera, ei obsequamur? Etenim rei abusus, nemine dubitante, est vltus rei contra eius naturam, & id, ad quod de se apta illa, nature est.

¶ Nonum argumentum leges, & præcepta cum naturalia, tum politica, tum diuina, tum humana, quæ sunt Patres, Scriptura, & Concilia clamant, præfinitionibus ad materiale peccati, siue actiones, quas prohibent, aut omissiones actionum, quas præcipiunt, potius euacuatur, & corrumpit: ut ostendebamus quæst. 2. Adde nunc; tamen omnia, quam Dei in bonum suasiones, & à malo dehortamenta, quandoque minus, & grauius à Deo terribiliter, cum verbo, tum facto sæpe inculcis, legis, & præceptorum bonitatem suasionem consistentiam euerit: atque (ut cum præfinitione materialis peccati ea posse compari admittimus) hostem verisipilem nihilominus & atrocissimum ex eis præfinitionibus Deum demonstrat: id quod nec viuidius, nec luculentius, quam Augustini nostri verbis Apolog. pro scientia media, in Tullio cap. 5. §. 2. quæ sic habent. [Sexto non omittam qualem Deum nobis sculptat iste faber: omni circulatori fallaciorem, omni Tyranno crudeliorem: impellerem vna manu, retraherem alia: impediens occultam voluntatem, quod appetit exigit; prædestinatum, ut ea fiat, quæ implicat fieri, nisi fiat ea, quæ prohibet; & quæ, ut fierent, decreuerat, flammis persequenter: summè enim quocumque volens modo, malum Angeli actum, materialiter, formaliter, specificatiuè, reduplicatiuè: sume, in me etiam, quod est in tali actu prædestinatum à Deo: sume etiam, quod est ab eodem prohibitum: & ediffere nobis & qua ratione fieri possit, id, quod est prædestinatum, quin fiat id, quod est prohibitum? Et quia hoc præstare non potest, vide cuius Dei sit illa species, qui dicit Angelo. Nolo, ut illum actum elicias; & si eliceris, æterna damnatio te manet; apud te vero dicit: volo ut illum actum elicias libere, atque in illis circumstantiis, in quibus implicat non esse damnabilem: & hoc efficaciter, Volo, & infallibiliter, & omnipotente voluntate, cui nolo, ut resistat voluntas Angeli. Venite, inquit ad peccatores, omnes, qui laboratis, &c. apud se vero dicit, nolo, ut veniant, & insuperabili decreto impedire statuo, ne veniant: negata videlicet ad veniendum necessaria motione; immola vero ad manendum in infidelitate sua, & quis in faciem non resistat isti Deo dicenti, perditio tua ex te, ex me autem tantummodo auxilium tuum? quid? non est ab eo prædestinatus actus, quo perditus sum? & illa prædestinatio auxilium facit ad non cadendum, ut iactare possit iste Deus: ex me autem tantummodo auxilium tuum? Sed quam instantiam habet demon, ut conuincat dicentem, se nihil odisse eorum, quæ fecit: illum videlicet amabat hic Deus, cum prædestinaret actum, quem sciebat nexu indissolubili cum eius damnatione colligatum? in tentatorem verò malorum, cur se esse gloriatur, qui non suadendo tantum, non præcipiendo, non rogando sed nihil tale cogitantem, & tanquam in æquilibrio constitutum impellendo, virtute insuperabili mouet ad actum quem sciat esse non posse, nisi sacrilegum? & non liceat hic exclamare: O Christiani vestram fidem?

¶ Sed esto: nec lex, & præcepta omnia eiusmodi p. æfinitione euascent, nec fraudulenter, & maligne persistant. Inferitur vnde ex Patrum doctrina nullum esse, imò neque esse posse rationalis creaturæ peccatum: imò adulteria homicidia, fornicationem, infidelitatem, desperationem, Dei que odium esse virtutes actusque perfectissimos. Probat ut illatio: implicat actionem conformem omni ad seriem Dei voluntatis esse peccatum; imò implicat non esse exactissimum virtutis exercitium? atque, si enumeratæ actiones, ac reliquæ nostræ prauæ, quantumvisque turpissimæ, præfinitur à Deo necessario sunt conformes omnino serie; imò, & efficaci Dei voluntati: ergo implicat nostras prauas actiones esse peccatum: imò & non esse virtutes exactissimas. Maior est dogma Catholicum, quod euasione illa, voluntatis Dei præcipientis, & absolute adhuc, & efficaciter volentis, eludi non potest, ut vidimus quæst. 2. cert. 1. num. 9. & quidem, & si cum voluntate efficaci Dei præfinitis hic & nunc ut actionem præceptam omittamus, vel opponamus prohibitam, scilicet, quod satis voluntatis diuinæ est, ut lex, & præceptum verum subsistat: aut præceptum Dei voluntas inefficax, ex parte adhuc ipsius Dei est, & velleitas, quæque, ad stantem Dei voluntate efficaci de opposito legi, & præcepto, ut voluntatis Dei nomen absolute præ alia non meretur, nec, qui præfinitiva efficaci, si posset, sprete alteram exequeretur voluntati Dei obsequi diceretur, ut mille exemplis subditi, & superioris humani demonstrare promptum cuique est. Contra verò, qui non attenta lege, præcepto voluntati serie, atque efficaci Dei de opposito in sua se prorsus operatione accommodaret, omnino ad Dei voluntatem operari conformis diceretur. Minor probatur. Quia præfinitio materialis peccati nostri est voluntas efficaci Dei, ut hic, & nunc actionem pravam, v.g. homicidium, ex parte nostra faciamus, in quo materiale peccati per aduersarios (per me autem formale ipsum) consistit: at huic voluntati efficaci Dei necessario, & omnino conformes sunt, quin ab ea, vel larum vnguem discrepent, discrepare prauæ nostræ actiones vel earum aliquæ possint: ergo prauæ nostræ actiones conformes necessario, & exactissime sunt serie, atque efficaci voluntati Dei. Consequentia vero argumenti est inrefragabilis, & legitima. Argumentum hoc vnde ex Patrum doctrina, quod doctrinæ Patrum Conciliorum, & Ecclesiæ totius dogmati, & principio innititur, contra eiusmodi voluntates efficaces Dei, & præfinitiones materialis peccati seu prauarum

actionum, vt à nobis fiant, efformatum à Patribus iam pridem contra Ethnicos & pſicos hæreticos fuit.

6. Clemens Alex. IV. Strom. med. Nam è duobus alterum (inferitur) aut bonum quid, & honestum erit persecutio (Iudæorum, & Tyrannorum in Chriſtum) propter Dei voluntatem, aut erunt infantes qui affligunt. Nyſſen. orat. Cathol. cap. 5. sub fin. Nullus mali erus initium duxit ex Dei voluntate: re enim vera nulli reprehensione affine eſſet vitium, &c. de vita Moyſis verſ. med. de paſſionibus, & actibus ignominioſis, & turpibus, quibus Ethnici Philoſophi traditi à Deo ab Apoſtolo dicuntur, & contumaci voluntate Pharaonis ex Dei voluntate non eſſe ſed ex ſola permiſſione probat. Nam, ſi Dei voluntate, & impuſſu ita fieret, nec turpitudinis, & vituperationis hæ paſſiones appellarentur, nec ulla eſſet inter virtutem, & vitium differentia. Tertullian. exhort. ad caſtit. cap. 2. sub init. alias cap. 1. sub fin. Excuſabitur omne delictum, ſi contumuerimus nihil fieri à nobis ſine Dei voluntate: & ibi diſtincto iſtam diſtinctionem totius diſcipline, etiam Dei, ſi, & qua non vult de ſua voluntate producit, aut nihil eſt, quod Deus non vult. Secum quippe, & cum ſua voluntate, & bonitate pugnat. Auguſt. 3. de libero arbitrio cap. 16. [Quod ſi tribuere volueris conditori (malitiæ originem de qua ibi, & cap. 17.) peccantem purgabis, qui nihil præter ſui conditoris iuſtitiam, propoſitum, & voluntatem commiſit, qui, ſi recte defenditur, non peccauit. Non eſt ergo quod tribus conditori.] Proſper art. 4. ex falſo impoſitis Auguſtino ſine ad obiect. 4. ex Vincentianis: [Inſanum eſt dicere voluntatem Dei ex Dei voluntate non fieri, & damnatorem diaboli, cuiusque famulorum velle, vt diabolo ſeruiatur. Cæteris clariuſ Anſelmus Dial. de libero arbitrio cap. 8. [Nulla eſt iuſta voluntas, niſi, quæ vult, quod Deus vult eam velle: Inſeruiſſe ſeruare rectitudinem voluntatis eſt omni ſeruanti, velle, quod Deus vult, cum velle: ergo, ſi Deus hæc rectitudinem tollit ab aliquo, non vult eum velle, quod vult eum velle: igitur eſt impoſſibile Deum rectitudinem voluntatis auferre.] Ecce voluntatis noſtræ prauæ conformitas cum Dei voluntate, ſi eius voluntatis noſtræ admittatur præſcriptio: vnde nec mala eſſe poterit, ſed bona noſtra actio: Hinc S. Thom. 1. 2. quæſt. 19. art. 3. corp. docet eum, qui vult, quod Deus vult, vt velit, illud laudabiliter velle [quia conformatur voluntati diuinæ,] & Medina 1. 2. quæſt. 79. art. 2. inde infer: [ergo eſt implicatio contradictionis, quod Deus moueat contra virtutem:] atque oppoſitum ſacris literis non conſonare dixerat. Et Sotus de natura, & grat. cap. 17. [Si Deus vult me hoc facere, hoc eſt conforme regulæ ſuæ; ſi autem ita eſt, non eſt peccatum.] Adde Arauſican. 2. can. 23. [ſuam voluntatem homines faciunt, non Dei quando illa agunt, quæ Deo diſpiciunt.] Et inter errores Ioann. de Murcia Paſiſis damnatos hæc eſt propoſitio: [quicumque peccat conformatur voluntatem ſuam voluntati beneplaciti Dei: ſic, quod ille vult, ſicut Deus vult eum velle.] Ecce item voluntatum diuinarum pugnam, & contradictionem, ob quæ cuiusmodi actionem noſtram amari à Deo repugnat. Ne verò dicas hæc de voluntate diuina erga formale eſſe intelligenda, non erga materiale peccati: aduerte primò: horum pſerque de materiali peccati, ſue actionibus prauis iſtis expreſſa eſſe: alia de peccati origine, quod materiale peccati, & actiones ipſæ, prout à nobis, exerce nequeunt, quantumvis eas excorretes. Secundo quia voluntati Dei præceptum, quæ actionum ipſarum, non autem malitiæ eſt, actiones ipſæ, quare, & voluntas Dei præſcribens, vt à nobis fiant, contradicunt. Terrio de Terræ Sanctæ habitatoribus: [Quos exhortuiſti, quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina, & ſacrificia iniuſta, & filiorum ſuorum neatores ſine miſericordia, & cometoſores viſcerum hominum, & deuoratores ſanguinis.]

7. Cui rationi vnum adde appendiculum & Dau.

dem, dum Pſalm. 141. [doce me facere voluntatem tuam:] atque alibi ſæpe precabatur, & Chriſtianos omnes, cum ex Chriſti inſtitutione orant: [ſua voluntas tua, ſicut in celo & in terra:] non hominibus adulteria infidelitatem minus, quam fidei, iuſtitie & temperantiæ actiones ſibi à Deo repoſcere. Rurſus hæc fidelium orationem cum ſequenti, & noſ inſpirans in tentationem aperte pugnare: cum nihil quod nos in malum poſſit inducere, ac deducere poſſit neceſſaria præſcriptione materialis peccati permancere queat. Pone enim diaboli ſuggeſtionem, & immiſſionem in cor Iudæ, vt Dominum proderet: pone item demonem, vt expreſſo, & formali odio Deum oderimus, nos vehementiſſime, & videntiffime inſtigantem, quæ peſſimæ, grauiffimæque tentationes, atque horrendiſſimæ ſunt: porro, ſi odium Dei nos, aut proditiorem Magiſtri Iudæ, niſi Deo præſtante, atque efficaciter volente de ſe, ſuoque arbitrio, ſolum, vt eas actiones Iudæ, noſque eliciamus elicere non poſſimus, id tandem totis ſuis artibus diabolus ſuggerit, ad idque ſolum nos inſtigat, vt ea operemur, quæ ſint proſus voluntati abſolutæ, atque efficaci Dei conformia: vbi ergo ad malum diaboli tentatio: vbi eius in nos odium, atque æternæ noſtræ perditionis anxius amor, ardenſque deſiderium: cum tandem ſtudia eius in nos omnia tendant, vt Dei voluntatem exaſtiſſime, atque obſequentiſſime erodemus? Aliud ne animorum zelo flagrantis ſpiritus, & perfectiſſimi viri nobis, & verbis, & exemplo ſuadent, atque induitiſ ſuis ſanctis procurant? Faciant ergo noſtræ in demonem immeritum, imò vero de nobis optimè meritum, quæſelæ, atque creationes. Alterum etiam rationis, ſeu abſurdi modico appendiculum abſurdum contra præſcriptiones à materiali peccati ſubneſto Catholico Scripturæ Patrum, & totius Eccleſiæ Catholice dogmati altius contra dicens, & aduerſum. Nempe æquam omnibus rationalibus creaturis, non ſolum iuſtis, & Sanctis, quas obinde colimus, pièque veneramus, ſed eis etiam quas reputamus impias, & nequiſſimas (v. g. ſectiſſimo Iudæ ſanctique Petro, & Baptiſtæ) iuſtitiam, ſanctitatem, & perfectionem.] Hoc de ſanctis & iuſtis ſolum inter ſe comparatis aſſerere impium, hæreticumque foret, cum in Eccleſia, tam iuſtante, quam triumphante ſtella à ſtella clariuſ diſſerant. Aſt de nefariis perdiſſiſſimisque hominibus ad ſpectu ſanctiſſimorum quorumque virore admittente, extra cenſuram quidem erit, ſed quia inſanum & grauiffimæ Theologicæ cenſuræ pene immeritum & blaſphemia prætergreditur: deducum vero eſt à Clement. Alexand. quem num. 6. ex lib. de vita Moyſis recitauimus. Abſurdi verò huius illatio probatur: cum enim iuſtitia ſanctitas, & perfectio creaturarum actionum noſtrarum ex conformitate illarum, cum voluntate diuina (prima ſcilicet iuſtitie, rectitudinis, & ſanctitatis totius regula) merienda, æſtimandaque omnino ſit. Vbi repugnet actionem vnā voluntati diuinæ abſolute tali, & vnā alteri excedere, in iuſtitia, ſanctitate, & perfectione repugnabit: atqui poſtea neceſſitate præſcriptionis diuinæ ad materiale peccati, ſue, vt prauæ actiones à nobis fiant, implicat actiones cuiusmodi, neque entitative, ſue, quod ſubſtantiam, ſue, quod modum, ſue, quod intentionem, ſue quod extensionem, in aliquo quatuorſ minutulo, & indiſſibili diſcrepare à voluntate diuina, abſolute tali, & efficaci, minuiſſe conſentimus, quam actus charitatis Diui Petri, aut quod horum ipſi, humanitatis Chriſti Domini: ergo inſubſtitibileſt) humanitatis Chriſti Domini: ergo implicat aliquam quantumvis prauam, & nequiſſimam, atque ſectiſſimam actionem in iuſtitia ſanctitate, & perfectione morali intrinſeca excedi ab actionibus quantumvis perfectis ſanctiſſimi cuiusque, & perfectiſſimi viri, etiam Chriſti Domini, qua hominis. Dicitur in perfectione, & ſanctitate morali intrinſeca actionis: vt euſionem, & reſcurſum ad excellenſiam deſignatis operantis Chriſti Domini, qua hominis, ratione vitionis hypochondriacæ præcluderem.

8. Duo argumenta, minime languida, numero poſtremo

Disp. II. Quæst. III. Certam. IV. 601

ex principio argumenti vndecimi dedimus. Iam decimum quartum in introitu (permisso adhuc, quod & peccata, & tentationes, & meritum, ac demeritorum inæqualitas posita præfinitione ad materiale peccati persistenter) ex Patrum etiam doctrina, & à Patribus efformatum. Nempe Deum iniuste in hominibus prava opera punire, si ea ab ipsis fieri prædeterminatiue præfinit. Hac spectat Clem. Rom. 3. cognovit pag. 4. hæc ex Apostolo Petro recitans: [quomodo ergo Deus iudicat vnumquemque secundum veritatem pro actibus suis, si agere aliquid in potestate non habuit; sed, & iudices sæculi fructu legibus præfunt, & puniunt,] &c. item Nemesius recitatus cert. 1. num. 2. *quæ est ista libertas ubi hoc solum datur velle, quod puniunt, adiunctis quæ sequuntur inferius. Non erit iusta retributio, quæ per supplicia refertur necessitate à iudice inducta peccantibus; & Tertullianus recitatus num. 1. [Neque enim potest fieri, ut sit initiator, aut artifex vilius mali operis, qui nomen sibi perfecti vindicat, & Parentis, & iudicis. Maxime cum omnis mali operis, & vindex sit, & iudex] ubi ex tribus rationibus huic, de iustitia iudicij, & supplicij Dei ob opera prava, præcipue insitit, & Fulgentius recitatus n. 7. ex 1. ad Monim, cap. 26. illis verbis: [vassus autem iræ nunquam Deus redderet interitum, si non spontaneum inveniretur homo habere peccatum: quia, nec Deus inferret iram, si homo ex prædeterminatione Dei cecidisset in culpam.] Et Prosper recitatus num. 8. circa fin. *in iustis puniunt, quod, ut fiat, impellit*, quo nihil infans cogitavit esse aut. Porro iniustitia huius duplex (ratio statim rationis luminis præterit: etenim, qui id, quod in aliquo legis transgressore puniendum non iniuste, seu contra iustitiam, sed ex iustitia est, debet esse voluntaria, liberaque, imò ad tam dira supplicia in inferno infligenda, perfecte delibata legis transgressio: a qui præfinitio prædeterminativa abolet peccantem in præfinitæ actionis prohibita elicientia libertatem, ut rota d. 1. ostendimus: ergo & in supplicio ob illam abolet Dei iustitiam. Hæc ratio præcisa continetur postremis Nemesii verbis, & illis Augustini quæst. 1. 5. ex utroque testamento contra fatales Mathematicos eorum. 9. [quid enim, tam iniquum, quam, ut iniquus credatur, qui negatur aliud potuisse facere quam fecit:] inferius: [sed est, inquit, fatum vnicuique præstans, quia morte moriatur: quod, si ita est, non est accusandus homicida: nam, & duplici genere se defendit: quia, & ipse satis agentibus hoc fecit, & ille agentibus satis occisus est,] 11. de Genes. ad lit. cap. 7. *Aliquis, si necessitate peccasset, neque potuisset non peccare, iniusta foret sententia punientis*, cap. 11. [Neque hic libere oblati mihi scrutandi sunt, vnde discerem neminem vituperatione, supplicioque dignum, qui aut vellet, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat quod facere non potest. Nonne illi cantant in montibus pastores, & in Theatis Poetæ, & in docti in circulis, & Magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbem terrarum genus humanum.] Theodoret. 5. prouid. sub fin. [Neque Deus, cum sit optimus, ac iustissimus ab his penas exigeret, qui ex legem vitam viuere adamarunt, si adacti necessitate aliqua deliquissent:] consonat ad Rom. 8. in ea verba: *quos autem prædestinavit & 5. epistolam, diuino decretor. cap. 10. Cyrill. Hierosolym. Catechesi. 4. tit. de statu hom. Si necessitate scortareris, cuius gratia Deus gehennam parasset:* Chrysost. hom. 22. in Genes. col. 2. [Nonne manifestum est, sua quemvis voluntate, vel malitiam, vel virtutem eligere? Nam, nisi ita esset, & naturæ nostræ prauitas iniusta esset, neque illos punire, neque istos virtutum retributiones recipere oportebat.] Hieronymo 2. aduers. Iovinian. *Vbi necessitas est: nec damnatio, nec corona est.* Epiphani. hæres. 16. post med. [Si iudicium est, & reuera minas nobis instentur sunt, & qui malum fecerint penas dant: legem esse iustam confitemur: quando propterea, quod possit peccare, & non peccare, ab alio peccatorum supplicia iudicatur; alius vero laudem referat recte factorum.] Marcus Eremita de Baptismo longe à med. [Si peccata non pendunt à nostra voluntate, sed à Tyrannide Satanae, & à reliquiis peccati per Adamum contracti, quamobrem nos accusamus à scriptura, qui nolentes vexamur à peccato, à Satana Tyrannice tractamur? nonne immensio puniuntur?] Oportet Milevit. 7. aduers. Parmeni. sub*

init. *voluntas habet penam, necessitas veniam*; siue, ut melius Chrysost. hom. 60. in Matth. col. 2. *Nam hi omnes, nisi sponte delinquant, non puniuntur, sed miseratione digni sunt:* Eunod. Ticensi. apud Turian. nostrum lib. 4. pro Epist. Pontificis cap. 2. sub finem. *Non erit iusta retributio, quæ, aut per supplicia refertur necessitate peccantibus, aut bonam mercedem offert, ad quod trahuntur iniusti.* Boët. 5. Consol. prola 6. fine: *quæ cum ita sint: (nempe Dei præscientia, & prouidentia nostris actionibus necessitatem non imponi) manet intemerata mortalibus arbitrij libertas: neque leges solutus omni necessitate voluntatibus inique premiis, parvasque proponunt: quæ scilicet alias inique proponerent.* Prudentius 2. aduersus Symachum sect. 3. de genis canit. [Nemo nocens, si fata regunt, quod viuunt, ac sic: Imò nocens, quicumque volens, quod non licet, audent. Alterum, quia velle suum est, nec facta reatum imponunt homini; sed sit reus ipse suopte Arbitrio: placitumque nefas, & facta rependit. Impia supplicij merito, non sorte, peremptus.] Tradit & Aristot. 3. Ethic. cap. 5. & veritas huius Patresfamilias, legislatores, iudicesque omnes testes aduocat: ubi S. Th. lect. 11. post med. & 12. à principio.

9. Atque hæc iniustitiæ ratio ex in capacitate demeriti in operibus necessario, & absque vlu libero arbitrij, & voluntatis suæ cuius euementibus, euidentissima, lumineque naturali indita humano generi est, ut aiebat August. vndeque ea necessitas operanti contingat: si autem à iudice, & legislatore ea subditis contra legem operandi (vti à Deo nostri omnium legislatore, Principe, iudiceque supremo, iuxta hocce prouenit materialis peccati præfinitores) necessitas proueniat, alia grauior longe foedior, immaniorque iniustitiæ ratio in peccatoris supplicij Deo nefarie affligitur, à Patribus etiam eisdem efformata scilicet, Deum ex voluntatis malignitate, cordisque inaudita (adhuc apud homines perditissimos, & atrocissimos) crudelitatem, in immeritos prolixius anticipato alio, & leges iniustitiae ut transgredierentur: & transgressionem eis immisisse, ut haberet, quod in ipsis puniret, & immanem sui cordis crudelitatem eorum interitu; & tormentis ut satiare non posset, solaretur. Hoc argumentum pressit Nemesius recitatus, qu. 3. cert. 2. num. 2. illis verbis: *certe à rectis discordat affectus*, (id est maligni affectus est: hilpanc de mala entraña) *qui à subiectis exigat quod in potestate non tribuit*, quid autem si præfinitione non solum in potestate non tribuat, sed, ei quod à subdito exigit, tribuat oppositum? & Tertull. ibidem num. 1. recitatus verbis proximo num. repetitis. [Nec enim potest fieri, ut sit initiator, aut artifex vilius mali operis, qui nomen sibi perfecti vindicat, & Parentis, & iudicis. Maxime, cum omnis mali operis, & vindex sit, & iudex,] & 2. aduers. Marcionem cap. 9. fine *libertas arbitrij non ei culpam suam refert, à quo data est*, (nempe Deo) *sed à quo non, ut debuit administrata est: neque enim idem habendus est delicti auctor, qui inuenitur interdictor, imò, & condemnator.* Augustin. citata quæst. 1. 5. init, contra fatales Ethnicos expressus sic rationem instruit, [qui lege data cogit homines contra id, quod nati sunt facere, sciens non posse mutare naturam, ad hoc vtrique legem dedisse videtur ut haberet occasionem, quæ crudelitatem suam de nece hominis satiet, ut quid enim prohibet, quod scit aucti non posse? aut quemadmodum damnat hominem, qui non fecit, quod facere non potuit,] &c. col. 9. [Si à Deo sunt fata, lex non erit ex Deo: quia hoc non solum Deo, sed nec prudenti conuenit id damnare quod fecisset quoniam nemo vquam contra legem ausus est dicere, vel à Deo hanc esse negare fata à Deo dici esse non poterunt: quia ista Deus punit per legem: quando enim damnatur, quod sit impellentibus fati, sine dubio fata damnantur.] Mura *fati & naturæ*, seu naturalis, & minime impediibilis ab homine inclinationis ad opus malum in præfinitionis diuina vocem (quam fatum esse doctiores ex fatalibus volebant) atque prædeterminationis ab eo irresistibiliter ad ipsum opus, & idem argumenti vtriusque Augustiniani robur inuenies, Damascen. dialog. cont. Manich. [quam ratione, cum animam malo dederit eos postea condemnare, queat, qui malo se in seruitutem addixerint? dictum enim sunt, tu ipse nos tradidisti; sic omne iudicium iustitiam est.] Fulgent. 1. ad Monim. c. 23. [Hanc malum voluntatem, si non

dum peccanti homini tribuit ipse (quod absit) auctor iniquitatis exitit, qui malam voluntatem dedit homini bono, per quam peccans mereretur aeterno puniri supplicio: & cap. 26. [Nec Deus inferret iram, si homo ex praedestinatione Dei cecidisset in culpam.] cap. 22. [Neque iustitia diceretur, si puniendum reum non inuenisset, sed fecisse dicitur:] & eo cap. 26. sub fin. [quando autem peccanti sermo iram iustus Dominus intulisset, si ex Domini praedestinatione peccasset?] idem c. 13. ac saepius in Dei iudiciis sic distinguit in iustis (iustis) opera sua glorificat, in iustis (impiis) opera non sua condemnat, ut iniusticia, & malignitatis in horum damnatione calumniam a Deo propulset: inde Prosper ex eo, quod Deus puniat satis ostendit putat auctorem delicti, & actionis pravae esse non posse, ex utriusque affectus repugnantia: ita enim ait respons. 10. ad obiectiones Vincent. *Adulteria, & corruptelas non instituit novit Sancta diuinitas, sed damnare: neque disponere, sed punire, & ad caput Gallor. respon. 12. iniuste punit, quod, ut sit impellit: Chrysost. hom. 60. in Matth. [Non fecit quippe Deus talem peccatorem: non enim paenis afflixisset, si talem ipsum fecisset. Nam, si nullius nos rei, cum ipsi causa sumus, seruos nostros, & veras criminamus: multo minus creator omnium criminaretur.] Quod argumentum fufius persequitur Euseb. 6. praeparat. Euang. c. 6. ver. fin. haec ex Oenomaio, verbis scriptis, supposita necessitate agendi prave a Iobe per fatales gentiles: [Cur enim Iupiter, huius necessitatem agendi nos, ac seipsum non punit? ipse enim necessitatem agendi nobis imposuit: cur ergo nos plectimur, qui huic Ieri resistere nullo modo possumus?] Similia ex eadem fati suppositione scripsit cap. 2. fine.*

10. Haec in cuiusvis pravae operationis a quovis patrandae praedeterminatae praefinitione, vrgentissima sunt: verum in actionis pravae ab homine iusto, qua a iustitia decidat eliciendae praefinitione diuina longe adhuc maior iniustitia atque infidelitas luendaque Dei malignitas appareret, ut obleruat Prosper ad caput Gallor. respon. 12. *Si Deus hominem sibi obedientem a pietate decurbat, & bene currentem cadere facit: ergo retribuit mala pro bonis.* Fulgent. 1. ad Monim. recitatis nuper ex cap. 22. fine subnectens: *Maiores vero erit iniustitia, si lapsa retribuit poenam, quem stantem praedestinasse dicitur ad ruinam: quo etiam spectauit Tertullian. num. 9. recitatus ubi Patris nomen, quod Deo respectu iustorum specialiter conuenit, memorauit, ut inde initiatorum illum, aut Artificem malorum operum esse cogitari minime posse monstraret. etenim praeter iniustitias monstratas debito parentis in filios adoptiuos per suam adoptionis gratiam, non solum deficeret: sed omnino aduerfaretur, nouercae in illos odium exercens ex alto nimirum in praecipitum, & barathrum illos sua praefinitione praedeterminata irresistibiliter agens, & impellens qui ergo Christus Dominus suadebit sententiam illam suam. Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester caelestis dabit spiritum bonum petentibus se? quoniam iustis, non iustorum solum, sed peccantium quorumque querelis satisfaciunt: an distinctione illa futili, & haereticis familiari de praefinitione, & praedeterminatione eorum a Deo ad materiale, ac non ad formale peccati: sed nil praestabit: cum ultra materialis appositionem, nulla sit in formalis appositione, neque Deo, neque homini libertas, potestque illud non apponendi: quare, qui eos ad materiale impulit, egitque irresistibiliter, praefinitione sua Deus, quem formalis eo posito incutit ab illa nunquam potuit latere, in formale etiam eadem impulsione ad materiale, ac subinde in barathrum impulit: idcirco Patres recitati, dum his argumentis, & reliquis supra factis truntur, ex impulsione ad materiale, & opera, actiones, affectiones, concupiscentias, voluntatesque malas cuiusmodi efformant argumenta, & quidem malorum damnationem ob actiones, vel omissiones ipsas esse constitutum quia in eis prima legis, quae actiones, vel omissiones has prohibet, vel praecipit solum (*diligas v. g. Dominum. Non fornicaberis non furaberis*) contrarietas, & transgressio inuenitur. Secundo Marc. 10. 23. 24. 16. 1. Corint. 3. Eccles. 14. & 35. Luc. 9. Ioan. 12. quibus, & pluribus aliis ob opera, amorem inordinatum, & actus damnandi homines dicuntur: item delictorum voluptatum, & gaudij actibus, sane prauis, capitis magnitudinem tormentorum*

mensurandam esse dicitur. Apocal. 18. Luc. 6. circa med. Baruc. 4. (sub fin. Porro caetera, quae ex praefinitione materialis peccati inferuntur absurda, contra Patrum doctrinas alias in Ecclesia statutas persequi immensum esset: haecenus clariora, & viuidentiora sumus persecuti, missis pluribus quae praecise libertatem ad peccandum necessitatem tangunt.

CERTAMEN V.

Oppositiones ex Patribus enervantur.

1. Obicere primo Caluinus & Beza Augustinum c. 100. Enchirid. dicentem. [Propterea namque magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius, ut miris, & ineffabili modo, non fiat praeter eius voluntatem: quod etiam contra eius sit voluntatem: quia non fieret, si non fineret. Nec vique volens finem, sed volens: nec fineret bonus fieri mala, nisi omnipotens, etiam de malo, facere posset bene:] quae autem praeter Dei voluntatem non sunt, intra eam vique, quare, & eo volente sunt: ergo, non sola permissione Dei actiones pravae sunt. Caeterum cum contra eius voluntatem fieri peccata Augustinus illas dicat expresse, illud non praeter eius voluntatem, positum eius, quatenus ex ipso est voluntatem efficacem, ut fiat abique contradictione significare non potest: quod autem non finat volens, sed volens permittendi, seu permissionis suae positum dicit voluntatem, non vero actionum ipsarum a nobis: idque satis est, ut praeter eius voluntatem, sive eo absolute nolente non fiant, & inuito: siquidem vult non impedire aut non vult absolute (sciens volensque) cum impedire posset. Aliam rationem quoque praeter Dei voluntatem positam actiones nostras, etiam si pravae non sint immediate praemiserat his verbis: *Tam sapienter exquisita in omnes voluntates eius* [ut, cum Angelus, & humana creatura peccasset, id est non quod ille, sed quod voluit, ipse fecisset, etiam per eandem creaturam voluntatem, qua factum est, quod creator noluit, implectet ipse, quod voluit: bene utens, & malis, quos praedestinavit ad gratiam deorum salutem, quos praedestinavit ad pernam deorum salutem, quod Deus voluit, fecerunt, quantum vero ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficere voluerunt: hoc quippe ipso, quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsi facta est voluntas Dei.] verba quantum enim ad ipsos, non significant Dei voluntatem, quatenus ex ipso est, absolute talem a malis fieri, ut constat ex verbis sequentibus. *Hoc quippe ipso, quod contra voluntatem Dei fecerunt:* est igitur factus Deus, est, quantum ex se est efficacia non omnimoda, sufficienti, tamen, & serio velle salutem, & rectam hominum, & Angelorum vitam, ac nolle pravae actiones, & perditionem ipsorum. Caeterum velle simul paratum, & damnationem eorum, quam suis legibus committunt, non tamen absolute sed conditionate si peccentque voluntas in peccata absolute voluntatem transire nullatenus potest, nisi ex parte sua homines, vel Angeli actiones prohibitas, vel praecipitum omissiones pro suo arbitrio, & arbitrio apponant: quare, cum contra absolute illam, quantum ex parte Dei est sufficienter efficacem, se gerunt, quantum ad ipsos pertinet, voluntatem Dei conditionatam fecerunt nempe conditionis praefinitionem, per absolutam transgressionem & delicti positum, quae tota poenae ipsos erat, ac fuit, idque facere voluerunt, cum delinquebant, quantum vero ad impositum potentiam Dei pertinet, in suppliciorum, & poenae pro factis delictis inflictione, nullo modo id efficere voluerunt: vellent enim quantum ex ipsis est impunes peccare, etiam diuinae illius potentiae, & voluntatis nequeant euadere supplicia: quare ut bene Augustinus concludit. *Hoc quippe ipso, quod contra voluntatem Dei fecerunt de ipsi facta est voluntas Dei,* nimirum conditionata illa de ipsorum poenis, si transgredierentur, & peccarent, cuius conditionem ipsi purificarent, cum absolute delinquerent, conditionem ipsi purificarent, cum absolute delinquerent, quae in absolutam fecerunt transire. Atque haec tenet huius germana elatiorque commentatio est illa (est eadem)

eadem quam Bellarminus noster, & alij adhibent explicantes nolitionem, Dei de peccatis prauis, de nolitione signi & conditionata, ac non beneplaciti: quod licet rite ab eis tandem explicetur, non ita recto sensu possit ab hæreticis ac præfinitioribus usurpari, cuius in nostris vocibus periculum abest æstimare tamen potius, contextu toto attento transcriptorum, vel Typographorum incuria eam partem textus vitiatam, & voluit, pro noluit, culum,

2. Quod autem peccato, prauave actione ab homine posita eam iniustam vindictam, vel in aliorum salutem ordinare Deus positiue velit bonum, Deique sapientia bonitate, & omnipotentia diuina dignissima, id quod, & Augustinus obseruauit 3. de lib. arbit. cap. 9. [quomodo iuste peccata puniuntur, quæ si defuissent, creatura eius plena, & perfecta non esset? hic respondetur non ipsa peccata, vel ipsam miseriam perfectioni vniuersitatis esse necessaria; sed animas in quantum animæ sunt, siue iuris, & in suas actiones liberæ potestatis, quæ si velint peccare, si peccauerint miseræ sunt.] Tameñ eo malo, & miseria animæ permixta, eam ordinate bene bonum fit: quare, & vniuersi bonum vnde & bona esse mali & miserie à Deo permisso demonstratur: ac bonitate repugnante ordinationis, & permissionem eius Deo repugnantiam, egregie concludebat verbis postremis datis ex e. 100. Enchirid. Nec sineret bonus fieri mala, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene: quia tunc permixta voluntas, quæ ex malo permisso præcisè bonitatem habere nequit: aliunde habere non posset bonitatem. Hinc lucem accipiunt alia verba, quæ arripit ad aduersariis solè truncata ex eodem Augustino. c. 126. Enchiridij, quæ malis in quantum mala sunt, non sunt bona, tamen ut non solum bona, sed etiam sunt & mala bonum est: ergo mala esse Deus vult; abique cuius positiua voluntate non est, quicquid bonum est, ut sit; est quippe integer textus huiusmodi. [Nec dubitandum est Deum facere bene, etiam sinendo fieri, quæcumque sunt male. Non enim hæc, nisi iusto iudicio finit, & profecto bonum est ut sit; & quævis ergo quæ mala sunt, in quantum mala sunt non sunt bona; tamen ut non solum bona sed etiam sunt & mala bonum est: Nam nisi esset hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo esse sineretur ab omnipotente Deo, cui profecto quam facile est, quod vult, facere, tam facile est quod non vult esse non sinere:] etiam esse mala etiam ex voluntate permixta, & bona eorum, iam factorum, dispositione, cum sunt, vel ea puniendo, vel in salutem bonorum, vel alias rectè ordinando, bonum quidem est in se autem ut sunt, bonum esse nequit, cum in se mala sunt, quodcumque sunt: ut Augustinus ait: ac proinde ea esse velle positiua erga illa voluntate Deus nequit, neque, ut à nobis sint facere; sed solum potest velle ea non impedire cum possit. At inquirunt hæretici: est secundum se, & ratione sui amari à Deo nequeant; aut ob finem bonum, & ratione illius amari à Deo, fierique possunt, atque ut à nobis fiant prædeterminatiue præfinitis: id quod ex Augustino etiam confirmatur c. 101. Enchiridij. [Aliquando bona voluntate homo vult aliquid, quod Deus non vult; & rursus fieri potest, ut hoc velit homo voluntate mala, quod Deus vult bona. Tantum inter est quid velle homini, quid Deo congruat, & ad quem finem quicquid referat voluntatè ut aut approbetur, aut reprobetur.] Cæterum cum certum sit, non esse faciendum, vndeque mala, ut eueniant bona: nec prauæ actiones nostræ; siue ex essentia sua, siue hic, & nunc, ut à nobis sint, fieri, amari à Deo possunt: ut materiale peccati possit positiue facere, ac velle, Augustinus extra rem adducitur. Neque enim sonant (vtcumque adhuc) eius verba: Deum velle bene, & honeste, ut nos prauas actiones nobis velimus, & agamus; sed tantum quædam, quæ velle: ut meriti, ait, Patris mei mortem in supplicium; quam solum ex odio in Patrem vel ex ananitia velle, agereque nusquam potest licere: quare neque impelli, nedum prædeterminari à Deo filius ille potest, ut illud velit, vel efficiat; sed solum ipsi, ea vel actio, vel voluntas permittit.

3. Sed instant adhuc ex Augustino 5. cont. Iulian. c. 3. ac et princip. & mod. vbi traditionem Philosophorum à

Deo in passiones ignominie per meram desertionem, siue adiuuantis auxilij efficacis denegationem (quod ipsum est Dei permisso), vt Iulianus interpretatur, tanquam manem & friuolam interpretationem irridet his verbis. *quæris inaniter quomodo intelligendus sit tradere Deus, nolum laborans, ut ostendas eum tradere deserendo: ergo aliter quam mera desertione, & permissione Deus tradit ac proinde positiua voluntate, & operatione sua inclinando, & agendo, ut passionibus ignominie cedant, atque in fœdas incident actiones: cæterum toto eo textu, & sequenti id contra Iulianum intenditur ab Augustino, ut cuius peccatum, & (quod idem est) tradi passionibus ignominie, penam, & grauissimam peccati penam esse: quod Iulianus negabat: deinceps in singulis discursibus concludit, iam rogando, iam asserendo peccatum, cui quis traditur à Deo, penam esse peccati quomodo autem à Deo tradatur, vt potest ad inuentum hoc euincendum inuitile curandum non esse censet: ac sapè ibi proinde Iuliano modum, quo id à Deo fiat, eligendi facit optionem; est desertionis modum, cui insisteret soli Iulianus, ut traditionem in ignominie passiones, & praua desideria peccati non esse defenderet, vt potest intento Augustini oppositum eo capite ex insituro impugauerit Augustinus: constat mens Augustini præfata ex his, quæ oppositis verbis adnectit; sed quomodo libet tradat, propter hoc deseruit, & vides eius traditionem, quamlibet intelligas, quæ contra sunt, nimirum noua praua opera inde à sic traditis denotata admitti: curauit enim Apostolus dicere, quanta pena sit à Deo tradi passionibus ignominie: siue deserendo, siue alio quocumque explicabili, vel in explicabili modo, quo facit hæc, summe bonus, & ineffabiliter iustus: & refutato ex Apostoli verbis sensu desertionis Iuliani, quo eludere intentum vniuersi argumenti conabatur eidem huic rationi, & conclusioni contra Iulianum Augustinus ita insinuat: quid horum tamen de eis esse quod scriptum est. (Ezech. 14.) [Propheta, si errauerit, & locutus fuerit: ego Dominus seduxi Prophetam: & extendam manum meam super eum, & exterminabo eum de medio populi mei Israel: patientia est, an potentia? quodlibet eligas, vel vtrumque faceris, vides tamen falsa prophetantis peccatum esse, penamque peccati,] quoniam verò Catholica desertionis voce, (qua sit intelligenda, & Augustinus, & Patres traditionem perditionis à Deo in ignominie passiones, & desideria praua semper explicauerunt) Iulianus abutebatur, ut eam nihil in peccata sequentia conferre villo pacto posset: quare neque à Deo peccati antea acti penam à Deo infligam peccatum sequens esse dicendum, quia ea desertio solum erat Dei patientia, qua antea acta non puniebat eius, quem deserebat, peccata ita ipsum verbis ad proxima immediatis: quid est autem, quod dicitur, cum desideria suis traditis dicuntur relictis per diuinam patientiam intelligendi sunt non per potentiam in peccata compulsi? quasi non simul posuerit hæc duo Apostolus & patientiam & potentiam (Ad Rom. 9.) vbi ait: Si autem Deus volens ostendere iram, & demonstrare potentiam suam attulit in multa patientia vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem. Ac rursus longe à medio: quis verò ita desinat, ut, cum audierit, quod in Psalm. (139.) [canitur: Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori: hoc dicat orasse hominem, ne Deus sit patiens erga illum: si Deus non tradit, ut mala fiant, nisi patientem bonitatem præbendo, cum fuerit quid est autem, quod quotidie dicimus: Ne nos inferas in tentationem, nisi ut non tradamur concupiscentiis nostris: An forte hoc à Deo petimus, ne sit erga nos patiens bonitas eius? Non ergo eius inuocamus misericordiam; sed potius iracundiam prouocamus, quis ista sapienter sanè rimò quis, vel furiosus, hæc dicat? tradit ergo Deus in passiones ignominie, ut fiant, quæ non conueniunt, sed ipse conuenienter tradit, & sunt eadem peccata, & peccatorum supplicia præteritorum, & suppliciorum merita futurorum:] itaque non patientia solum bonitatem, qua antea acta non punit, tradit deserendo sed potentia etiam sua deserendo ut traditus in viciosa peccata, in antea actorum penam labatur.*

4. Et hæc quidem verissima sunt, & rite ab Augustino confirmata contra Iulianum. Sententiam, qui sola benigna Dei meritorum suppliciorum omissione, patientiaque, & traditionem Dei in desideria praua, & desertionem,

REGA
pari
Vla

ne qua illam Patres, & scriptura explicuerunt stare volebat, ut peccati sequens anteacti pena esse posse negaret, neque Dei adiutorium cuius subtractione, (quam Dei deservio sensu Patrum ad presentem traditionem explicandam significat) peccaretur, necessarium ad non peccandum, beneque operandum, contra alterum suum errorem, admittere cogere: quare, et si impugnationibus his illud: *non per potentiam in peccata compulsi*, quod Iulianus alterebat, quoad *compulsionem*, non impugnet, sed omittat, hac omissione impugnationis, ne tacite quidem approbat: omittit autem, quia presentis instituti non erat, & superfluo, extra rem praesentem, impugnet, quod pluries, ubi eam attigie quaestionem, ad nauseam vique, & totis quandoque libris praesentem, impugnet, sed recitatis, citatque haec eius locis claret: ergo duo asserit, & Dei patientiam in omissione suppliciorum meritum per anteacta peccata eorum, qui a Deo traduntur passionibus ignominiae, concupiscentiis, ac desideriiis pravis in ea a Deo traditione (& idem esto de excommunicatione, obduratione) claudunt, illam stare; neque Dei desertionem, quia eiusmodi traditio a scriptura, & Patribus explicatur. Postremum probatur absurdum datis impugnatione fecunda. Primum impugnatione prima ex Pauli verbis, quibus, praeter patientiam Dei, potentia ad eiusmodi traditionem requiritur: & sane Dei patientiam in suspensione debiti supplicij eam ingredi traditionem, praeter recitata Pauli verba, expressum est Exod. 8. videns Pharaon, quod data esset requies a plaga, ingravitur cor suum: & cap. 9. *ingravatum est induratum nimis dicitur*, ut bene pendunt Aug. qu. 24. in Exod. int. & serm. 88. de tempore maxime ante, & post med. Basil. hom. 9. Anastas. Nicen. quart. 59. in Sacram Scripturam: unde Hierem. 15. *Noli in patientia tua suscipere me*: id est qui statim verberes, ut emendes: id enim, non tam benignitatis, quam ira est; nec propria filiorum, sed reproborum administratio ut 2. Machab. cap. 6. & Psal. 98. *Deus propitius fuisti eis, & visitans in omnes adinventiones eorum*, iuxta Augustin. ibi: & ad Hebraeos 11. iuxta Chrysostom. hom. 19. ante med. Origen. 3. Periarch. c. 1. colum. 7. Gregor. 12. Moral. c. 15. sub finem inde patientia hac Deus male viros, cuiusque benignitate abuleros deteriores facere dicitur: quemadmodum nos, filios, & fetuos, qui indulgentia nostra peiores sunt, peiores dicimur fecisse, ut Origen. ubi proxime observat [indurare nos dicitur Deus tali typo sermonis: sicut herus, dum benignior in servum est, insolentior est ipse, & improbius efficitur, dicere potest: ego te talem servus feci: ego te perdidisti patientia mea insolentia tua causa exitit, qui te non statim per singulas culpas non punio pro meritis delictorum: quo ipso rem exemplo, & locutionis rationem tradidit post Augustinus serm. 88. de temp. post med. solum addens, *et hoc non dicimus, quod ex voluntate nostra in tantam sint superitiam deoluti, sed quia magis de bonitate, vel indulgentia nostra fuerint obdurati*: ut, neque Deum dilatione supplicij & in Pharaonem, & quos indurare fuisse passionibus tradere dicitur, ea, ut se vicio suo obdurarent, & passionibus viciolis cederent, vsum fuisse ostendat. Sed occasionem abulus vicio ipsorum arreptam fuisse, non ex eius intentione, ut ita arripere, oblatam, ut habetur 2. Petri 3. *Non tradat Dominus promissionem suam* (iudicij postremi) *sed patienter agit propter vos nolens aliquos perire, sed omnes ad patientiam reverti*. Ceterum cum nulla adeo pertinax obstinatio esse possit, nullaque adeo vehemens passio, quae Dei adiutorio, & auxilio aliquo non solum emolli, & superari in actu primo possit, sed quae de facto in actu secundo non superaretur, ac misceretur: patientia solius benignitas obdurationem excommunicationem, traditionemque a Deo (quatenus ex parte ipsius esse potest) adaequate non continet, nisi adiutorij, & auxilij, illius subtractio etiam accedat, quae peccati vicio, & anteactum delictorum oblationemque poena, & eius ratione sequens illud peccatum anterioris poena est, ac dicitur, quoniam in sequente peccato Deus punitur punireque antecessens aliud, sequens debeat causare (quod in Caietano ad 2. Reg. 13. & 16. reprehendunt merito Canus, Zúñel & Vasquez apud Ruiz d. 44.) & postquam velle, sed solum iustam suam desertionem, & inde infallibiliter

futuri sequentis peccati permissionem, ut expresse Gregor. homil. 11. in Ezech. longe a medio. Hoc additamentum, quo traditio, obduratione, excommunicatione nostri a Deo completur, & ratione explicata constat, & saepe a Scriptura, & Patribus traditum est, quos refert Ruiz d. 43. de volunt. nosque magna ex parte praesentis de haecenus recitamus, illud solum repeto August. 2. de peccatorum merit. & remissione ubi ait: nos a Deo, qui tentare nequit, ne temeretur, minime petere, sed ut si forte tentari experimur, a concupiscentia nostra adiutorio eius ne deservamus: ut in ea possumus vincere, ne abstrahamur illis iniqua in re, et si subtractio, ac negatio auxilij potentior sit, Dei nihilominus potentia, quae vique, non de se determinata, & naturaliter operans est, sed libera, exercetur: quare non benigna solum patientia, ut contra Iulianum Augustinus aiebat maxime, cum eis malis voluntatibus bene ipse post modum, ut velle, utatur, quod summa, solique divina potentia est.

5. Insistunt adhuc Haeretici, & adversarii reliqui ex aliis Augustini locis, quibus Deum nostras voluntates in actiones turpes inclinare, easque in cordibus nostris operari Deum docet c. 21. de corp. & grat. ex multis Scripturae locis concludit. [His, & talibus Scripturae testimonij diuinorum eloquiorum satis, quantum existimo, manifestatur operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocunque voluerit, siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum iudicio vique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper tamen iusto:] & speciatim id 2. Paralip. 15. *et noluit audire Amasias eo, quod Domini esset voluntas, ut traderetur in manus hostium propter Deum*. Eden. his ponderat. *Deus idolorum peccatum volens vindicare, hoc operatus est in eius corde, ut vique in se insubstantia admonitionem salubrem non audiret, sed ea contempta in bellum, ubi cum suo exercitu caderet*. h. c. 20. dicitur: *voluntatem proprio vicio malam in hoc peccatum iudicio suo iusto, & occulto inclinavit*: quibus verbis S. Ioh. ad Rom. 9. lect. 10. aliquid ultra permissionem intelligi ab Augustino, per inclinandi vocem ait, verum statim loquitur, [Ad malum autem dicitur inclinare homines occulto: licet in quantum scilicet Deus homini aliquid proponit vel interius, vel exterius, quod quantum est de se est inclinatum ad bonum, sed homo propter suam malitiam peruerse vitatur ad malum:] non autem dicitur, & per se locum ad bonum ad malum inclinare multis exemplis ostendit, eaque S. Th. explicatione (ut alia subiicienda desinet) satis ad testimonia Augustini foret. Ceterum testimonia haec praefinitionem praedeterminationem actionis prae non probant, siquidem inclinare, operari in nobis Deum eas actiones, citra praedeterminationem esse potest, ut de facto, & ex hinc in nobis actiones citra ea praefinitionem, & praedeterminationem in nobis operatur: Secundo, ut probent, plus probant, quam adversarii, etiam explorato haeretici velint: nempe praefinire Deum praedeterminationem non solum materiale peccati, seu pravam nostram actionem, sed absolute peccatum, Tertio (quoniam inclinare quovis modo, & velle, adhuc inefficaciter, pravas nostras actiones Deo repugnat) responderetur inclinationem hanc a Deo in pravam actionem non esse physicam potentiam, a Deo inditam inclinationem ex positiva Deo voluntate erga actionem pravam, quae de facto exercetur, sed permissionem solum, ut inclinata ad malum propterea voluntas in hanc prodeat actionem, impediendo ne prodeat in aliam, in quam ex pravo suo affectu passio, & oblatione prodiret; quod satis dixit Augustinus post remissis verbis, quorum egerimus commentum deest Hugo victor. 1. de Sacram. p. 5. c. 29. ex quo postea hanc tenet. *Potest ergo voluntas mala in se corrumpi, & vitari solui per proprium vitium, quod ei aliunde non datur, sed non potest per velle extra se praecipitari, nisi quia ei velle aperitur: & qui praecipitur quia vult ad ruinam suam aperitur: quodammodo ipsam inclinat, non impellendo, sed vitando*. nec author illi est vrendi, sed incedendi ut dicitur.

6. Lenius adhuc opponunt ex Augustino alia Novatores: Beza respondit, ad acta colloquij Monpeligardensis p. 281. ex c. 10. de corp. & grat. *Subterrimè credimus, &c.* in quo nihil contra nos, & pro ipsorum errore est, praeter in tertiam de suo ab ipsis parentem illam. (Praefinitionem autem Augustinus nunquam a proposito Dei finem habuisse)

CERTAMEN I.

Præfinitio prædeterminativa Deum causam, autoremque formalis peccati absolute facit.

fallissimam, & toties contr. 2. & hac 3. ex eodem Augustino ostendimus: quare verbum Augustini etiam recitatio oratio mihi vita est: cum nec interpretatione, nec solutione opus habeat. Obicitur etiam ex c. 7. Augustinus scribens, cum audimus: nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis Diabolus est, illos debemus intelligere electos per misericordiam: illum per iudicium. illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, illum ad effundendum sanguinem suum: cum autem sanguinis effusio, quam efficaciter voluit, media lude prodicione esset futura; & hanc efficaciter voluit, à Deoque electum ad illam Iudam videtur Augustinus asserere. Maxime, cum paulo ante dixisset, electum Iudam ad opus, quod ipsi, vel cui ipse congruebat, nempe ad Magistri prodicionem: id autem ad quod aliquis à Deo eligitur, à Deo proculdubio amatur: verum electionis huius nomine non ex intentione, adhuc inefficaci, ut Iudas Magister prodiceret electus hic ab Augustino intelligitur, sed solum Christi permittit voluntate. Notum enim Christus se ab illo prodendum si in Apollolum suum eligeretur, acque auxilio, tali v. g. non præveniretur: indeque opus redemptionis à se perficiendum; voluit autem eum eligere in Apollolum, & traditionem sui notendo, illo auxilio impedire seu, quod idem est prodicionis sui volendo permittit: ea vero patrata ad opus redemptionis nostræ per sanguinis sui effusionem vsus est, nihilque aliud Augustinus intendit: neque eodem proflus modo, quo reliquos ex gloria, & bonorum operum positiva voluntate inefficaci antecedente ad regnum prædeterminavit, ad sui sanguinis effusionem & prodicionem actum Iudam prædestinavit: quod expresse ibi Augustinus dicens: Ab illo quippe electus est, qui non præveniretur: ut per hunc opus damnable illud, propter quod venerat, ut venerabile completetur: non propter venerabile hoc illud damnable amaretur: cuius peracti, vsus quidem bonus esse potuit, non autem amor, ut fieret, adhuc ex intentione & amore venerabilis illius poterat honestus esse: & sine, ut amari antecederet posset, & intendere Augustinus, iustificas soli illius amor verbis satis esset, absque prædicatione, pro qua ab adversariis afferri soli modo possent.

QVÆSTIO IV.
Licetne à ratione ad materiale peccati prædeterminativæ præfinitiones?

QVÆSTIO præfens lectori superflua non immerito fors videatur: quandoquidem q. 3. ostendimus præfinitiones prædeterminativas non solum Patrum & Conciliorum constanti conclusioni in terminis ipsis contentæ, verum, & affirmativam conclusionem eorū sententia contradicentem tot ab eisdem validissimis rationibus concitari, ut nihil eis, vel rebus, vel numeri addi à nobis possit: sed quoniam adversariorum solutiones, etiam omnes fieri attigerimus, reiecerimusque, quantum doctis esset satis tamen ne, dum easdem, ab autoritate præcipue, vergebamus, confirmationem discursus longius traheremus, nō adeo ex instituto à ratione reiecerimus: id in quaestione præfinitivæ, quam rationibus soli Theologice transigimus, merito referamus, in eaq. Deum ex eiusmodi præfinitione non materiales peccati, siue actionis prave, prout à nobis hic, & nunc progreditur, solum, verū & formalis: quare, & peccati absolute causam ostendimus, & autorem fore quod hæretice plane esse adversarii ipsi, etiam explorato hæretici, fatentur, atque admittunt multis artibus & verbis resistunt: quorum omnium convenientia cum solutionibus recentiorum Thomistar. paucalorum quam validum contra hos sit argumentum ex Concilio petrum clarissimè ostendit, argumenta reliqua Patrum q. 3. data longius, non persequarum quia ibi, quantum opus à ratione fuit, eis adiutus: cum quia eisdem tantum solutiones, quæ huic argumento adhiberi possunt, eisdem rationibus sunt, servata singulis diversitate, impugnanda: quare omnia argumentis singulis superfluo, & ad taxum repetetur. Nihilominus aliquid aliud præter argumentum propositum præcipue et hominem contra præfatos Dominicanos à ratione q. præfente persequemur: missis tamen, ut dispensationis præfatione propositi argumentis peritis à libertate.

Christoph. de Orthog. de Deo Vno. Tom. I.

1. Vt huius argumenti robur innoscat dogma Catholicum, adversariis etiam hæreticis inauditum, statuendum in primis est, ne quis post hac vi illationis actus, & conclusionis affirmativæ præ concepto amore præceptis in hæresim ruat. Deum igitur formalis peccati, siue peccati absolute talis causam non esse, neque esse posse dogma Catholicum est: eiusque oppositum hæresis aperta. Hoc definitum esse à Tridentino recitatio à nobis q. 3. certam, r. n. 2. & certam, 3. n. 8. atque item iam pridem à Synodo Constantinopolitana 2. gener. 5. constat ex eodem cert. n. 1. A cursus ab Araulicano 2. & Valentino 3. eodem num. 8. recitatis, constant adversariis omnibus est, imò hoc, ut minimum tradi à S. Petro contra Simonem Magum, reliquique Pontificibus, & Patribus tota q. 3. productis, evidens ac perspicuum eisdem etiam adversariis est: qui (tametsi falso) eos de peccato absolute tali, eiusve formali; non autem de materiali peccati locutos fuisse contendunt: nec alia adversariis benignior interpretatio sue Conciliorum, siue Patrum ex cogitari potest: quare ea omnia testimonia hoc dogma expresse confirmant, solum addo celebre illud pro hoc dogmate Augustini testimonium ex 7. Confessionum c. 3. quod sic habet. Non tenebam explicam enodam causam mali, quacunque tamen esset, sic eam querendam videbam: ut non per illam constringeret Deum incommutabilem (ad malam mutabilem credere: ne ipse fierem quod credebam: itaque securus eam querebam, & certus non esse verum, quod illi (Manichæi) dicerent, quos toto animo fugiebam: quia videbam querendo unde malum repletis malitia, quia opinabatur, tuam porius substantiam male pati: quam suam male facere: & inde debam, ut cernerem, quod audieram, liberum voluntatis arbitrium causam esse, ut malum faceremus. Id epius docuit Augustinus locis datis q. 3. ubi alij etiam Patres, quos omnes de materiali peccati, ut prodicionis lude, cupiditatis, & desiderii ac voluntatis pravis eius propositionis exempla adhibuisse vidimus: quod notatum volo ad vim iam efforandi argumenti clarius ostendendam.

2. Argumentor sic: Deus præfinitivæ prædeterminativæ materiale peccati causa materialis peccati est, etiam per adversarios: at nequit esse causa materialis peccati, quin formalis eius & absolute peccati causa sit: ergo Deus præfinitivæ prædeterminativæ materiale peccati ex causa formalis eius & peccati absolute contra dogma Catholicum præfixum, Minor probatur primo: quia, ut supra tetigimus formale peccati & peccatum re ipsa absolute tale, & seclusa fictione considerationis nostræ, & entis rationis significationis, nihil aliud est, quam materiale peccati, quod adversarii vocant, sed implicat re ipsa eiusdem, siue realitatis, & entitatis eiusdem (ad quam solum physica realis, ac vera causæ physicae adiuvitas, & causalitas esse potest) causam esse, & non esse causam realem: ergo implicat Deum præfinitivæ prædeterminativæ materiale peccati esse huius causam realem, ac nō causam verā realem formalem eius, siue peccati absolute talis. Maior (quæ sola probatione videtur eger) probatur ex Tridentino, & Patribus, qui eius dogmatis, quod scilicet Deus causa peccati non sit, exempla adhibent in prodicione lude, & cupiditatis, voluntatibusque pravis & quæ materiale peccati ipsissimum sunt, adversarii fatentibus: ergo materiale peccati secluso formali, quod mens nostra materiali appingit, & rationis effingit idem ipsum verè, & realiter, quod formale seu peccatum absolute est Patrum & Concilij sententia. Patet consequentia; alioqui, dum Deum peccati absolute causam esse non posse aiunt, male in materiali peccati exemplum adhibent, si, ultra materiale, reale aliquid formale peccati, seu peccati absolute tale includeret. Probatur secundo ratione: quia, si à peccato absolute tali omne rationis nostræ signum, dum formale, ut quid unum, & rebus quæ in peccato, siue omissionis, siue commissionis intercedunt, superadditum secludas: idque solum, quod re ipsa est, dum verè absolute peccatur, consideres: solum innu-

G g g nica

nies prohibitionem legis, siue naturalis, siue positivæ, iure alterutro diuino, vel humano, eiusque aduerentiam per rectum rationis dictamen, & indifferentem operaturæ voluntatis, & creaturæ rationalis potestatem (quam præfinitione posita persisteret aduersariis actus, & operationis vt à creatura: atqui hoc totum, & solum, nihilque aliud formale peccati, & peccatum absolute tale omnino est (si aliud quidpiam, quod re ipsa, ac secluso rationis figmento formale peccati sit, vel peccatum absolute tale viterius claudat assigna) ergo re ipsa, ac seclusa fictione, idem ipsum, nihilque aliud formale peccati est, nec aliud quidpiam peccati absolute tale claudit: quæ de actione, seu de peccato commissiōis dixi, de omisiōis peccato, siue omisiōis actionis præceptæ eodem robore probant, & quæ de illa dicemus de hac æquæ, vt minimum, probabunt.

3. Sed, quidquid de hoc sit, illud tamen extra omne dubium est id scilicet, quod supra actionem nobis prohibita hic, & nunc vt à nobis elicitā siue supra materiale peccati eius formale, ac proinde peccatum absolute tale addit, nō aliter vere fieri, absoluteque causari ab aliquo agente posse, quam causatione, atque effectione vera, & reali actionis physica, prout à nobis, quibus prohibita est siue reali vera causatione materialis peccati: at per hoc Deus prædeterminatiue præfinit actiones cuiusmodi, vt à nobis fiant, & hic & nunc fiunt, siue materiale peccati est proprie directè & per se causa earū, hic, & nunc à nobis fiunt, siue materialis peccati, ergo est causa formalis peccati, ac proinde peccati absolute talis. Maior probatur facile, quia, quidquid formale peccati, quo peccatum absolute tale constituitur, supra materiale addit, id tamē necessario, & inuitabiliter consequitur ad materiale, ita, vt, nec Dei potestati subiaceat, vt posito semel materiali peccati siue actione prohibita, prout à nobis, formale peccati non agnoscat, & peccatum absolute tale non sit. Hoc vel aduersarij ipsi fatentur. Addo (quod ne illi quidem negare possint) non solum actione libera vltra positionem materialis, est necessaria, & inuitabili formale peccati apponi à nobis posse, siue eam simplicem emanationē, siue alia quavis voce donare velis: quod magno, ac firmo argumento est realis indistinctionis formalis peccati à materiali ipsius, solumque ratione nostra ratiocinante, & puro figmento, formale peccati à materiale distingui, vt prima consequentia probatione dicebamus. Sin minus ostendat, ac edisserere nobis, non liberam quidem, sed actionem vltra terminatam ad materiale peccati, quæ ad formale, quo peccatum absolute tale constituitur, terminetur: eadem maior, atque ei innixa subinde consequentia est expressa S. Thom. q. 3. de malo a. 3. corp. a. 1. Peccatum non est forma sed actus, unde illud per se potest esse causa peccati, quod potest mouere directe ad actum peccati: & 1. 2. q. 80. a. 1. Peccatum actus quidem est, unde hoc modo potest esse aliquid directe causa peccati, per quem modum aliquis directe est causa alicuius actus, quibus similia dedimus ex ipso 1. 2. q. 23. a. 1. sup. q. 3. cert. 1. n. 5. sine. Atqui per vos Deus præfinit materiale peccati prædeterminatiue, directè, & per se est causa actus nostri, etiam, vt à nobis: ergo & est causa peccati. Ne verò ex vniuersali, & necessario Dei concursu, & voluntate cōcurrenti ad omnē nostrum actum quæ q. 70. a. 2. admiserat, in ipsum vel in nos regeti argumentū posset præcauit q. 8. a. 1. ad 3. scribens: Dicendum, quod Deus est vniuersale principium omnis interioris motus humani sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana, & à diabolo per modum persuadentis, & appetibilis proponentis, &c. Quibus Deum directam causam actus prauī, vt à nobis, negat, ne principium suum contra ipsum possit inferre Deum peccati esse causam, & authorem, & sane eo articulo corpore ait: non aliter alicui imputari, vt causæ malitiam, & peccati absolute, nisi, quatenus mouet voluntatem, & interius inclinatur ad agendum, & volendum: quod in præfinitionum horum sententia agit Deus, agereque tenetur ex efficacia præfinitionis imaginatiuam, & appetitū excitando & suadens boni delectabilis cogitationes, sine quibus materiale peccati præfinit obtinere à nobis nequitimò agit & amplius aliquid, nec plusculum solum: cum non vtrunque inclinet, ac moueat, sed irresistibiliter ad agendum prædeterminet, unde ei potius, quam voluntati creatæ, peccati causatio tribui

debet: siquidem Dei solius est omnino libere, & cum potestate, ab omni necessitate absoluta poni actum, cui annexa inuitabiliter malitia esset, & ab illo directè, per se, & ex intentione ipsius, tanquam à causa principali præmouente, ab homine vero tantum, tanquam ab instrumeto præmoto, vt aduersarij volunt, actio, vero instrumentum, sed principali agenti illud præmouenti potius, principalique tribuitur.

4. Respondebunt primò: Deum, causam quidem physicam malitiæ peccati absolute esse, non autem morale, sed in primis solutio hæc est contra Patres, & Concilia, quæ vniuersim Deum causam esse malitiæ atque peccati negant, quare, & omnē horum causalitatem à Deo ablegant, maxime physicam, quæ præcepta & absolute talis est: cum tamen moralis causalitas solum secundū quid, & imitativæ causalitas sit, quatenus aliquo modo ad physicam causalitatem, & operationē motionē intentionali nos inducit in propositione autē negatiua prædictam absolute, & proprie tale remouetur necessariò à subiecto, est secundū quid tale nō remouetur quandoque: vt in his Æthiops non est albus, de quo album absolute, & proprie tale necessariò negatur, ac remouetur: non autē album secundū quid, siue secundū decet: & de imagine Cæsaris verè esse hominem negamus, & si imitativè sit, & secundum quid homo: alioqui, quia Deus ens rationis, & secundum quid non est, non esse ens dici absolute posset, ergo physicam causalitatem malitiæ Patres, & Concilia negant. Secundo moralis imputabilitas malitiæ, & peccati causalitas moralis, de qua hic, physicam necessariò consequitur: ei enim, qui causa realis physica malitiæ, & peccati sit, ipsi tanquam causæ cui imputetur, ac subinde tanquam causæ morali attribui certum est. Siquidem nos, non aliunde peccatorum nostrorum, & malitiæ causæ morales, & quibus, tanquam causis, malitiæ, & peccata in genere moris imputentur, inuenimus, nisi, quatenus ex physica nostra libera elicientia malitiæ, & peccatum absolute apponitur, reprobatur, quia determinatiue, fortius, & inuitabiliter, immutatque malitiæ, & peccatum absolute tale, à Deo prædeterminatiue præfinit apponitur, quam à dæmone exstante phantasia, appetitu, & maleuolentia boni delectabilis cogitationes: & tamen causa moralis, & cui malitiæ, & peccatum moraliter, & in genere moris diabolus censetur, ergo multo magis Deus. Dices causam moralem peccati, & malitiæ, vt contra physicam distinguitur, eam solū dici, quæ moraliter, non physice etiam illam causam contra tamē quia ex hoc fecit impunitatis malitiæ, & peccati nostri Deo tanquam causæ, & principali causæ non minuitur sed augetur: si enim, qui solum consilio, horum investigatione, præcepto, quæ omnia, & minus longe, & inefficacius, & mediatus, & indeterminatiue, nostramque voluntatem minime ligantia, vt malitiam, & peccatum apponatur fecerit huius in eas causas morales refertur: maiorem longe & refunder fecerit in Deum physicam causalitatem, determinatiue, fortius, immediatiue malitiæ, & peccatum apponentem præfinitione, & prædeterminatione, ita ad illos determinata, vt nulli ad vltus alios, quæ malitiæ & peccati appositione, possit inferuire, & qua non possint nisi media voluntate (est libere vt contradicitorie contendit) apponi. Secundo, nec fatales, qui per stellarum influxum in actiones prauas, & peccata causalitatem docebant, alii vel eius, vel stellarum in hæc moralem admittunt. Totalitatem, & tamen à Partibus, & Conciliis damnantur. Tolerant, si influxum hunc physicum in malitiam, & peccatum nostrum, & fecerit illam in genere moris causalitatem nostram, & fecerit solutio hæc admittat, moralem tamen reprobare & peccati solutio hæc admittat, moralem tamen fugere non potest, etiam, si malitiam, & peccatum etiam iuxta hæc solutionem prædeterminatiue Deus præfinit, & causet ad male suadens boni prohiberi delectabilis cogitationes, sine quibus, nec actio praua, nec malitiæ, & peccatum apponi queunt, ex ea intentione, & præfinitione apponendæ cogitur Deus: sicuti ex intentione quavis obiecti ad mediū necessarii intentio efficaciter obiecto obiectando cogimur omnes, quare ex præfinitione, & causalitate physica malitiæ, & peccati per hæc solutionem reprobata, admittenda etiam in hæc eadem moralis causalitas suasionis infligationis &c. in Deo erit.

5. Si autem recurras ad causalitatem moralem propriam legislatoris, & præcipientis, quæ Deo recipitur, cum prohibeat expresse, & actiones turpes, ac sublimis

malitiam eorum, & peccata in primis: moralem etiam causalitatem instigatoris, & fauoris horum in Deo hac solutione non excusat. Secundò, vt q. 2. ostendimus præfinitio- ne hac necessaria admissa, cum hic, & nunc impius opera- tur, & peccare absolute dicitur nulla extat vera lex aut præceptum, cum per hanc supremi rerum Domini, & Ar- bitri, ac Principis Dei efficacem de opposito voluntatem, sit lex omnis, vel actionem prohibens, vel præcipiens om- nino abrogata, imò verò, cum Dei, quatenus ex se est, serió & absolute concepta voluntas, prima, ac præcipua regula, & lex nostrarum actionum sit, ea quæ de actionibus prauis hic, & nunc excendit, & iuxta hanc solutionem de pec- catis admittendis ad sit, non solum legis de opposito ab- rogatio, verum, & de his admittendis lex Dei & præcepti impij perperantibus adest, quæ posita, & si nobis peccata omnia reddi impossibilia, imò & reddi honestissima vt ostendimus q. 3. cert. 4. a. 5. moralem tamen Dei præci- pientis causalitatem negare non potes. Vergetur: quia omne præceptum naturale, maxime de iure naturali diuino, est à Deo, tanquã primo, & supremo legislatore: sed præcepti non violandi, ac conandi contra feriam præfinitum effica- ciam Dei voluntatem, sed illam potius exsequendi, nec conandi contra eius sic efficaciter volentis Omnipotentiam, sed potius sese subdendi in operatione est de iure naturali di- uino: ergo & est à Deo: a quo per hoc est volutatis effica- ciam Dei de actione praua tendens virtute actiua, & causalitate physica Omnipotentie in malitiam etiam, & peccatum, & quam proinde ex generali illo præcepto de iure naturali diuino exequi debemus, nec in oppositum ipsi atq; Om- nipotentie per illam applicite renitendo ex Dei præce- pto, & lege de iure naturali actionem prauam, & malitiam, ac peccatum absolute impij apponunt: quare, & moralis legislatoris influxus in formale, nec solum in materiale peccati, atque in peccatum absolute, nec solum physicus contra hanc solutionem est admittendus. Denique vt hac solutione & distinctione causalitatis physica, & moralis aduersarij abstinent satis esse videbatur, ea ipsam à No- stris per Tridentinum, & Catholicos omnes nihilo- minus damnatis excogitata primo, ac traditam fuisse. Cal- uinus apud Stapler. Auditor in acta c. 2. ad id. Hunc desin- to consilio pag. 5. sine, & 6. init. sic ait: vtunque exequa- tur impij: quod apud se Deus statuit, nihil tam minus, quã Deo obedire: nam obedientia ex voluntario assensu nasci- tur. Illi dum obediunt Deo, qui o. era sua exigunt ad le- gis regulam: deinde eius imperio se voluntarij subiciunt. Nihil tale in omnibus impijs cernimus, quos Deus huc vel illuc sceleris impellit: & 1. init. c. 17. fecit. 6. apud Valent. tom. 2. d. 6. g. p. 1. sub init. id requirit vnum Deum à no- bis, quod precipit: si quid aduersus præceptum designamus non obedientia est, sed contumacia, & transgressio. Theod. Bez- za aphor. 1. 1. Eadem actiones, quatenus à Sathana, & ma- lis per Sathana, & per propriam concupiscentiam soli- citati proficiunt, eatenus peccata sunt, quæ Dominus iuste suo reprobis vult scire. Nunquã enim Dominus pecca- ta, quatenus peccata sunt, permittit: imò semper prohibet, ac vetat. Quibus impios Deum consilio, aut præcepto ad malum minime mouet, quin potius vtique modo à ma- lo retraheret: quare neque eo sensu scelerum illis moralem causam esse hæretici fatentur, id quod Zuinglius, & alij docent, dum ideò Deum eis actionibus non peccare aiunt: quia ipsi lex posita non est: peccare verò impios, quibus lex eis prohibens posita est vt inferius referemus.

6. Dices tertio cum Aluarez d. 24. de auxil. n. 23. Ledesim. a. 8. concl. 1. & alii Deum, nec causare, nec præfinire præ- determinatiue materiale peccati formalis, vt peccati ma- teriale seu fundamentum vltimũ, & respectum formalis peccati materialiter sumptum, sed designare eos oportet, quod ad materiale peccati formaliter sumptum, & funda- mentum vltimum respectum malitiæ, & eique connexum vltima actionem prohibitam, vt à nobis elicita addatur, nam hoc totum à Deo præfinitum prædeterminatiue ab eis alle- gitur. Secundò quidquid illud præter vacuas voces, rationis- ve argumentum arbitriũ sit, eisdem aduersarij torum princi- pibus prædeterminatiue à Deo præfinitum probatur. His ipsis argumentis præclusa est solutio Aluarez n. 36. & d. 28. a. 2. ex quo alij esse fundamentum malitiæ, vt prouenit à voluntate creata defectibili, sequi, (vt alij addunt) Deo, cuiusque voluntati & legi non subdunt. Sed posita lege prohibente, & (vt hi volunt) persistente cum voluntate

effica præfinitionis à voluntate eiusmodi fieri prædeter- minatiue præfinitum, & causatur: ergo & vltimum funda- mentum, seu materiale peccati formaliter, nec solum ma- terialiter sumptum, causatur à Deo: itaque, vt quæ defecti- bilis in actu primo creatura est, materialiter, & vltimò fun- damentaliter deficiat, & subinde malitiam formalem, & peccatum absolute inuitabiliter materiali illo exercito apponat. Confirmatur ex causalitate absoluta Dei in materiale formaliter sumptum, & vltimum fundamentum bonitatis operis boni, atque in bonitatem ipsam, & opus ipsum bonum: quæ ea solum ratione horum sententia à Deo causari eique, vt principali causæ, & auctori tribui dicuntur: quia ea fieri à nobis prædeterminatiue præfinit.

CERTAMEN II.

Euaſiones alie quæ Deum in peccati cauſatione à culpa excuſant.

1. Solutiones alie, quæ huic argumento adhibe- ri à Præfinitionibus solent, non tam illud soluunt (vt ipsi vellent) quam causalitate absoluta peccati, ex causalitate materialis peccati in Deo admissa eius fœditatem euacuare, atque adeo turpitudinem deterge- re conantur. Prima earum est. Deo nullam esse legem impositam, ne aliquid in creaturis, ac per creaturas suas faciat, fierique velit: quia earum Dominus, & su- premus est: quia essentia, & natura sua iustus: cum ta- men certum ex Scriptura sit iusto legem impositam non esse: implicat autem male, & contra legem operari eũ cui lex contra quam operetur, nõ est. Hæc ita solutio, & quæ hæretum aliam de nulla lege iustis imposita supponat, ita respondet Zuinglius (serm. de prouid. c. 5. [Cum Deus, in- quit, Angelum, vel hominem transgressorem facit: ipse ta- men non transgreditur: vt qui contra legem non venit. Non est igitur peccatum, quod Deus facit: sed homini, atq; An- gelo est, illos enim lex premit, atque acuat, deo autẽ cum creaturis suis libere licet agere: non minus, quam Patri fa- milia cum rebus suis, quam figulo cum luto, vtique: igitur creaturam huc impellat, huc, aut illuc agat, tantum abest, vt peccet, vt hæc cita insigne bonum non faciat: cum inte- ri in homo, cui lex est præfixa, etiã cum impellitur peccet, aduersus enim legem operetur: c. 6. [Quod Deus facit nõ est peccatum quia non est contra legem, illi enim non est lex posita, vt pote iusto. Nam iustus non ponitur lex iuxta Pauli sententiam: vnum igitur, atq; idẽ facinus, puta adul- terium, aut homicidium] quantum dei auctoris, motoris, & impulsoris opus est, crimen non est: quantum autem homi- nis est crimen, ac scelus est: ille enim lege non teneatur, hic autem lege etiam damnatur: Ita apud Bellarm. supra c. 4. §. Tertia ratio. Mittam posita præfinitione prædetermina- tiua ad materiale peccati, nullam hic, & nunc operantibus prauæ legem aduersantẽ perſistere: atque item semel iusti- ficatum, iuxta alteram rationem, Ob quam ab his Deum nulli legi subiaccere probatur, peccare nequaquam posse: quod, vt dixi, hæretis est expressa: siquidem, & iustos plures à lege sibi cum reliquis imposita prauariatos esse cõstat ex Sacra Pagina, & dauidem, Salomonem, & alios, & vni- uersum Ezech. 18. atque alibi dicitur peccatum, & dam- nandum iustum, si faciat, quæ lege prohibentur. Sed contra solutionem adhuc ex hac parte contra primo: Quia, & si iusto quoad terrorem & quasi coactionem, & violentiam meticolosam, ob quam legi pareat, cum parat, lex imposita non sit, quia lubens ex eius amore legi obsequi- tur: vt Zuinglius ipse ait, & Textus Pauli Catholico sensu intelligi solummodo potest, ac debet: atque ita nec neos, quia non inuitus, sed suppete genio, & natura recto suo dic- taminis (quod lex æterna est, & rectæ legis omnis origo) conformis operetur; tamen, sicut iustus terrore, & seruili metu legis exemptus, contra illam agens, peccaret, ita, & multo deformis, deus, vt iam ostendam. Cum autem non solum, qui immediatẽ, ac proximẽ actionem prauam prohibitam exercet, ac subinde peccatum com- mittit, sed qui ei causa, & auctor est, contra legem facit & peccat: ob exemptionem terrores, & metu seruili- lis legis, à fœditate, & turpitudine peccati, & si iustissi- mus natura sit, si operis prauo effectus auctor nobis deus,

12. Secunda solutio fumiſur ex fine, qui Deo ad praſtitutionem prædeterminatam materialis peccati, cuiusque, & malitiae ſubinde, & peccati noſtri abſolute cauſationem non vnus tantum fed multiplex cauſationem eſt. Quare, inquit aduſarij: cum, non tam ex re peracta, quam ex fine, & motiuo perſari honeſtas actionum debeat: Deus ſeclera totum cauſare, non ſolum abſque villa turpitudine, ſed cum ſumma honeſtate cenſendus eſt. Solutio eſtiam hac hereticorum praſtitutorum eſt. Caluin inſtruit, aduſarij, libertinos c.t.a. ait: Magna eſt differentia inter opus Dei, & opus impij, cum Deus coyice inſtrumentis, vtiſur. Impius enim ſua auaritia, aut ambitione, aut inuidia, aut crudelitatem incitatur ad facinus ſuum, neque alium finem ſpectat: id eo ex radice illa, id eſt ex animi affectione, & fine, quem ſpectat, opus qualitate ſumit, & merito malum iudicatur: Sed Deus reſpectum omnino contrarium habet: nempe, vt iuſtitiam ſua exerceat. Rurſus: Negamus Deum mali eſſe Authorem: quia in hac voce certa eſt notatio prauis affectus: maleficum enim apudmatetur ex fine, quo quiſque tendit, lib. de æterna Dei præd., & opusculis editionis Geneuſis anno 1552. pag.946. Ergo, cum iuſta de cauſa licet nobis ignota, (vt dixerat pag. 917.) à Domino procedant, qui ſeclerate ab hominibus maleficia perpetrarunt, etiam iſ rerum prima cauſa ſi uoluntas, peccati tamen uolue eſſe Authorem nego. Theodor. Beza reſponſ. ad Sebalt. Catellion. refutatione col.2. de Adami caſu. Deus hominem condidit ad gloriam, cum miſericordia, tum ſeueritate ſua declarandam, & id eo oportuit Adamum condi Sandum, & innocentem, ſed qui ſua ſtione, & ſine illa Dei culpa, vitioſus factus pateſaceret viam æternæ Dei conſiſti, id eſt, tum miſericordia, tum ſeueritate ipſius declaranda: oportuit ergo Deum quoque hac vnicam viam ſibi aperire: id eſt Adami lapſum ordinare: ſed ad eum, quem dixi finem: qui, cum ſi iuſtiſſimus, & iuſtiſſimus iuſtum quoque ipſius ordinationeſſe conſequitur: ac rurſus apud Stapleton in acta cap.2. verſ.23. criminis Iudæ, ac Iudæorum immanitate perpenſa, ab illis, & tamen dicit ſcripſura, eandem continent exultationem ex bono fine eius verba Apophorim. 31. Iuſte tamen permittit: quod iuſti iniuſti agunt: quoniam peccata quatenus à Deo nolente permittuntur, (permiffione hæretica abuſuſ, que eorum poſitum voluntatem & cauſationem admittit,) peccata non iuſti, fed peccatorum ſana iuſtum enim eſt eorum Deo peccata etiam peccatoruſciſi: ſed iſta eadem actiones, quatenus à Sathanæ, & a malo per Sathanam, & per propriam conceptionem ſollicitati entenus demum peccata ſunt. Melancthon explicat, epiſt. ad Rom. cap.8. Nam iſta mala que ſunt (tu-

3. Probatum vero licet bonum non purgat iurisdictionem actionem malam, neque circa illam affecit, ut axioma Theologicum fere: *Non furti facienda mala, et evitanti bona*: ac proinde furari, vt cleomeleon legitur, nemini licet: nec mementi, vt proximi vitam legatur: nec miracula fingi, vt Deus laudem Secundo probatur ex Innocentio 111. c. *Super eo*, de vltimo die. [Cum viturum crimen virtutis etiamque profectus detestetur, super hoc dispensationem aliquam profectus non videmus: quia, cum Scriptura prohibeat pro aliena vita mementi, multo prohibendus est quis, ne pro redempta vita captivi viturum crimine immolatur.] Postea, dubio procul, dispensari, si postea ex bono bene, iura, aut mendaciam malitiam exuere, ac inducere honestatem. Tertio scelerata notitia iustitiam Dei commendatur contra Paul. ad Rom. 3. [Si autem iniquitas notitia iustitiam Dei commendat quid dicemus? Nunquid iniquus est Deus, qui infert iura? Absit. Alioqui quomodo iudicavit Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in eo mendacio abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc ego, tanquam peccator iudicor: Et non (scit blasphemare, et sicut alicui nos dicere quidam,) faciamus mala, vt evitanti bona,] et cap. 6. [Quid ergo dicemus? Monebimur in peccato, vt gratia abundet? Si enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? Non enim peccato mortui effemus, sed in illo vivemus, si et bona bene, vt Dei gratia magis splendat, ac abundet, necesse infisteretur, ac in eo maneremus, cuius testimonium ita exposuit Chrylolog. serm. 118. [Si quidem ad mortem non vulneri, fere cura proficit ac salutis: et ad mortem fide soli congaudet ille fanatici: ita Deus non ad mortem fide soli congaudet ille imberbus, fereque peccatis implenda, sed ad delenda delicta ibidem certans, precantur fundit:] Quibus verbis aliam etiam certam, frequentemque ducimus causam eiusmodi praefinitionis arguere, persequendum contra eiusmodi testimonij ratio, et saltem solum, quae per se, et directae malum non est, et saltem gloriae Dei per se possunt infertur posse ex eius bene, et intentione inferri, atque ad illum honeste ordinari. Quod pro se, et directae mala sunt, ac proinde Deus, et saltem gloriae adversa, (vt hic et nunc propter a nobis ex causa actionis prae, et peccata, et si per accidens ex causa positum occasione Deus specialiter ordinatione dispensat, et providentia sua bona plura, et gloriam suam patet de

ducere; aut nec fieri, nec intendi posse antequam sint, aut
fiant; id quod inde constat; quia bona, ad quæ Deus se-
mel à nobis posita ordinat, sunt, vel ad destructionem, &
displicentiam de illis per peccatoris penitentiam, vel
humilitatem, vel iustitiam suam, in illis puniendis ostensio-
nem, vel ad deterrendos alios ab actionibus similibus;
quare scitè expositores ad primum Pauli locum eam ra-
tionem reddunt: quod per accidens, ac non per se (sic ut
materia actionem pravam) sequatur: in his S. Thom. fuit
sic ad rem præsentem satis r. p. quæst. 19. art. 9. ad 1. *Nihil
inducitur: secundum illud, quod competit ei per accidens
sed secundum illud, quod competit ei per se*: eamque ra-
tionem ad eum locum Pauli supponunt Chrysostom.
Oecum. Theod. Anselm. Ambr. & alij Patres aientes: ho-
mines per peccata necdum glorificari, necesse gloriæ Dei
causis, & auctoribus, neque veritatis, & iustitiæ, nec ad eas
proficere: quæ de causa per se, solum, vera sunt: ac pro-
inde nec ob illam esse peritrandam; quarto Eccl. 15. *Non
enim necessarij ei (Deo) sunt homines impij*: ad nullam
scilicet finem: cum tamen, si per se ordinabilia ad glo-
riam ex illorum, vel penitentia, vel remissione, vel sup-
plicio, escapandum forent, & forent ad eam finem ne-
cessarij Deo: cum non, nisi ab impijs, possint peccata
apponi S. Aug. lib. contra mendac. c. 7. sic fatetur: [ea quip-
pe opera hominum, siue causas habuerint bonas, seu
malas, nunc sunt bona, nunc mala, quæ non sunt per se
ipsa peccata: cum verò iam opera ipsa peccata sunt, si-
cut furtum, stupra, blasphemia, vel cetera talia: quis est,
qui dicat causis bonis esse faciendam, vel peccata non
fieri, vel quod absurdum est] iusta peccata sunt: J. Serrò,
videt Vvalden, eorum similem antiquorum doctrinam
arguit. 1. doct. fidei cap. 28. sub finem, quia Dei exemplo
hic agerent homines: committendo furtum, ut inde parent
elemosinam, & perpetrando perjurium, ut redimant
mercedem contra mandatum Apostoli: etenim Dei ho-
nestissima opera, & voluntatem imitari honestissimum
est.

4. Et hæcenus dicta contra quævis finem eis præ-
finitionibus prædeterminationis ad materiale peccati, ac
subinde peccatum, quod per illas vult, & causat Deus,
apponat, ipsum à culpæ fæditate non purgare: nec glo-
riæ suæ finem, communiter, tam ab hæreticis, quam ab
alijs præfinitionibus designatum. Nunc alijs finis reicien-
dus, nempe satisfaciendi muneri causæ primæ, quem
eodem concordia Domini eam præfinitores cum hæreti-
cis designant. Caluin. lib. de æterna Dei prædest. citat.
edit. Genevæ, pag. 152. aiebat, ut vidimus n. a. *etiamsi
veram primam causam sit eius voluntas; peccati tamen eum
esse auctorem nego*: quia utique muneri satisfacit suo: ac
proinde peccati, quod ad imputabilitatem moralem, au-
thor, & causa esse nequit, cum muneri satisfacit suo: id
expliat exemplo causalitatis vniuersalis, quam sol in su-
blimitate exercet. 1. institut. c. 17. §. 5. scribens: *vnde qua-
si scior in caduere, quod calore solis, tum putrefactum,
tum refractum fuerit: Radius solis excitari omnes videntis
nemo tamen illos (scilicet radios) fatere adeo dicit: itaque
cum in homine malo subsistat mali materia: culpa, quid
est, quod inquinamentum aliquod contrahere putetur
Dei, si ad suum arbitrium utatur eius ministro: quo ita
rem condici Caluinus putavit (inquit Bellarm. supra c. 5.
colam. 4.) ut eodem vltus exemplo eisdem verbis poene
facit instruct. contra libertinos c. 14. & epistola contra
Franciscanum illum libertinum: & quidem eodem solis,
& influxus celi exemplo Dei in actiones nostras pravas
concursum simultaneum à culpa excusant Patres Hieron.
in id Eccl. 17. *considera opera*; & epist. 150. ad Eduiam,
q. 10. med. alique Patres, quos supra recitauimus & S. Th.
1.1. quæst. 79. art. 1. corp. pluribusque alijs locis recita-
tis quæst. 3. à num. 3. Cæterum exemplum ut à Caluino
inducitur, & re non esse inde satis constat: quod ex
parte voluntatis ante prædeterminationem, & influ-
entiam, seu qualitatem præuiam Dei, nil, quod actionem
terminatur ad illam, à concursu autem, & influxu solis
non determinatur, nisi de se putridum iam, ac viciatum
corpus ad fætoris: siquidem calor idem, quem sol
per se causat, poma, & aromata suauissimo odore
fragrare facit, non fætere: quod autem, etsi sol cau-
saret determinatè fætoris illum corporis putridi, ipse*

non fæteret, non excusaret à culpæ fætoris Deum ipsam
in nobis causantem: siquidem denominationes intrinse-
cæ physice non tribuuntur ex causalitate actiua earum,
sed ex formali ipsarum inhærentia subiectis, quibus tri-
buuntur; quod secus in moralibus euenit: peccata enim,
non proxime solum ipsa admittentes, & operantes, sed
& ad illa ipsos excitantes, inducentes, impellentes, ne-
dum prædeterminantes, turpitudine inficiunt. Patres
verò, & scholastici eis exemplis rem Catholice expli-
cant: quia omnem determinationem ad actionem prauam
penes voluntatem creatam esse aiunt, quæ concu-
sum indifferenter ad vtrumvis à Deo oblatum determi-
natione sua simul trahit: quemadmodum calore à so-
le producto, & aromata suauem odorem spirant, ca-
dauera putore suo fæcent. Missa tamen exempli huius
ad præfinitionis sententiam recandam, explicandam,
que inutilitate, imò ineptitudine: eidem solutioni de
primatu, & vniuersalitate causæ propriæ Dei Caluinus
insistit, 2. institut. c. 4. §. *Omitto hic vniuersalem Dei moti-
onem vnde creatura omnes, ut sustineatur, efficiam quid-
vis agendi ducunt*, quæ abunde Deum prauum operis &
peccati causatione à culpa excusari docuerat recitatis
locis, ac sapius hisque verbis supponit. Beza eandem
solutionem tentat primis septemdecim aphorismis, dum
Deum causam primam statuit, creaturæ omnia ipsius
instrumenta, ut inde ipsum à culpa scelerum, quæ ex
eius præfinitione agimus, purget Aphor. 18. his ver-
bis: *iam igitur ipsa ad Deum accomodemus, cuius effi-
caciæ ante probauimus in omnibus, quæ sunt sine ulla
exceptione: & ita quidem, ut per ea, quæ condidit,
tandem per instrumenta exequatur suo tempore, quod
ab æterno decreuit*. Consonat reliquis deinceps Bucerus
ad Rom. 1. in ea verba: *Tradidit illos Deus*, scribit. *Ex
hoc, quod Deus non sit efficax nostra indurationis causa,
nostræque traditionis in desideria mala, consequitur
Deum non esse Deum hoc est rerum omnium causam pri-
mam: & Zuingleus serm. citato de prouidentia cap. 3. ait
cum Deus in se non posset, per creaturam iniustitia exem-
plum produxit: Non, quasi creaturam illam suo Marte
produxerit, quæ, nec est, nec vult, nec operatur sine
numine, sed sibi in operando, ut causa primæ, & vniuer-
sali subiectam; sed, quod Numen ipsum auctor est eius,
quod nobis est iniustitia; illi vero nullatenus est: quia
scilicet abique eo nos, vtpote creaturæ eius, operari non
possumus*.

5. Verum solutio hæc supponit, & recte, Deo eius-
que bonitati repugnare plus efficacia, & concursus ad
materiale peccati ex parte sui exhibere, quam opus sit,
ut muneri causæ primæ satisfaciatur, requiraturque, ut
actio praua, & peccatum in rebus à nobis apponatur:
inde enim non solum ab his, sed & à nobis, ac reliquis
scholasticis Dei concursus in actiones pravas à culpa
excusatur: quod autem vltra debitum munus causæ pri-
mæ exhiberetur, neque ex eo munere esset, neque ex
sine satisfaciendi muneri illi posset exhiberi, ut præsens
eualio contendit: ac ei muneri, abique prædetermina-
tione, præfinitione ex parte sua ad materiale peccati,
præparatione, & oblatione concursus ad illud, cuiusque
oppositum pro arbitrio voluntatis, sit omnino satis, nec
fieri satis aliter potest: tum, quia eo solummodo saluari
creaturæ liberæ in ea actione elicienda libertas potest,
vbi fuit disp. 1. mon. strauimus, cui seruandæ causa prima
eius, & vniuersalis, quæ talis respectu eius creaturæ est,
debet attendere: tum etiam: quia nulla ratione, aut au-
thoritate, nisi leuissima, seque ipsa labante, & subruen-
te, (ut vidimus disp. 1. vniuersum contra præfinitiones
prædeterminationis actionum nostrarum liberarum, &
speciatim prauarum tota hæc disputatione, videbimus-
que cert. postremo,) inducitur necessitas præfinitionis
prædeterminationis ad actiones liberæ, præsertim pravas,
ex parte & titulo causæ primæ: ergo nulla est ex eo titu-
lo, & sine peita solutio. Sed probatur vicius antec-
edens subsumptum. Nam in quibuscunque creaturis
liberis, cedentibus tentationi, siue non cedentibus, ad
munus causæ primæ spectat eas in actu primo consti-
tuere, ut operari prauæ, ac cedere tentationi vel omit-
tere, aut oppositum agere absolute possint (ut Domi-
nicani præfinitores asserunt, quomodolibet ad oppo-
situm eam potestatem cum præfinitione ad actum

componant) atqui in iis, qui actionem prauam non eliciunt, nec tentationi cedunt, adest potestas absoluta in actu primo (quæ abique requisitis omnibus, ex parte actus primi ad operandum esse nequit) ad cedendum tentationi, & actionem prauam eliciendam absque præfinitione prædeterminatiua ad illam, vt patet in præfinitione omnium doctrina: ergo muneris causæ primæ, quatenus ad actus primi, & potestatis absolute creaturæ liberæ ad actionem prauam eliciendam, constitutionem spectat, satisfaciunt absque prædeterminatiua præfinitione Deus: ergo præfinitio prædeterminatiua actionis prauæ necessaria non est, vt Deus muneris causæ primæ satisfaciatur: etsi comitans Dei concursus pro actu secundo, vt pro eo etiam signo, & posteriori naturæ satisfaciatur, vltimius requiratur. Nec refert, si quis dicat ad munus causæ primæ pertinere præfinitio prædeterminatiua ad actiones eliciendas, non autem ad non eliciendas. Siquidem argumentum ad munus causæ primæ antecedenter ad actum secundum liberæ operationis creaturæ expendum omnem diuinæ præfinitionis efficaciam, & prædeterminationem cum operatione connexam excludit. Secundo impugnatur valide ab absurdis solutio notatis fere omnibus à nostro Ruiz d. 20. sect. 1. art. n. 7. quia, cum multo plures actiones turpes, & peccata sint, quam honestæ incredibile est ad munus causæ primæ, & vniuersalis, & sanctissimæ spectare plura tot praua, quam honesta prædeterminatiue efficiaciter præfinitio. Ne vero ad anteauctorum peccatorum demerita recurras, aduerte adeo præponderantia Christi merita diuino iudicio, non oberrantia solum, sed perpensa. Vrgentius in primis: nam qui solum tunc in mundo aderant peccatis primis, & in prauis Angelis recursum occluditur. Item Deum causæ primæ, & vniuersalis muneris non satisfaciatur, nisi hic, & nunc Iudam ad prodicionem non determinet: & sic de aliis peccatoribus: nec satisfaciatur ei muneris, nisi Paulum hic, & nunc ad conuersionem prædeterminet, & sic de iustis alius ridiculum est: quod hæretici diuinæ electionis gratiam euacuet: cum nihil, quod solo titulo causæ vniuersalis, & primæ à deo decernitur, & præstatur, ex gratia Christi præstetur ac donetur. Tercio, cum muneris causæ primæ propriissimum sit inclinationi, & propensione causarum secundarum voluntate, & necessitatio concursu suo annuere: deficiet à munere causæ primæ, quoties propensum ad vitia ad ea non prædeterminat, sed tenet ne cadat, lapsusque præ propensione à vitis reuocat, & ad meliorem frangi conuertit: quod si ita esset, vix nobis ex massa Adami corrupta, pronaque ad malum pro creatis. Deum enim ex causæ vniuersalis primæ munere in nos tanquam parietis inclinatio, & materia depulsa irruentem (quod perdidit etiam hominibus improperat Psalm. 61.) Deum haberemus aliunde quarto. Nulla erit naturæ humanæ maior, quam Angelicæ (supremi etiam Angeli) fragilitas, cui nulla alia fragilitas sit ab ea, quæ sua præfinitione prædeterminatiua, necessaria antecedenter, vt prauè operetur, Deus cuique ex munere causæ primæ vniuersalis indiderit quinto demum, cum munus hoc causæ primæ, & vniuersalis ad prædeterminandum creaturas rationales ad materiale peccati, & turpes actiones sicuti nec ad honestas, Deum non determinet, aut cogat, fiet, vt tam prædeterminatio ad actiones prauas, quam ad honestas oppositas, vel pura alterutrum omisso, ex munere causæ primæ vniuersalis liberæ à Deo proueniat. Inde vero inferitur necessario, iustum posse longo quantumvis tempore vitare mortalia alia omnia, & omnes tentationes quantumvis vehementes superare, persecutareque in iustitia absque gratia Dei supernaturali per Christum contra definitionem Tridentini sess. 6. c. 13. & can. 22. Imò & quamuis absque habitu villo, & auxilio gratiæ supernaturalis, innoxium toto vitæ tempore posse persistere (quod longe est absurdius) cum omisso, siue pura præfinitionis prædeterminatiuæ ad actionem prauam, siue coniuncta præfinitioni prædeterminatiuæ de actione incompossibili, pro quouis tempore ex libertate, & munere, tituloque causæ primæ vniuersalis mere naturali proueniat: eaque sublata praua actio, nec futura sit, neque esse de facto possit; in nolitis verò principiis, cum de negare concursum ad peccandum, siue exiguo, siue longo tempore, (vt Deus pro libito potest) non ex causæ primæ, &

vniuersalis munere, sed ex Dei deficientia huic muneris (ex quo paratum ex parte, & decreto suo de indifferenter concurrendo pro creaturæ liberæ arbitrio concursum habere debet) denegat concursum, ac non concurrere decernat, non nisi, vt causa specialis ex supernaturali prouidentia id præstaret: atque pro tempore, quo vellet, hominem culpa immunem seruaret.

6 Has forte difficultates subodorari aduersarij alias tentarunt euasiones. Primam negando Deum titulo causæ vniuersalis primæ, vtque ei muneris satisfaciatur ad actiones prauas nos prædeterminare. Hanc à nonnullis Thomistis Dominicanis datam refert Ruiz, quam ego & à Caluinistis datam non semel video: Primo à Caluino 2. instit. cap. 4. §. 2. omittit hic vniuersalem Dei motionem, vnde creatura omnes, vt susciuntur, ita efficiaciam quidvis agendi ducunt, de illa speciali actione tantum loquor, quæ in vnoquoque facinoræ apparet. Item quæ eodem loco: & §. 3. de instrumenti ratione omnis creaturæ respectu Dei, cuiusque vniuersali dominio in creatura omnia ad quoscunque vellet, & ex quouis sine relict eorum vius; quam etiam dedit Zuinglius episcopus citata ad Philippum Carorum Principem capite 1. his verbis: cum mouet ad opus aliquod, perficienti instrumentum fraudi est, sibi tamen non est: isti enim libere mouet, neque instrumentum facit iniuriam, cum omnia sint magis sua, quam cuiusque artificis sua instrumenta, quibus non facit iniuriam, si nunc limam in malleum, & contra malleum in limam conuertat. Mouet ergo latronem ad occidendum: Beza aphorismo 18. supra recitato & 19. 20. 21. 22. 30. eadem doctrina instrumenti & artificis eo vrentis pro libito, hanc tradit solutionem, item qui ad arcana Dei concilia occulta Dei iudicia in te præfenti recurrunt: nam munus tituluque causæ primæ, & finis notissimo huic muneris satisfaciendi decreto prædeterminatiuo materialis peccati notissimum generalissimumque est, neque in arcana Dei consiliis, & iudiciis à nobis inferutabilibus, & absconditis repositum, torcebat Caluinus citatis opusculis, & editione lib. de æterna dei prædestinatione, pag. 905. Arcanum Dei consilium, quo prædestinatus fuerit hominis lapsus, quæ deest fortitate procul adoret fides nostra. pag. 917. cum longe aliam humanam mentis perspicaciam arcanum esse palam sit, ne ignorantiam nostram fateri pudeat: imò ne quem ex fidelibus ne scire pigeat quod Dominus lucis sua inaccessa fulgore absorbet. Ac 3. instit. c. 23. §. 4. ait. Redundum tamen semper esse ad solum diuinæ voluntatis arbitrium cuius causæ sit in ipso abscondita & §. 9. ex necessitate adeo impudenter agendum excusabiles eos non esse ait: quandoquidem Dei ordinationi, quæ se exitio destinatos conueniuntur, sua confert aequitas, nobis quidem incognita, sed illi certissima: similiter, & eius discipuli loquuntur, sed tamen solutio hæc præcipuum deserit aduersariorum, siue Hereticorum, siue Dominicanorum fundamentum, quod est causæ & libertatis diuinæ primatu defumitur, cum non inde sed ex titulo & fine alio nostrarum actionum liberarum prauarum etiam, præfinitiones prædeterminatiuas indocet. Secundo neque ea ratione proxime factas impugnationes euadit, nisi in alia eque absurda relabatur. Etenim ex quocumque titulo, & fine speciali, qui causæ primæ, & vniuersalis non sint, ea actionis prauæ prædeterminatiua præfinitio à Deo concipiatur, vel in ordine naturalis prouidentie remanet, vel fecit: Si primum omnia absurda memorata sua proportionem reuertunt, præsertim postremum; quod scilicet longo quouis tempore absque auxilio gratiæ supernaturalis per Christum possit iustus in gratia perseuerare contra Tridentini definitionem: imò, & peccatorem toto vitæ relique diutissimo tempore tentationes omnes absque supernaturalis prouidentie gratia, donoque vincere de facto possit. Si autem postmodum, dicas præfinitionem prædeterminatiuam actionis prauæ, ac peccati titulo, & fine specialibus quibuscumque conceptam ad ordinem supernaturalis prouidentie pertinere: æquale aliam incidet absurditatem. Nempè gratiosam ordinis supernaturalis voluntatem Dei indeque orram gratiam ordinis eiusdem ad actionem prauam, & peccatum inordinatè requiri: quod erroneum, vt minimum est, etiam iuxta Patres, & Concilia, id solum, quod gradu quous ad vitam æternam conducit ad ordinem gratiæ, & prouidentie supernaturalis spectat, ac prouide, quod ad peccatum

carum, quo ab æterna vita deducimur, nos inducit ad ordinem gratiæ, & providentiæ supernaturalis nequit spectare. Secundo, quod in nobis, & à nobis ex nobisque est, ordinis gratiæ providentiæque supernaturalis non est, iuxta Patres & Concilia: atqui iuxta horum dogma peccatum à nobis est, etenim contra Pelagianos, & semipelagianos hoc statuit: *Nihil nos à nobis, & ex nobis habere nisi mendacium, & peccatum: ut minimum etiam opus ad vitam æternam conducens ex gratia supernaturali Dei esse contra præfatos hereticos probent: ergo iuxta Concilia nihil super naturale ad actionem pravam, & peccandum potest induci* requiri. Dixi *induci*, quia retractivè, siue retrahendo à peccato, qui minimum auxilij, seu vocationis necessariæ ad constituendam libertatem ad peccandum gratiam Dei esse cum nostro Gaspare Hurtado (nos) Academiæ Complutensis Decano Doctores censeant aliquid super naturale ad peccandum: *retractivè* tamen requirit censura omni (me iudice) immunes faterentur, sed de his latus tomo I. de ente supernaturali contr. 2. d. 3. de gratiæ auxiliant necessitate. Denique, si ea supernaturalis providentiæ specialis in præfinitione prædeterminatiæ actionis nostræ prave admittatur, crudelior, diutior, immeniorque in nos Deus convincetur, quam, si ex connaturali nobis providentiæ præfinitione, siquidem ex connaturali ordine nos extraheret, atque ad super naturalem eucheret, ut maiori nos ruina agat, in peccatum, & in tartarum præcipit.

7. Secundum ad hæc vitanda effugium aperuit adversarius noster Ruiz d. 29. sect. 2. sed simul præcludit. Nempe Deum prævolere voluntatem creatam pravam operationem, & peccatum executam absque concursu Dei, si absque illo agere possit; tuncque suæ munere, titulo, & sine causæ punitæ universalis, siue ex specialioribus aliis, absque illa sui indecentia posse Deum actionem ipsius pravam prædeterminativè præfinit, & peccatum subinde causare. Hac solutione ad decretum comitans tumendum Valquiannus vobis audiui. Ceterum, & in terminis implicat solutio, nec difficultati satisfacit, & Dominicus Thomistis ex vultu esse aliunde non potest. Primum constat. Nam in illa hypothese, si voluntas creata absque concursu Dei posset operari, & operatur est implicatio in horum omnium sententia: quæ statuit omnia creata concursu Dei non solum, ut sint, sed, ut operentur etiam, ex parte actus primi indigere: ergo in cōditione illa voluntas creata vera potest conditione ipsa, vel increata esse, vel chimæra: de quavis autem earum peccabilitas, siue operatio prava, & peccatum falso iudicio (quod virque Deo repugnat) asseritur: siquidem Deo, ob entitatis perfectionem actio prava, chimæra, ob necessarium entitatis defectum omnis vera operatio repugnat. Nec difficultati satisfit: ex eo enim, quod peccatum aliàs scias absque tua inductione, & impulsione per impulsione alterius, non licet tibi loco illius impellere ad peccatum, quin culpam incurras: imò, neque illum alium impulsorem, ut peccatum, & actio prava fiat, impulsione, & inductione tua adjuvare. Vigetur, quia præfinitionis huius prædeterminatiæ impulsione actionis prave & peccati à voluntate creata futuritio absolute & de facto apponitur: nam futuritio illa prave operationis à voluntate creata, si se sola posset (est ficticia, & chimærica non esse) conditionatam futuritionem in qua sola semipelagianæ & hæreticæ peccata, & demerita admitti possunt) minime prætergredietur. Denique nequit Dominicanis solutio inferri. Siquidem futuritionem veram, & scientiam conditionatam contingentis, non solum absque decreto absolute Dei ex parte actus, & obiectivè conditionato, sed etiam absque eius decreto adhuc ex parte hypothetico (quod solum rota hæc controuersi, contra illos committimus) imò cum illius & omnis voluntatis Dei, etiam indifferenter concurrenti, negatione, & exclusione admitti posse, ac debere ex solutione faterentur.

8. Eualio tertia est de spontaneo ut coactioni, & voluntario apponitur, quod ad peccatum satis esse, ac Deum à culpa in eius causatione excusare contendunt est bastian. Castellion, refutat calumniam 2. verum non poterant aliter velle: Fateror, quoad euentum, & energiam, sed voluntas tamen Adami cōcisa non fuit. Sotus 1. de

natura & grat. cap. 17. eadem ex Luthero, Melanctone Bucero refert, ac refellit, ex locis communibus Lutheri, ubi quia peccatum propria voluntate diaboli, & hominis ortum est, neque Deo approbante, aut cogente voluntates nostras, factum est: ideo nequaquam est necessario factum necessitate absoluta: sed spontaneitatem à coactione & inuoluntario solutam ad meritam, ac demeritam, & libertatem ad hæc necessariam, non sufficere ex Tridentino, & definitionibus Pontificum ostendimus d. 1. Nunc eius solutionis, ut Deus in actionis prave, & peccati causatione, à culpa excusetur, insufficientia ostenditur. Etsi enim impulsio, & inductio in actionem pravam alterius huius libertatem relinquit, & in nobis etiam Dei prædeterminatiæ præfinitio prave nostræ actionis & peccati (ut adversariis tota hæc disput. permittimus, non fatemur) ac proinde libertatis, & potestatis nostræ actio prava sit: nihilominus ita liberè operaturum prave impellens, cuiusque actionem pravam causans, & peccatum, à culpa non liberatur: multo ergo minus Deus præfinitione prædeterminatiæ actionis prave, & peccati non plenam potestatem, sed spontaneitatem solum nobis relinquit, etsi hæc ad peccatum sufficere admittatur, semper enim verum perstat causam peccati, quidquid, ut peccatum absolute sit, sufficiat culpabilem esse: Quarta solutio est Caluini citato lib. de æterna Dei prædeterminatiæ edit. præfat. pag. 946. verbis illis: *Nec vero obliuione legenda est illa, quam posui causarum diuersitas: quod alia est causa propinqua: alia autem remota causa, ut sciamus quam longa inter æquales Dei providentiam, & turbulentos hominum imperis sit distantia: Hæc autem maioris propinquitatis prave operantis respectu operationis prave, quam causæ illum inducentis ad ipsam neminem, qui aliam sciens, & volens ad pravam operationem & peccatum inducit impellit, adigitur, peccare suadent: cuius oppositum dogma fidei est quinta eiusdem Caluini solutio ex 3. institut. cap. 23. §. 7. sic habet: *Negant decretum fuisse à Deo, ut sua defectione periret. Adm: quasi vero idem ille Deus, quem scriptura prædicat facere, quæcumque vult, ambiguo sine condiderit nobilissimam creaturam: Honorabilissime fuerit honorabilissimæ, & nobilissimæ creature rationali in vas contumeliæ, & perditionis determinate eam libertate (qua ceteras nobilitate antecellit) spoliata deitineare, quam in arbitrio sui ambiguo tantæ ignominie fugam, & ad supernæ felicitatis accessum relinquere? O belluinam rationem furente cerebro non rationali cerebro dignam.**

9. Ex hæcenus dictis liquet, quam imperceptibili discrimine Dominicanus Thomistæ pauculi, quos quæst. 1. memorauimus suos ad materiale peccati præfinitiones à Caluinianis & quandoque Lutheranis, & doceant, & ab oppositionibus virisque communibus vindicent: sed tamen Dominicanus duobus suas ab hæreticis præfinitionibus discriminari contendunt. Primo quod suis hæretici, actionis prave, voluntariæque nostræ libertatem aboleri docerent. Hoc tamen ad rem præsentem de necessaria culpæ contractione à Deo prædeterminatiæ præfinitione actionem pravam, siue liberè absolute præfinitione prædeterminatiæ posita, siue non liberè eliciatur quidem: Secundo ostendimus disput. 1. rem libertatis ipsam (de qua cuiusque obiectiua definitione lis Tridentino, & Catholicis cum Caluinistis semper, & Lutheranis aliquando fuit, non autem de voce libertatis) æque alterutro præfinitionibus euerit, & Melancton citato loco solum in sensu composito præfinitionis (ut Dominicanus dicunt) impotentiam non peccandi asserit, cum eaque absoluta à necessitate potentiam, non agendi prave in nobis iungens: immutabilia tamen peccata, per decretum Dei fieri subdit ut ex ipso recitat Ruard. Tap. 2. 7. & verbis, adeo quandoque Catholicis, ut omnem Dei in actiones nostras pravas impulsione, motionem, & voluntatem antecedentem negare videatur, solamque, ac puram permissiua eius voluntatem cum Catholicis admittere, & quæ non magis, quam præficientia modum agendi voluntatis immutet, quibus Ruardus ipsi fecit fucum pag. 360. & 361. sed eam determinationem contingentis actionis nostræ, cuiusque ex præfinitione Dei ab arbitrio nostro independentem immutabilitatem eo loci retineat, & solum retinet errorem eandem necessitatem actionis prave in sensu

sensu composito præfinitionis cum potestate in sensu diuiso ad eius omissionem fateatur omnium hæreticorum præfinitionum parens Vricellus cap. 8. Trialogi apud Vvalden. i. doctrinal. fide cap. 2. i. sine sic fati: *Prohibetur dici potest, quod sicut Deus non potest meliorem mundum facere, sic nemo posset melius facere, quam facit, sed tamen posset, si Deus voluerit.* Secundo autem præfatos Hæreticos verbis tantum, fidoque animo asseruisse Deum autorem peccati non esse: quod tamen Dominici ipsi sincero animo, & tota sua mente defendunt, sed tamen ex dictis constat Hæreticos blasphemum reputasse Deum peccati autorem asserere, velleque, aut causare malitiam, & peccatum absolute tale; sed solum materiale peccati deduci. Quod ipsum solum Dominici isti, nec amplius conqueruntur, & argumentorum illationisque vis vtrorumque querelis æque satisfaciunt; deinde in causis propositionum, quid illæ propriè significant attenditur, ut admittantur, vel rejiciantur à Patribus, Conciliis, & Catholicis non fides animus proferentis, ut videre est in Synodo Palentina, & Augustino, Catholicas propositiones, quibus errorem suum Pelagius tegebat, approbantibus, est ex aliis eisdem locis fictionem Pelagij deprehendat, reprehendatque Augustinus lib. de gestis Pelagij ad personarum correctionem, & medelam ipsarum, cuius modum præscribit ipse epist. 104. ad Sixtum, & cum quatuor aliis Episcopis Africa epist. 95. ad Innocent. Pap. & quidem, si ad propositionum verarum damnationem animus, & fictio profertentis attendi deberet, necessario rejicienda illæ essent, & contradictorie falsæ admittendæ. Hæc præter datas ab Hæreticis iam confutatas solutiones discrimina adhiberi Dominicanis præfinitionibus possent, quæ quid præstent, nemo non videat. Ego vero differtè ingenij mei tarditatem non possum, qui doctissimorum, & Catholicorum Patrum ab illis non videam discrimen.

CERTAMEN III.

Præfinitionis eiusdem ad materiale peccati impugnationes aliæ, & obiectuum solutiones.

Prior ex aliis rationibus subiiciendis primam hætenus à nobis expensam confirmant. Primaque ex illis tacta iam in Patrum rationibus contra Priscillianistas, & Astrologos facti per stellatum, & cæli influxum inducunt, contra quos arguunt Patres causam peccati illos in Deum refundere; similiterque Manichæos, qui naturas aliquot ad malum determinatas, sicuti & ad bonum alias à Deo conditas effutiebant. Dedimus aliquot Patrum pro argumento sua immensa eruditione Ruiz noster dedit d. 38. vnum tantum, vel alterum pro eo argumento proferam: supponendo, quod supra animaduerti: stellas, cælumque influxu suo villanue naturam creatam non ad formale peccati, seu peccatum, quia tale; sed ad ipsius materialis, nempe actionem physicam furti, adulterij, mendacij, homicidij in omnium illorum erroribus homines impellere, & adigere; & tamen ita contra illos Augustinus expositione tituli Psal. 91. in finem scribit: *Multi non accipiunt Satanam, sed accusant fatum. Fatum meum me duxit, dicit, cum dixeris illi, quare fecisti, quare peccasti? iam manus ad Deum redit, iam lingua blasphemat. Nondum hæc aperte dicit: sed tamen atrende. & vide quia hoc dicit. Quæris ab illo quid sit fatum? & dicit stella mala, quæ ab illo quis fecit stellas malas? non habet, quid tibi respondeat, nisi Deus. Resat, ergo, ut Deum accuset, & cum Deus puniat peccata Deum facit autorem peccatorum? Cyrill. Alex. 5. in Ioan. c. 5. sed & aliud longe grauius sequitur incommo. Deum, scilicet merito inculpandum, quia cælum fecerit omnium malorum causam, enim furti, & homicidia merito dammentur volentior ratione Deus accusabitur, qui cælo indidit vim illam impulsivam ho-*

minum ad mala: Quibus locis hic discursus, quidquid causa alicuius prædeterminati, aut prædeterminantis ad prauam actionem, seu materiale peccati (de quo hæc, plerique testimonium Patrum) non solum materialis peccati suæ prauæ actionis, sed etiam peccati ipsius causa absolute est: ac Deus prædeterminatius præfinitus actionem prauam, seu materiale peccati, est causa alicuius prædeterminati, ac prædeterminantis actionem prauam, & materiale peccati: ergo non huius solum, sed & peccati ipsius causa absolute est. Quod argumentum eo vigentiore est, quo præfinitio prædeterminatiua natura sua ad materiale peccati determinatior vniue solum est; neque aliis rebus apponendis potest inferuire, sicuti stellarum, & cælorum influxus possunt aliis effectibus inferuire, quibus proinde prouidentis & producendis concepi à Deo & apponi possent, est aliunde materiale peccati apponitur à Deo cognoscitur: aut, quæ ad illud, nihilque aliud apponendum natura sua sunt apta & ordinata, ut præfinitiones prædeterminatiuæ, & prædeterminantes, directius determinatius, magisque per se ad actiones prauas apponendas concepi, & produci à Deo necessario debent: ac proinde directius, & determinatius, magisque per se causam peccati, autorem efficiunt ac probant.

2 Idem argumentum continet, & confirmat duo alia proximè subiicienda speciatim contra Thomistam Dominicanos, quos ad hominem efficaciter confutauit. Primum ex i. p. q. 63. art. 5. ita apud ipsos sententia, & ratione S. Thomæ: Angelos nimirum in primo creationis suæ instanti peccare non potuisse, id quod de potentia, adhuc absoluta, nec solum de ordinaria potentia, & prouidentia Dei, & verum & à sancto Thomæ assertum volunt; cum tamen de potentia solum ordinariæ ab eo dictum, & verum esse posse certum mihi sit, ob peculiaritatem rationem, infirmatam iam à me, controu. de merito Christi principio, quam suo loco aperiam, ne hic importune disputem de veritate conclusionis, ex cuius suppositione, quam veritate, argumentum præfinitus procedit. Ratio S. Th. his verbis, & sensu, quo ab hisce Dominicanis, inculcatur sic habet. *Impossibile fuit Angelum in primo instanti peccasse per inordinatum actum liberi arbitrij, quamuis enim res aliqua in primo instanti, quo esse incipit possit simul incipere operari: tamen illa operari, quæ simul incipit cum esse rei, est illi ab agente, à quo habet esse: sicut moueri sursum inest igni à generante: quibus de actu inordinato arbitrij, seu materiali peccati, & physica operatione contra legem aperte agit S. Thom. pergit. Vnde, si aliqua res habeat esse ab agente deficienti, quod possit esse causa defectiua actionis poterit in primo instanti, in quo incipit esse habere defectiuam operationem. & firmat exemplo, sicut, si ribis aqua nascitur claudere defectu seminis, statim incipiat claudicare. Agens autem, quod Angelos in esse produxit (scilicet Deus) non potuit esse causa peccati, actionis nempe prauæ, cuius causatione vniue, ac necessario peccatum causatur quare nec causa deficientis. Vnde non potest dici, quod diabolus in primo instanti sua creationis fuerit malus. Ex sic autem intellecta conclusione, & ratione S. Thomæ à Dominicanis Thomistis, ita arguo contra ipsos. Ideo Deus esse causa peccati Angeli in primo instanti creationis, ac subinde causa deficientis, quia actio, seu actus prauus legi aduersus in illo instanti elicitus esset à Deo ipsum determinante, seu in natura Angelicæ à se conditæ naturali inclinatione, & propensione (cui Deus eius autem nequit non annueret) ad eum actum prædeterminatæ physicæ, sicuti enim ad motum sursum: ac qui pro omnibus instantibus, quibus actum prauum elicitoris rationalis creatura debet ex munere causæ vniuersalis primæ Deus determinat, ac prædeterminat eam ad illum actum actus indispensabilis, quæ iam ipsam ad motum sursum in eius prima productione per naturam ipsi inditam determinat: ergo Deus prædeterminatiue præfinitus creaturam rationalem pro omnibus instantibus, quibus elicitoris est actum prauum legi aduersus, ad eum est causa peccati ac deficientis. Porro argumentum hæc distinctiones, & solutiones ille de causatione materialis, non autem formali peccati, siue causæ peccati absolute talis, causæque efficientis, non deficientis, siue physice, non autem moralis (est nucleo, ut vidimus vacat, & purè elusio) locum*

locum non habent: quia ratio Sancti Thomæ, vt ab illis intelligatur, ac defenditur eas omnes iuuiles supponit, & exemplo ipso tibi clauda à naturæ inuicem probantur. Ac tandem, si rationem soluant nostram, & suam pro impossibilitate peccati Angelorum in primo instanti sue creationis, soluant: vt quis, vel tardus, eadem proportionem solutionibus eisdem rationi eorum adhibitis aperire percipiet.

3. Secundum argumentum ad hominem etiam contra præfatos Dominicanos est: ipsi enim cum Aluarez de auxiliis d. 14. n. 34. docent, Deum non posse infundere voluntati creatæ habitus virtuosos, & inclinantes ad malum: quia eo ipso malum ex eis habitibus, peritibus pro actu primo in voluntate inclinationibus ad illud proueniens esset à Deo, eique, vt causæ & authori absolute tribueretur: & sciunt quidem Patres isti habitus virtuosos distinde, & per se ad formale peccati inclinare non posse voluntatem, quam in malum, quæ malum ferri (vt ipsi cum omnibus facientur) prorsus repugnat: atque implicat, per ipsos, & omnes, inclinationem vllam veram naturalem ad actum impossibilem esse: sola ergo inclinatio, quam habitus virtuosus afferre voluntati possunt, est ad actus physicos prohibitos, seu materiale peccati, quatenus sub aliqua ratione delectabilis boni, siue actus ipsi, siue obiecta ad illos allicientia voluntatem sollicitant: ex quâ sententia ita ad hominem arguo: infusus habitus virtuosus inclinantis, nec tamen irresistibiliter determinantis in actu primo, ac necessitatis voluntatem ad physicam actionem prauam & prurum materiale peccati repugnat Deo, quia cum eius naturalis peccati, ac subinde peccati causam absolute faceret, & authorem: atqui prædeterminatiua præfinitio, indeque necessario orta prædeterminatio, ad actionem prauam physicam, seu materiale peccati, non solum, vt cumque inclinatur in actu primo voluntatem ad materiale peccati, sed potius, determinatiua vrgentiuseque eam necessitat, ac irresistibiliter eam prædeterminat ad illud: ergo repugnat eiusmodi præfinitionem prædeterminatiuam ad materiale peccati à Deo concepi, ac prædeterminationem ad illud à Deo infundi, quia authorem, & causam peccati absolute, potiori iure eius à Deo conceptio & infusio Deum faceret: quoque te verum solutionum, & causationum veras, contra doctrinam tuam, de impossibilitate habitus virtuosus à Deo, conuenteris. Vrgentiuseque ad hominem præfatos Dominicanos ex alio eorundem doctrina refello. Aiant enim vniuersum Deum habitum, aut actum erroris nobis infundere non posse: quod etsi falsum reputem, vt de actu etiam docui cum nostro Valquez contr. de Trinit. d. 1. art. 2. admissio, vt Dominicani isti volunt arguo sic. Actus erroris malum physicum prurum, quæ creaturæ solummodo est, cum est pure speculationum, & cuius productio Deo, nec physicam vllam in delectationem affert: siquidem Deus errore, quod in creatura causare minime erraret: nemo enim errore alterius erat, sed proprio sibi inhærente: cum autem error practicus etiam est, quia ad actionem prauam inducit, neque actus, nec proximus eiusmodi actionem causat, quam prædeterminatiua præfinitio, ab eaque necessario oriunda prædeterminatio: & mirum sane est Dominicanos hocce, qui erroris cuiusvis infusionem Deo repugnare defendunt locis Scripturæ supra relatis, & explicatis, quibus homines exerceat, & Prophetas decipere physicam Dei efficientiam, & positiuam voluntatem præfinitionis, & prædeterminationis contineri contra nos (an contra se potius) nihilominus contendere.

4. Sed, quoniam eo discursus venit, ex alio absurdo (quod huic proximo vicinum est) generali contra Præfinitores omnes materialis peccati examinandum est argumentum, quod noster Ruiz persequitur d. 30. Nimirum ex præfinitione prædeterminatiua ad materiale peccati, non formali eius à Deo intento, sed alio potius sine honestissimo, fundamentum totius nostræ fidei, eiusque veritates subuertere: quia sola præfinitione prædeterminatiua materialis falsitatis erroris, & mendacij non autem falsitatis, & mendacio, qua talibus formaliter, præfinitis possent nobis falsa proponi plura credendissimo & omnia, quæ de fide ab Ecclesiâ, vt de fide, credenda sunt proposita, id quod variis modis à Deo præfinit fierique posse præfinitione admissa explicat (scilicet, 1. a. 2. n. 2.). Nec quicquid ait præfinitio dicatur Deum iuramento etiam prius affirmasse, se

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

nunquam Ecclesiâ suam decepturum in iis, quæ credenda proponerent. Nam semel admissa in Deo potestate ita decipiendi, nec firmum esse potest eius assertionis testimonium, quare, tam eius, quam reliquorum certitudinem fidemque nutare: vt acutè in simili arguebat Augustinus lib. de mendacio c. 8. sub initium, & lib. cont. mendac. c. 4. initio. Caterum argumentum hoc infirmum, me iudice est: cuique facile respondere aduertarij possunt, ea, quæ Dei nomine proponuntur propositione sufficiente, vt de fide sunt, ita à Deo per homines proponi debere, vt Dei locutio, & testificatio sit. ad hoc autem opus est, vt ea omnia concurrunt, quibus Deum ea loqui, & testificari suadeant: quæ, si ita in deceptione, quam homines etiam adeo paterentur, concurrerent, iam Deus in seipso, vel mendacium pateretur, vel errorem, quod aliunde, inquit, quam ex materialis peccati, aut erroris causatione repugnat: sunt autem ea, quibus Deus prudenter, moralique certitudine loqui creditur in iis, quæ toti Ecclesiæ proponuntur quamplurima: in iis autem, quæ priuatim alicui proponuntur credenda (deficiente euidencia reuelationis, quæ erroris, falsitatisve periculum omne propellit) nunc Deus loquitur, cum per destinatum publice ad reuelandum illud proponitur, cuiusmodi erant Prophetæ veteris legis, quos vel miraculis editis, vel certis contingentium euentibus ad id muneris, atque in Dei organa destinati monstrabantur: & his quidem nequit Deus vaticinium falsum, seu sermonem erroneum infundere, vt populo, aut Ecclesiæ Dei nomine proponant: quia ex munere publico, in quod à Deo positi & signis confirmati sunt, per illos Deus mentiretur: os siquidem Dei ad homines ex eo munere sunt. Quare merito Patres illa supra ex Scriptura memorata. *Ego decepi, aut decipiam Prophetam*, de sola permissione interpretantur. Si verò per priuatim, quempiam alicui aliquid priuatim reuelaret, si vera miracula, & signa, quæ Dei voces à Patribus vocantur, dictis confirmandis adfuit, nequibet Deus seipso errorem proponendum infundere ob rationem eandem: quibus modi omnes, quibus fidei nostræ fundamenta quasi Ruiz recensuit ex admisione præfinitionis prædeterminatiuæ excluduntur, id quod fusius explicui: nam intersecum errorem physicum priuatim cuique infundere posse, quoties ea circumstantia non sint, quibus Deus cum ita aberrans illud exterius etiam proferat, per illum loquatur, mihi probabilis est.

5. Quinto igitur contra hocce præfinitores arguo: quia ideo per hocce Dominicanos præfinitores Deus causa est, cui omnia nostra bona opera, & honesta absolute, nec solum materialiter, sed formaliter etiam quæ honesta, tribuantur, quia ea in nobis prædeterminatiue præfinit in horum sententia: ideo enim præfinitio prædeterminatiua à ratione Theologica admittendas contendunt, vt non à nobis, sed à Deo prædestinati à reprobis discernamur: atqui per eandem aequè in nobis sine nobis opera praua præfinit, nec minus agit, vt impius ei Christo recedat, quam, vt pius ad ipsam veniat, de quo ipse: *Nemo venit, imo potest venire ad me nisi Pater qui misit me, traxerit eum*. Ergo iuxta præfinitores hocce Deus aequè est causa, cui tribuantur opera nostra praua non solum materialiter sumpta, sed etiam absolute, quæ talia, & secundum formale etiam, atque est causa, cui tribuantur opera bona nostra absolute talia ac secundum formale etiam, virtutis, nec solum secundum materiale tantum sumpta. Simili ergo argumento Augustinus 2. de peccator. meritis, & remiss. cap. 18. & de gratia Christi cap. 17. confutat Pelagium conantem salutare attributionem nostrorum operum Dei gratiæ, ac Deo, tanquam præcipue eorum causæ, authori, & donatori à Paulo Scriptura & Patribus toties assertam, ex eo solum, quod Deus posse illa agere nobis donauit, cum nobis indidit facultatem voluntatis: sic illum redarguens, quemadmodum cum Deo laudamur in operibus bonis, ita cum illo culpamur in malis. Possibilitas enim illa, quam dedit, tam nobis facit posse bona, quam mala: atqui præfinitio prædeterminatiua, ac inde orta necessitatio prædeterminatio tam nobis facit horum sententia, posse, imò, & operari irresistibiliter bona, quam mala: ergo, sicut cum Deo laudamur in operibus bonis, ita & vituperabimur cum Deo in malis ex dispensu, & consequentia Augustino probata: & sane vrgentiore illa

H h h h contra

contra Præfinitores omnes est. Siquidem Pelagius posse illud in voluntate nobis à Deo datum indifferentem ad utrumvis, bonum, scilicet, & malum, nusquamque ad alterum determinatum, & nos determinans agnoscebat, ut omnem, totamque liberam determinationem voluntati creatæ, & arbitrio relinqueret. Præfinitores autem prædeterminatiui, ita præfinitionem alterius determinati extremi prædeterminatiui determinatam, atque nos determinantem irresistibiliter ad illud constituunt, ut illud secundum determinat, & inevitabiliter devoluatur: quare determinatus longe, atque æque siue bonum, siue malum opus, causat, nobiscum per illam Deus donat, quam sola potentia, seu voluntatis indifferentis ad utrumvis donatione, cuius ratione bonum opus nobis à Deo donati Pelagius cum suis admittebat. Respondent Thomistæ Dominicani bonitatem boni operis ipsi inseparabilem, esse intra obiectum voluntatis diuinæ, secus malitiam operis pravi: unde operis boni bonitatem ipsam potest efficaciter Deus vellet, cum bonum opus prædeterminatiue præfinit, secus malitiam inseparabilem ab opere pravo à se præfinito. Contra tamen primo: quia argumentum de donatione, & virtutis satisfactione æquali à Deo est, non de volitione expressa, & formali virtutis, cui si illam argumentum intenderet, solutio satisfaceret: ac propterea ne heretici quidæ præfinitores, expressam malitiam volitionis, seu voluntatis efficacem (imò neque inefficacem) Deo adscribunt: quare neque ea ex parte à Catholicis impugnantur: sed de virtuali, & implicita, quæ est inhibita in voluntate omni efficaci rei siue actionis, cui necessitatio aliud, est per se, & expresse nusquam amabile, annexum consequenter est: ut actioni nostræ prave expresse à Deo volitæ, consequenter necessario malitia connectitur. Secundo solutio hæc, æque nos à malitia, & peccati causatione, & efficaci volitione excusat: siquidem malitia extra sphaeram obiecti per se, & expresse amabilis à voluntate, etiam creatæ, est, quæ nequit in illam expresse, quæ talem, tendere; neque in malum, quæ tale intendens, operari: solum ergo, quia virtualiter, & implicitè volitione expressa efficaci actionis prave, fertur in necessario adiunctam, & inseparabiliter consequentem malitiam, & peccatum absolute tale, & hoc, & illam absolute vellet, & causare creatæ dicitur voluntas: ergo & diuina. Contra tertio: quia malitia operis pravi est extra obiectum honestæ voluntatis creatæ, neque actio prava, cui illa consequenter, & inseparabiliter annexa, est intra, sed extra obiectum voluntatis honestæ creatæ: sed potius intra obiectum inhonestæ, & turpis creatæ voluntatis: ergo ob eandem rationem, actio prava non erit intra obiectum honestæ voluntatis diuinæ, sed turpis, ac Deo propterea repugnans.

6. Quæ pro præfinitionibus diuinis ad materiale peccati opponi, siue ab hereticis, siue à Dominicis præfinitoribus possent, leuissima sunt, ut hæcenus de iis, quæ ab authoritate obiciebant ostendimus. Nunc autem idem facile ostendimus in iis, quæ à ratione opponunt: ea verò omnia inde tandem peruntur, quod cum actio prava secundum totum, quod re ipsa entitatis habet, à Deo causa prima, & vniuersali rerum, necessario, & per se esse prorsus debeat, nequit solum per accidens causa actionis prave esse, sed per se secundum totam suam entitatem etiam indiuiduationem sumptæ: cum autem, non nisi secundum determinationem, & efficacem, creati alicuius entis causa esse possit: sit, ut de se vellet efficaciter debeat esse actionem pravam: quæ, cum absque libera voluntate etiam creaturæ, libereque ab ea concepta esse nequeat (cuius determinationem liberam nec supponit, nec prouidet, nec potest supponere, ac prouidere, cum Dei concursus, qui eius de concurrendo ad actionem pravam decretum subsequitur, concursus, & determinationi voluntatis creatæ identificetur) sit, ut Deus de se efficaciter vellet debeat, ut tota actio prava à creatæ voluntate sit quod ipsum est actionem pravam, prout à creatæ voluntate est, siue materiale peccati debere à Deo præfinit. Cæterum ex dictis sæpe constat voluntatem illam liberam, & antecedenter ad actionem pravam de exhibendo concursu à Deo conceptam efficacem ab intrinseco, & natura sua respectu concursus actionis prave identificati determinate sumpti esse non posse. Tum, ut creatam in eius elicientia libertatem efficaciam suam antecedente non proterat, quod commune etiam absurdum ref-

pectu actionis honestæ est. Tum, ne Deus causa peccati sit, & reliqua absurda tota hac disputatione monstrata incuratur: quare, est actio prava, imò & libera quavis creatæ, non nisi decreto Dei efficiente, & eo sensu efficaci & concursu Dei elici à creatura possit, alt decretum illud de se, siue natura efficacem respectu operationis prave, ac libera cuiusvis creatæ, minime efficiet solum ab extrinseco efficacem, nempe ab operatione ipsa, & concursu suo operationi ipsi identificato, à quo efficacem, sicuti, & agens, ac efficiens extrinsecus constituitur ac denominatur. Non secus atque de auxiliorum diuinorum efficaciam philosophamur quam non eis intrinsecam, sed extrinsecam à concursu ipso esse facemur: quia auxilium, quod efficacem est natura, & entitate sua consensu nostro, ad quem virque inducit, & mouet connexum non est, sed potius cum eius omissione absolute coniungibile: itaque decretum concurrendi, quod Deus titulo, & munere causæ primæ libere respectu voluntatis creatæ, ad quam liberam eius actionem, quare, & ad pravam actionem, debet, potestque solummodo habere, indifferentem de se ex parte obiecti esse debet ad concurrendum ad actionem pravam, vel huic oppositam honestam vel non concurrendum ad illam pro creatæ voluntatis arbitrio, & libertate, siue contrarietatis, siue contradictionis. Nempe decreto concurrendi ad actionem pravam, vel eius oppositam, vel non concurrendi ad illam pro libero voluntatis creatæ: id est meam illi omnipotentiam ad concurrendum, vel non concurrendum extrinsecus preparo, subdoque, ut ea vult creatæ voluntas, non secus atque habitibus infusis, quos ad actus supernaturales ipsi inherentes imito: qui est potentiam absolutam ad eos eliciendos voluntati creatæ completam, nusquam tamen ex parte actus primi ipsi ad eos eliciendos afferunt determinationem: sed eius libertati, & determinationi in agendo, & concurrendo ex parte sua subdantur.

7. Idcirco Patres, & Scholastici sapientiores (in quibus Augustinus & Sanctus Thom.) frequenter, ut videmus: decretum hoc Dei respectu operationis prave permittimus appellare: eamque propterea à Deo eius cuiusque omnipotentia sinendo, solummodo ut fiat, non tamen faciendo, procedere, non quia ipse physico suo concursu simultaneo cum voluntate creatæ in actionem non influat pravam: sed quia à se, & voluntate sua, quæ arbitrio creato suam omnipotentiam preparat, & applicat, ut operari absolute possit, nec determinat, nec vult, ut absolute actio prava sit, sed solum non vult impedire actionem pravam, seu potius vult non impedire illam, suæ omnipotentia subtractione per voluntatem non concurrendi ad actionem pravam, quam absolute habere poterat: est ex suppositione decreti indifferentem concurrendi, voluntatem non concurrendi habere absolute nequeat, quæ decreto illi contradicit: in eius auiem voluntatis non concurrendi ad pravam operationem nostram pro arbitrio nostri libito negatione: quare eo posito concurrendi decreto, non libere, siue, ut prout liberum agens, sed naturaliter à creatæ voluntatis determinatione trahitur: tamen si recte libere concurret, quatenus decretum concurrendi indifferentem pro libero creatæ voluntatis libere prorsus concepit. Sit verò eo decreto formaliter, sola, ac pura, cum physica, tum moralis permittio: non autem moralis effectio, quæ illi determinanti, vel volenti illam determinat, tanquam causæ per se tribuitur: quocirca, est Deus creatam voluntatem decreto indifferentem concurrendi ad opus bonum, & auxilij indifferentem de se collatione ad illud creatam voluntatem non determinat: alij, quia decreto concurrendi indifferentem, vel potius conferendi auxilium concurrendi, de se indifferentem, opus ipsum bonum determinat intendit, ac vult, est virtutisque indifferentia à voluntate creatæ ad bonam operationem determinat determinat, cuius causa per se moraliter est, & cui, tanquam authori, & causæ, utique principali, tribuitur, nequit autem ipsi actio prava tribui, quia decreto indifferentem concurrendi ad illam, & conferendi auxilium sufficiens, oppositum potius, & intendit determinare, de suoque vult, & prout: ut prout à Patribus recitatis quæit. 2. & 3. prout operatio non dari nobis à Deo dicitur, sed rapit potius ab ipso per voluntatis nostræ abulum, & malitiam dicitur, ad eamque Deum concurrere intuemur.

Disp. II. Quæst. IV. Certam. III. 615

Vnde ad argumentum aliud, quod ex causalitate per se physica Dei in actum prauum (quæ Deo negari nequit) desumitur ab adversariis solet; quia, nimirum, quidquid causa per se physica actus, siue actionis prauæ est, moralis etiam causa per se, & absolute esse debeat. Constat ex data nuper doctrina præter physicum influxum in entitatem actionis prauæ, ad causam per se moralem, & absolute talem respectu ipsius actionis liberæ requiri, vel determinationem, vt eiusmodi actio absolute sit, vel saltem intentionem, & voluntatem ex parte eam physice causantis, vt determinate ea actio sit: cum autem per decretum concurrenti ad vtrumvis nulla esse possit determinatio, vt absolute sit actio praua, atque in illo, aliove de collatione auxilij sufficiens intentio, voluntate nulla determinate Dei sit, vt actio, seu opus prauum determinate præ eius omissione, actu opposito, & honesto existat; imò tota Dei, quatenus est ex ipso, voluntas, & intentio sit potius vt non existat, moralis causa, & per se, atque absolute talis actionis prauæ esse minime potest. Et miror Dominicanos prænitores hoc argumentum vti contra nos velle ex eo principio, quod est causa per se physica actus, seu actionis prauæ, est causa moralis, & quoad imputabilitatem illius. Hoc siquidem principium statuit S. Thom. scpe, vt vidimus, vti illud causam per se non actionis prauæ, seu materialis peccati solum, sed formalis etiam & peccati absolute talis esse demonstrat, quod actionis seu actus prauæ causa per se esse reperiatur: quare iisdem locis totus est in ostendendo Deum, nec concurrenti decreto suæque omnipotentis virtute, & adiuuante, nec voluntate & intentione sua actionem prauam velle, atque vt determinate sit, vltatenus determinare; ac proinde, neque actus prauæ per se causam esse, neque peccati; sed solum creatam voluntatem, quæ affectu suo determinat actionem prauam præ opposita esse vult, & determinatione sua facultatis illam determinat esse facit, vti nos eius doctrinam edocti respondimus.

¶ In talibus tamen decretum indifferenter concurrenti ad actionem prauam habet pro obiecto tam actionem prauam, quam eius oppositum: siquidem ad vtrumque distinctum atque indifferenter, siue ad vtrumvis fertur: ergo saltem sub distinctione vult actionem prauam: quod refugere videbatur, distinguere antecedens, iuxta communem modum intelligendi, & explicandi: decretum indifferenter concurrenti ad actum prauum fertur in actionem prauam indifferenter entitative sumptam, atque etiam, vt ex parte Dei, siue per ipsum, non reddatur voluntati creatæ impossibilis factor: entitative enim, & secundum suum physicum esse sumpta operatio praua bona est, sicut & bonum physice & moraliter est Deum ex decreto suo indifferenter concurrere, vt minus causæ primæ explicat: quare vtroque tenore potest ex parte sui concursum suum indifferenter velle, & offerre, ac de actionis prauæ entitate posita, & concursu ex parte sua adhibito gaudere, & de obiecto entitative bono, & sibi honestissimo. At vero ad actionem prauam, vt materiale peccati est, siue vt est à creatura voluntate, neque sub distinctione decreto illo indifferenter concurrere fertur, fertur adhuc inefficaciter, ne dum efficiat, & prædeterminat, potest; alioqui, vt ostendimus, & peccatum eiusque formale saltem implicite, & virtualiter velle, quod & ex rei natura, & ex fide Deo remanet ex ipso est, non esse à creatura operationem prauam creatam illud indifferenter concurrere, ex parte sui formale, sit vt sit à creatura operatio praua, nullatenus esse ex ipsa natura, & essentia decreti illius conuincitur: etsi enim eadem, & tota actionis prauæ entitas totalitate effectus ab vtroque sit, & ab alterutro; aut esse ab vno, atque quodque; ex his diuersum constitutionis, & denominationis principium, & agens concernat. Et sane distinctionis auxilio & recentiores aliquos ex nostris Castellanos, & Tomiancos (quem solum admittunt) non solum ad materiale peccati, quia materiale, sed ad formale ipsum peccati physice concurrere; etsi quia nolens ad eum concurrere

sum à creatura voluntate trahatur, ac determinetur, nec causa materialis peccati, quia materiale, nec formalis, seu peccati absolute talis, dicendus sit. Ceterum n. maxime hi æquiuocatione, nec satis tute laborant: etenim actionis prauæ entitas eadem, quæ tota, vt diximus, & à Deo necessario, ac indispensabiliter esse debet, & ita à creatura voluntate, quæ à Deo concurrente ex parte sua prouenit materiale peccati formaliter sumptum non est, nec malitiam seu formale peccati fundat; sed solum, quæ à creatura voluntate concurrente, atque oblarum indifferenter Dei concursum ad eam determinare actionem determinante, & Deo, quasi inuito trahente: ergo, vt Deus ad actionem prauam fundamentaliter, siue materiale peccati, ac subinde formale peccati physice concurrat, debet physice concurrere, & influere in actionem prauam, vt à voluntate creatæ concurrente, eiusque determinatione procedat; aut concursu simultaneo Dei, quatenus præcise à Deo, & ex parte Dei est, etsi in totam influat actionis prauæ entitatem, non tamen influat in illam, vt à creatura voluntate concurrente, eiusque determinatione procedat: ergo, etsi ad totam entitatem actionis prauæ Deus concurrat concursu simultaneo; tamen non concurrat physice ad actionem, quæ vel fundamentaliter, vel formaliter prauam, Proximum antecedens subsumptum de se patet: siquidem concursus simultaneus, & identicus etiam cum concursu simultaneo creatæ voluntatis, se, ac Deum determinans ad entitatem actionis prauæ, quatenus à Deo simultaneus est à creatura voluntate non est; neque in huius determinationem, quæ simultaneus solummodo est, potest influere id enim necesse erat, vt ad illam pro priori naturæ præcederet; quod simultaneus solum concursus non minus repugnat, quam idem sibi ipsi natura, & causalitate realiter præcedere.

¶ Atque inde constat minus tute Recentiores hostes locutos. Siquidem, vt eorum conclusio hæc vera sit Deum concursu suo physice increata voluntatis determinationem ad prauam actionem influere admittendum necessarium est: quod concursus solum simultaneo, ac non præuio ad voluntatis determinationem fieri repugnat. Ac rursus consequentiis factis contra prænitores materialis peccati à causatione physica materialis peccati, quam solum admittunt; ad causationem etiam moralem eiusdem, ac subinde formalis malitiæ peccati. Recentiores isti patet: imò, & proximus: cum physicum influxum: quare, & causalitatem Dei in formale ipsum peccati admittunt. Quod autem respondent determinari Deum inuitum, & nolentem à creatura voluntate, vt physice cum illa formale peccati apponat: ac proinde causam moralem per se, & absolute talem malitiam non esse: etsi verum absolute sit; tamen cum eorum conclusione non coheret. Quia, vt ostendimus, vt causa physica sit siue influxu physico in formale peccati, imò in materiale, quæ tale, influat, debet influere in voluntatis creatæ determinationem, & influxum eius in actionem prauam: quare, & vt ita ab ipsa, ex parteque ipsius actio, tam materialiter, & fundamentaliter, quam formaliter praua procedat velle Deus debet: vnde, implicat Deum nolentem, & inuitum ad eam voluntatis determinationem trahi, quam vult antecedenter, & physice procurat, & ad concurrendum cum ipsa in prauam actionem; quod autem Dei concursus, seu influxus physico in eam determinationem, & concursum voluntatis creatæ, in prauam actionem, & formale peccati integra nõ se determinandi, & concurrendi ad actionem prauam, & formale peccati creatæ voluntati relinquatur potestas, Deum à causalitate, causationeque peccati, & formalis malitiæ, inque physicum Dei influxum, & causalitatem hi admittunt, Deum non excusabat. Nam, & tentans, inducens, ac suadens actionem prauam, integrum voluntati alterius relinquit consensum in turpem actionem, qui tandem ex determinatione libertatis alterius procedit; & tamen, cum ex ea inductione, & impulsione determinatio illa, & actio praua proueniunt, inducens, impellensque in illam causa absolute actionis prauæ, ac subinde malitiæ, & peccati est.

Hhhh CERTA

CERTAMEN IV.

*Decreti indifferenter concurrenti natura
enucleata lucem haecenus dictis
affert.*

1. Ceterum circa decretum hoc indifferenter concurrenti prohibito, & determinatione voluntatis creatae sunt difficultates nonnullae: quarum mihi praecipua, atque ab adversariis, ac etiam nostris Doctoribus intacta, generatim illud respectu quatuorlibet actionum nostrarum liberarum difficile reddit: quare d. seq. ubi decretum hoc: indifferenter concurrenti cum causis liberis vniuersim examinabimus erit enucleanda in praesenti verò materia de decreto indifferenter concurrenti ad materiale peccati ratione materiae nonnulla hic oportune circa eius decreti naturam veniunt examinanda. Primum: an decretum hoc sit omnibus desiderium: quia in re complacentiam puram non esse, certum omnibus est, cum non de concursu à Deo praestito, & parata omnipotentia concurrenti suppositis sit; sed ut hac paretur, & concursus, cum creata voluntate pro eius libito habeatur: Secundum an sit absolute efficax, & respectu preparationis, & applicationis omnipotentia voluntati creatae, ut ea, cuiusque auctoritate pro libito ad actionem pravam, vel eius oppositum utatur efficacem esse certissimum est: cum per illud ita voluntati creatae omnipotentia, eiusque auctoritas voluntati creatae ad agendum applicata à Deo, eiusque libito subdita sit, ut pro huius libito, & determinatione nequeat ab agendo, seu cogendo sistere, concursumque ex parte sui eo decreto, & applicatione oblatum cohibere. Respectu autem concursus ipsius certum etiam apud Omnes decreti huius siquidem nihil efficaciter absolute decreti à cordato potest, quod ab alterius voluntate, & libertate pender, saltem, nisi quid ab alio faciendum conditionate sit praesentatur; quod in decreto concurrenti fieri nequit: cum in quavis hypothese ad futuritionem conditionatam concursus diuini operationi creatae voluntatis identificari claudi essentialiter debeat, nisi forte vim habeat decretum trahendi secum velit nollet creatam voluntatem ad cooperandum: quod esse decretum ad materiale peccati praedeterminatum admittit, & quod decreto hoc indifferenter concurrenti vitare contenditur.

2. An verò sit efficax, vel inefficax concurrenti ad actionem pravam conditionatam, si voluntas ad eam apponendam se determinet à nostris doctoribus disputatur: ex quibus Recentiores nonnulli censent esse efficax conditionatum pro seque Suarezium referunt 1. de auxil. c. 14. & lib. 2. cap. 3. cum tamen efficacis vox nusquam in Suario reperitur: quare tam ipse quam alij inefficacem voluntatem conditionatam concurrenti videntur solummodo in eo decreto contineri efficaci illa conditionata rei est; sed impugnationibus minus, quam ipsi aestimant, efficacibus. Prima: quia efficax desiderium, ex quoquoque motu, in rei executionem tendit: quare nec potest à circumstantiis executioni necessariis praescindere, ac subinde, neque à voluntate implicita executionis in eis circumstantiis, ac proinde neque à culpa executioni ex eis adiuncta, & suborta purgari; quod secus euenit in complacentia simplici, quae in rem, non, ut exequendam fertur, ac subinde à circumstantiarum adhuc implicita praescindit, solumque in rem ob bonitatem suae voluntatis, suae delectabilis fertur: neque à malitia circumstantiarum, quibus necessario exequenda res est, potest vitari. Unde delectatio pura, ac simplex venerea de copula cum coniugata, eiusdem speciei prorsus est; ac simplex delectatio cum soluta; secus efficax desiderium copulae cum coniugata, cuius executio, ad quam tendit, nequit ab iniustitia contra maritum & adulterio praescindere, ut ex nostro Vasquez recte obseruauit. Ouiedo etiam noster 1. 2. tract. 6. Controuer. 4. pag. 4. numer. 27. Ioan. San-

chez, communiter alij: cum autem in executione concursus Dei in opus, & actionem pravam nequeat à concursu in eam à creata voluntate praescindere, non potest non voluntate, illa, seu desiderio efficaci conditionato in suum concursum, & actionem pravam, ut ab ipso Deus fieri, quin implicite etiam, in eam, ut à creatura, ac proinde in actionem pravam, & materiale peccati feratur, quod Deo repugnat. Secunda impugnatio: quia quidquid conditionate amari potest purificata conditione potest amari absolute; imò ipse amor efficax conditionatus ex purificatione sola conditionis transit in absolutum, ut vulgo asseritur: quare admissio in Deo efficaci amore conditionato materialis peccati, ut admittendum ostendimus, & amor Dei absolutus efficax eiusdem materialis peccati admittitur, quod tamopere abhorremus.

3. Sed si vrgentiora alia vniuersim contra voluntatem conditionatam suae efficacem, siue inefficacem in re praesente adessent praefatae impugnationes nihil contra conditionatam efficacem praestarent: etenim, quod tendentiam in executionem, tam efficacem, quam inefficacem desiderium, dummodo desiderium absolute de re, aut operatione exercenda sit, à necessariis circumstantiis executionis rei, quam vtrumque desiderium intendit abstrahere nequit: quare, qui asseruit modo rem desiderat ab operis malitia ex circumstantiis illis nequit abstrahere. Unde nemo est qui desiderium, est non absolute efficax, copulae cum coniugata à malitia excuset adulterij: est meritò ab eiusmodi malitia, cum qui de copula cum eadem delectatur solummodo, quin eam vitatens desiderat, ab adulterij, malitia excusetur, atque intra veneream, delectationis illius malitiam totam assereret contineri: & Pater quidem Vasquez Theologici, solidique huius discernimus inter simplicem delectationem, & desiderium acutum, & profundum adinuentor, discernim simile inter desiderium efficax, & inefficax nunquam recognouit, ut videtur in ipso est 1. 2. tit. 1. d. 73. capite sexto, numero 30. & 31. & d. 110. est, ut clarius percipiat inter delectationem simplicem, & desiderium discernim, quod docet, in desiderio efficaci, quod coniunctus de se cum executione ipsa est, illud ostendat. Delectationem verò, de qua loquitur moralis de obiecto appellatur, scilicet de proposito operis delectatione quis tantum delectatur, nihil circa eius executionem tentans, ut desiderans: idque ratio Theologica, quam inuenimus, quae ad illud discernim probandum vixit laudet: quae ad illud discernim probandum, quae à circumstantiis non delectatio ad rei effectum, quae à circumstantiis non praescindit, non fertur, idem de vtroque desiderio, siue efficaci, siue inefficaci probat: cum in rei executionem vtrumque eo ipso, quod desiderium sit, tendat: quavis enim inefficax cum executione non coniungitur, neque efficax semper coniungitur; & tamen semper ab executionis circumstantiis malitiam trahit, quia semper executionem intendit.

4. Sed nihil contra alterutrum desiderium Dei, efficax adhuc, conditionatum concurrenti adhuc ex parte sua, si se voluntas ad actionem pravam determinat, siue sub conditione determinationis voluntatis creatae, siue materiale peccati, & malitiae fundamentum totum est probat. Neque enim opus est, ut qui sub conditione turpi aliquid, siue efficaciter, siue inefficaciter delectatur, ut ipsam conditionem turpem, adhuc implicite velit, ecce iudices volunt homines suspendere, si peccant, vel furentur, & Deus ponit peccatores, si peccant; & tamen, nec iudices furum, aut homicidarum nec Deus peccatum, implicite adhuc volunt, sed dignum male factorum mercedem. Deus ergo desiderio totum efficaci concursus ex parte sui ad pravam actionem conditione concursus, seu determinationis ad actionem pravam illam, ut ex parte creaturae est, siue materiale peccati, velle implicite adhuc, conditionate non respicitur; sed solum actionem illam, ut ab ipso, & consequens ex parte sua est, idemque purificata conditione, seu solummodo absolute vellet, sicuti, & de exhibito à se ad actionem pravam gaudere Deum Recentiores ipsi faciunt. Tandem, est desiderium inefficax conditionatum, siue purificata conditione absolutum desiderium efficaci necessario non inferat, asserere tamen illud potest.

cum tamen æque incommode admitteretur, & absurde Deum posse absolute velle materiale peccati, imo, & conditionate, vt tuo hoc discursu æquo robore probabitur) si inefficax desiderium concurrendi ad actionem prauam sub conditione determinationis, & concursus ad illam voluntatis creatæ ex parte sua admittatur.

5. Verum decretum hoc nullatenus conditionatum ex parte obiecti esse posse de concursu ex parte Dei, sub conditione determinationis creatæ ad actionem prauam, siue efficacem, siue inefficax illud esse affirmes, loquendumque proprie sit, est ratio euidens. Quia, nihil potest esse conditionatum proprie sub conditione sui ipsius: atqui concursus, & determinatio voluntatis in actionem prauam idem ipsum re ipsa infestile, & indissolubile est cum Dei, & omnipotentie concursu in eandem: ergo, nec potest esse concursus Dei conditionatus proprie sub conditione determinationis, & concursus voluntatis creatæ in eandem actionem, neque à Deo amari, vt sit, si se ad eam actionem voluntas creatæ, determinet, & concurrat, erit enim velle amareque Deum, vt tuus in eam actionem concursus existat, si erit: quod & inane est, & effectiuo ordine, siue in ordine ad eius executionem, impossibile. Siquidem alterius voluntate, & desiderio fieri, quod de se necessarium est (vti necessarium est Dei concursum, si existat entiter) est omnino impossibile: vnde rerum possibilitas à Dei voluntate, & omnipotentia, tanquam à sui principio actiuo esse non potest. Secundo, quia, qui sub conditione aliqua, aliquid vult efficere, vt absolute velit efficere, atque absolute faciat opus est, vt ad eius absolutum illius voluntatem & effectiorem absolute purificata & præuisa conditio naturæ prioritate præcedat, nequit autem concursus creatæ voluntatis in actionem prauam naturæ priori, & in se, & in Dei præuisione, ad Dei concursum sibi necessario, & essentialiter physice, & realiter identificatum, vt hic absolute à Deo ametur, atque apponatur, præcedere: quare nec potest Dei concursus sub conditione concursus voluntatis creatæ in actionem prauam à Deo amari scio à Thomistis, & Lestio nostro de gratia efficaci, cap. 4. & 5. aliter, & aliter explicari: sed admissa identica concomitantia concursus rationis solius, & scilicet solum prioritas alterius ad alterum erit, ad obiectum conditionatum constitutendam inæpta: vt bene Herize disput. 6. de voluntate, cap. 3. num. 47. ad 50. inclusiu. Numero vero 47. de his, qui decretum hoc de suo concursu indifferenter obliato conditionatum ex parte obiecti, si voluntas creatæ cooperari velit, declarant, se consentire fateri: ac num. 49. ait: esse simplicem voluntatem, quæ cooperationem creaturæ, tanquam conditionem comitantem, ac non proprie conditionem, quæ obiectum proprie conditionatum constituat, ob rationem secundam à nobis datam, quam ipse num. 47. fusè persequitur. Sed nec comitantem concursum suum sub conditione in propria hac comitante in actionem prauam decreto hoc indifferenter concurrendi, quod dicitur velle, purius esse, atque doctrinæ Patrum, Doctorumque Catholicorum conformis statim ostendimus. Aliquo modo decreti huius obiectum concurrendi indifferenter in actionem prauam à præmissis difficultatibus soluto, proprietate sermonis posset designari, si verè decretum concurrendi indifferenter cum voluntate ad vtramvis eius determinationem, siue prauam siue probam, pro eius libito foret. Et enim voluntas, & desiderium quodvis de duplici extremo, aut opere disunctum, vno scilicet vel altero, duplex conditionatum ex parte obiecti desiderium continet nimirum sit hoc extremum si illud non sit, vel si hoc non sit, sit aliud. Vnde, si hoc decretum de hoc, vel illo extremo disunctum efficacem sit, atque vni extremi negatio absolute ante alterius positionem absolutam priori naturæ præsupponatur, hoc alterum necessarium, nec vsquam libere, absolute apponetur: quia ex absoluta antecedenti necessitate, vi illius decreti, & antierius natura purificata conditione omnino extremum alterum apponetur. Vnde, si decretum hoc concurrendi ad actionem prauam, vel eius oppositum in Deo sit conditionatum ex parte obiecti duplex, siue efficacem, siue inefficax conuenit: alterum de concursu

ad actionem prauam, si ad bonam concursus ex voluntatis creatæ defectu absolute non fuerit, alterum de concursu ad oppositum, si ad actionem prauam concursus absolute defecerit.

6. Sed tamen decretum, quo Deus ex parte sua ad actionem prauam concurrat non est ita indifferenter concurrendi ad vtrumque extremum, vt, æque & disunctum ad alterutrum concurrere, quatenus ex se adhuc est, Deus velit: proindeque, non solum non est conditionatum obiectiue sub propria conditione, iuxta primum modum impugnatum, nec sub impropria conditione comitanti identice cooperationis, & concursus seu determinationis creaturæ in actionem prauam, vt voluit, & explicuit noster Herize, sed neque conditionatum inclusum in decreto de concursu vtroque disunctum ad actionem prauam, vel eius oppositum casu quoad alterum concursus defectu determinationis voluntatis absolute deficiat. Ratio est, quia ad actionem prauam id solum ex parte sua velle, & apponere Deus, & debet, & potest, quod facis sit, vt voluntas creatæ sit proximè absolute potens pro suo arbitrio, & libertate actionem prauam elicere, ac de facto eliciat, si velit, ad id autem opus non est, vt Deus velit concursum suum ad prauam operationem affectu, & desiderio prosecutiuo, quatenus ex se adhuc, disunctum neque sub conditione, adhuc impropria, & comitante determinationis creatæ voluntatis in actionem prauam: ergo Deus decreto suo non vult positu, & prosecutiuo, adhuc disunctum, aut conditionate concursum suum in actionem prauam. Minor probatur: quia sola permissione facta creaturæ actiuitatis omnipotentie suæ per decretum, quo illam applicet ac subdat arbitrio, voluntatis creatæ reliquis requisitis instructæ ad prauam actionem, voluntas constituitur in actu primo proximo absolute potens ad actionem prauam, aditque huius adequatum, & absolutum principium proximum: item cum ea sibi applicata, atque arbitrio suo subdita actiuitate omnipotentie suæ, (vel abutens potius,) creata voluntas actiuam eliciat prauam, se sola, atque independenti à causa prima non operabitur: atqui voluntas permissiua solum actiuitatis omnipotentie suæ per decretum applicatiuum illius non est voluntas prosecutiuo concursus adhuc ex parte sui: ergo per decretum illam applicandi, & subdendi arbitrio voluntatis creatæ non vult, de se, & ex parte sua positu concurrere ad actionem prauam.

7. Confirmatur discursus autoritate Patrum supra recitatorum asserentium actionem prauam à Deo non donari, sed rapi inuitumque, & nolentem trahi, & concurrere ad illam: quod si de se indifferenter veller concurrere ad actionem prauam, vel eius oppositum, æque illam, atque oppositum nobis donaret, neque inuitus, & nolens ad illam traheretur & concurreret: sed volens quidem & æque volens, atque cum ad extremum oppositum, opus scilicet honestum, concursum præberet. Confirmatur testimonio Patrum aliorum, & signatissimæ Augustini ad illud Psalm. *Omnia quæcumque voluit fecit*, aientis de actus prohibiti positione in rebus nihil esse in hoc mundo nisi quod omnipotens fieri velit (vt pro Dei erga peccata amore obieciatur) huiusque verbis temperantis, *vel sinendo, vt fiat*, nempe actionem prauam, & peccatum, quibus erga eiusmodi actionem, solum permissiuam voluntatem Deo concedit, *vel ipso faciendo*: reliqua vtrique opera, quæ praua non sunt. Quo sane loco de omnipotentia, qua tali, ac Deo, vt causa prima, & vniuersali rerum omnium est sermo; nec solum, qua gratiæ, & prædestinationis supernaturalis est author, Quare, & decreto necessario vt ad actionem prauam concurrat solum permissiue, in suum etiam concursum ferri, suæ solum omnipotentie actiuitatem, & virtutem actiuam creatæ voluntatis arbitrio, ac libertate determinationi subdendo, non autem positu, & prosecutiuo quatenus ex ipso est, volendo Augustinus, Patresque reliqui loqui facis expriment: etenim, si decreto, quo, vt causa prima, suum concursum ex parte actus primi ad actionem prauam, cuiusque oppositum creatæ apparat voluntati indifferenter, concursum suum ad vtrumvis prosequeretur de se, est neutrum determinatum, sed à voluntate creatæ determinandum, cum ex voluntatis creatæ determinatione concurreret, atque positu concurreret.

H h h h 3 curium

cursum suum ad actionem prauam, actionemque probam velle diceretur: nec solum circa illum suam actionem prauam, quatenus à sua omnipotentia, & à se, ut causa prima est, permissiue se habere. Confirmatur tertio ex decreto Dei collatio reliquorum principiorum requistorum ad libere in genere moris operandum: etenim, indifferentem cogitationem voluntati creatæ confert, quin positiue, de se, adhuc, indifferenter, velit concurrere eius cogitationis in actionem prauam, imò verò id solum vult, ut ea indifferenter cogitatione potentia proximè libera constituitur, ut dissensui partiali eius inducat: solumque obinde motionem in actu primo siue vim motuam intentionalem cogitationis indifferentis positiue vult, atque motionem eius actualement in prauam actionem permittit solum voluntati, eiusque abusus, quin eam positiue velit: ergo eodem modo se gerit cum ex munere causæ primæ actiuitatem suam omnipotentia ex parte actus primi requisitam à voluntate ut operari absolute possit, atque libere subdit determinationi.

3. Probatur secundo: quia in Deo, quatenus ex se est, adest voluntas, & si non absolute efficax, & inconiungibilis cum actione praua, seria tamen, ut non sit absolute actio praua, & peccatum, sed potius eius negatio: siue pure omisiue, siue exclusiue per operationem honestam cum actione praua, & peccato inconiungibilem: cui principio: supra ex Patribus probato, & fusiùs probando controu. 4. d. 3. q. 3. à cert. 2. per totam confirmationes datæ, num. 7. magna ex parte innituntur: atqui cum hac voluntate seria Dei, quatenus ex se, & per ipsum est, ut non sit actio praua, & peccatum, & si non absolute pugnet actio praua, & peccatum: pugnat autem voluntas seria Dei ex se, & quatenus per ipsum est, concurrere ad actionem prauam: ergo, & cum concursu, quatenus ex ipso est, & ex parte sua positiue velle. Minoris probatione præcluditur solutio, quæ adhiberi huic argumento posset per maioris distinctionem de voluntate positiua Dei de se erga actionem prauam, quatenus à Deo est, atque erga concursum ex parte sui, (quomodo actio, praua fundamentaliter, aut formaliter, non est, amarique à Deo potest) atque, ut à creatura, & concursus eius est, quomodo, & praua fundamentaliter, & formaliter est, amarique à Deo nequit, sed solum odio haberi, ac insuper probatione eadem lucem hæcenus dicta recipient non exigam. Probatur autem minor, cum voluntate Dei seria ex se, & quatenus per ipsum est, ut non sit actio praua, & peccatum, pugnat voluntas seria Dei de se, & quatenus per ipsum est, ut sit concursus suus, siue ex parte sui in actionem prauam. Antecedens est certum ex Patribus, qui ex eo, quod Deus positiue, & peccatum: inferunt non velle serio & positiue, sed solum permissiue, ut vidimus actionem prauam, & peccatum, ac proinde vtramque voluntatem seriam, & positiuam in Deo, quatenus ex se est, pugnat supponunt: quia alias positiu vnius, alterius exclusionem non inferret: Secundo: si vtriusque seria voluntas Dei sit: cur minus volens actionem prauam esse, imò nolens non esse, quam volens illam esse Deus diceretur, consequentia quodvis quantumvis inefficax dummodo desiderium de re faciendâ & exequenda sit, nequit abstrahere ab his, quæ in rei executione, & operatione necessario, etiam entitati operationis extrinsecus, & omnino aduentitiè, & accidentariè intercedunt, (ut de desiderio inefficaci, proprio tamen copulæ cum ea, quam coniugatam esse contingit dicebamus) atqui in concursu Dei ad actionem prauam creatæ voluntatis, non aduentitiè, & accidentariè: sed identitè, & essentialiter physice, necessario intercedit concursus creaturæ: ergo desiderium verum Dei tendens in executionem concursus ex parte sua ad actionem prauam, nequit abstrahere à concursu creaturæ ad illam: ac proinde, neque à volitione saltem interpretatiua actionis prauæ, & peccati virgetur. Quia voluntas executiua vera, siue in executionem tendens (nisi à mentis voluntas sit) nequit tendere nisi in executionem possibili-

lem: atqui executio concursus Dei præcisiue à concursu creatæ voluntatis ad prauam actionem possibilis non est, sed prorsus impossibilis: ergo nequit desiderium Dei executiuum, tendens in sui concursus executionem esse de executione sui concursus præcisiue à concursu creaturæ: ac proinde ab actione fundamentaliter, & formaliter praua, ad quam esse in Deo voluntatem repugnat, ut maioris proximæ veritatis, & vim discursus plenius percipias, vide, quale desiderium Dei esset, quo Deus executionem prædicat animalis in homine præscindendo à rationali optaret.

9. Sicut ergo decretum concurrenti in actionem prauam ad concursum ipsum, adhuc, quatenus ex parte Dei est, ut obiectum positiue decreto ipso directè voluntati minimè terminari: sed in applicationem solum, & subiectionem diuinæ actiuitatis creatæ voluntatis arbitrio æquæ, atque ipsius voluntatis actiuitatis, & ipsi inditi habitus supernaturalis, & auxilij, siue indifferentis cogitationis virtus, & quæcumque alia adæquatam, & absolutam potestatem proximam voluntati arbitrio & libere operationi subduntur: idque solum decreto illo omnipotentie applicatiue, & præparatiue ad concurrendum in prauam actionem cum voluntate solummodo positiue velle: scilicet potentiam eliciendi, & operandi actionem prauam, quæ in voluntate creatæ, secundum se sumpta, partialis solum, & quasi conditionata, si compingitur essentialiter cetera ex parte actus primi ad finem, absolutam & adæquatam constituere: quin vterius eius actiuitatis suæ vsum in actionem prauam, vel conditionatè ex parte obiecti, vel distinctum vterius positiue velit: quæmodum, nec, cum indifferenter cogitationem ad bonum, vel malum ad constituendam libertatem, & potestatem in actu primo ad vtrumvis & vult, & donat, vterius eius in prauam opus influxum amat: sed potius non esse illum in actu secundo vult: tamen totum omnium compingitur vsum, & influxum libertati arbitrij permittit, quia aliter eam proximè, & adæquate in actu primo ad bonum, & malum liberam, & absolute potestatem nequit constituere: ut non minus eorum omnium compingitur, & omnipotentia, siue actiuitatis diuinæ, quam innatæ actiuitatis, voluntati vsum, & influxum in actionem prauam totus totus determinationis voluntatis creatæ, quæ totus, & omnium compingitur illi fluxus identitè trahitur, proxius sit, quin ad totum illum influxum Dei, sicut nec reliquorum compingitur, determinatio vterius, neque ultra actus primi creati liberi adæquati, & absolute constitutionem ad concursum ex parte adhuc omnipotentia (cuius vsum totus voluntati creatæ ad actionem prauam permittitur) excessa requiritur. Et quidem, ut ad actionem etiam bonam in actu primo proximo adæquate, & absolute tali creatæ voluntas constitueretur, atque illam à Deo causa prima physica, & vniuersali, eiusque concursu physico inculperetur procedere sola explicata omnipotentia Dei permissio voluntati creatæ satis esset: quin Deus vterius decreto suæ omnipotentia voluntati creatæ applicatiue, solum concursum, & cooperationem ex parte sui velle. Verum tamen scriptura, & Patres congruè ad Dei virtutem, non physicam solum, sed moralem, cum, & naturam voluntatis ad vtrumvis, bonum scilicet, & malum indifferenter condidit, reliquaque compingitur necessaria ex parte actus primi ad bene, vel male operandum, scilicet indifferens adiunxit, bonum, & voluntatis, & eorum compingitur vsum vterius voluntatis Deum nos docere; vsum vero eorum ad malum solummodo permississe.

10. Præclusi obiter argumentum, quod à pariter contra solum permissionem Dei, sui etiam concursus in actionem prauam nobis posset opponi. Inquit, ratio, actionem prauam nobis posset opponi. Inquit, ratio, etsi eadem entitas operationis, & concursus voluntatis prauum sit entitas operationis, & operatio est, praua creatæ, atque, ut huius concursus, & operatio est, praua est, & fundamentaliter, & formaliter sit; tamen, ut à Deo est, bona & honestissima est, ut dicebamus certam. num. 8. ergo potest à Deo amari, atque desiderari decreto illo serio, & si absolute non efficiat, sed distinctum, ut alterum distinctum voluti extremum. Confirmatur, quia id totum, de quo in repositio, & absolute

Disp. II. Quæst. IV. Certam. IV. 619

supposito Deus potest gaudere, & desiderare potest, ut ponatur: atqui Deus de concursu, & operatione praua, ut ab ipso est posita, gaudere potest, & de facto gaudet: ergo & à se ponit illam antecedentem ad eius positionem potest disunctim saltem desiderare. Respondetur distinguendo extremam partem antecedentis, ut à Deo est pura permissioe suæ omnipotentia arbitrio voluntatis creatæ facit: ut à Deo est, voluntate, non permissiua solum, sed prosecutiua concursus sui in actionem prauam, nego. Quare, & si permissiua solum se habendo honestissime concurrat, aut si directe aliquo modo vellet positiue concurrere, non honestissime, sed turpissime concurrere ex parte sua vellet, ut ostendi. Ex eo autem, quod permissiua solum concursus Dei in actionem prauam honestus sit, solum inferri amari à Deo posse eius permissionem antecedentem ad concursus ex parte sua absolutam positionem, non autem concursum ipsum: cuius amore antecedenti pura permissio illius non facit. Ad confirmationem dico: gaudium, & complacentiam Dei de concursu à se exhibito permissiua solum concedendum esse; à se exhibito prosecutiue esse negandum; nec tamen inde inferri posse esse desiderium, & antecedentem Dei amorem, ut concursus ipse, ex parte adhuc Dei, sit, qui amor ultra permissiua solum concursum ipsam prosecutiue attingat: quia ut dicebamus num. 3. gaudium, & delectatio præcendunt ab his, quæ necessario in executione rei, de qua gaudium, & complacentia habetur debent intercedere: quare ad eorum honestitatem, vel malitiam morium, seu bonitas, aut malitia morium, ob quod de re gaudemus complacemur, attenditur: quæ in Dei gaudio de concursu à se permissiua solum ad actionem prauam præcito honestissima, ut diximus est. Cum autem, ut ibidem ostendimus desiderium quodvis seu voluntas antecedens rei positionem, ut sit, in executionem, eiusque effectum tendat, quæ à malitia, siue identica, siue aduentitia, necessaria tamen, in rei executione, nequit præcendere, sit, ut complacentia, & gaudium de operatione ex concursu Dei exhibito ad actum prauum identice, prout est à creatura, ad suum concursum, & actum prauum, prout: ab ipso, terminari honestissime possit; siquidem id ab ipso permissiua solum esse, ratio honestissima est, & tota, ob quam Deus de tota illa entitate, concursus, & operationis suæ complacet; cum tamen desiderium concurrendi, & concursus sui, si ultra permissiua solum concursum Dei pertingat, quia ad executionem naturæ suæ tendit, nequit ab identica malitia præcendere: quocirca confirmationis huius antecedens saltem absolute est, ut ex dictis claret.

11. Instabis tamen adhuc: qui sciens conditionate abutitur facultatis, & virtutis actiue, quam alicuius arbitrio subdit, cuiusque vltimū omnem permittit saltem interpretatiue vult eius abutitur: atqui Deus decreto suo suæ omnipotentia applicatiua omnem eius vltimū creati arbitrio permittit, & sciens conditionate, seu conditionatum eius abutitur, si ei omnipotentia subdatur, in actionem prauam, & fundamentaliter, & formaliter talem: ergo ea omnia saltem interpretatiue eo decreto applicatiua omnipotentia suæ arbitrio creato, & vult, & amat: quod æque, imò magis est absurdum quam concursum, quatenus ab ipso est disunctim amare. Facit hoc longe esse absurdum: quia, & actionem prauam, prout talem, seu prout à creatura voluntate velle saltem interpretatiue, & determinate eam Deum hoc argumento inferitur: quare argumentum hoc decretum indifferenter concurrendi, non solum, ut inter nos doctores, eorumque principis communibus examinetur: sed pro sententia Thomistarum præfinitorum virtutis peccati euerteret, si esset firmum: etenim expressius incurrere contendimus, in quod ipsos argumentum est, & idem, quod contra auxilij sufficientis donationem fieri solet: imò, & in ipsa voluntatis creatæ conditione, nativæque eius indita à Deo ad virtutis potestatem, atque in hominis primi, & malorum Angelorum creatione ab antiquissimis hæreticis effectum, multumque à Patribus veritatem, siquidem & creatas voluntates, sua nativæ, & indifferenter potestatis, & libertate abuturas nouerat Deus: & lapsus Ada-

um, & Angelos malos si crearentur: & tamen in horum omnium creatione, & conditione eorum actiones prauas, adhuc interpretatiue voluisse constanter negant. Communis eorum, & Theologorum ratio est: quia voluntas interpretatiua in eis solum habere locum potest, in quibus explorata non est seria, & quatenus ex parte sui est efficax de opposito voluntas; in Deo autem lapsurum hominem, & Angelum, & vniuersum creatam quamvis voluntatem suā potestate abusuram condente, atque, ut operari absolute possint, omnipotentiam suam applicante, cogitationemque, & auxilium indifferens immittente cum abusus etiam, & lapsus conditionati præscientia, explorata est seria voluntas, ex parte sua etiam, ut non operentur prauæ, ac pereant; ut scilicet ex Patribus ostendimus, ac fusiis controu. 4. de voluntate, d. 3. q. 3. à cert. 2. ostendimus: quin, ea omnia ex eo fine donat, ut recte ac beate demum æternæ viuant, ac non pereant: quia, in ea omnia ad vltimū, abutuntur de se indifferenter præstaret non illis esset ad bonum, & meritum plena, & absoluta potestas. Neque vero in omnipotentia suā applicatione secundum se sola malum eius à creatura voluntate vltimū potest conditionate cognoscere magis quam in voluntate ipsa, nisi auxilij sufficientis condicio accedat: quare ad huius collationem tota voluit difficultas expedienda controuersia, d. de reprobatione: partim ex fine, & intentione Dei seria, & explorata salutis, etiam reprobatorum: partim ex Dei in sua dona, & beneficia domino: partim ex scientia, quæ auxilij sufficientis donatio dirigitur, ac regulatur, aliisque principis, non, nisi importune, in præfinitarum tradendis, vel potius obrudendis.

12. Adhuc tamen pro Dominicanis, & Hæreticis Præfinitoribus oppones. Non minus sanctæ, & honeste debet procedere concursus ab omnipotentia in actionem prauam, quam à voluntate, & volitione diuina: atqui ab omnipotentia procedit concursus determinatus diuinus, positiue, atque subinde, & actio praua: ergo & à voluntate, & volitione diuina positiue, & determinate, & Dei concursus, & actio praua procedunt, abique vltimo sanctitatis eius præiudicio. Maior quidem certa est de sanctitate, & honestate formali, quæ eadem est in affectu voluntatis effectiua, atque in executione potentia, & operatione volentis, & si primario volitionis, secundario eius operationi conueniat, vndeque ea bonitas, & sanctitas formalis moralis obiectiue, & specificatiue sumatur in minori autem æquiuocatio est, in voce determinatus quæ præfinitoribus posset apud incautos fauere: idcirco distinguenda est ab omnipotentia, procedit concursus determinatus ab ipsa omnipotentia, negatur minor, siquidem eius vltimū non secus, atque nativæ voluntatis facultas, & reliquorum principiorum essentialium ex parte actus primi arbitrio, & libertati creatæ plenæ, & absolute, per illa omnia constituta determinationi permittitur, ut vidimus: cum quo pugnat concursum ab omnipotentia ipsa determinari, atque determinatum concursum procedere: Procedit ab omnipotentia concursus determinatus in se, ex determinatione tamen creatæ voluntatis omnipotentia sibi applicata, atque, quoad eius vltimū ipsius arbitrio permittitur, conceditur minor: quia concursus, qui ex determinatione voluntatis creatæ ab omnipotentia procedit, determinatus concursus in actionem prauam est; non autem concursus in actionem probam, siue sui ipsius omisso. Inde vero non inferitur volitionem Dei erga omnipotentia suæ concursum, (quæ de se physica ad concursum in actionem prauam, & in actionem bonam potestria est) debere esse determinatam, & determinatam omnipotentiam Dei ad vtrumque concursum in bonum, & malum physice indifferentem, ac de se formaliter loquendo ad alterum præ alio determinate indeterminabilem: cum à determinatione voluntatis, & arbitrij creati determinetur: nec opus proinde sit eius determinationem à volitione diuina efficaci, & concursus physici omnipotentia præfinitui querere, quæ extor, quot expendimus hæcenus, capitibus repugnat. Minoris autem eiusdem reliqua abique distinctione concedenda sunt: etiam illud concursus Dei positiue ab omni potentia procedit, quod est verissimum: inde tamen non inferitur contra nostram conclusionem specia-

tim (etsi contra nostros communiter decreti indifferenter concurrendi assertores teneret) hoc certamine statutam : cum scilicet concursus Dei in pravam actionem à volitione diuina positua illum adhuc disjungam, & indeterminatem prosequentem debere procedere. Siquidem, vt physicus determinatus in se concursus physice, positus ab omnipotentia procedat, eam arbitrio creato per Dei decretum applicari, & quoad influxum, & cooperationem subditi arbitrio creato eiusque determinationi permitti, est satis, quin ad concursus omnipotentie volitione, & tendentia positua decretum illud progrediatur : quod multis grauiusque fundamentis, neque à Deo fieri, nec Dei voluntatem decere toto fere hoc certam. 3. abunde monstrauimus. Sed neque contra reliquos nostros decreti indifferentis Doctores probat argumentum ad hanc determinate determinatam ad actionem prauam ad hanc determinate omnipotentiam concurrere : cum per ipsos eius usus arbitrio creato subdatur, & determinationi.

QVÆSTIO V.

An ex vi præfinitionis prædeterminatiue per concursum aliquem Dei, vel per generale subtrahendi decretum possit Deus actum prauum vage hunc, vel illum, siue in communi præfinire ?

D plenam præfinitionem prædeterminatiuam ad materiale peccati intelligentiam, & hanc questionem adiungimus, subtiliores difficultates continentem illis, quas cum præfinitionibus materialis peccati determinati agentes versauimus, & decidimus; quæ tamen lucem ex illis recipiunt, ac vicissim reddunt. Examinauit eas ex instituto, solita eruditione, & profunditate Rulz noster d. 40. de volunt. per totam. Tres autem omnino difficultates questionis huius titulo continentur suo ordine examinanda. Prima, an præfinitiones aliqua de concursu generali ac debito creaturæ rationali iure naturæ possit Deus actionem prauam vage hanc vel illam, siue in communi præfinire : ita, vt vilius nequeat non aliquam indiuiduam actionem prauam apponere; etsi hanc determinate, & in indiuiduo præ alia apponere creatæ libertatis, & electionis sit : quia ad indiuiduam hanc determinate apponendam præuius generalis, ac prædeterminans Dei concursus, per quem apponenda hæc, vel illa vage præfiniuntur vi prædeterminatiua sua non extenditur : Secunda. An vi concursus, seu per concursum prædeterminatum specialem id possit Deus præstare : atque vtraque concursus prædeterminatiui vtriusque, per quem actionem prauam vage fieri Deus præfiniat possibilitatem examinat. Tertia difficultas, an per decretum non concurrendi ad actionem omni ex parte, simpliciterque, & absolute honestam, perstante tamen decreto concurrendi pro libito creatæ voluntatis ad actiones turpes, aliquā vage possit Deus præfinire ?

CERTAMEN I.

Deciditur difficultas prima.

1. Viz noster (cuius negatiue decisioni subscribimus) questionem præsuppositiue saltem à pluribus scholasticis præcis tactam censet ; æstimo autem, nec præsuppositiue ab illo eorum tactam fuisse, imò neque ab scholasticis ipso anterioribus disputatam, sed aliam longe diuersam ; è cuius tamen & præsentis distinctione hic Doctor plura pro negatiua conclusione fundamenta produxit, quæ ad præsentis difficultatis decisionem negatiuam non attinent. Pro dilucida ergo

præsentis difficultatis intelligentia obferuare oportet, triplicem necessitatem peccandi vage rationalis creaturæ naturæ solum debitis relicta, considerari posse. Primam per physicam determinationem naturæ ipsi rationali inditam intrinsece, & congenitam : quatenus natura rationalis de se, non nisi ad prauè operandum, quotiescumque operetur, à Deo condita aptaque nata sit : ita eam censebant Manichæi. Secundam determinationem ad actionem prauam vage in natura rationali considerare possumus non secundum intrinsecam solum inspecta, sed, vt debitis omnibus ipsi naturæ iure, & connaturali ipsi prouidentia, ornata, & constituta ; in quibus non solum decretum Dei concurrendi cum ipsa, sed pleraque alla continentur : ita eam Pelagiani, & Semipelagiani considerabant, dum vitium naturæ, vel fidem, & iustificacionem, vel saltem eius initium, vt postremum asseruerunt, ex puris naturalibus, seu naturæ nostræ rationali debitis absque vilo gratiæ, vltra debitæ naturæ, Dei adiutorio nobis obtineri aberrarunt : contra quos, Augustinus duce reliqui Africanæ Partes in eius nationis Conciliis, & scriptis peculiaribus pro Catholica necessitate gratiæ Dei ad rectè, & meritorie operandum decernant.

2. Horum verbis male intellectis, & erroris alterius memorati percussit metu in alium extreme oppositum alij incidere, cum iam explorato damnati de eo Hæretici Vviclefiste, Caluini, & eorum reliqui, Baius, & Ianseniste, assertores : donum Dei vltra naturæ debitum ad rectè, & meritorie operandum, ex parte actus primi requisitum efficax natura sua, & conseruatum cum consensu esse debere ; quibus voce saltem reus Dominici præfinitores (de sensu viderint alij) consentiunt, vt ostendimus d. 1. satis fuisse : Carteri scholastici donum Dei, vltra naturæ debitum ex parte actus primi ad honestè, & meritorie operandum de facto Dei gratiæ adiutorium necessarium esse fatentur ; aut non ita de se cum honestè, & meritorie, seu conducende ad vitam æternam opere connexam, vt cum eius omissione componi natura sua nequeat. Hæc omnia fuisse ostendimus d. 1. Carterum inter ita (citra dubium Catholice) censentes, dubium adhuc est, an quodvis opus bonum morale præcis, quod tale de se vitæ æternæ meritorium, atque ad eam conducens sit, ac proinde, ad quod Dei gratia, & adiutorium, vltra naturæ debitum, requiratur : Vsq̃uianis omnibus affirmantibus ; negantibus vero cunctis Soanistis, & absque vilo censuræ periculo vtrique. Dubium item, & vtrique controuersum duabus hæc scholis est : an gratiæ auxilium hoc ad rectè operandum necessarium supernaturale, quoad substantiam, esse debeat, vt Soanistica putat : an satis sit illud supernaturale, quoadmodum esse, vt censeat Vviclefista : Carterum vtrique scholæ conueniunt necessitatem posito etiam auxilio sufficienti ad peccandum, & actionem prauam mortalem, vel venialem, siue determinatam, siue vage pro hoc instanti, vel pro diuturno, & longo tempore, consequentem esse, & quæ, siue ad breue, siue ad longum tempus ex Dei priuilegio, & misericordia specialis donandi auxilium quod habiturum effectum resistendi, Quantumvis viuidis proluxisque temptationibus perzonoratur, auferretur : quoniam vero ad longum tempus, & in tot occasionibus, demonumque malis artibus, & temptationibus valide infirmam nostram impellentibus semper resistere difficile valde est, nec pro eis omnibus, nisi rari, atque è prouidentia Dei specialissima efficax auxilium ad sit, moralis necessitas, quæ ex temptationis, & impulsus magnitudine, frequentia, & nostra fragilitate, atque infirmitate Dei prouidentia, non autem ex rarissima illa penultima, atque æstimari prudenter debet iustis omnibus (Maria Virgine excepta,) actionis prauæ venialiter vage saltem, ad longum tempus admittenda ; impii que diutius in mortalitatis iacentibus mortalem etiam aliquam denovo ad tempus longum incurrendi, moralis necessitas à Theologia merito, & communiter assertitur.

3. Carterum, etsi naturæ rationalis ius auxilium efficax ad rectè operandum, & ad tentaciones vincendas non negat, quare, & in eius donatione pro quavis occasione gratia Dei, & pro omnibus, atque ad tempus longum maxima necesseario intercedat attamen vt inefficax atque non habetuta resistentiæ aut rectæ operationis effectum cognoscitur, à Deo tribuatur non exigit, etsi eius donatione Deus naturæ rationalis debito satisfaciatur, quia intrinsece auxilij sufficientis

sufficientis entitate potentem absolute illam recte moraliter operari, & tentationibus contra morales virtutes agendi resistere in actu primo constituit, quod rationali naturæ secundum naturalia considerat, ut summum, debet non autem illam potentem in actu primo ad supernaturales, & Theologicas virtutes absolute constituere. Notata præ oculis ad præsentis difficultatis decisionem habenda; potestum hoc præsertim, ex quo in primis claret: longe aliud esse non posse naturam rationalem in puris naturalibus relictam nisi mendacium, & peccatum, ut Patres, & Concilia assentiant, quia auxilia quæ sufficientia sunt ultra naturæ debitum non sunt; aliud ea ut sufficientia debentur rationali naturæ. Illud enim solum probat eius exigentiam, & ius naturale ad auxilia efficacia non extendi: hoc autem videretur, solum inefficacia, quæ talia determinat, & positiue exigere, quare in donatione efficacis, quæ efficacis non solum supra, sed contra ius naturale, & exigentiam naturæ rationalis fieret, eiusque proinde abusus foret: quod nisi absurdissime dici nequit. Claret inde secundo: non satisesse à nostro Ruiz indicari difficultatis huius decisionem (affinitatis scilicet iure) ex necessitate gratiæ ad recte, meritorie, & conducenter ad vitam eternam operandum, resistendumque, longo præsertim tempore, tentationibus pendere: ut tantum, qui hanc docuerint possint negatim in præsentis difficultate conclusionem defendere; quasi nequeat esse gratiæ supernaturalis Dei necessitas ad prædicta, nisi in natura determinatæ exigentiæ, ad auxilium sufficiens, quæ sufficiens, quare & ad peccandum; cum absque ea naturali determinatione sola negatione naturalis exigentiæ, & iuris ad auxilium efficacis, quæ efficacis, & peccate, ex naturalibus possit, licet non debeat; gratiæque supernaturalis, quo ad modum saltem egeat, cum, ut non peccet, tum, ut honeste, adhuc intra virtutes morales, operetur.

4. Constat subinde tertio inanimiter pro hac sua æquocatione, & illegitima consequentia induci per rationes 28, 29, 30, & 61. Machaelis Baii damnatas à Pio V. bulla edita anno 1567 confirmata à Gregorio XIII. anno 1579, de impossibilitate recte operandi absolute, quare adhuc moraliter, & ad vitandum peccatum vltim viribus naturalibus arbitrij. Tum quia, ut hæc, non nisi ex Dei gratia, creatum arbitrium possit, iure naturæ ad peccandum, adhuc vage determinatum creatum arbitrium non esset: ut inde Ruiz inferri contendit: Tum, quia ex propositiones secundum se, & proprio aliquo sensu non damnantur vltimæ meretur Theologiam censuram, ut eadem bulla testatur de aliquibus ibi damnatis, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intentis, quem num. 2. notauimus, & alium, quem Baius propositione 58, 59, & 60. ex damnatis explicuit (nempe gratiæ Dei, non solum auxiliantis, sed & formaliter iustificante opus nobis esse, ut tentationem quamvis superaret, atque morale bonum quodvis exercere possimus damnae sunt. Porro in illis non damnatis, ut sonant, & proprio aliquo sensu, præfatas quatuor contineri conitar: quia earum pleraque, & quibus relique æquivalent, & Patrum, & Conciliorum sunt, expressæ, & post satis notam Pij V. Bullam eiusque à Gregorio XIII. Confirmationem à pleribus Catholicis Doctoribus (in quibus Eruditionis, Profundissimisque Theologus Valquez notat cum docta schola sua) defensuram, ut videbimus tom. 1. de Ente supernaturali? vbi, & subtilia plura iuxta eius principia de necessitate auxiliantis gratiæ discutimus; quale illud est, an potestas absoluta in actu primo ad operandum recte, intra moralem adhuc, honestatem, gratiæ auxilio, solum quoad modum eius entitatis extrinsecam, sufficienter constituitur, quod ex insumto indispudatum inuenio. Atque illud: an minimum entitatis sanctæ cogitationis, & auxilij gratiæ Dei disputari debeat, an naturæ quæ in re strenuè laborant, genio, & ingenuitate Doctor insignis noster Casp. Hurtado tom. 2. in 1.2. quem, & à nostris, & ab externis, etiam Senatu Regio typis approbatum superioris cuiusdam post tanti viri obitum in Curia, & eius, penes quem vestium Collegij Complutensis, (vbi obiit ille) ignorantia magno rei Theologicæ dispendio absumptis: erant enim in tomo illo (qui vnus Doctoris huius Theologiæ defuit) sentia peculiararia non pauca.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

Huic tamen ipsius de gratiæ auxiliantis minimo Authoris huius sententiæ tom. illius absumptio non obicit, eius quippe mentem, & ex ipso & eius Superiorum iussu censore, & approbatore Magistro meo Didaco Daza accepi, callui, & forte ex propriis auxiis illud denique. An notitia legis quatenus ad inducendam obligationem præcise conducat gratia Dei, ac subinde per Christi merita debeat haberi: quæ in difficultate erucanda versandaque memoratus nuper meus, & Magnus Magister Didacus Daza, strenuam, suoque ingenio, & eruditione dignam operam nauauit. Denique an sufficiens præcise potestas bene intra moralem honestatem operandi naturæ rationalis debita excedat. Hæc nostris Valquez doctrinam dilucidam reddent & ad præsentis difficultatis expeditionem clariorem præmittenda oportune fuisse: iam ad eius decisionem veniamus.

5. Sit vnica conclusio: implicat rationalem creaturam, ex generali concursu, eiusque decreto ad actionem prauam vage, hanc, vel illam, prædeterminatiue præstare: consensio nostro Didaco Ruiz de Montoya citata d. 40. de volunt. sect. 3. à num. 10. neque vltim ex nostris non consentire in ea conclusione teor; imò neque vltim ex antiquis pro opposita ab eodem Ruiz relatis à num. 5. ad 10. nempe Gregorium in dist. 26. quæst. 1. & 2. sine & d. 19. q. vnica art. 2. pag. vlt. qui ob originale sub mero generali concursu relinqui cum ea vitandi peccata impotentia. Maior, quæst. 28. tota quæst. 1. maxime à conclus. 2. & ad 17. argumentum §. ad formam & in 1. distinct. 1. quæst. 3. sub init. quæst. 15. med. Roffen. contr. Luther. art. 39. vers. med. §. Neutrum sane potest: ac inter med. & in fin. §. Quamquam ex disputatoribus: & circa fin. §. verbius vtrique: qui assentunt aliquot homines in actualium etiam penam, ita ad tempus cum solo generali concursu insufficienti ad vltim opus morale simpliciter bonum remanere, denique alij, qui ita à Deo sub solo concursu generali insufficienti ab bene operandum, & peccata vitanda relinqui hominem posse farentur, vti Marfil. in 1. p. 20. art. 3. ad 3. maxime propositione 4. & 5. ac sine q. & in 2. q. 17. art. 3. ad 3. rat. contr. secundum suppositum Capreol. d. 28. quæst. vnica, art. 3. post med. ad 2. contra 4. Conclus. & ad 15. & d. 29. quæst. vnica, art. 3. col. 1. fin. Deza ibi quæst. vnica art. 1. conclus. 2. & art. 3. notab. 4. ante med. & art. 4. & ad 11. controu. 2. conclus. & ad 5. contr. 3. Castro verbo gratia, hæresi 1. probat. 3. conclus. col. 4. & 5. Angel. 1. moral. cap. 13. docum. 10. Martin. Magist. tract. de persecut. tota quæst. 3. Dionys. Cylterl. in 1. d. 17. quæst. 1. art. 1. sine, & in 2. d. 24. quæst. vnica art. 2. conclus. 1. & 4. Abulens. in cap. 19. Marth. 174. aliqua interierit ut eandem peccandi necessitatem sub solo generali Dei concursu creaturæ rationalis videatur asserere, etsi ad 4. & 5. & quæst. 175. sub init. & 178. ad 3. oppositum expresse doceat: verum ut ex notatis nostris claret impossibilitas recte operandi, & vitandi peccata absque speciali Dei gratia, non inferre eam determinationem ex Dei concursu generali prouenire, etsi ipse, ut prauè operetur rationalis creatura necessario intercedat. Secundo generalem concursum non physicè influxum ex parte causæ primæ vniuersalis Dei in creatas actiones, sed prouidentiam solum naturalem debita reliqua ad operandum requisita vltra Dei etiam concursum apparentem hi Doctores intelligunt: quare extra intentam decisionem loquuntur. Tercio: si auxilium sufficiens, ut absolute recte operari, & tentationes vincere possimus, iure naturæ debeat, necessitas illa vage peccandi hominem physicè solum loquendo, consequens solum erit: quare nec physicæ prædeterminationis ex Dei generali concursu (de qua solum est quæstio) imò ex integra ac tota generali Dei prouidentia, De morali vero necessitate nihil hic quaritur.

6. Probatur ergo conclusio quia præstare prædeterminatiue Deum actionem prauam vage, siue hoc, vel illud peccatum absolute est velle efficaciter, ut actio praua, vel illa absolute sit, ac subinde ut absolute sit aliquod peccatum: hoc autem, ut causis secundis de necessario ex parte sui concursu prouideat necessarium non est. Ergo ex generali, & debito ex parte Dei creaturæ

rationali concursu non potest ita pugnare, nihil enim concursus ultra debitum creaturæ rationali voluntate generali concurrenti à Deo amatur, nedum præfinitur. Secundo: nec Deum decet ita velle actionem pravam præfinitur; siquidem iam actionem pravam velletisimò totum, quod in individua quavis earum actionum pravitatis est (si æque ille pravitatis, & quoad extensionem, & quoad intensiorem, & modum sint) profus Deum ea præfinitione velle: cum tantumdem, nihilque magis pravitatis in una actione, quam in alia sit. Tertio, quia, si iuxta debitum connaturale naturæ rationalis ea præfinitio prædeterminativa esset, uti concursus generalis, cuiusque præfinitio esse debet, natura illa rationalis ad pravam illam actionem vage determinata de se foret, qui error Manichæorum, & aliorum est; contra quos Patres supra certarunt. Neque enim ad actionem pravam hanc in individuo, & non aliam determinatam de se creaturam rationalem esse à Deo produci, & condi Manichæi, & asectæ somniant. Quarto ex parte efficacis præfinitionis huius, & concursus prædeterminativi, quem concernit alia eius repugnantia accedunt siue generalis, siue specialis is concursus sit: quare eas certam. 2. persequemur. Porro quæ contra hanc conclusionem opponi possent ex prænotatis pro difficultatis explanatione, & decisionis claritate evanescunt.

CERTAMEN II.

De difficultate secunda definitur.

IN iam explicata difficultate prima Recentiores aliquot prædeterminativas præfinitiones ad materiale peccati in particulari exploras hæcenus pertæsi, nihilominus ad materiale peccati vage, hoc, vel illud, in communi siue genericæ, vel imprecantæ, vel odij, aut furij, siue specificæ huius scilicet, vel illius actus imprecantæ, aut homicidij speciei omnino eiusdem posse aliquem prædeterminativæ præfinitione consentire. Eos ignominatim refert noster Ruiz d. 40. sect. 6. cum fundamentis inferius subiiciendis, & erendis: ipse verò à num. 5. duplici conclusione adversam Sententiam suam proponit, explicat, & confirmat. Nobis autem, quibus eadem Ruiz nostri sententia prorsus placet, triplici conclusione, explicatius adhuc tradenda videtur, & confirmanda; etenim speciale hoc decretum de actione prava vage potest exagitari relinquendo reliqua in respectu rationalis creaturæ, vel eam etiam immutando; ac rursus potest adhuc immutata naturali, & communi providentia quoad reliqua cogitari prædeterminativa præfinitio actionis prave huius vel illius vage, & in communi genericæ solum, vel speciei infimæ eiusdem, ut diximus quæ divisio præmittenda primæ huius difficultatis resolutioni necessario est; quia, etsi univèrsim negatua sententia, vera nobis, & tenenda sit; alii quovis trium horum casu speciales habet probationes, ut parebit præter generalem rationem, quæ eos omnes casus complectitur.

2. Prima conclusio: immutata, quoad reliqua, providentia Dei communi, & naturali erga rationales creaturas implicat Deo prædeterminativæ præfinitio materialis peccati, seu actionis create prave vage huius vel illius. Probatur immutata quoad reliqua providentia communi naturali erga creaturas rationales ea præfinitio rationis create vage ponit in Deo præfinitionem materialis peccati, & actionis create prave huius determinate & in particulari: hæc ut ostendimus, & adversarij fatentur Deo repugnat. Ergo immutata de reliquo communi, & connaturali Dei, erga creaturas rationales providentia, præfinitio actionis prave siue materialis peccati vage Deo repugnat, discursus certo & inoffenso currit. Maior probatur in connaturali, & communi Dei erga creaturas rationales providentia individuatione actionis ignota est, nusquamque proinde permittit electioni creaturæ rationalis, sed puri

arbitrij divini pro suo nutu stantis, ut casu quo creatura ad actionem huius generis vel speciei arbitrio suo moveatur, hoc actionis individuum illius generis vel speciei eliciat, ac non aliud: quare huius præ illo voluntari create electio non adest, Dei providentia, quam immutatam conclusio supponit; Accessu autem præfinitionis generis, seu speciei, huius vel illius actionis prave, etiam quoad genus, vel speciem electio voluntari create non relinquatur; sed etiam prædeterminativæ præfinitio actio prava, & materiale peccati à Deo est, atque ad illam creatura voluntas necessitata; ergo ad totum, quod individua actione prava commune, & individuale appendendum à creatura est prædeterminativa præfinitio Dei adest, duplici Dei decreto, & præfinitione compacta, nempe ex immutata Dei providentia connaturali, & communi erga rationalem creaturam, quoad individuationem, & præfinitionem prædeterminativæ, quoad communia actionis prave, seu materialis peccati apponendi: quod & æque Deo turpe, & absurdum est, æqueque create voluntatis in eius appositione libertatem aboleret, ac si decreto seu præfinitione unica individuum totum, & quoad communia, & quoad individuationem actionis prave, seu materialis peccati prædeterminativæ præfinitur Deus ut de se claret. Quocirca præcipuum adversarij fundamentum de servata create voluntatis libertate absolute circa individuum actionem pravam, & materiale peccati, ex sola individui electione ipsi per præfinitionem de actione prava vage, & in communi relicta (quod ex vi eius præfinitionis solum veritatem est) in casu conclusionis huius primæ de immutata communi, & naturali Dei erga creaturas rationales providentia nullum locum habet.

3. Sit secunda conclusio, etsi ex insuetæ, & extraordinaria providentia Deus individuationis actionum prænotam notitiam create voluntari præterget, atque subinde prave huius actionis in individuo præ alia electionem eius arbitrio, & libertati permittat, nequit actionem pravam seu materiale peccati, hoc scilicet, vel illud prædeterminativæ præfinitur. Probatur: quia ea præfinitio, qua volitio est in actionem pravam tenderet, ut pravam materialiter, ac subinde interpretativæ pravam formaliter & peccatum, quod ut diximus non nisi interpretative per exprellam materialis peccati volitionem potest, adhuc à creatura amari: ergo esset turpis, & Deum dedecens præfinitio. Secundo: quia ut quærit, cet. 4. n. 5. quodvis decretum de operatione quavis diffusum, & vage, hæc scilicet, vel illa duplex conditionatum continet, nempe ut si una individua actio absolute non apponatur, & absit, altera apponatur: atqui implicat amari, velletque Deum, adhuc inefficaciter, & prædeterminativæ præfinitione, materiale peccati expresse, & implicite eius formale, & peccatum sub conditione vili; ergo & prædeterminativæ præfinitio actionem pravam, seu materiale peccati vage hoc vel illud. Tercio inde. Conditionata ex parte obiecti voluntas cogit purificata conditione ita volentem, ut quod sub ea conditione efficaciter voluit, efficaciter absolute velit: ergo, si altera actio prava individua, ex duabus v. g. vage prædeterminativæ à Deo præfinitis ex libertate contradictionis à create voluntate (ut fieri potest) omittatur, alteram individua absolute efficaciter Deus, necessario prædeterminativæ præfinitio atqui hoc repugnare Deo tota hac disputatione demonstravimus, ergo, & Deum prædeterminativæ præfinitio actionem pravam, seu materiale peccati vage.

4. Quarto ex parte prædeterminativæ præfinitio, siue quem actioni prave prædeterminativæ præfinitio, siue vage, concernit. Probatur conclusio, quia, etsi vi sua præcise non prædeterminet hanc individua pravam actionem, tamen, ut hanc, vel illam apponat debet voluntatem impellere, ac proinde alteram causam, cui subiuncta etiam prava determinatone voluntatis, quæ à fæderitate causæ, & authoris peccati non purgaretur, à fæderitate causæ, & authoris peccati non purgaretur, Sicut nec impius actionem alteri suadens pravam, & demon eum ad illam tentans, etsi neuter eum ad illam in individuo suadente aut tentante irresistibiliter determinet. Quinto ex parte eiusdem prædeterminativæ, & concursus connorari. Etenim concursus prædeterminativæ cum operatio Dei physice, & determinate conata

eum actus prauus sit, nequit esse cum hoc, vel illo vage: vagum quippe intentionalis mentalis suppositio inducit, & tenere potest motus intentionalis, qui ea ducitur voluntatis, non autem physica operatio & concursus. Quo circa præfinitio illa, si prædeterminata sit, debet respicere & concernere non viam sed duplicem Dei prædeterminationem disunctam, vel hanc ad vim indiuiduam actionem prauam, vel illam ad aliam actionem prauam, in indiuiduo: quo fiet, ut licet Deus liber maneat ad hanc prædeterminationem suam, & subinde indiuiduam hanc etiam actionem prauam nostram apponendam: nos autem minime, sed quamvis eorum ex prædeterminatione Dei irresistibili apposituri sumus, quandoque eam apponamus, ac proinde neutram à nobis libere apponi posse, ut aduersarij ceniebant. Quod si dicat prædeterminationem ea præfinitio connotatam ferri in actionem prauam in communi, ac proinde vnam solam respectu indiuiduorum sub illa contentorum esse posse: iam impugnetur in simili de indiuiduis actionibus vage sumptis es. Nulla enim operatio, imo nec realis physicus respectus, præfinitus ex parte sui termini esse potest. Id enim solius operationis, & respectus intentionis intellectus, & voluntatis est proprium, apud Philosophos, & Theologos omnes.

5. In tertio vero casu, quo praua actio vage à Deo prædeterminatur præfinita, hæc nimirum, vel illa eiusdem speciei infima in genere prauæ actionis foret, vigentis eius repugnantiam probari æstimat citatus noster Ruiz §. *Dica secundò n. 6* quia, cum solam indiuiduationem actionis prauæ, in qua præcisè sumpta nihil malitiae est, liberæ electioni, & operationi creatæ voluntatis relinqueret, siquidem, ac prædeterminationi suæ prædicata omnia communia vique ad vitam specifiçam differentiam referretur; quorum singulis sua malitia & omnis conuinctum, tota indiuidua prauæ actionis malitia responderet: quodam malignitatis avaricia voluntati, & operationi suæ totam prauitatem in actionibus indiuiduis à se vage præfinitis, & volitionem, & effectiorem consequenter videretur, & nihil eius, siue volendum, siue efficiendum voluntati permitteret creatæ, & quidem speciem argumenti huius pietatem recognosco: quatenus verò nullius malitiæ, siue volendæ, siue efficiendæ electionem, & potestatem creatæ voluntati relinqui asserit (quod ad incertam avariam sequentrationem malignitatis necessarium erat) efficaciam non recognosco. Etenim ex sola indiuidua actionis prauæ electione voluntati creatæ cuiusmodi præfinitio permittit totum indiuiduum, secundum omnia prædicata actionis prauæ generica, & specifica apponere voluntati creatæ permittitur, eo quidem modo, quo in rebus apponi illa possunt. Siquidem prædicata communia secundum se, & præcisè sumpta, nec factibilia, nec apponibilia in rebus sunt; sed solum in aliquo suo indiuiduo à quo re ipsa non differunt, nec possunt realiter differre, & extra quod, & seorsim fieri nequeunt, cum physica effectio vili præciliua ex parte termini sui prorsus repugnet: idcirco ex necessitate antecedenti ad aliquod virtutis indiuiduum (quemadmodum ex omni moda antecedente impeccabilitate humanitatis Christi ad aliquam præceptæ mortis acceptationem in eius humanitate controu. de Incarnat. admissimus) in cuiusvis indiuidui, præ alio, prorsus adhuc æquali, & virtutis illius honestatem exerceri, eiusque laudabilitatem, & meritum obtineri cum nostro Valquez, & aliis docuimus, illud autem specialioris absurdum in prædeterminata præfinitio indiuidui vagi speciei infimæ actionis prauæ intercederet: quod ad omnes titulos præfinitis indiuiduæ actionis, ac proinde plures, quam si generis, aut speciei intermedia, non curata specie infima, vage indiuidua actio præfinitur volitio & prædeterminatio Dei se extenderet: verum siquidem est totius actionis indiuiduæ prauitatem, & oppositionem cum ratione, & lege ex prædicatis suis specifiçis, & genericis formaliter provenire; quin indiuiduatio (cæteris quoad intentionem, & modum paribus) aliquam prauitatis rationem de suo formaliter asserat, ac prauæ actionis supponat.

6. Iam aduersariorum vniuersim eius prædeterminatiuæ præfinitionis actionis prauæ vage possibilitatem contentum infirma fundamenta sunt. Primum, quia ex ea

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. I.

præfinitio illa manet creatæ voluntatis libertas: ergo ipsi, ac nusquam Deo, actio praua ab eo posita imputaretur. Antecedens falsum esse ostendimus probatione prima, & secundæ conclusionis, eoque permittit malum esse consequentiam constat ex probatione conclusionis secundæ num. 4. & aduersarij ipsi malum esse supponunt, dum permittit libertatis creatæ illatione per prædeterminatiuam materialis peccati in indiuiduo præfinitionem Deum nihilominus, & eius causam fore, & subinde peccati auctorem nobiscum contendunt. Secundum, quia Deus plures homines vim talibus circumstantiis de facto creauit, ut longo tempore infallibile sit in peccatum lapsuros, nec dubium est, quin in eis circumstantiis hominem in puris naturalibus condere potuerit: quin & eas circumstantias apponere, ut de facto infallibiliter laberetur statim, uti Holoferni cõtulit victorias, & potentia, & Iudith splendorem, & suauiloquiis, quibus in superbum, & libidinolum erga illam affectum illico infallibiliter laberetur; ergo & poterit Deus prædeterminatiuæ actionem vage prauam, non solum ad tempus longum, sed & pro aliquâ determinatâ duratione absque vili sui indecentia præstare. Respondetur tamen infallibilitatem lapsus vel longo, vel etiam aliquo determinato tempore, ex vi naturæ, determinationeque, & destinatione circumstantiarum, in quibus rationalem creaturam condidit, qualivē ipse produxit, producere Deus potest, absolute; ac necessitate physica antecedente lapsus ita, ut non esse lapsus nequeat esse non posse; sed potius per se, & Dei intentione, ad bonas operationes destinari, etsi per accidens ex infirmitate, & malitiæ naturæ, ut per accidens tentatione infallibilitate morali effectum lapsus habitus sunt: quia ita impellunt, ut nemo, vel fere nemo, lapsurus non sit præ resistendi difficultate; etsi resistere absolute omnes, & singuli absolute possint. Inde constat Deum neque voluntate eas producendi, ne earum aut hominis in eius productione velle, causare peccatum. At verò si actionem prauam adhuc vage prædeterminatiuæ præfinitur, in eam directe, & per se Dei tenderet volitio, ut patet, & prædeterminatio, quam ea præfinitio concernit, non potest non in actionem prauam directe tendere, ac natura sua, & per se destinari: quare, neque à causalitate peccati Deus excusari. Ac demum ea prædeterminatiua præfinitio actionis prauæ vage, libertatem de facto in neutris appositione creatæ voluntati relinqui, dicebamus n. 4.

CERTAMEN III.

Difficultas tertia expeditur.

1. Circa secundam difficultatem de præfinitione actionis prauæ vage ob decretum Dei subtrahendi generalem suum concursum ad omnem actionem omni ex parte, & absolute honestam, solumque concurrenti ad actionem, quam velit voluntas prauam possibilem esse præfinitionem eam; imò respectu demonum, & reliquorum damnatorum de facto dari, atque ideo neminem illorum bene simpliciter & absolute operari posse docet expresse Marfil. in 2. quæst. 5. art. 3. maxime notab. 5. & ad rationes contra quæsitum, cui doctrinæ consonat quæst. 16. art. 5. Refertur pro eadem sententia, quasi affine quid docuerit, Agid. in 2. d. 7. quæst. 1. art. 2. maxime col. 6. §. *ex eo ergo*: & sine corporis aut solutionem, & solut. ad 1. dicens imperus ad bene operandum requisitos demonibus denegari. Verum, cum hic concursus Dei præuium impellentem ad bene operandum non admittat, sed comitantem solum, & comitantem identicè creatæ voluntatis operationem, quæ ad se ipsam imperus esse nequit; imperus, quem demonibus ad bene operandum denegat nomine concursus Dei non potest intelligere: quare potius æstimo ea voce intellexisse Agidium subitum, & inde liberatum delectationis motum voluntatis in bonum, quod ad sanctæ cogitationis, & vocationis, seu auxilij ex parte actus primi congruitatem

tatem aduocare visus Angustinus non immerito fuit nostro Valquez, cuius eruditionem de auxilij efficacia agens tom. suo in 1. p. transcriptione honorauit Ioann. Gonzal. Albelda, eam porro vagam determinationem ad prauam actionem ex subtractione generalis concursus ad bonum possibilem expresse fatetur, imo inde in damnatis omnibus provenire expresse docuit Molina 1. p. q. 64. a. 2. dub. 2. *relicto, & s. dubium.*

q.64.a.2. dub. *De relicto & aduim.*
2. Ne verò difficultatem generalem à speciali materia abstrahent, atque ita propositum aliis, quæ ex speciali materia voluntatis creatæ difficultatibus in materia, & status conditione specialis (subortis implicum) videbunt voluntatis Angelicæ, quam quidem natura sua ita ab eo, cui se semel applicuit immobilis esse plures volunt, ut perferuerant, fed in malo admissio obstinationis, naturalis ac necessaria fit, sed ea sane neque ad peccatum aliquod vage attendendum, de quo disputamus, necessitas est; fed permadendi in semel admissio, quare, & impoenitentia de admissis necessitas, ac poenitentia impossibilitas; insuper, neque ex decreto Dei de subtractione concursus; fed ex naturali inflexibilitate Angelicæ voluntatis, igitur notæ Ruzi sect. 5. censet eiusmodi necessitatem ex decreto subtrahendi generalem concursum ad opus omne simpliciter, & absolute bonum cum rationali aliqua creatura esse impossibile: quare nec inde necessitatem male operandi in damnatis à Patribus & Scholasticis afferant provenire: Probat, quia concursus à summo bono procedens dirigit semper ad ipsum summum bonum & dirigere quatenus esse est, & inclinare creaturam voluntatem: atqui sic limitatus concursus solum dirigeret de sese, atque inclinaret creaturam voluntatem ad malum, siquidem ea limitatio efferret, ut nusquam delineatur, dirigeret, atque inclinaret concursus diuinus ad bonum creaturam voluntatem; sed solum ad prauum actionem, ad quam solum decerneretur; ergo decretum ita limitans concursum diuinum est impossibile.

3 Sed tamen rationi huic, non acquiesco in nulla enim opinione vim habet, siquidem Deus decreto illo non concurrendi necessarium concursu ad vllum opus bonum, non deditur concurrere ad praua opera pro vltimo voluntatis creatæ; sed nec alio, quo intendit quidem, vt voluntas creatæ superet tentationes: ac proinde, quæ parte decretum concurrendi est, vt liberatorem eius voluntatis seruet, quantum de se est, non actionem eius prauam; sed resistentiam tentationi ex motu, quouis indifferenti ac non inhonesto (vt resisti potest) intendit; quæ vero decerneret non concurrere ad actionem aliquam bonam, sed præstare ad actionem prauam decreto illo nec dirigit, nec inclinat creatam voluntatem; sed tantum iure suæ libertatis & dominij supremi ad concursum præstandum, vel fecus voluntati creatæ ad quemvis vel pluresimò omnes eius actus efficiendos vitæ, idque honestissimum titulo, & fine præstare Deus potest, etiam si diuini concursus in voluntate ad suas operationes non indigentia solam, sed exigentia, & naturale ius adesset: vnde patet in toto hoc coniuncti huius ex decreto concurrendi cum voluntate quavis creatæ ad actiones prauas, & non concurrendi cum voluntate quavis creatæ ad actiones prauas & non concurrendi cum illa ad actionem vllam vndequeque, simpliciterque & absolute honestam nullam esse, quatenus ex parte eorum decretorum & Dei est, inclinationem, vel directionem creatæ illius voluntatis in malum; sed solum ex decreto non concurrendi ad actionem vllam absolute bonam non esse inclinationem ex parte Decreti & Dei creatæ voluntatis ad bonum, quam illi decernere, & dare non tenetur; sed potest Deus honestissime pro prohibito subtrahere: quæ vero concursum suum indifferenter offert ad actionem prauam vt pro suo vltimo voluntas vtatur tentationis victoriam (citra honestatem quidem, & malitiam) intendit: quod si dicas concursum decretum à Deo ad actionem prauam vage esse physicè prædeterminatum iam ex postiuo hoc concursu eiusque decreto, non ex decreto subtrahendi concursum ad omnem actionem bonam, ea prauè operandi vage (de quo præsens est difficultas) necessitas erit, necessitatem enim illam ex decreto postiuè concurrendi prædeterminatiue ad actionem prauam vage cert. 1. & 2. explosimus.

4 Nec magis præstat ex decreto non concurrendi ad actionem viliam bonam, & concurrendi ad prauam inferri voluntatem solum posse prae operari quodcumque operari. Primo enim eis etiam positis potest indifferenter operari: quod si decretum non concurrendi ad actiones etiam indifferentes extendas, adeo necessitas absoluta non inducitur, sed solum conditionata; si omnis voluntatis operatio non suspendatur; v. fors naturaliter, certe ex Dei absoluta potentia fieri potest. Quare, & hac Dei voluntas absolute possibilis de suspensione omnis actus à voluntate creata illi debet adiungi, nec decretum non concurrendi ad actionem bonam neque ad indifferentem, & concurrendi ad prauam lat erit, vt ea necessitas absoluta prae operari vage à Deo inducatur: insuper cum libertas physica pro fingulis, & omnibus indiuiduam actibus prae omittendis voluntati illi per hocse relinquatur, facili apprehensio, & explicationi minime est ad aliquam vage ex decreto illo non concurrendi ad actiones bonas, & indifferentes, & altero concurrendi ad prauam induta à Deo, quatenus ex ipso est physica ad actionem aliquam prauam necessitas: sed vt summum moralis erit, quæ ex difficultate superandi tentationes omnes prudens ædificatione iudicatur; cuiusmodi in ordinata providentia cunctis aduenialiter aliquando, vix adoleat tempore, atque impiis dum mortali in dormientibus ad mortale aliquod denuo admittendum explicabimus certam, cuius ratio est: Nam physica connexio, nec ad indiuiduum vagam, neque ad prædicatum aliquod commune est, terminatue realiter potest: quæ præfata nostri Ruiz ratio conclusionem efficaciter non probat.

probat. Si tamen conclusio prima. De facto (ne in damnis quidem) ex decreto lubtrahendi concursus generalem ad omnem honestam actionem physica ad prae operandum vage necessitas non inducitur. Conclusio contra Molinam expressa est. Pro ea vero militat noster Ruiz citatus num. 10. & 11. S. Thom. 1. part. quest. 64. art. 2. corp. & ad 5. & clarus quatuor. de malo, art. 5. ad 2. scribens: *Deus est causa finis Angelorum, in quo sunt oblati in malo, non quia sicut causando, denique malum, vel conservando malum, physice, sed, sicut non impediendo, existens; sic enim dicitur aliquis inducere* : quibus gratia, non autem concursus generalis denegatione impotentiae, & peccandi denovo necessitatem Angelis, & libere damnatis reliquis obvenire docet; & si ad naturalem immobilitatem quoad oblationem in malo vitam videatur recurrere : quod de absoluta physica voluntatis Angelice immobilitate à malo in bonum placet mihi nunquam potuit, vt suo loco ostendit sed quatenus ad concursum generalem dampnans ad recte operandum non negatum (quod praesentis loci infiniti est) fed gratia solius, placet omnino, atque expressè assertur à Damasceno Dialogo contra Manich. veti. fin. aiente: *Quin Deus diabolus quousq; tempta bene faciens* (quatenus ex parte Dei est, vt immediate de nobis pro hoc statu dixerat) *verum illa accipere reserui; et in futuro suo Deus omnibus bona fundat* at *emulq; quos, propter capacem se reddidit*; bene particeps efficiens. Non ex defectu eius, quod ex parte Dei requiritur, sed subinde, nec generalis concursus defectu non bene, sed male diabolus, & damnati operantur : imò nec sufficientis auxilij lubtrahctione, fed eorum & propria voluntatis abusu, atque malitia; est vt aiebat S. Thomas. supererogationis efficacia gratie defuit; quae omnino debentia vltra ea, quae iure naturae moraliter peccatori debentur peccent, ac necessitate morali peccatori debent non solum vage, hoc, vel illo peccato, verum aliquibus, quae supposita cruciatum acerbitate, aliisque, quae patiuntur vitare difficillimum ac moraliter impossibile est auxiliis potentioribus, & efficacibus denegatis, quod sentio intelligendi sunt, qui necessitate peccandi in damnis adhibita, libere tamen peccare illos docet, Bonavent. in 2. dist. 7. part. 1. art. 2. quest. 12. Richard. ibi q. 1. v. 2. & ad arg. contra. conclus. sub. med. imò, & bene operari absolute posse, vt aiunt Scotus ibi ante argumentum fol. Baffol. q. 1. art. 3. Durand. q. 1. n. 12. Valent. com. 1. d. 4. 1. punct. 2. sub fin.

CERTAMEN I.

De actione praua à solo Deo actiue producta sententia.

6. Et hæc probant de facto ex defectu generalis concursus Dei præfinito circa bonum nullam creatam voluntatem adhuc damnatorum ad actionem prauam vagè physice necessitari: quia Dei concursus ad bonum cunctis creatis etiam damnatorum voluntatibus creatis adeo offertur; sed quæ secundam nostram conclusionem de possibili probabunt; primam quæ de facto fuit firmiorem reddant. Sic igitur secunda conclusio: Decreto subtrahendi generalem concursum ad bonum eiusque denegatione, nequit creata voluntas ad actionem prauam, seu materiale peccati vagè necessitari determinatiue physice; ita Ruiz noster proxime num. 3. quia repugnat Deum subtrahere creatæ voluntati concursum ad actionem omnem bonam; confutauit rationem hanc num. 3. ac censet Deum id posse absque indecentia vili sua, & exequi, & de cetero; quare aliunde nobis probanda conclusio est. Quia ut ibi attigimus denegatio concursus generalis ad omnem proflus actionem simpliciter bonam, & honestam non infert Metaphysicè, nec physice necessitate actionem prauam, seu materiale peccati vagè; ergo nec physice ad illud vagè prædeterminat; ergo nec se ipso prædeterminare ad illud physice potest. Vtraque consequentia est certa. Antecedens probatur: quia oportet concursum generalem oblatum, & reliqua necessaria compingentia voluntati illi præfinita, ut materiale peccati libere eliciat, indifferencia de se sunt, ut cum vitatione omnis actionis, cum indiuiduam, tum vagè, physice componibilia absolute sunt: alioqui penes illa, ac non per defectum concursus generalis ad bonum ea necessitate materialis peccati, siue indiuidui, siue vagè stabit: Adijunge nunc huic Omnimodæ indifferencie, & indeterminati voluntatis illius decretum non concurrenti ad actionem bonam: certe hoc solum addit voluntati illi impossibilitatem bene operandi, seu necessitatem non operandi bene; nihilque illi de operatione praua, cuiusque libertate, & indifferencia voluntatis ad eam scilicet eliciendam potestate immutat; sed, ne recitas ad impossibilitatem voluntatis cessandi ab omni actu, atque actus indifferencie repugnantiam; ex quibus facta impossibilitate bene operandi per decretum fabricationis concursus ad bonum, prauè operandi, siue hæc, siue illa actione praua inferri videtur: Contra est: quia, ut certam. 2. dicebam, necessitas physica actiua ad vagum indiuiduum esse nequit. Secundo, quia, cum actiua potestas indifferens ad omnia, & singula indiuidua est, vix in hoc casu ad actus prauos est, nequit re ipsa esse physica ad aliquid, hunc vel illum necessitas; sed solum moralis: quia tot, tantique occasibus, & tentationibus inueniuntur, & vniuersi fragilitatem creatæ voluntatis nunquam cedere prudenti acclamatione non difficilè modo censetur, eaque ea casuali, quatenus actus indifferentes voluntati creatæ repugnare assentit, falsum supponit.

QVÆSTIO VI.

De præfinitione materialis peccati materialiter sumpti seu creaturæ non imputabilis.

Ac etiam de re ex instituto egit Ruiz noster d. 47. Eam verò diuidit in difficultates duas iuxta duplicem modum, quo imputabile creatæ voluntati re actum prauum, seu materiale peccati in indiuiduo se solo illud producturus, quin creatæ voluntas ad ipsum actum concurrat? Secunda: an etiam voluntate ad illud concurrente actiue, inculpabiliter tamen, quia absque notitia legis, & ex omnino inculpabili, & inuincibili ignorantia illius, aut absque libertate vili, ut in actibus primo primis, & in deliberatis sanæ etiam mentis hominibus contingit, atque in aliis pluribus actibus phrenetico, dormienti & ebrio vsuuenti.

1. Regor. in 1. d. quæst. 2. art. 2. col. ult. ad 2. quodam argumentum d. 42. quæst. 1. col. penult. ad 1. contra 2. conclus. in 2. d. 37. q. vnic. col. antepen. ad 1. & d. 7. q. 1. à med. Mai. in 1. d. 17. q. 10. d. 47. q. 1. in 2. d. 7. q. 1. post med. à 5. Contra istud, (Est dubietas, an produci, in voluntate actus ita à Deo possit,) & d. 37. q. 3. ad 2. Al. m. tract. 1. moral. cap. 16. clarius in dictatis super sentent. Rupert. Holcot. q. 2. fine. Holcot ipse in 2. d. 4. à fol. penult. maxime sub R. R. Okam in 2. q. 19. Gabriel. in 1. d. 42. fine. in 2. d. 7. q. 2. art. 2. à med. & d. 37. q. vn. a. 3. dub. 3. Aliaco in 1. q. 13. art. 2. fine. Mayron in 2. d. 43. q. 4. Capreol. in 2. d. 37. q. 1. art. 3. sub init. Conrad. 1. 2. q. 79. art. 2. ad 3. Caier. art. 1. Deza in 2. d. 37. q. vn. art. 4. ad 1. contra 2. conclus. Valent. 1. 2. q. 9. d. 6. punct. 1. vers. fin. Supponereque, vel consequenter admittere videtur Angelus 1. Moral. cap. 4. docum. 4. qui omnes intrinsecè, ac de se independentè à circumstantiis, alioque extrinsecò ipsa praua atque inhonesta (exemplum in actu blasphemie atque odij Dei apponentes) assentit produci à Deo solo effectiue posse, tam extra subiectum, quam in subiecto quouis, etiam creatæ voluntate, solum receptiue ac non actiue concurrente (excepto Maiore, qui, ut vidimus aliquando de hoc postremo dubitauit) eiusque actus ita à Deo actiue productus, & voluntati vnito creatæ hanc physice odio habiturum esse Deum: atque, atque subiectum vndeque actiue inducta & vnita ipsi albedine album formaliter foret.

2. Porro pro hac etiam sententia exituros reor Doctores omnes, qui censent Deum se solo posse infundere voluntati creatæ habitum vitiosum de se etiam physice inclinante ad errorem intellectus, & ad physicam actus prauum, ut assentit Holcot citatus: Valquez 1. 2. d. 9. cap. 4. num. 11. Herrera in 2. Scoti tom. 2. d. 38. q. 1. à colum. 5. atque apud eos alij, & Valquez præterea, qui etiam actus erroris plures, quibus damnati cruciuntur à Deo speciali providentia infundi docet; tamen quoad actum à solo Deo potentia vitali non concurrente iudicent impossibiles: quod ad difficultatem præsentem materialiter se prorsus habet. Hi inquam omnes si in præsentis difficultatis examen incidissent consensuros cum ob fundamentum, quo postremum hoc docent, sit, nihil malitiæ imputandum Deo esse ex infusione huiusmodi actuum, & habituum quod æquè in præsentem sententia: imò certius, aut clarius saltem inuenitur: Siquidem in præsentem assertionem, nequit aliquid malitiæ voluntati creatæ eiusmodi actu à Deo solo effectiue inducto, quare neque Deo mali actus, adhuc materialiter, tanquam authori adscribi; cum sic productus materiale peccati, formaliter tale, non sit, neque esse possit: etenim ex eo quod ex infusione habitus malum inclinantis libertas voluntati relinquatur, secus autem per infusionem actus prauum voluntati creatæ nullatenus actiue concurrenti, potius inferretur: infusione habitus Deum materialis peccati, quod ex libero voluntatis vsu potest accidere, causam esse posse, ac de facto esse, eius, quod acciderit: cum inducens, vel physico impulsu, vel morali suasionis in materiale peccati, ut tentator diabolus, & maleficus homo, causa, & materialis, & formalis peccati sit, solumque saluari Deus vitiosum habitum infundens ab eorum causatione possit ob finis ea habitus prauum infusione intenti bonitatem: nempe maioris victoriæ in resistentiæ eiusmodi inclinatione maiori obtinenda: quo, & Deum eiusmodi habitus infusione tentatorem non esse diximus supra; sed amplioris virtutis excitatorem: eoque sensu Abrahamum tentasse: atque insuper cessant, quæcumque contra possibilitatem infusione habitus prauum fusè persequitur Ruiz sect. 3. à num. 4.

3. Ruiz ipse sect. 1. præsentis difficultati negatiue respondet, diuinitatem actiones intrinsecè malas malis respondet.

sum extrinsecus, ex voluntaria, & non conaturali prohibitione, siue naturali etiam; sed in aliquibus circumstantiis, ut homicidium, ubi defensio propriæ vitæ absit: æstimatur enim, quo ad difficultatem primam, ita illas esse diuidendas: & quidem, ut id, quod ipse intendit probatione secunda conclusionis apparentius proponatur nonnihil ea diuisio conducit; at verò nihil re ipsa conducit. Siquidem extrinsecis positis, quibus etiam actiones, quæ de se, & ab intrinseco malæ non sunt, prauæ redduntur, eadem omnino difficultas est, an in illis possint à Deo solo actiue produci atque voluntati infundi possint actiones suapte naturæ, & essentia prauæ: Vt Dei odium, & blasphemiam, in quibus ille exemplum ponit: Siquidem prauitas, quam hæc natura sua habent, illis circumstantiis præstent: ut non minus his prauas in eis circumstantiis naturæ, & essentia coniuncti non esse repugnet, quam illis ex essentia, & intrinseca natura. Supponit secundò: duplicem respectum in actibus prauis posse reperiri respectu voluntatis diuinæ, tanquam causæ: alterum ad voluntatem diuinam ad illas voluntatem creatam libere, ac prauè operatam præuolentem, aut inducentem, adhuc non prædeterminatiue, ex intentione tamen, ut prauè operetur; nedum prædeterminantem, & neutra ex his præuiliis motionibus posse Deum concurrere, vel prauè præuolentem voluntatem creatam ad actionem prauam, hancve à Deo actiue pendere ostendimus vsque ad questionem 5. quin causæ, & authoris peccati fecerit incurat: alterum verò respectum actus prauum ad Deum, tanquam ipsius causam designat, non quatenus actum prauum ab alio prauè fieri facit, sed quatenus alio nequitiam, ne dum prauè operante: quo concurrenti modo non prædeterminat propriè, sed solum actum illum Deus effici solus & producit.

4. His autem positis Ruiz negatiuum conclusionem probat duplici ex capite. Primum ex impossibilitate productionis actus vitalis à solo Deo, absque illo viuentis, potentiaque vitalis actiui influxu: quod satis quidem commune, & firmum est ut cert. 2. conclus. 1. videbimus. Alterum verò caput esse ait: ex intrinseca malitia obiectiua, quam actus emittit, & intrinseca natura sua prauum habent, (quod ipsum habent, ut dixi num. 3. actus ab extrinseco, & ex circumstantiis prauis, his adstantibus, cum illi eliciuntur,) ut ex eis, tanquam malitia operationis, obiectiue malis, tota, ac præcipua malitia operationis, atque volitionis eorum delinatur: atque accedente libertate volentis, ac libere operantis, ad moralitatem, imputabilitatem ad culpam, & peccatorum obiecta de se, (& idem est ex circumstantiis,) praua volens, legique & rationi de se physice repugnantia, efficiens à culpa, & peccato nequeat excusari: cum ergo in presenti casu, quo, se solo, & actum prauum Deus velle, & efficere, libere quidem, & efficere vellet, nec posset non Deus inhoneste actum illum velle: Confirmat: quia odij Dei actus essentia, & quidditas sua est desiderium, ut Deus non sit, eique nocumentum se inferri posset, inferret: efficitque, ut eius honor, præcepta, & obedientia conculcentur: quapropter illum elicere, & operari, adhuc partialiter indecens, ac turpe creaturæ est: multo ergo Deo turpius erit illud sui odium, siue extra, siue in subiecto totaliter totalitate causæ actiue agere, & operari: quare Ruiz nostri sententia est: Deum se solo actum intrinsecè, & natura sua prauos efficere non posse, data adhuc hypothese, in sua sententia impossibili, quod actus vitales se solo producere Deus valeret: quod argumentum pro hac Conclusionis parte ex hypothese impossibili eandem vim habet in actibus ex circumstantiis prauis, dum eis adstantibus creaturam ob libertatis defectum inculpabiliter operatam ad eos eliciendos prædeterminatiue præstaret, quam ab vno ad alterum illationem, & si non adeo expresse, virtute tamen, & implicite satis recognouit Ruiz sect. 2. difficultati secundæ ex propositis satisfaciens ut ex eius probationibus patet.

CERTAMEN II.

Viris que difficultatis, & totius questionis decisio.

1. Dico primo: implicat Deum agere, seu efficere actiue se solo actum vitalem seu operationem de se prauam adhuc materialiter talem siue extra subiectum siue in subiecto: ac subinde præstare actum prauum inde creaturæ inculpabilem: Conuenit in hac Conclusionem mihi cum nostro Ruiz, & plerisque aliis, qui in principio vnde eam vix probabimus nobiscum conueniunt: est autem Conclusio contra Doctores citatos num. 1. Probat actum, siue operationem vitalem esse, & producti absolute absque influxu viuentis in ipsum implicat: ergo implicat absolute à solo Deo actiue fieri actum seu operationem vitalem creaturæ voluntatis: ergo, & ita à Deo solo actiue faciendam præstari: Secunda hæc consequentia est perspicua: implicat enim Dei præstatio, efficere volitio de obiecto impossibili. Prima item consequentia de se claret Antecedens probatur: quia implicat aliquid absolute esse, quin & eius essentialia prædicta omnia absolute sint: sed vnum ex prædictis essentialibus operationis, seu actus vitalis est dependentia à potentia vitali, & viuentis creaturæ, tanquam à principio actiui: ergo implicat actum vitalem creatum esse absolute, quin eius dependentia à potentia vitali, seu viuentis, tanquam à principio actiui seu quod idem est, huius in illum influxus actus absolute sit, & existat: ergo implicat esse actum vitalem absolute à solo Deo actiue concurrente. Maior ex instanti à nobis probata est controu. de anima de essentia actus vitalis, ubi eius questionis propria sedes, quare hic supponenda est non probanda, inde inferitur euidenter, & proximè actum vitalem seu operationem de se prauam non posse se solo actiue efficiendam à Deo præstare.

2. Dico secundò: Nequit Deus actum, seu operationem vitalem ex circumstantiis, & si non natura sua prauam se solo efficere, aut se solo actiue efficiendam præstare, de hac Conclusionem, nil expresse Ruiz noster, de eius tamen sententia, & mente omnino est. Probat argumentum factum, quod ex prædicto generico actus vitalis, non autem ex specifico, vel aduenticio prauitatis delinatur: quare de actu omni vitali, siue ei prauitas intrinseca, siue aduenticia sit æque probat. Consulo dixi in veraque conclusione de actu prauo vitali solum: sunt quippe actus plures prauis non vitales essentia sua, ut homicidium, furtum, quæ praua sunt, non tamen essentia sua actus vitales sed quæ secundario ab actu voluntatis illos imperante vitalitatem participant, sicuti & libertatem necessitatem, ut propriè, & formaliter materiale peccati sunt, contrahuntque moralem malitiam, ac sint absolute peccata: idcirco de his conclusiones sequentes de Hypothese impossibili non erunt: sicuti erunt de actibus prauis vitalibus, de quibus solum, imò intrinsece prauis, solummodo locutus fuit Ruiz sect. 1. citata, casu, quo absque dependentia voluntatis creatæ fieri possent. Verum ad rationes decidendi ipsi negatiue, nobis autem affirmatiue, in sequentibus conclusionibus vitalitas actus, seu non vitalitas nihil officit, nec prodest, nec intrinseca ei vel aduenticia prauitas admodum absolute actus adesse absolute, vel absolute abesse ab alterutrius sententia probetur, ut ex dictis & rationibus nostris & aduersarum solutionibus clarebit.

3. Dico tertio: Potest absolute Deus actum prauum siue ab extrinseco, siue ex circumstantiis se solo, & absolute illo creaturæ influxu actiui, tam in subiecto, quam extra illud, actiue producere: est contra nostrum Ruiz conclusio reliquis sententiæ suæ post primam probationibus, habet autem Patronos Doctores omnes citatos cert. 1. num. 1. Probat quia in actibus prauis ex parte, ac non vitalibus, atque in vitalibus ex hypothese quod à solo Deo actiue producerentur, possentve actiue produci, nihil malitiæ adhuc obiectiue est, si à solo Deo producantur, ex quare eorum à solo Deo actiua productio, vel decretum Dei ita illos produendi moralem trahant malitiam, aut fecerint: ergo eiusmodi productio, aut decretum

creatur ita eos actus producendi Deo non repugnant, consequentia est ipsi Ruiz, (contra quem nunc agimus) perspicua, qui inde solum, quod ad hanc difficultatem ex hypothese productionis actus pravi à solo Deo actiue concurreret, & implicare posse, & supponit, & fatetur: quare sola antecedentis probatione opus nunc erit. Illud autem proba, quia ea productione odij v.g. Dei, nihil agente creatura, Deus non contraheret fœditatem causandi actum prauum & peccatū creaturæ, quæ absq; dubio non peccaret odio Dei, vel extra ipsam, vel in ipsa à Deo tamen solum actiue producta: ad quod proinde creatura non solum libere, vt opus ad eius moralem malitiam erat, sed vltrenus adhuc actiue non concurreret: sed nec contraheret malitiam odij Dei, seu sui ipsius formalem, nec causam solum; siquidem odio illo Dei decreto se ipsam Deus nullatenus odisset: imò neque odire posset: tum quia creatum illud odium est, nec Deo immanens; odium autem, quo quisque, vel ipsam, vel alium odisse potest, immanens esse debet: quo autem Deus odio aliquod habere debet esse increatum, & diuinum: ergo, neque, vt causa turpis odij Dei, neque vt se ipsum turpiter odio habens malitiam aliquam aut fœditatem incurrit.

4. Dices: odium Dei, quemuisque actum, siue de se, siue ex circumstantiis, in quibus agitur prauum, physice aduersari legi, & rationi naturali, ac proinde secundum se, vel secundum circumstantias, in quibus agitur, atque inde eius siue operationem siue mediatam, siue immediatam, & voluntatem illam volentis, vel quouis gradu causantis, libertate accedente, moraliter viciari. Hæc, & vnica solutio argumenti, & vnicum conclusionis aduersæ argumentum est: cuius impugnatione, & conclusio aduersa quassatur, & cuncto argumenti nostri præcluditur. Contra primo, quia nulla lex, dictamenve rationis naturalis, siue diuinæ, siue creatæ prohibet odium Dei, vel actionem turpem in abstracto, sed in concreto, non odire Deum: non fornicari, & id directe, indirecte aut, & mediate, ne causauerit, vt alter Deum odiret, aut fornicaretur: & id quidem non solum formali denominatione, sed actiua elicientis odium, aut operantis fornicationem, furum, aut homicidium illave causantis in altero cum libertate efficienda, vel in se admittenda: vt eis, vel ipse actiua libera ipsi denominatione Deum odiret, vel alium, actiua etiam, libertateque ipsi denominatione, Deum odisse, vel fornicari faciat: quæ plane omnia in productione odij Dei, vel homicidij à solo Deo actiue illud producentis omnia absunt; cum nec per odium Dei se ipsum Deus odiret, nec creaturam actiue, & libere actiue, & libere actiua denominatione Deum odisse faciat.

5. Quod autem sola alterutra odij Dei, seu actus pravi, quo ita, vel operans Deum formaliter odiret denominatione actiua libera, vel alterum Deum odisse, prauève operari simili actiua libera denominatione faciat, dictamen rationis, (quæ in Deo lex æterna est) operatio aduersæ: non autem ipsum Dei odium, aliueve actus prauus, vel secundum se, & intrinsece, qui dicitur prauus, vel adstantibus circumstantiis in quibus prauus euadere satis sit eius actualis, siue formalis, siue causalis operatio. Probatur. Primo: quia dictamina eiusmodi legis æternæ, & rationis recte non terminantur, ferunturque, nisi ad potentes ita actiue ex rationis dictamine, & ex electione, & libertate operari in concreto denominatione actiua libera, vt patet ex omnibus præceptis Decalogi, quæ de iure naturæ sunt. Diliges Deum & proximum: non perieris: non occides: non furaberis, &c. & in aliis iure positio, quæ nisi ad potentes rationis dictamine pro libito vti, vel abuti aliquam dirigitur; nec, quoad vim coactiuam, nec quoad directiuam; Vnde irrationalium cotus, homicidij, rapinæ prohibita non sunt, quo circa rectum rationis dictamen, siue diuinum, (quod lex æterna est,) vel creatæ rationis, quo actus prauos auersatur, nequit ex parte adhuc obiecti in actus ipsos secundum se, & entitatem suam, vel solam, vel circumstantiis, in quibus prauè eliciuntur vellicat præcisè ferri, abstractendo ab actiua libera potestate operantis, ex qua actiua libera denominatione eos concretè operetur formaliter, vel alium simili denominatione faciat operari: quare distinctio illa malitiæ physice obiecti à malitia imputabilitatis eo modo, quo à nostro Ruiz explicatur locum non habet:

Nam his, quibus naturalis amentia adest, nec latæ leges sunt, nec ad tempus iis, qui ad tempus dementia laborant: quare nil obiectiue adhuc, & physice ipsis, quæ talibus, malum ex dementia accidenti operantur, ipsiue rationis dictamine prohibitum: ac idco, nec eis imputatur ad culpam: quam dubio procul incurrerent, si illis ea obiecta, & operationes ex parte obiecti prohibita absolutæ forent.

6. Probatur secundo, quia, si in actu prauo, siue de se, siue ex adstantibus circumstantiis est physica illa obiectiua malitia rationi rectæ aduersa, & sufficiens turpem moraliter reddere eius physicam efficientiam, & operationem, & voluntatem eius, quæ nec illam efficiens formaliter in se, Deum verbi gratia odiret, vel furaret, nec causaliter alium culpabiliter Deum odiret, vel furari faciat: ergo nequit Deus ad actum prauum, simultaneum adhuc concursum exhibere: Probatur: quia, etsi à creatura prauè pro libito operante determinetur ad concurrendum, ac proinde actus illius pravi, prout à creatura est, ac peccati creaturæ causa concursu illo, comitante solum minime sit, aut Dei operatio totum illum actum prauum, & si partialiter partialitate causæ, actiue attingit producit, atque in esse absoluto ponit: quod autem alter simul etiam apponat solum probat, alterum etiam tunc peccare, non autem Deum cooperantem physice non peccare, si operatio physica actus pravi physica illa obiectiua huius prauitate & oppositione cum recta ratione, etsi nulla inde denominatio actiua prauè operantis formaliter, vel causaliter inducatur, satis dehonestatur. Dices: honestari potius concursus Dei partialem, quia illum ex fine satisfaciendi muneri causæ primæ præbet. Contra: quia, quod de se, & intrinsece malum est, vt iuxta tuam hanc doctrinam physica, ac libera operatio entitatis actus pravi, ex sola eius attingentia actiua mala est, nullo quantumvis honesto fine adhibito honestari ita potest, vt prorsus, & absolute à fœditate denudet. Secundo, ad munus causæ primæ simultaneum concursum pertinere non posse ex tua hac doctrina argumentum contendit. Dices: Deum concurrere simultaneè cum creatura ad actum prauum proximè, vt naturale agens subditum create voluntatis arbitrio, vt diximus. Contra quia saltem remota libertate libere concurret, cum libere decretum applicatiuum suæ omnipotentia conceperit: quod satis ad imputabilitatem, & culpam est, vt patet in suadente actum prauum, cuius determinatio libera proxima alterius voluntati relinquatur.

7. Dices: suaforem actus pravi eius intentione actum prauum suadere: secus Deum suam potentiam voluntati creatæ applicare, volentem potius, vt ea ad actum prauum non vtriusque abutatur eliciendam. Res nobis nunc non est de excusando Deo à causalitate mediata materialis peccati creatura ad quam exultationem satis discriminis Dei simultaneè concurrentis volentisque ita concurrere à suafore peccati impio homine vel dæmone ex intentionis diuersitate assignari ostendimus supra; sed de libera Dei cooperatione, physicoque eius influxu, & attingentia actionis illius prauæ physice rationi diuinæ, & humanæ ita aduersantis, vt ex eo, quod operatione libera Dei attinguntur hæc operatio inhonestæ reddatur, & turpis, atque ad hoc remotam eam attingentis libertatem sufficere eo exemplo contendimus; non autem, vt Deo tanquam auctori, & causæ creaturæ se ad actionem prauam proximè libere determinantis malitia tribuatur. Contra secundo, quia ad actiones prauas imperatas, & exteras apponendas proxima libera determinatio Dei est: creatæ autem voluntatis præcedit, cuius præsuppositæ exigentiæ Deus potens absolute non annuere, annuit tamen, & concurrere dectur. Terriò, in actibus prauis materialiter, etiam vitalibus, qui à dormientibus phreneticis, & amentibus sunt: proxima determinatio libera, vt absolute sunt, Dei est ad eos actus volentis concurrere ad exigentiam coniuncti causalium naturalium ad eos actus elicientos: quare, etsi Dei odium, aut blasphemiam sit, eos fieri, & esse, & concursu, & libera determinatione proximè venit; & tamen non peccat: quia nec ebrium, phreneticum, aut dormientem peccare facit, nec blasphemiam, Deique culpabiliter olorem, neque eis actibus Deus ipse sui osor, aut blasphemus est: ergo pura operatio actionis prauæ, quæ, nec alter, nec Deus ipse denominatione

creatur ita eos actus producendi Deo non repugnant, consequentia est ipsi Ruiz, (contra quem nunc agimus) perspicua, qui inde solum, quod ad hanc difficultatem ex hypothese productionis actus pravi à solo Deo actiue concurreret, & implicare posse, & supponit, & fatetur: quare sola antecedentis probatione opus nunc erit. Illud autem proba, quia ea productione odij v.g. Dei, nihil agente creatura, Deus non contraheret fœditatem causandi actum prauum & peccatū creaturæ, quæ absq; dubio non peccaret odio Dei, vel extra ipsam, vel in ipsa à Deo tamen solum actiue producta: ad quod proinde creatura non solum libere, vt opus ad eius moralem malitiam erat, sed vltatenus adhuc actiue non concurreret: sed nec contraheret malitiam odij Dei, seu sui ipsius formalem, nec causam solum; siquidem odio illo Dei decreto se ipsam Deus nullatenus odisset: imò neque odire posset: tum quia creatum illud odium est, nec Deo immanens; odium autem, quo quisque, vel ipsam, vel alium odisse potest, immanens esse debet: quo autem Deus odio aliquod habere debet esse increatum, & diuinum: ergo, neque, vt causa turpis odij Dei, neque vt se ipsum turpiter odio habens malitiam aliquam aut fœditatem incurrit.

4. Dices: odium Dei, quemuisque actum, siue de se, siue ex circumstantiis, in quibus agitur prauum, physice aduersari legi, & rationi naturali, ac proinde secundum se, vel secundum circumstantias, in quibus agitur, atque inde eius siue operationem siue mediatam, siue immediatam, & voluntatem illam volentis, vel quouis gradu causantis, libertate accedente, moraliter viciari. Hæc, & vnica solutio argumenti, & vnicum conclusionis aduersæ argumentum est: cuius impugnatione, & conclusio aduersa quassatur, & cuncto argumenti nostri præcluditur. Contra primo, quia nulla lex, dictamenve rationis naturalis, siue diuinæ, siue creatæ prohibet odium Dei, vel actionem turpem in abstracto, sed in concreto, non odere Deum: non *fornicari*, & id directe, indirecte autē, & mediate, ne *causauerit* vt alter Deum odiret, aut *fornicaretur*: & id quidem non solum formali denominatione, sed actiua eliciens odium, aut operantis fornicationem, furum, aut homicidium illave causantis in altero cum libertate efficienda, vel in se admittenda: vt eis, vel ipse actiua libera ipsi denominatione Deum odiret, vel alium, actiua etiam, libertateque ipsi denominatione, Deum odisse, vel fornicari faciat: quæ plane omnia in productione odij Dei, vel homicidij à solo Deo actiue illud producentis omnia absunt; cum nec per odium Dei se ipsum Deus odiret, nec creaturam actiue, & libere actiue, & libere actiua denominatione Deum odisse faciat.

5. Quod autem sola alterutra odij Dei, seu actus pravi, quo ita, vel operans Deum formaliter odiret denominatione actiua libera, vel alterum Deum odisse, prauève operari simili actiua libera denominatione faciat, dictamen rationis, (quæ in Deo lex æterna est) operatio aduersæ: non autem ipsum Dei odium, aliueve actus prauus, vel secundum se, & intrinsece, qui dicitur prauus, vel adstantibus circumstantiis in quibus prauus euadere satis sit eius actualis, siue formalis, siue causalis operatio. Probatur. Primo: quia dictamina eiusmodi legis æternæ, & rationis recte non terminantur, ferunturque, nisi ad potentes ita actiue ex rationis dictamine, & ex electione, & libertate operari in concreto denominatione actiua libera, vt patet ex omnibus præceptis Decalogi, quæ de iure naturæ sunt. Diliges Deum & proximum: non perieris: non occides: non furaberis, &c. & in aliis iure positio, quæ nisi ad potentes rationis dictamine pro libito vti, vel abuti aliquam dirigitur; nec, quoad vim coactiuam, nec quoad directiuam: Vnde irrationalium cotus, homicidij, rapinæ prohibita non sunt, quo circa rectum rationis dictamen, siue diuinum, (quod lex æterna est,) vel creatæ rationis, quo actus prauos auersatur, nequit ex parte adhuc obiecti in actus ipsos secundum se, & entitatem suam, vel solam, vel circumstantiis, in quibus prauè eliciuntur vellicat præcisè ferri, abstractendo ab actiua libera potestate operantis, ex qua actiua libera denominatione eos concretè operetur formaliter, vel alium simili denominatione faciat operari: quare distinctio illa malitiæ physice obiecti à malitia imputabilitatis eo modo, quo à nostro Ruiz explicatur locum non habet:

Nam his, quibus naturalis amentia adest, nec latæ leges sunt, nec ad tempus iis, qui ad tempus dementia laborant: quare nil obiectiue adhuc, & physice ipsis, quæ talibus, malum ex dementia accidenti operantur, ipsiue rationis dictamine prohibitum: ac idco, nec eis imputatur ad culpam: quam dubio procul incurrerent, si illis ea obiecta, & operationes ex parte obiecti prohibita absolutæ forent.

6. Probatur secundo, quia, si in actu prauo, siue de se, siue ex adstantibus circumstantiis est physica illa obiectiua malitia rationi rectæ aduersa, & sufficiens turpem moraliter reddere eius physicam efficientiam, & operationem, & voluntatem eius, quæ nec illam efficiens formaliter in se, Deum verbi gratia odiret, vel furaret, nec causaliter alium culpabiliter Deum odiret, vel furari faciat: ergo nequit Deus ad actum prauum, simultaneum adhuc concursum exhibere: Probatur: quia, etsi à creatura prauè pro libito operante determinetur ad concurrendum, ac proinde actus illius pravi, prout à creatura est, ac peccati creaturæ causa concursus illo, comitante solum minime sit, aut Dei operatio totum illum actum prauum, & si partialiter partialitate causæ, actiue attingit producit, atque in esse absoluto ponit: quod autem alter simul etiam apponat solum probat, alterum etiam tunc peccare, non autem Deum cooperantem physice non peccare, si operatio physica actus pravi physica illa obiectiua huius prauitate & oppositione cum recta ratione, etsi nulla inde denominatio actiua prauè operantis formaliter, vel causaliter inducatur, satis dehonestatur. Dices: honestari potius concursus Dei partialem, quia illum ex fine satisfaciendi muneri causæ primæ præbet. Contra: quia, quod de se, & intrinsece malum est, vt iuxta tuam hanc doctrinam physica, ac libera operatio entitatis actus pravi, ex sola eius attingentia actiua mala est, nullo quantumvis honesto fine adhibito honestari ita potest, vt prorsus, & absolute à fœditate denudetur. Secundo, ad munus causæ primæ simultaneum concursum pertinere non posse ex tua hac doctrina argumentum contendit. Dices: Deum concurrere simultaneè cum creatura ad actum prauum proximè, vt naturale agens subditum create voluntatis arbitrio, vt diximus. Contra quia saltem remota libertate libere concurret, cum libere decretum applicatiuum suæ omnipotentia conceperit: quod satis ad imputabilitatem, & culpam est, vt patet in suadente actum prauum, cuius determinatio libera proxima alterius voluntati relinquatur.

7. Dices: siuaforem actus pravi eius intentione actum prauum suadere: secus Deum suam potentiam voluntati creatæ applicare, volentem potius, vt ea ad actum prauum non vtriusque abutatur eliciendam. Res nobis nunc non est de excusando Deo à causalitate mediata materialis peccati creatura ad quam exultationem satis discriminis Dei simultaneè concurrentis volentisque ita concurrere à suafore peccati impio homine vel dæmone ex intentionis diuersitate assignari ostendimus supra; sed de libera Dei cooperatione, physicoque eius influxu, & attingentia actionis illius prauæ physice rationi diuinæ, & humanæ ita aduersantis, vt ex eo, quod operatione libera Dei attinguntur hæc operatio inhonestæ reddatur, & turpis, atque ad hoc remotam eam attingentis libertatem sufficere eo exemplo contendimus; non autem, vt Deo tanquam auctori, & causæ creaturæ se ad actionem prauam proximè libere determinantis malitia tribuatur. Contra secundo, quia ad actiones prauas imperatas, & exteras apponendas proxima libera determinatio Dei est: creatæ autem voluntatis præcedit, cuius præsuppositæ exigentiæ Deus potens absolute non annuere, annuit tamen, & concurrere dectur. Terriò, in actibus prauis materialiter, etiam vitalibus, qui à dormientibus phreneticis, & amentibus sunt: proxima determinatio libera, vt absolute sint, Dei est ad eos actus volentis concurrere ad exigentiam coniuncti causalium naturalium ad eos actus eliciendos: quare, etsi Dei odium, aut blasphemia sit, eos fieri, & esse, & concursu, & libera determinatione proximè venit; & tamen non peccat: quia nec ebrium, phreneticum, aut dormientem peccare facit, nec blasphemiam, Deique culpabiliter olorem, neque eis actibus Deus ipse sui osor, aut blasphemus est: ergo pura operatio actionis prauæ, quæ, nec alter, nec Deus ipse denominatione